

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaava

Luonnosvaiheen lausunnot, mielipiteet ja vastineet

Yksityiset yritykset ja henkilöt

HL/464/03.00.00/2023

Kanta-Hämeen maakuntahallitus 15.6.2026

Sisällysluettelo

Yksityiset yritykset ja henkilöt	4
Myrsky Energia Oy	4
H.G. Paloheimo Oy.....	6
UPM Metsä.....	7
Henkilö 1	9
Henkilö 2.....	10
Henkilö 3.....	12
Henkilö 4.....	13
Henkilö 5.....	15
Henkilö 6.....	16
Henkilö 7.....	16
Henkilö 8.....	17
Henkilö 9.....	18
Henkilö 10.....	18
Henkilö 11.....	19
Henkilö 12.....	21
Henkilö 13.....	22

Henkilö 14.....	22
Henkilö 15.....	24
Henkilö 16.....	25
Henkilö 17.....	26
Henkilö 18.....	29
Henkilö 19.....	30
Henkilö 20.....	31
Henkilö 21.....	32
Henkilö 22.....	33
Henkilö 23.....	34
Henkilö 24.....	35
Henkilö 25.....	36
Henkilö 26.....	39
Henkilö 27.....	41
Henkilö 28.....	42
Henkilö 29.....	49
Henkilö 30.....	50
Henkilö 31.....	55
Henkilö 32.....	57
Henkilö 33.....	66
Henkilö 34.....	66
Henkilö 35.....	69
Henkilö 36.....	73
Henkilö 37.....	76
Henkilö 38.....	78
Henkilö 39.....	80
Henkilö 40.....	80

Henkilö 41.....	84
Henkilö 42	86
Henkilö 43	87
Henkilö 44	88
Henkilö 45	91
Henkilö 46	92
Henkilö 47.....	93
Henkilö 48	94
Henkilö 49	96
Henkilö 50	97
Henkilö 51.....	101
Henkilö 52.....	102
Henkilö 53	103
Henkilö 54	105
Henkilö 55.....	107
Henkilö 56	107
Henkilö 57.....	107
Henkilö 58.....	108
Henkilö 59	110
Henkilö 60	111
Henkilö 61.....	112
Henkilö 62.....	114
Henkilö 63	114
Henkilö 64	116
Henkilö 65	117
Henkilö 66	118
Henkilö 67.....	119

Henkilö 68	120
Henkilö 69	121
Henkilö 70.....	123
Henkilö 71	125
Henkilö 72.....	128
Henkilö 73.....	133
Henkilö 74.....	137
Henkilö 75.....	138
Henkilö 76.....	139
Henkilö 77.....	141
Henkilö 78.....	141
Henkilö 79.....	142
Henkilö 80	142
Henkilö 81.....	143

Yksityiset yritykset ja henkilöt

Myrsky Energia Oy	Vastine
<p>Lausunto Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksesta. Hämeen maakuntavaltuusto päätti kokouksessaan 27.11.2023 käynnistää vaihemaakuntakaavan laatimisen. Päätöksen mukaan maakuntakaava laaditaan kaikki Kanta-Hämeen kunnat kattavana vaihemaakuntakaavana, joka täydentää voimassa olevaa Kanta-Hämeen maakuntakaavaa 2040.</p>	<p>Kiitämme lausunnosta.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alue sisältyy 1. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnokseen.</p>

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnos ja valmisteluaineisto ovat nähtävillä alueidenkäyttölain 62§ perusteella 7.1–20.2.2026.
Kaavan keskeisiin sisältöihin kuuluu puhtaan siirtymän aihekokonaisuus, jonka yhtenä osa-alueena mainitaan tuulivoima.

Hämeen liitto on laatinut osana maakuntakaavatyötä Kanta-Hämeen maakunnallisen tuulivoiman potentiaalin kartoituksen (2022). Selvityksen keskeisenä tavoitteena on ollut tunnistaa uudet potentiaaliset tuulivoima-alueet ja arvioida niihin kohdistuvat vaikutukset. Selvityksessä tunnistettiin yhteensä 31 potentiaalista tuulivoima-alueita. Potentiaaliset alueet sijoittuvat tasaisesti koko maakunnan alueelle ja alueiden kokoluokka vaihtelee 4–29 km² välillä.

Hattulan kunta päätti 7.8.2023 kunnanhallituksen kokouksessa käynnistää MRL 77a §:n mukaisen tuulivoimaosayleiskaavan laatimisen Niinimäen alueella. Niinimäen hankealue on kuvattu liitteessä 1. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaluonnos ja valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 12.3.-24.4.2025. Hankeen ympäristövaikutusten arviointimenettely on saatettu päätökseen ja Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antoi siitä perustellun päätelmän 17.6.2025. Niinimäen hankealue on tunnistettu Kanta-Hämeen tuulivoimaselvityksessä (kohdekortti 17. Valkeasuo).

Myrsky Energia Oy esittää, että Niinimäen tuulivoimahanke sisällytetään Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavaan.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitiin myös tuulivoimahankkeelle vaihtoehtoisia sähkönsiirtoyhteyksiä. Perustellun päätelmän mukaan selvitetty siirtoyhteydet soveltuvat jatkosuunnitteluun. Hankkeen jatkosuunnittelussa tavoitteena on teknistaloudellisten reunaehtojen rajoissa lieventää haitallisia maankäyttö-, maisema- ja luontovaikutuksia. Tuulivoimahanke ei ole toteuttamiskelpoinen ilman sähkönsiirtoyhteyttä. Sähkönsiirtoyhteys on siten erottamaton osa hankekokonaisuutta. Sähkönsiirtoyhteyksillä on seudullisesti merkittäviä maankäytöllisiä vaikutuksia, minkä vuoksi yhteyden osoittaminen vaihemaakuntakaavassa on perusteltua. Myrsky Energia Oy esittää, että YVA-menettelyssä arvioidut 110 kV sähkönsiirtoyhteydet esitetään vaihemaakuntakaavassa, liitteen 1. mukaisesti.

Mielipiteen liitteenä on kartta, jossa esitetään kolme YVA- prosessissa mukana ollutta vaihtoehtoa sähkönsiirtolinjoille.

Maakuntakaavan luonnoksessa ei ole erikseen esitetty kaavakartalla uusien tuulivoima-alueiden edellyttämiä sähkönsiirtoyhteyksiä, mutta siirtoyhteyksistä on annettu sanallinen kaavamääräys. Lähtökohtaisesti maakuntakaavassa on esitetty kaikki vähintään 110 kV sähkönsiirtoyhteydet, joten siirtoyhteyksien esittämistä on tarpeen harkita kaavaehdotuksessa, mikäli ne tullaan toteuttamaan ilmajohtoina.

Alla mielipiteemme vaihemaakuntakaavan luonnosta koskien.
(Huom! 19.2.2026 spostilla lähetetty mielipiteen 1. versio korvataan kokonaan tällä mielipiteellä)

1. Aurinkovoimalahanke, Riihimäki

H. G. Paloheimo Oy kiinnittää huomiota vaihemaakuntakaavan keskeiseen teemaan ”Puhdas siirtymä”, johon kuuluu yhtenä kohtana mm. aurinkovoiman kehittäminen. Yhtiöllä on vireillä Riihimäellä kaksi aurinkovoimalahanketta, joille ollaan parhaillaan laatimassa asemakaavaa. Voimalat tulevat alustavien suunnitelmien mukaan tuottamaan noin 12.000:n talouden vuosittaisen sähkönkulutuksen. Voimalat sijoittuvat kahdelle noin 80 ha:n suuruiselle alueelle, Vasikkahaka ja Silmäkeneva. Voimala-alueet sijoittuvat oleviin suurjännitelinjoihin ja sähköasemiin siten, että voimalat voidaan liittää sähköverkkoyhtiöltä saadun tiedon mukaan suoraan nykyiseen Karoliina-nimiseen sähköasemaan Vasikkahaan eteläpuolella. Voimaloiden verkkoon liittäminen ei vaadi uusia 110 kV ilmassa kulkevia suurjännitelinjoja, joka vaikuttaisi mm. maisemakysymyksiin alueella. Voimaloita varten tehdään asemakaavaan liittyen laajat tarvittavat selvitykset, joista suuri osa on jo tehty mukaan lukien mm. maisemaselvitykset. H. G. Paloheimo Oy esittää, että vaihemaakuntakaavassa huomioidaan sopivalla tavalla kaavan keskeiset tavoitteet puhtaasta siirtymästä mahdollistaen mm. yhtiön aurinkovoimalahankkeen joustavan toteuttamisen. Yhtiö on valmis antamaan tarvittavia lisätietoja aurinkovoimalahankkeen yksityiskohdista neuvottelussa Hämeen Liiton kanssa.

2. Silmäkannon teollisuusalueen laajennus, Loppi

H. G. Paloheimo Oy omistaa Lopen Silmäkannon teollisuusalueeseen välittömästi rajautuvaa maa- aluetta noin 40 ha. Lopen kunnan kanssa on ollut esillä mainitun alueen mahdollinen asemakaavoitus teollisuus- tai toimitilakäyttöön. Silmäkannon alueella on jo valmis kunnallistekniikka ja Lopen kunnan mukaan alue on nyt jo täyteen varattu tonttien osalta. H. G. Paloheimo Oy esittää, että alue osoitetaan myös maakuntakaavassa teollisuusalueena (TP) edullisen sijainnin ja kunnallisteknisen valmiuden perusteella, ja myös, koska kysyntää uusille TP- tonteille on. Merkintä edistää myös mahdollista asemakaavan laadintaa.

3. Kormun maa-ainesalueen laajennus, Loppi

H. G. Paloheimo Oy omistaa Kormussa maa-ainesottoalueen, jonka ottomahdollisuudet nykyisillä aluerajauksilla on jo käytetty lähes kokonaan. Ottoalue sijoittuu hyvien liikenneyhteyksien varrelle lähelle Riihimäen seudun kulutuspisteitä, alueelta saadaan laadullisesti korkealuokkaisia

Kiitämme mielipiteestä.

Teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden rakentamista ei ole käsitelty lainkaan voimassaolevassa maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on esitetty uusi yleismääräys, joka ohjaisi aurinkovoiman rakentamista maakunnassa jatkossa. Tavoitteena on suosia aurinkovoiman rakentamisessa otollisimpia paikkoja. Vaihemaakuntakaavassa ei ole tarkoitus tehdä kartallisia ratkaisuja aurinkovoimaloiden suhteen. Vireillä olevien hankkeiden rakentaminen on tarkasteltava kulloinkin voimassa olevan kaavan ja lainsäädännön mukaan. Hämeen liitto on osallistunut hanketta koskevaan viranomaisneuvotteluun ja seuraamme mielenkiinnolla maakuntaan suunniteltuja hankkeita.

Silmänkannon teollisuusalueen laajentaminen on mahdollista jo nykyisen maakuntakaavan aluevarauksen yleispiirteisyyden puitteissa. Aluevarauksen muutoksen tarpeellisuudesta käydään keskustelua Lopen kunnan kanssa.

Maa-aineisten ottoalueet eivät ole mukana vaihemaakuntakaavassa käsiteltävissä aihealueissa. Maakuntakaavamerkintä ei estä ottotoiminnan laajentamista

<p>hiekkapohjaisia maa-aineksia. Ottoalue sijoittuu peitteisesti yleismaisemaan nähden ja tieyhteys ottoalueelta yleiselle maantielle 13627 on hyvin lyhyt. H.G. Paloheimo Oy esittää, että ottoaluerajausta laajennetaan maakuntakaavassa nykyisen rajauksen kaakkois- ja luoteispuolen suuntaan, huomioiden tarvittavat suoja-alueet muuhun ympäröivään maankäyttöön.</p>	<p>kohtuullisissa määrin maakuntakaavamerkinnän ulkopuolelle.</p>
---	---

UPM Metsä	Vastine
<p>Palautteena Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen UPM Metsä lausuu seuraavaa:</p> <p>Ekologisen verkoston ydinalue</p> <p>Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty 12 uutta ekologisen verkoston ydinaluetta, joista 7 on kokonaan tai osittain Hämeenlinnan alueella: Tammelan- Hattulan- Kalvolan järviylänkö, Seitsemänlamminsuu- Korpilamminsuu, Heinisuo, Poutunkangas, Janakkalan-Tuuloksen järviylänkö, Evo ja Vanajanselkä.</p> <p>Selostuksessa sanotaan, että peräti 40% maakunnan pinta-alasta kuuluu näihin luonnon ydinalueisiin. Niiden yhteispinta-ala on peräti 1032 neliökilometriä eli 100.000 hehtaaria. Tällaisten näin laajojen alueiden rajaaminen maakuntakaavaan ilman suoraa ohjausvaikutusta ei ole tarpeellista. Määräyksessä todetaan, että ”Merkintä ei estä alueen maa- ja metsätalouskäyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.” Nuo merkinnät eivät rajaa alueen käyttöä (maa- ja metsätalous, rakentaminen). Kuitenkin suositus on, että suunnittelussa otetaan huomioon alueen ekologisen verkoston merkitys kun alueen pirstomista pitäisi välttää. Käytännössä tullaan törmäämään joka tapauksessa maankäytön rajoituksiin, jotka olisi syytä tuoda selkeästi esille ja keskusteluun tässä vaiheessa kaavaprosessia. Tuleva alueidenkäyttölain vaatimuksiakaan ei vielä tiedetä ja maakuntakaavan rooli on luonnosten perusteella ohjata vain merkittäviä maakunnallisia infra -ym. tarpeita. Metsätalouden harjoittaminen ei vaadi maakuntatason ohjausta.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Ekologisen verkoston ydinalueen kaavasuositusta tai -määräystä on tarpeen selventää kaavaehdotukseen, jotta merkinnän ohjausvaikutus on selkeä ja tarkoituksenmukainen.</p> <p>Muuttuva alueidenkäyttölaki tulee vaikuttamaan maakuntakaavan rooliin jollain tavalla. Metsätalous tulee jatkossakin olemaan maakunnan maankäyttöä monella tavoin määrittävä asia, joten se on tarpeen huomioida myös maakuntakaavassa soveltuvalla tavalla. Maakuntakaavalla ei varsinaisesti ohjata metsätaloutta.</p>
<p>Yleismääräykset Kaavaselostuksen yleismääräyksissä esitetään koko aluetta koskeva uusi suunnittelumääräys Teollisen mittakaavan aurinkoenergian tuotannosta. Määräys on seikkaperäinen ja aurinkovoima-alueiden sijoittamista ohjaava. Kaavassa ei esitetä aurinkovoima-alueita niiden paikallisiksi jäävien</p>	<p>Teollisen mittakaavan aurinkovoiman tuotannon yleismääräystä ja ekologisen verkoston ydinalueiden kaavamääräystä on tarpeen selventää kaavaehdotukseen.</p>

<p>vaikutusten perusteella. Mikäli alueidenkäyttölain uudistus etenee suunnitellusti, ennakoidaan, että vähintään 50 hehtaarin kokoisten aurinkovoimaloiden rakentaminen edellyttäisi aina yleis- tai asemakaavoitusta. YVA-menettelyn tarve ratkaistaan hankekohtaisesti. Mikäli ekologisen verkoston merkintä tulee kaavaan, ei se saisi estää aurinkovoimahankkeita niiden pienen ja paikallisen vaikutuksen vuoksi. Aurinkovoima voi olla paikallisesti vähävaikutuksellinen hanke, eikä se aiheuta välttämättä merkittäviä vaikutuksia ekologisen verkoston ydinalueilla.</p>	
<p>LT Logistiikka-alue Maakuntakaavassa on esitetty Riihimäen kaupunkikeskustan eteläpuolelle ja Hausjärven rajalle Vahteristoon logistiikka-alue, joka sisältää rataverkon tärkeän raakapuun terminaalin. Nykyisin Hämeenlinnan keskustan tuntumassa sijaitseva junapuuterminaali halutaan siirtää syrjempään? Riihimäen kaupunkikeskustan eteläpuolella pääradan varrelle osoitettu logistiikka-alue (LT) sisältää rataverkon tärkeän raakapuun terminaalin. Kuten vaihemaakuntakaavan tausta-aineiston logistiikkaselvityksessä todetaan, puuterminaalin siirtäminen Hämeenlinnasta aiheuttaa logistisia ongelmia Kanta-Hämeen pohjoisosiin. Suunnittelussa ja kaavamääräyksissä tulisi varmistaa, että logistiikka ja puuterminaalipalvelujen edellytykset eivät vaaranna Kanta-Hämeen alueella.</p>	<p>Puuterminaalien riittävyttä on tarkasteltu Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon tilanne- ja tulevaisuuskuva -selvityksen päivitys, Väylä 2023) -selvityksessä. Tarkoituksena on, että uusi raakapuuterminaali Riihimäen eteläpuolella korvaisi myös Hämeenlinnan puunlastauspaikan, ja tämä tulisi pidentämään puunkuljetusmatkoja erityisesti Lammin suunnalta. Kuormauspaikkojen verkoston suunnittelua tehdään yhteistyössä Väyläviraston kanssa ja tavoitteena on olla aiheuttamatta kohtuuttomia logistisia ongelmia. Toisaalta tavoitteena on mahdollistaa Hämeenlinnan nykyisen kuormausalueen kehittyminen keskustatoimintojen kohdealueena voimassa olevan maakuntakaava 2040 mukaisesti.</p>
<p>Tuulivoimasta Esitäte, että vaihemaakuntakaavalla kumotaan maakuntakaava 2040:n tuulivoima-alueet ja kaavamääräykset ja esitetään uusi tuulivoima-alueiden kokonaisuus kts. alla taulukko uusista alueista. Todennäköisesti lakimuutoksen myötä tuleva tuulivoimarakentaminen tulee sijoittumaan Kanta-Hämeessä vain maakuntakaavaan merkityille alueilla. Tuulivoimarakentamista ohjataan jatkossakin vahvasti maakuntakaavoituksella, mutta tarkat suojaetäisyydet asutukseen määritellään yleensä kuntakohtaisissa kaavamääräyksissä ja ympäristölupa-prosesseissa melu- ja välkearvioiden</p>	<p>Vaihemaakuntakaavan luonnosta laadittaessa on maakunnan tuulivoiman tuotannon potentiaalia ja mahdollisuuksia tarkasteltu riippumatta siitä, missä on vireillä olevia tuulivoimahankkeita. Kaavaluonnoksen tuulivoima-alueista usealla ei ole tiedossa vireillä olevia</p>

<p>perusteella. Kuten toteatte, että tuulivoima-alueiden aluekohtaista vaikutusten arviointia tullaan täydentämään ja jatkamaan kaavaehdotusvaiheessa ehdotukseen sisältyvien alueiden osalta. Maakuntakaavalla tulee olemaan asiaan näin ollen huomattava ohjausvaikutus. Auerajaukset eivät saa rajoittua niihin, joissa on jo hanke menossa vaan maakuntakaavassa tulee osoittaa kaikki alueet, jotka täyttävät samat ominaisuudet kuin aktiivisessa hankekehityksessä olevat alueet täyttävät. Kaavaluonnos edellyttää myös, että ”tuulivoima-alueiden edellyttämien uusien voimajohtolinjojen toteuttamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota luonto-, maisema-, ja kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseen sekä ympäröivään maankäyttöön kohdistuviin vaikutuksiin.”</p> <p>Maakuntakaavassa kuvataan merkittävänä ympäristöön vaikuttavina elementteinä kaikki 110 kV ja 400 kV sähkön siirron voimalinjat. Siksi ne olisi syytä lisätä ohjeellisina uusina voimajohtolinjoina myös suunnitelluille tuulivoima-alueille. Kaksinkertaisten johtokäytävien syntyminen on myös estettävä.</p> <p>UPM Metsä pyytää mahdollisuutta päästä keskustelemaan palautteen perusteella kaavasisällöistä.</p> <p>Tampereella 5.3.2026 UPM-Kymmene Oyj</p>	<p>hankkeita, vaan alueet ovat mukana yleisen soveltuvuuden pohjalta. Myös jo toiminnassa olevien tuulivoima-alueiden soveltuvuutta samoin kriteerein on tarkasteltu.</p> <p>Tuulivoima-alueiden sähkönsiirtolinjoja ei ole ohjeiden mukaan tarpeellista esittää maakuntakaavakartalla, ellei niiden sijainti ole jo suunniteltu. Sähkönsiirtolinja saatetaan myös toteuttaa maakaapelina, mitä taasen maakuntakaavakartalla ei osoiteta.</p>
--	---

Henkilö 1	Vastine
<p>Kiitos mahdollisuudesta vaikuttaa maakuntakaavan valmisteluun. Arvostan, että kaavassa huomioidaan vahvasti luontoarvot ja kulttuurin merkitys. Luonnon monimuotoisuus on todella tärkeä asia alueella, jossa on rikas luonto, hiljaisuuden tila ja puhtaat järvet. Näillä on suuri merkitys koko eteläisen Suomen virkistysalueena ja rauhoittumisen tilana. Tätä vasten ihmettelen suuresti, miksi voimalitosten rakentamista suositaan Niinimäen alueella, joka on jo tutkimuksissa todettu luontoarvojensa puolesta vähiten soveltuvaksi paikaksi voimalahankeille. Voimalat tuotaisiin etelä Hattulan asukkaiden asuin ympäristön tuhovoimaksi. Alue on kaavoitettu mökkialueeksi ja nyt se kaavoituslupaus petettäisiin. Tuulivoimaloiden haittavaikutuksista on niin paljon tutkimustietoa, että se tie luulisi jo olevansa loppuunkäsittely. En puolla tuulivoimaloita. Kaavan tulisi pitäytyä kestävän virkistyskäytön puoltajana ja ihmisten tulisi oppia vähentämään kulutusta ja vaihtoehtona löytää luonnonmonimuotoisuus ja rauha. Toivon, että kaavan lopullinen versio painottaa sitä voimalaitosten sijaan. Kiitos aherruksestanne!</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä. Hattulan Niinimäen alue on tunnustettu tuulivoimatuotannolle mahdolliseksi alueeksi, joskin alueella on myös soveltuvuutta heikentäviä luonnonympäristön arvoja. Itse tuulivoima-alueella ei sijaitse pysyvää tai vapaa-ajan asutusta.</p>

Vuohiniemen-Myllykylän-Kynnösjärven-Renkajärven alueen vakituisina asukkaina vastustimme 1. vaihemaakuntakaavan luonnosta toukokuussa 2024 ja vastustamme sitä edelleen. Hämeen liiton vuoden 2016 selvityksessä Renkajärven alue on merkitty maaseutumaiseksi hiljaiseksi alueeksi. Tässä 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa alueemme ei enää ole hiljaista aluetta. Perusteita ei tälle ole annettu, mutta syynä lienee Kanta-Hämeeseen asetettu hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä ja kaavaselostuksen sivun 14 huomautus Hattulan Niinimäkeen suunnitellusta 9–12 voimalan alueesta, jonka yhteenlaskettu nimellisteho on 86 MW. Kaavaluonnoksessa ei sen sijaan tarkastella sitä onko voimala-alue tuolle paikalle kuinka sopiva. Riittää, että joku on voimaloita sinne suunnitellut.

1. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on Niinimäen alueelle merkitty tuulivoimala-alue. Hämeen maakuntaliiton vuonna 2023 valmistuneessa tuulivoimaselvityksessä Renkajärven alueen tuulivoimala-alueet oli arvioitu teknis-taloudellisesti tuulivoimatuotantoon huonosti sopiviksi kolmella sivulla asuinkiinteistöjä. Orpon hallitus linjasi tuulivoiman rakentamiseen liittyviä ehtoja kahdesti vuoden 2025 aikana. Molemmista linjauksista kuitenkin vahvistettiin maakuntakaavoituksen roolia. Merkitsemällä maakuntakaavoissa uusia alueita tuulivoima voidaan tuoda suosituksia lähemmäksi asutusta ja toisaalta etäisyyssäntelyä ei sovelleta alueilla, joissa jo on tuulivoimaa. Hämeessä ei ilmeisesti olla jättämässä mitään varmistamatta, sillä Orpon hallituksen linjausten mukaisesti Niinimäen voimaloiden tulon jälkeen esteet kahden muunkin alueen toteuttamiseen poistuvat?

Toistamme myös jo aiemmin esittämämme huolet tuulivoiman laajemmista vaikutuksista ympäristöömme. Renkajärvi on Hämeen alueella harvinainen karu, ekologiselta tilaltaan erinomaiseksi luokiteltu järvi. Siihen laskee vain metsä- ja suoalueilta tulevia oja. Tuulivoiman rakentaminen vaikuttaa Renkajärven valuma-alueeseen paljon laajemmin kuin tuulivoimaloiden rakennusosalta. Renkajärven valuma-alueella tehtävät muutokset, kuten kuivatusojat, lähteiden ja lähdealueiden muokkaus, tiepintojen ja siirtolinjojen rakentaminen jne, vaikuttavat paitsi valumien määrään, valumavesien laatuun myös niiden ajoittumiseen.

Muistutamme, että vakituisen asutuksen kiinteistöt saavat juoma- ja käyttövetensä omista kaivoistaan. Niinimäen tuulivoimapuiston rajausta tulee vain 200–300 metrin päähän Rengon 1-luokan pohjavesialueen muodostumisalueen rajasta. Tällä alueella ei ole mahdollisuutta kunnalliseen vesihuoltoon ja pohjaveden antoisuutta sekä laatua heikentävät toimenpiteet jättävät paitsi meidät myös pohjavesialueen kaksi pumppaamoja ilman vettä. Ilmastonmuutoksen myötä ennustettu kuivien kausien pidentyminen ja toisaalta keskilämpötilan nousu korostavat huolta pohjaveden riittävydestä

Kiitämme mielipiteestä.

1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) oli nähtävillä keväällä 2024. Hämeen hiljaisia alueita on tunnistettu paikkatietoanalyysi keinoin vuonna 2007 valmistuneessa selvityksessä. Hiljaisia alueita ei ole määritelty maakuntakaavassa.

Niinimäen tuulivoima-alue on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoimapotentiaalinv selvitykseen, potentiaalisten alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatua tietoa perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.

1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen merkitty Niinimäen maakunnallinen tuulivoimatuotantoalue sijoittuu osin Renkajoen ja hieman suuremmalta osin Takajärven valuma-alueille, mutta ei varsinaisesti Renkajärven valuma-alueelle. Veden laadun heikentymättömyys on keskeinen edellytys tuulivoimaloiden rakentamiselle.

Renkajärven ympäristö on tunnistettu laajaksi yhtenäiseksi luontoalueeksi, vaikka ihmistoiminnan vaikutus onkin nähtävissä. Luonnonmonimuotoisuuden edistäminen on myös yksi maakuntakaavan tavoitteista ja uudella ekologisen verkoston ydinalueen merkinnällä on tarkoitus vahvistaa tätä.

jo muutenkin. Hämeen Liiton 2.5.2016 päivätyn ”Hämeenlinna ja Hattulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman” mukaan Rengon pohjavesialueella on merkittävä määrä käyttöönnottomia pohjavesivarjoja. Lisäksi Onkilammi-Tunturilammin Natura-alue on riippuvainen läheisistä harjuista purkautuvasta pohjavedestä, alueelta, jonne nyt suunnitelmaan tuulivoimaan liittyviä rakenteita.

Kyse ei ole siitä, että lähtökohtaisesti vastustamme kaikkea alueelle esitettyä toimintaa, sillä tämä alue on ollut tehokkaassa käytössä oikeastaan aina. Jo muinaiset viikingit kulkivat näillä seuduilla, Renkajokea on säännöstelty pääosin 1600-luvulta peräisin olevien patorakentein alun perin sahojen ja myllyjen vesivoiman tarpeisiin. Nykyisin padot lähinnä pitävät vettä virkistyskäytön tarpeisiin soveltuvalla tasolla estäen veden vapaata virtausta ja rajoittaen kalojen liikkumista. Metsät ovat tehokkaassa talouskäytössä ja aivan asuinalueemme vieressä on edelleen tuotannossa oleva turvetuotantoalue. Kotitalouksiemme jäsenet ovat mm. olleet sammuttamassa turvetuotannon aumapaloja. Kaikilla näillä ympäristössä tapahtuvilla toiminnoilla on ollut ja on edelleen vaikutuksensa ympäristöön. Metsätalous ja turvetuotanto ovat mm. tummentaneet sekä rehevöittäneet vesistöjämme kymmenien vuosien ajan.

Alueemme luonto ei siis ole koskemattomaa, mutta kaikesta huolimatta se on monimuotoista metsä- ja suoaluetta, jolla elää useita suojeltuja sekä herkkiä eläin- ja kasvilajeja. Uhanalaisten lajien ja herkkien ekosysteemien on todettu kärsivän tuulivoimaloiden ja infrastruktuurin aiheuttamasta häiriöstä. Luontokadon pysäyttäminen, luonnonmonimuotoisuuden elvyttäminen ja luonnonarvojen vaaliminen on kirjattu Orpon hallitusohjelmaan sekä alueidenkäyttölain maakuntakaavan laadittaessa huomioon otettaviin seikkoihin. Hämeen liitto on linjannut, että maakuntakaavassa vetovoimainen elinympäristö -teemaa tuetaan vahvasti luonnon monimuotoisuuden ja turvaamisella päivitettyillä aluerajauksilla ja huomioimalla ekologisen verkoston ydinalueet. Renkajärven itä- ja Kynnösjärven eteläpuolelle on rajattu ekologisen verkoston ydinaluetta, mutta Niinimäen voimala-alue sijoittuu Renkajärven länsirannalle.

Vuohiniemi on aikanaan ollut asukasluvultaan Hattulan neljänneksi suurin kylä. Täällä oli vielä 1960-luvulla poliisi ja terveysasema, 1970-luvulla koulu, 1990-luvulla kauppa sekä posti ja 2000-luvulle asti vapaapalokunnan yksikkö. Vakituksia asukkaita on mykyään enää vähän, vuokrattavia mökkejä joitakin, mutta mökkiläisiä sitäkin enemmän. Alueella siis edelleen eletään ja kiinteistöt vaihtavat omistajia. Eri asia on, jääkö enää kukaan jäljelle enää tämän viimeisen tulijan, tuulivoiman, jälkeen? Vai onko tavoitteena tyhjentää alueelta loputkin asukkaat, heidän taskunsa ja lopulta karkottaa myös mökkiläiset? Alueella olisi potentiaalia paljon suuremmalle asujajoukolle, mutta tämä edellyttäisi alueen vetovoiman nostamista, ei heikentämistä. Laajemman vakituisten asukkaiden joukon edustajina toimimme toukokuun 2024 muistutuksessamme esille myös huolemme alueen matkapuhelin- ja televisioverkkojen toimintakyvyn heikkenemisestä entisestäänkin tuulivoiman tulon myötä ja

Matkapuhelinverkkojen kuuluvuudesta on syytä olla yhteydessä verkkoyhtiöihin.

Maakuntakaavan valmistelijat seuraavat aktiivisesti muuttuvaa lainsäädäntöä ja mm. tuulivoimaloiden purkamista koskeva lainsäädäntö huomioidaan kaavaa laadittaessa vähintään taustatietona.

Myös Hämeessä on mahdollista sijoittaa tuulivoimaa teollisuusalueiden kylkeen, joskin rajallisesti. Kaavaluonnosta laadittaessa tuulivoiman tuotantoalueita on tietoisesti pyritty ohjaamaan kauemmas hiljaisilta luontoalueilta.

nostamme asiaa edelleen esiin. Maakuntakaavaa laadittaessa tulee katsoa, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa.

Maakuntakaavan valmisteluun liittyvät tuulivoimalaselvityksen internet-sivuilla esitetään, että "Yhden tuulivoimalan elinkaari on nykyisin noin 30 vuotta. Sinä aikana kyseiselle kunnalle, jossa voimala sijaitsee, kertyy noin 400 000 euroa kiinteistövero. Tämä tarkoittaa, että mikäli Kanta-Hämeen alueelle toteutuisi 490 tuulivoimalaa, kunnille syntyy yhteensä noin 196 miljoonaa euroa kiinteistöverotuloja. Lisäksi kunnille syntyy usein myös jonkin verran kunnallisverotuloja. Maanomistajat saavat vuokratuloa tuulivoimayhtiölle vuokraamastaan maa-alasta."

Ympäristöministeriössä on vuoden 2025 lopulla alettu valmistella uutta lainsäädäntöä käytöstä poistettujen maatuulivoimaloiden purkamisesta. Luotavalla rahoitusmallilla varmistetaan, että purkamisesta aiheutuvat kustannukset katetaan myös tilanteissa, joissa voimalatoimintaa harjoittava yhtiö on maksukyvytön. Niinimäen tuulivoimalahankkeen takana oleva yhtiö keikkuu lehtitietojen mukaan, maksettuaan tuulivoimarakentamiseen saamansa tuet ulkomaisille sijoittajilleen, jo nyt konkurssin partaalla. Maakuntaliiton laskelmien taustat ja oikeudellisuus tulee tarkistaa ennen maakuntakaavaan tehtävien, tuulivoimaa koskevien kirjausten tekoa. Mikäli laskelmat eivät pidä paikkaansa on esitettyjä maakuntaluonnoksen kirjausluonnoksia pystyttävä myös purkamaan. On hyvä muistaa, että tuulivoimalan arvioidun käyttöiän, 25–35 vuotta, tuulivoimalat vaikuttavat alueella asuvien elämään joka päivä.

"Maakuntakaava on yleispiirteinen, pitkän aikajakson suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa ja sen eri seuduilla." Se ohjaa kuntien yleis- ja asemakaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua ja sillä on alueidenkäyttölain mukaisesti erilaisia oikeusvaikutuksia, jotka kohdistuvat kuntakaavoitukseen sekä viranomaistoimintaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että tehtävät kirjaukset ovat oikeudenmukaisia, oikein ja ne on tehty oikeilla perusteilla.

Haluamme vielä kysyä, että jos muualla tuulivoimaa voidaan sijoittaa teollisuusalueiden kupeeseen alueille, jossa jo ennestään on teollisuuden tuomaa toimintaa äänineen, niin miksi ne Hämeessä pitää sijoittaa näille viimeisille hiljaisemmille, luontoarvoiltaan rikkaille, alueille?

Henkilö 3

Vastine

Vastustan jyrkästi tuulivoiman rakentamista Niinimäkeen.

Kiitos mielipiteestä. Tuulivoimaloiden ympäristövaikutuksia ja niiden

<p>Perustelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> - myllyt ovat järkyttävän isoja. 200m korkeudessa roottorin navassa vatkaa satoja litroja öljyä, joiden 100m pitkät roottorin lavat saattavat rikkoontua - jättimäisiä lapoja syövä eroosio levittää ympäristöön mikromuoveja - roottorin lapoihin kuolee lintuja, massoittain hyönteisiä - roottorin lavat aiheuttavat jatkuvaa ääntä pitkälle ympäristöön kauniilla Tammelan järviylängön alueella, joissa on satoja mökkejä. Ja jopa kauemmaksikin, kuten Hämeenlinnaan. - myllyjen lavat voivat jäätää talvella, jolloin sähköä eniten tarvitaan <p>Toivon sydämestäni, että Hattulan kunta ajaa hankkeen torppaamista. Tämä Vihreä Hulluus sallii nykyään tehdä mitä vaan ja minne vaan. Nykyisellään aiheutetaan peruuttamatonta tuhoa ympäristöömme.</p> <p>Kunta tietysti havittelee verotuloja, mutta varmuus niiden kohdistumisesta kunnalle ei ole ollenkaan taattua jatkossa.</p> <p>Tässä linkki artikkeliin Uudistus voi viedä tuuli-voima-kunnilta miljoonien tulot</p> <p>https://yle.fi/a/74-20133721</p> <p>Olemme suunnitelleet muuttavamme pysyvästi vapaa-ajankotiimme Hattulaan, koska se on alueen kaavan mukaan mahdollista. Jos tuulivoimalat rakennetaan, emme todellakaan muuta pysyvästi.</p>	<p>lieventämisen toimenpiteitä on selvitettävä aina huolellisesti ennen tuulivoima-alueen toteuttamista. Hattulan Niinimäen tuulivoimaa-alueen vaikutuksia on arvioitu kattavasti ympäristövaikutusten arvioinnissa (https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/niinimaen-tuulivoimahanke-hattula-hameenlinna).</p> <p>Maakuntakaavassa pyritään tunnistamaan soveltuvimmat maakunnallisesti merkittävät tuulivoimatuotannolle soveltuvat alueet. Maakuntakaava ei ota kantaa kaavaratkaisujen suoriin kuntataloudellisiin vaikutuksiin.</p>
---	---

Henkilö 4	Vastine
<p>Vastustan Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa korostettuna esitettyä "puhtaan siirtymän" ensimmäisenä kohtana esitetyn tuulivoiman rakentamisen mahdollistamista Kanta-Hämeen alueelle. En kannata tuulivoiman rakentamista minnekään Suomeen. Perusteet alla.</p> <p>1. Alueen ainutlaatuisuus eteläisessä Suomessa</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Tammelan järviylänkö on arvokas yhtenäinen luontoalue keskellä eteläistä Suomea. Järviylängön merkitystä ja edellytyksiä säilyä jatkossakin laajana yhtenäisenä alueena on tarkoitus</p>

Niinimäen tuulivoiman tuotantoalue olisi päänavaaja tälle maisemat ja luonnon pilaavalle lyhytnäköiselle voitontavoittelulle. Suunnittelualue kuuluu Tammelan järviylänköön ja on harvinaisen puhdasvetisten järvien täplittämä ainutlaatuinen kokonaisuus näinkin eteläisessä Suomessa. Suunnittelualue on harvaan rakennettua hiljaista aluetta ja on siksi sellaisenaan ehdottomasti säilyttämisen arvoinen jälkipolville. Ennallistaminen on rakentamisen jälkeen todella pitkä prosessi ellei mahdoton. Tällaisilla hankkeilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia laajan alueen luonnolle, asukkaille ja kiinteistön omistajille. Alue ei missään nimessä sovellu tuulivoiman tuotantoalueeksi.

Takajärvi ja Renkajärvi ovat tärkeitä pesimä- ja ravinnonhankkimisalueita alueen runsaalle linnustolle. Pyyhkäisykorkeudeltaan 300 metria korkeat tuulivoimalat olisivat merkittävä uhka maata alaspäin tarkkaileville petolinnuille. Kanalinnuston pesimäalueet sijaitsevat hiljaisissa korpimetsissä, jotka nyt pirstoutuisivat tuotantoalueen huoltotieverkoston ja itse myllyjen häiriön vuoksi. Kaakkuri pesii useissa suunnittelualueen lähilammissa. Kaakkuri pesii vähäkalaisten metsälampien rantamättäillä (esim. Verilampi suunnittelualueen koillispuolella). Renkajärvi mm. luonnon muikkukantoineen on ravintolähde suojellulle kaakkurille. Tuulivoimalat uhkaisivat kaakkurin ikaikaisia pesintä- ja ravinnon hakualueita. Muut vesilinnut, kuten Renkajärvellä pesivät kuikat, olisivat myös vaarassa tuulivoimaloiden vuoksi. Suunnittelualueeseen ympäristössä suoalueet ovat kurkien elinalueita. Syksyisin valtavat kurkiaurat suuntaavat suunnittelualueen yli pitkälle muuttomatkalleen.

Tuulivoiman käyttö sisältää aina tulipalo- ja öljyvahinkoriskin. Tuulivoiman öljyvahinkoja on sattunut Reposaaressa 28.8.2024, Pyhäjoella 1.8.2023 ja Kannuksessa 14.10.2022. 3-5 MW:n voimalan muuntajissa on öljyä noin 2-3 tonnia/voimala. Lisäksi tuulivoiman tuotantoalueen sähköaseman muuntajissa arvioidaan olevan öljyä noin 20-25 tonnia.

Euroopassa on sattunut tulipaloja, joten kuivassa metsämaastossa tällainen olisi Hämeen järviylängölle kohtalokas.

2. Nk. puhdas siirtymä tai vihreä siirtymä, ts. tuulivoima sähköenergian tuotantotapana toimimaton Suomen kaltaisessa maassa

Tämä talvi, kuten monet aiemmat talvet ovat osoittaneet, miten sopimaton energian tuotantotapa tuulivoima on Suomeen. Silloin, kun sähkön tarve on suurin, tuulivoiman osuus tuotannosta on vähäisin. Suomi ei ole ollut tämän vuoksi omavarainen nykyajan perushyödykkeen eli sähköenergian suhteen. Yli viidesosa Suomen tarvitsemasta sähköenergiasta on jouduttu ostamaan kalliiseen hintaan ulkomailta. Maa, joka ei ole sähkön suhteen omavarainen, ei houkuttele alueelleen esim. valmistavan teollisuuden investointeja.

vahvistaa vaihemaakuntakaavassa uudella ekologisen verkoston ydinalue - merkinnällä.

Tuulivoimatuotannon lintuvaikutuksia ja mahdollisia vahinkoriskejä käsitellään laajalti ympäristövaikutusten arviointiprosessissa.

Tuulivoiman tuotanto on kasvanut Suomessa viimeisen vuosikymmenen aikana huomattavasti, mikä osoittaa sen, että tuulivoimalla on Suomen energijärjestelmässä toimiva ja tarpeellinen osa. Uusien tuulivoimaloiden rakentamisen tahtia hidastaa kuitenkin tuulivoiman sääherkkyys eikä lisätuotannolle ole todennäköisesti tarvetta ilman merkittävää sähkönkulutuksen lisäystä ja säätövoimaa.

Tuulivoiman rakentamisessa huomioidaan erilaiset ympäristövaikutukset niin, ettei alueen asukkaille aiheudu kohtuutonta haittaa.

Ajantasaiset tiedot arkeologisista löydöistä huomioidaan yleisesti kaikessa rakentamisessa ja maankäytön suunnittelussa, mukaan lukien tuulivoimaloiden suunnittelun ja rakentamisen.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua

<p>Tuulivoima ei myöskään tuota inertiaa eli sähköverkon tarvitsemaa vakautta sähkön taajuuteen. Se tarvitsee aina rinnalleen säävarmaa säätövoimaa. Näin ollen sen tarjoama kustannushyöty on hyvin kyseenalainen.</p> <p>3. Tuulivoiman erittäin kielteinen vaikutus alueen asukkaille ja kiinteistön omistajille</p> <p>Jo tuulivoiman kaavoituksen valmistelu romahduttaa alueen kiinteistöjen arvon ja todella merkittävä asia: laskee kaikki laajalle alueelle suunnitellut kiinteistöjen investoinnit nolliin. Kukaan ei halua rakentaa tai kehittää mitään, jos alueelle edes suunnitellaan tuulivoiman rakentamista. Tällä on suuri vaikutus monille laajan alueen yrittäjille, palveluiden ja tarvikkeiden myyjille.</p> <p>Lisäksi tuulivoiman tuotantoalueiden sijoittaminen kauaksi kaupungeista eli sähkön käyttäjistä vaatii mittavat sähkön siirtoverkot, jotka taas osaltaan aiheuttavat merkittävää haittaa luonnolle, maisemalle, asukkaille.</p> <p>4. Maakunnan strategia ei tue tuulivoiman rakentamista</p> <p>Maakunnan strategiassa ei mainita sanallakaan tuulivoimasta; maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen ja virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen. Tuulivoima ei todellakaan tue näitä tavoitteita.</p> <p>5. Historia</p> <p>Renkajärven alueella kulkee Suomen vanhimman tien, Hämeen Härkätien talvitie. Talvitien uralta on 1900-luvun alussa löydetty mm. 1000v. vanha hopea-aarre, jonka joukossa oli ns. Luurilan lintu koru. Talvitien osuus järven etenkin järven länsipuolelta on tutkimaton ja juuri tälle alueelle ollaan suunnittelemassa tuotantoaluetta massiivisine betoniperustuksineen ja huoltoteineen.</p>	<p>ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.</p> <p>Härkätien talvireitti huomioidaan kaavaehdotuksessa osana täydentyvää historiallisten teiden kokonaisuutta.</p>
---	---

<h2>Henkilö 5</h2>	<p>Vastine</p>
<p>Lausunto liittyen suunnitteilla olevaan Hattulan Niinimäen Tuulipuistoon.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä ja huomioista.</p>

<p>Vastustan tuulipuiston rakentamista ko. alueelle vapaa-ajan asunnon viihtyvyyden, käytettävyyden ja arvon alenemisen vuoksi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - viihtyvyys kärsii meidän kesäasuntomme tontilla ja ranta-alueella, tuulimyllyjen näkymisen takia. Kaunis luonnon maisema "pilaantuu". - meluhaitta ja mahdollinen terveyshaitta (välkehdintä ym.) - matkapuhelimen kuuluvuus ja mahdolliset TV-lähetysten häiriöt. 	
--	--

Henkilö 6	Vastine
<p>Lausunto liittyen suunnitteilla olevaan Hattulan Niinimäen Tuulipuisto hankkeeseen:</p> <p>Vastustamme tuulipuistoa tälle alueelle seuraavista rantakiinteistöjen arvon alenemiseen liittyvistä syistä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tuulimyllyt näkyvät meidän sekä monen muun mökkiläisen kiinteistölle pilaten kauniin luontomaiseman. 2) Tuulimyllyjen aiheuttamat meluhaitat ovat ilmeisiä. 3) Todistettavissa vastaavista tuulipuistoista on, että liikkuvat isot myllyjen lavat aiheuttavat häiriötä sähkömagneettiseen säteilyyn joka vaikuttaa suoraan heikentävästi sekä matkapuhelinverkon kuuluvuuteen, että antenniverkon TV-lähetyksiin. 	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Maakuntakaavaa laadittaessa ei oteta suoraan kantaa kiinteistöjen arvoon vaikuttaviin asioihin, mutta kaava on laadittava niin, ettei maanomistajille aiheudu kohtuutonta haittaa.</p> <p>Tuulivoimalat voivat vaikuttaa langattomiin yhteyksiin. Kuuluvuusongelmissa on syytä olla yhteydessä verkkoyhtiöön.</p>

Henkilö 7	Vastine
<p>Alla mielipiteeni alueella vapaa ajan asunnon omistajan puolisona. Kaavaillut tuulimyllyt romahduttavat asunnon arvon puhumattakaan kaikista kielteisistä näkö-, välke- ja melihaitoista.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Maakuntakaavaa laadittaessa ei oteta suoraan kantaa kiinteistöjen arvoon</p>

<p>1 – Niinimäen tuulimylyalue vaikuttaisi hyvin kielteisesti koko Renkajärven ja sitä ympäröivän alueen käyttöön virkistykseen sekä vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen, kun hiljaisuus häviäisi ja maisema tuhoutuisi. Sama vaikutus ylettyy Takajärven ympäristöön, Hyrvälään ja Kouvalaan. (Viittaa myös Elyn antamaan perusteltuun päätelmään voimala-alueen vaikutuksista, Ely on nimittäin kirjoittanut olevansa tätä mieltä, vähän eri sanoin tietenkin.)</p> <p>2 – Niinimäki on keskeinen ja olennainen osa Etelä-Suomen luonnon ydinaluetta ja ekologista verkostoa. Sen havainnollistamiseksi tein oheisen kartan, jossa otin pohjaksi maakuntaliiton aiemmin tekemän luonnon ydinaluekartoituksen (tumman- ja vaaleanvihreät alueet sekä ekologisia yhteyksiä kuvaavat leveät viivat). Lisäsin siihen päälle ohuin punaisin viivoin kaavaluonnoksen uudet myllyalueet ja ohuin vihrein viivoin jäljelle jäävät, luonnokseen merkityt luonnon ydinalueet. Järviylängön kokonaisuus menee rikki ja moni keskeinen yhteys katkeaa. Se on maakunnallinen asia, eikä Niinimäkeä voi merkitä maakuntakaavassa myllyalueeksi vain siksi, että Hattula haluaisi.</p> <p>3 – Kaavamerkintä on juuri hyväksytyin maakuntaohjelman vastainen. Syksyn hyvä uutinen oli se, että maakuntaliiton uusi maakuntaohjelma (eli maakunnan strategia) oli täsmälleen samaa mieltä kanssamme: ei sanaakaan tuulivoimasta; maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen ja virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen.</p>	<p>vaikuttaviin asioihin, mutta kaava on laadittava niin, ettei maanomistajille aiheudu kohtuutonta haittaa.</p> <p>Liitekarta ei ole valitettavasti toimittunut lausuntopalvelun kautta, mutta oletettavasti kartalla on osoitettu sitä, että Niinimäen tuulivoima-alue sijaitsee Kanta-Hämeen ekologisen verkoston selvityksessä tunnistetun edustavan luonnon ydinalueen sisällä. Asia on tunnistettu.</p> <p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.</p>
--	---

Henkilö 8	Vastine
<p>3.7.2 Ilmastonmuutoksen vaikutuksia maa - ja metsätalouteen</p> <p>Kohta Metsämaa on muuttunut päästölähteeksi (1,12 Mt CO₂-ekv. vuonna 2023 on virheellinen.</p> <p>Ohessa Luonnonvarakeskuksen lausuma ko. aiheesta, jonka pohjalta kyseinen kohta tulee korjata ennen kuin asiakirja, nyt nähtävillä olevan luonnoksen pohjalta julkaistaan.</p> <p>” Metsien puustonielu ja maaperäpäästöt lähes yhtä suuret</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Päivitetään metsämaan rooli hiilinieluna/päästölähteenä vastaamaan tuoreinta tutkimustietoa ehdotusvaiheeseen mennessä.</p>

<p>Ennakkotulosten arvio metsämaan nielusta vuodelle 2024 oli -0,15 Mt CO₂-ekv. Puuston kasvu ylitti kokonaispoistuman (hakkuut ja luonnonpoistuma) ja puuston netto nielu oli -11,1 Mt CO₂-ekv. Myös kivennäismaametsien maaperä oli -0,8 Mt CO₂-ekv. nielu, mutta turvemaametsien maaperän päästöt olivat lähes yhtä suuret kuin puuston ja kivennäismaan yhteenlasketut nielut. Vuodesta 2023 metsien netto nielu pieneni 3,5 Mt CO₂-ekv., kun puuston netto nielu pieneni kasvaneiden hakkuiden myötä, turvemaiden hiilidioksidipäästöt kasvoivat ja kivennäismaiden nielu pieneni.</p> <p>Metsämaa on vuoden 2024 ennakkotulosten mukaan pysynyt netto nieluna koko aikasarjan ajan, mutta nielu on pienentynyt merkittävästi 2010-luvun alusta. Netto nielua ovat heikentäneet monet tekijät: lisääntyneet hakkuut, luonnonpoistuman lisääntyminen, puustobiomassan pienentyneet kasvuarviot, turvemaametsien kasvaneet hiilidioksidipäästöt ja kivennäismaametsien maaperänielun heikkeneminen.”.</p> <p>Lähde:</p> <p>https://www.luke.fi/fi/ uutiset/maankayttosektori-pysyy-suurena-paastolahtena-mutta-metsat-ovat-pieni-nielu-kasvihuonekaasuinventaarion-2024-ennakkotiedoissa</p>	
---	--

<h2>Henkilö 9</h2> Vastine	
<p>Arvoisa vastaanottaja</p> <p>Haluan esittää mielipiteeni vaihemaakuntakaavan luonnoksesta:</p> <p>Suunniteltu Niinimäen tuulivoimala tuhoaisi alueen luontoarvoja jotka ovat korvaamattomia. Se heikentäisi alueen vetovoimaa monin tavoin. Se on uuden maakuntaohjelman vastainen. Vastustan hanketta ehdottomasti.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme huomionne tiedoksi.</p>

<h2>Henkilö 10</h2> Vastine	
<p>Haluan esittää mielipiteeni koskien Niinimäen tuulivoimahanketta (diaarinumero</p>	

<p>HAMELY/483/2023).</p> <p>Kesämökkimme (joka on ollut suvullamme pitkään ja todella toivomme, että myöhemmin omat lapsemme saavat nauttia meidän ihanasta ja rauhallisesta paikastamme) laiturilta on suora näkymä mahdolliseen tuulivoimapuistoon. Täytyy todeta, että maisemahaitta on hurja. Tähtitaivaan/ revontulien ja ylipäätään maiseman ihastelu muuttaa muotoaan aika lailla :(Lisäksi sen tuoma meluhaitta, joka vaikuttaa meidän ihmisten lisäksi myös rikkaaseen luontoon. Ja sehän on selvää, että kiinteistön arvo laskee. Istu siinä nyt laiturilla tai soutele kun tuulimyllyjen pitkät lavat pyörivät ja heijastavat äänen lisäksi auringon säteitä sinne tänne. Jo nyt pelkkä testimasto pilaa maiseman. Ei tuulimyllyjä missään nimessä paikkaan, missä ne aiheuttavat näin paljon harmia ympärillä olevaan! Enkä nyt puhu pelkästään meidän mökistämme vaan kaikkien lähiseudusta nauttivien puolesta.</p> <p>EHDOTON EI hankkeelle!</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme huomionne tiedoksi. Toivottavasti sukunne saa nauttia kesämökkinne rauhasta myös tulevaisuudessa.</p>
--	--

Henkilö 11	Vastine
<p>Annan mielipiteeni liittyen otsikossa mainittuun 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen ja siinä kaavailtuun Hattulan Niinimäen tuulivoimateollisuusalueeseen.</p> <p>Olen osallisena asiaan, sillä omistan Hattulan kunnan alueella kesämökkikiinteistön. Toteutuessaan vaihemaakuntakaavan tuulivoimateollisuusalue vaikuttaisi huomattavan negatiivisesti kiinteistön käyttöön ja ympäröivään luontoon. Mielipiteenäni ilmoitan vastustavani tuulivoimateollisuusalueen toteuttamista kaavaluonnoksessa ja vaadin sen poistamista 1. vaihemaakuntakaava luonnoksesta.</p> <p>Perustelut Niinimäen tuulivoimateollisuusalueen poistamiseen 1. vaihemaakuntakaava luonnoksesta:</p> <p>1. Kielteiset vaikutukset koko Takajärven ja sitä ympäröivän alueen (Renkajärvi, Hyrvälä ja Kouvala ym.) käyttöön virkistykseen sekä vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen kun hiljaisuus häviää ja maisema tuhoutuu.</p> <p>Huomioitava kaavaluonnoksen suunnitelman MRL 39 § sisällön vastaisuus; mm. maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen ei toteudu. Lisäksi MRL 77 b § edellyttää, että mainitun hankkeen on sopeuduttava maisemaan ja ympäristöön: tämä ei miltään osin toteudu.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme huomionne tiedoksi.</p> <p>Alueidenkäyttölain (entiseltä nimeltään maankäyttö- ja rakennuslain) pykälät 39§ ja 77b§ ohjaavat yleiskaavoitusta, mutta maakuntakaavaa laadittaessa otetaan yhtä lailla huomioon lain asettamat vaatimukset.</p> <p>Hämeen järviylängön alueelle on kaavaluonnoksessa merkitty uusi laaja ekologisen verkoston ydinalue. Kaavamerkinnän tavoitteena on, että laajat yhtenäiset luontoalueet eivät häviäisi peruuttamattomasti vaan säilyisivät vastaisuudessakin.</p>

2. Etelä-Suomen luonnon ydinalueen ja ekologisen verkoston hävittäminen lopullisesti ja peruuttamattomasti. Niinimäen alue on tässä keskeisessä osassa. Tämä on maakunnallinen asia ja Niinimäkeä ei saa merkitä tuulivoimateollisuusalueeksi maakuntakaavan vain siksi, että Hattula haluaa.

3. Tuulivoimateollisuusalue on toteutuessaan ja vaikutuksiltaan hyväksytyn "Kun toimeen tartutaan Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2026-2029" tavoitteiden ja strategian vastainen, jolloin kaavaluonnos ei ole hyväksymiskelpoinen.

Muutamia esimerkkejä maa- ja maakuntaohjelman peruseriaatteista:

- s. 10: "Strategiassa näkyy vahvasti luonnon arvostus"

- s. 19: toimenpideohjelma "Elinympäristön vetovoima kytkeytyy asumisessa laatuun, sijaintiin ja pehmeisiin vetovoimatekijöihin"

- s. 52: "Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto"
2(2)

- s. 54: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia"

- s. 55: "Rakennettua kulttuuriympäristöä ja hämäläistä kulttuurimaisemaa vaalitaan ja kehitetään"

- - s. 63: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia osana alueen elinvoimaa ja tuetaan monipaikkaisuuden mahdollistavia asumisen ja elämisen ratkaisuja"

- s. 66: ". Hämäläiset arvostavat ja vaalivat elinympäristöään. Pyrimme säilyttämään ympäristön kauneuden ja historiallisen todistusvoiman myös tuleville sukupolville"

- s. 67: "Matkailu on yksi Hämeen vetovoimatekijöistä. Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat osa Hämeen matkailun ydintä. Rauhalliset järvimaisemat, metsät ja retkeilyreitit tarjoavat sekä asukkaille että matkailijoille tilaa palautua, liikkua ja vahvistaa henkistä hyvinvointia"

- s. 69: "Luonnon monimuotoisuutta parannetaan suosimalla kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kunkin ympäristön erityispiirteet ja edistetään luonnon omia prosesseja. ... Metsät ja kosteikot ovat biodiversiteetin kannalta olennaisia. Hyvin kytkeytyneet luonnonalueet ja viherympäristöt sekä vesialueet muodostavat yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden maisemassa."

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Maakuntakaavan on toki tarkoitus tukea osaltaan maakuntaohjelman tavoitteiden toteutumista.

Maakuntakaavaluonnoksen tavoitteena on kerätä palautetta ja käydä keskustelua kaavaan harkittavista merkinnöistä. Saatu palaute on arvokasta ja kaavan varsinainen hyväksyminen tapahtuu vasta kaavaehdotusvaiheen ja siihen sisältyvän uuden julkisen nähtävilläolon jälkeen.

- s. 97: "Melu heikentää asukkaiden hyvinvointia, vähentää asuinalueiden viihtyisyyttä ja alentaa asuntojen arvoa.. .. Todella hiljaisia alueita löytyy vain kaukana asutuskeskuksista. Kanta-Hämeessä luonnonrauha-alueita vielä löytyy mutta ne eivät säily ilman hiljaisuutta suojelevia toimenpiteitä."

Vaihemaakuntaluonnoksen hyväksyminen tuulivoimateollisuusalueen osalta osoittaa asiasta päättävien perinpohjaista välinpitämättömyyttä luonnosta ja ihmisten hyvinvoinnista. Negatiiviset vaikutukset kestävät monien sukupolvien päähän. Toivon asiasta päättävien pitävän tämän mielessään.

Henkilö 12

Vastine

Kiitän mahdollisuudesta vaikuttaa nyt käsittelyssä olevaan, asuin- ja mökkipaikkakuntieni maakuntakaavaan. Kanta-Häme on eteläisen Suomen keuhkot; on harjuja, laajojakin metsäalueita (erityisesti Evo), järviä ja vesireittejä. Näiden luontoalueiden ja niiden ihmisille suomien henkisten arvojen tulisi näkyä vahvemmin kaavasunnitelmissa. Konkreettisin seikkoina tulee estää tuulivoimaloiden rakentaminen metsäisille alueille - niiden paikka on teollisuusalueiden liepeillä tai muuten jo rakennetuilla alueille. Evon alue tulee muuttua tiedekansallispuistikoksi, jolloin sen luonto säilyy ja paranee.

Juuri lausunnolla ollut luonnonsuojelulain muutos luo edellytyksiä luonnonarvomarkkinoille ja kompensatiolle sekä linjaa maakäyttösuunnitelmille raameja. Nämä uudet aiheet on otettava vahvasti huomioon Hämeen Maakuntakaavassa. Maankäyttöä on punnittava tuon edellämainitun lain hyväksyttävyyshierarkian mukaisesti eli ensisijaisesti rakentaminen ei saa aiheuttaa haittaa alueen luonnolle. Tämä on se tärkein. Toissijaisesti alueelle rakentaminen saa aiheuttaa vain tilapäistä, vähäistä haittaa luonnolle. Kolmannessa vaiheessa arvioinnissa, jos rakentamiselle siis olisi jokin PAKOTTAVA tarve, aiheutettu haitta on kompensoitava. Tämän arvion perusteella en näe mitään oikeutettua perustetta rakentaa tuulivoimaloita Hattulan Niinimäelle, Hämeenlinnan Rengon alueelle enkä muille sisämaan metsäisille mökki- ja virkistysalueille, hiljaisille luonnon aidoille alueille. Kaavan eteen on nähty valtavasti vaivaa ja työtä, kiitos siitä. Esittelyssä tuli ilmi, että valtiovallan taholta on saneltu energiatuotantoon liittyen rakentamiselle varattavia alueita. Tämä ei ole laillinen tapa edetä asiassa. Kaavatyön ammattilaisilla on vastuu tietojensa ja saamansa palautteen pohjalta rajata Hämeen metsäylänkö, Niinimäki ja muutamat muut alueet virkistys- ja mökkikäyttöön, jättäen ne mahdollisimman luonnontilaisiksi.

Kiitämme mielipiteestänne.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta. Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on myös yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tarkennetaan kaavaehdotusvaiheessa. Ekologisen kompensaation huomioimisen

Erityisen iloinen olen kaavan tavoitteesta parantaa junaliikennettä maakunnassa - se palvelee Hki-Hml radanvarren miljoonaa asukasta, on ekologista ja energiatehokasta. Jään odottamaan toteutuksia!

mahdollisuuksia maakuntakaavassa voidaan myös tarkastella.

Henkilö 13

Vastine

Tuulivoimalan tulo Etelä-Hattulan alueelle on tuntunut huolestuttavalta. Mielestäni paikka on valittu ottamatta huomioon sijainnin erityisiä luontoarvoja. Puhtaat järvet, runsas linnusto ja muu eläimistö, joka on saanut elää rauhassa, ollaan nyt menettämässä lopullisesti.

Alueella on paljon loma-asutusta, jolle rannat on kaavotettu. Asukkaat ovat valinneet paikan juuri hiljaisuuden ja maisema-arvojen takia. Suojeluyhdistykset ovat tehneet innokkaasti työtä ja saaneet paljon aikaan. Nyt tuntuu, että työltä vedetään pohja pois. Tämä on ollut alue, jonne on tultu lataamaan akkuja, nauttimaan rauhasta ja viihtymään luonnossa. Näin on sukuni tehnyt vuodesta 1938. Suru on suuri.

Toivonkin, että luonnon kunnioittaminen ja säilyttäminen olisi tänä päivänä ykkösasia. Ymmärrän, että uusiutuvaa energiaa tarvitaan, mutta tämän paikan muuttaminen teollisuusalueeksi tuntuu liian suurelta uhrukselta.

Kiitämme mielipiteestä.

Etelä-Hattulan alueella on laajoja rakentamattomia luonnonalueita, joiden arvoa pyritään tuomaan esiin vaihemaakuntakaavan ekologisen verkoston ydinalueen uudella merkinnällä. Hämeen järviylängöstä valtaosan voidaan katsoa tuulivoimalle heikosti soveltuvaksi alueeksi luontoarvojen, loma-asutuksen runsauden ja sähkönsiirtoverkkoon olevan pitkän välimatkan vuoksi.

Henkilö 14

Vastine

Mielipiteellä on yhteensä yhdeksän allekirjoittajaa.

Me, Hattulan Takajärven Könnölahden kiinteistöjen omistajat ja loma-asukkaat haluamme tuoda esille seuraavat näkökulmat Kanta-Hämeen maakuntakaavan ensimmäisen vaihemaakuntakaavan luonnokseen ehdotetusta tuulivoimala-alueesta Takajärven ja Renkajärven väliselle metsäalueelle nk. Niinimäen alueelle.

Kiitämme mielipiteestänne.

Niinimäen suunnitellun tuulivoima-alueen sisällä ei sijaitse asuinrakennuksia tai loma-asuntoja. Hankealue on Kanta-Hämeen mittakaavalla hyvin harvaan asuttua. Lähistöllä Renkajärven ja Takajärven rannoilla on kuitenkin runsaasti

Kaavaselostuksen mukaan tuulivoima-alueiden suunnittelussa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä varmistettava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen arvojen säilyminen ja otettava huomioon maakunnallisesti arvokkaan maiseman ja kulttuuriympäristön vaaliminen. Mielestämme suunniteltu tuulivoimama-alue Hattulan Takajärven ja Renkajärven väliselle metsäalueelle ei ota huomioon em. arvojen vaalimista.

Perustelumme ovat seuraavat:

Alue on tuulivoimapuiston sijoittamiselle täysin sopimatonta aluetta, sillä Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaan mukaan: ”Lähimmät rakennukset sijoittuvat vajaan kilometrin etäisyydelle. Suunnittelualueen lounais- sekä pohjoispuolella, Renkajärven ja Takajärven rannoilla on runsaasti lomarakennuksia, sekä myös asuinrakennuksia. Suunnittelualueen itäpuolella rakentaminen painottuu Hämeen Härkätien varrelle. Lomarakennukset sijoittuvat pääasiassa isompien vesistöjen yhteyteen, kun taas asuinrakennukset taajamiin ja keskeisempien tieyhteyksien läheisyyteen.” Allekirjoittajien mielestä alue on aivan liian lähellä loma-asutusta ja toteutuessaan mahdollistaisi alueen virkistysarvojen tuhoamisen. Sijaintipaikka alueen kahden keskeisin järven välissä korostaa alueen merkitystä hämäläiselle loma-asutukselle. Alueen vaikutuspiirissä on 1000 rakennusta ja 750 loma-asuntoa. Lisäksi alue on aivan liian lähellä Vuohiniemen perinteistä kulttuurimaisemaa ja erityisesti historiallista, Suomen vanhinta tietä, Hämeen härkätietä. Kanta Hämeen maakuntakaavan ei tulisi sisältää varauksia, jotka vaikuttaisivat monipuolisesti sen vakituisten ja kesäasukkaiden asumisviihtyvyyteen sekä alueen kulttuuriarvoihin.

Kyseinen alue on merkitty maakuntakaavan luonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueeksi ja on kyseenalaista, että suunniteltu tuulivoimama-alue sijoittuisi ydinalueen keskelle. Alue käsittää suuren yhtenäisen metsäalueen runsaine lajistoineen. Tämä on jo sinällään tärkeä luontoarvo ja mielestämme kokonaisuus tulisi säilyttää, etteivät eteläsuomalainen luonto ja sen erämaa-alueet jatkaisi pirstoutumistaan. Ekologisena kokonaisuutena, ilman tuulivoimama-aluetta, alue mahdollistaa alueen vaikutuspiirissä olevien suojelualueiden säilymisen järkevänä kokonaisuutena, eivätkä ne jää yksittäisiksi saarekkeiksi, vaan niitä suojaisi riittävä metsäalue ympäristöpuskurina. Tämä näkökulma on tuotu selkeästi Niinimäen YVA:ssa sivulla 6: ”Tuulivoima-alueesta, sähkönsiirtoreiteistä ja hankealueelle rakennettavasta tiestöstä syntyy välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ympäröivään luontoon. Tuulivoima-alueella voi olla suoria vaikutuksia Natura-, luonnonsuojelu- tai luonnonsuojeluohjelma-alueisiin, mikäli hankealue tai sähkönsiirtoreitti sijoittuu suojellulle alueelle tai sen välittömään läheisyyteen.”

Takajärvi on harvoja Etelä-Suomen kirkasvetisiä järviä, joiden tila on luokiteltu erinomaiseksi. Kaavaalue on osaksi suolla, joten on olemassa riski, että kaava-alueella tehtävät rakennustoimet tulevat valuman kautta vaikuttamaan negatiivisesti Takajärven nykytilaan ja muuttamaan sen

kesämökkejä ja myös vakituista asutusta. Kyseisestä tuulivoima-alueesta syntyisi maisemavaikutuksia erityisesti järvien ns. vastarannan kesämökeille.

Niinimäen aluetta ei ole merkitty maakuntakaavan luonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueeksi. Asiassa viitataan oletettavasti maakuntakaavan tausta-aineistona olevaan Hämeen ekologisen verkoston selvitykseen vuodelta 2016, jossa Niinimäen alue on tunnistettu edustavaksi luonnon ydinalueeksi.

Niinimäen tuulivoima-alue on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoimapotentiaalilin selvitykseen, potentiaalisten alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuun tietoon perustuvan kokonaisharkinnan perusteella. Tuulivoiman mahdollisessa rakentamisvaiheessa on oleellista huolehtia toimenpiteistä, jotka varmistavat ettei merkittäviä haittavaikutuksia vesistölle synny.

Laajojen rakentamattomien alueiden merkitystä ekologisen verkoston säilymiselle pyritään vahvistamaan vaihemaakuntakaavassa uuden ekologisen verkoston ydinalueen kaavamerkinällä.

ekosysteemiä pysyvästi. Lisäksi tulee huomioida, että valuma Takajärvestä Alajokea pitkin johtaa Alajärveen, joka on Hämeenlinnan tekopohjaveden lähde.

Niinimäen YVA-selvityksessä todetaan, että alueella ei ole merkittäviä vaellusreittejä. Jos tuulivoimala-alue toteutuisi, mahdollisuus kehittää aluetta retkeily- ja suojelualueena ei voisi enää toteutua. Yhtenäiset metsäalueet Etelä-Suomessa jatkavat vähenemistään. Siksi tulevaisuuden virkistysmahdollisuudet lähellä eteläsuomalaisia taajamia tulisi turvata ja Niinimäen alue säilyttää tulevaisuuden mahdollisuutena alueen asukkaille ja muualta tuleville retkeilijöille, marjastajille ja muille luonnossa vierailijoille.

Edellä esitettyyn perustuen vetoamme, että Kanta-Hämeen maakuntakaavan ensimmäisen vaihemaakuntakaavan luonnoksessa oleva tuulivoimala-alue Takajärven ja Renkajärven väliseltä metsäalueelta poistetaan, koska kaava mahdollistaisi alueen luonto- ja kulttuuriarvojen tuhoutumisen sekä loma-asutuksen sekä kiinteistöjen arvon huomattavan huononemisen.

Henkilö 15

Vastine

Niinimäen tuulimylyalueen suunnittelun ihmettely. Tässä ollaan tuhoamassa Järviylängön kokonaisuus. Se mitä esi-isät täällä ovat säästäneet ja miltei palvoneet rauhaa ja kauneutta vaaliessaan, esim. Hämeen Härkätien suojellut alueet on saatu varjeltua ja edelleen halutaan vaalia - tämä kaikki ollaan nyt murskaamassa kaavoituksineen, teineen, kaivamisineen. On kuin ei enää osattaisi luontoa lukea eikä arvostaa. Nyt tehdyt kaavamerkinnot ovat RISTIRIITAISIA MAAKUNTAOHJELMAN KANSSA.

Käsittämätöntä, että Hattulan kunta uhkaa suunnitelmissaan kumota ja kieltää alueensa luonnon lahjat ja helmet. Keho pyritään säilyttämään, raajat voi jättää huomiotta.

Viisautta päättäjille toivoen luonnon rauhaa vaaliessa.

Kiitämme mielipiteestä.

Vaihemaakuntakaavassa uutena merkintänä olevan ekologisen verkoston ydinalueiden kaavamerkinnot tarkoituksena on osaltaan tukea Hämeen järviylängön laajojen rakentamattomien alueiden säilymistä rauhallisina jatkossakin. Suuri osa järviylängöstä ei ole erityisen sopivaa tuulivoiman tuotannolle.

Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Niinimäen alue on osoitettu mahdolliseksi maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoiman tuotantoalueeksi. Alueella on voimassa myös Hattulan kunnan osayleiskaavoitus,

jossa tehdään ratkaisut alueen toteuttamisesta.

Henkilö 16

Vastine

Kiitos mahdollisuudesta antaa palautetta kaavaluonnoksesta. Mieleni liittyy uusiin tuulivoimamerkintöihin Niinimäen alueella.

Kiitämme mielipiteestä.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

1) Ristiriita maakuntaohjelma vs. maakuntakaava

Tuulivoimamerkintä Niinimäen alueella tuli hieman yllättäen, sillä vasta hyväksytty maakuntaohjelma antoi ymmärtää, että Kanta-Hämeessä tullaan keskittymään vetovoimaisen elinympäristön ja monimuotoisen luonnon kehittämiseen. Tuulivoiman sijoittaminen keskelle loma-asujien aluetta ja yhdelle Etelä-Suomen yhtenäisimmälle metsäalueelle on ristiriidassa maakuntaohjelman kanssa.

Maakuntakaavan on toki tarkoitus osaltaan tukea maakuntaohjelman toteutumista. Maakuntakaavan ja maakuntaohjelman välistä suhdetta tarkennetaan kaavaselostukseen ehdotusvaiheessa.

2) Kuka ohjaa päätöksiä?

Niinimäen alue on ollut aikaisemmissa kaavoissa "laadullisesti edustava luonnon ydinalue". On selvää, että maailma muuttuu kehityksen myötä, mutta tämä kehitys on huolestuttavaa. Miten voidaan perustella, että Niinimäki ei yhtäkkiä olisikaan enää luonnon ydinaluetta? Jos katsoo karttaa, tuulivoima tulee tekemään merkittävän aukon, sillä tuulivoima sijaitsisi keskellä muita luonnon ydinaluetta. Ekologiset yhteydet tulevat kärsimään. Perustelu sillä, että Hattulan kunta suunnittelee kaavoitusta alueelle, ei saisi vaikuttaa maakuntakaavaan. Maakuntakaavan tehtävä on ohjata kuntia, ei toisinpäin. Lisäksi, FCG tekemä tuulivoimaselvitys Kanta-Hämeeseen osoittaa, että Niinimäen tuulivoima-alue on teknistaloudellisesti yksi vähiten sopivimmista alueista. Tämä herättää uudelleen kysymyksen, miksi maakuntakaavaan tulisi merkitä tuulivoima-alue, joka on yksi huonoimpien joukossa.

Niinimäen alue on ollut aiemmissa maakuntakaavoissa niin sanottua valkoista aluetta, eli alueelle ei kohdistu mitään kaavamerkintöjä kaavan yleismääräysten lisäksi. Alueella ei ole myöskään yleiskaavaa. Luonnon ydinaluetta ehdotetaan sisällytettävän maakuntakaavaan Kanta-Hämeessä ensi kertaa tässä vaihemaakuntakaavassa.

3) Välinpitämättömyys olemassa olevien selvitysten tuloksiin

Tehtyjen selvitysten perusteella ELY on YVA selvityksessä todennut, että tuulivoimahankkeella on suuria kielteisiä vaikutuksia elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön. Myös alueen asukkaat ovat tyrmänneet hankkeen. Vaikka hankkeeseen liittyy on jo paljon materiaalia tarjolla, vaikuttaa siltä, ettei Hämeen Liitto ota näitä huomioon, vaan jyrää ELY:n asiantuntijoiden ja paikallisten ihmisten yli.

<p>Toivoisin, että luonnokseen annetut kommentit otetaan vakavasti ja huomioidaan kaavan kehityksessä. Niinimäen tuulivoima-alue on poistettava, sillä se muuttaisi alueen luonnetta pysyvästi. Luonto, kultturi ja ihmisten hyvinvointi ovat vaakalaudalla.</p>	<p>Niinimäen tuulivoima-alue on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoimapotentiaalin selvitykseen, potentiaalisten alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuun tietoon perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p>
--	--

Henkilö 17	Vastine
<p>Kiinteistömme Vääräsilta 433-404-x-xx ja 433-404-x-xx. Mielenpide on kirjoitettu myös kiinteistön Holma 433-404-x-xx omistajien luvalla ja puolesta.</p> <p>Vetyputken linjaus 1. Vaihemaakuntakaavassa.</p> <p>Aihe: Vaihemaakuntakaavan vetyputken linjaus on piirretty kaavaluonnoksessa Gasgridin suunnitteleman vetyputken linjauksen mukaisesti. Vetyputken linjaus on suunniteltu ja piirretty kulkemaan yllä mainittujen kiinteistöjen talouskeskusten välistä.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Vetyputken linjaus vaihemaakuntakaavassa on ns. yhteystarvemerkintä, eli se ei ota kantaa siihen, missä putki tarkalleen ottaen sijaitisi. Vetyputken suunnittelu on käynnistynyt Gasgridin toimesta, ja se on maakuntakaavasta riippumaton prosessi.</p>

1. Vaatimus: Vetyputken linjaus ei saa jäädä nykyisellä sijainnilla vaihemaakuntakaavaan kiinteistöjemme alueella. Esitämme ensisijaisena vaatimuksenamme, että vetyputken sijaintimerkintä on joko poistettava kokonaan tai kaavamerkinnän luonnetta on muutettava niin, että vetyputkelle on mahdollista osoittaa vaihtoehtoinen linjaus jäljempänä kohdassa 5. selostetulla tavalla.
2. Tietääksemme vedyn siirtoputkistolle ei ole olemassa erillistä lainsäädäntöä. Olemmekin muun muassa hyvin huolissamme vetyputken turvallisuudesta asutuilla ja maa- ja hevostalousalueilla. Esitämme vaatimuksenamme, että vetyputken linjaus on suunniteltava siten ettei siitä aiheudu vaaraa eikä vahinkoa kiinteistön omistajille.

Siitäkin syystä vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksessa olevaa putken linjausta tai sen merkintätapaa on muutettava alueelliseksi (vrt. tuulivoimapuistojen alueen sijainti maakuntakaavoituksessa) jottei se jo ennakolta aiheuta merkittävää vahinkoa kiinteistöillemme.

Perustelut:

1. Nyt esitetyllä linjaussuunnitelmalla katkeaa kiinteistön Vääräsilta 433-404-x-xx vesiputki kaivolta talousrakennukseen (kuva 1) ja todennäköisesti tuhoutuu myös lähdepohjainen talousvesikaivomme, jonka vierestä vetyputken linjaus kulkee. Tila on luonteeltaan hevostaloustila ja sillä on myös harjoitettu maataloutta asumisen lisäksi. Ilman puhdasta vettä kiinteistöllä asuminen ei ole mahdollista. Vastaavasti ilman talousvettä hevostaloustoiminta ei ole mahdollista, jonka seurauksena talousrakennukset ovat arvottomia.
2. Putken linjaus rikkoo peltotien pellolle ja metsäpalstalle ja menee poikki metsälammen. Nämä aiheuttavat merkittävää haittaa tai arvonalentumista em. kiinteistöille niiden käyttömahdollisuuksien heikentymisen muodossa.
3. Linjaus kulkee kiinteistön Holma 433-404-x-xx pihapiirissä pihatien päällä (Kuva 1). Kyseinen pihatie on ainoa kulku kiinteistön talouskeskukseen. Vetyputken rakennustyöt estävät talouskeskukseen pääsyn pitkäksi ajaksi ja rakennettu putki sitten aiheuttaa rajoituksia talouskeskuksen, sen pihatien ja pihapiirin käyttöön ja huoltoon. Kiinteistö toimii hevostalouškiinteistönä ja mm. ratsastuskentän käyttöön ja huoltoon aiheutuu merkittävää haittaa nykyisellä linjauksella kiinteistön Holma alueella joka on niinkään vetyputken linjauksen ja pihatien vieressä.
4. Kaavakarttaan nyt merkityn linjauksen vaikutus kiinteistöihimme on erittäin vahingollinen: edellä mainittujen seikkojen lisäksi nyt esitetty linjaus aiheuttaa kiinteistöillemme merkittävää

Mikäli haluaa vaikuttaa vetyputken tarkkaan sijaintiin, tulee olla yhteydessä Gasgridiin, kuten mielipiteen antaja on ilmeisesti jo tehnytkin.

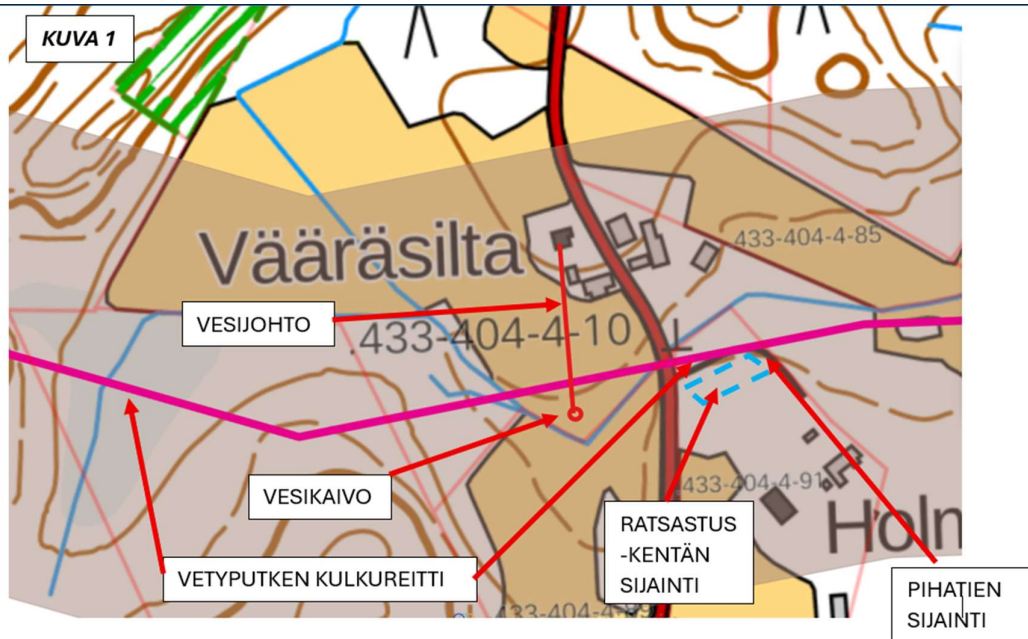
arvon alenemista, vakuusarvon alenemista ja niin edelleen kiinteistöjen myyntiarvon alenemista ja ylipäänsä heikentää myyntimahdollisuutta merkittävästi. Viittaamme Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1§ pykälään: Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa.

5. Olemme antaneet Gasgridille palautetta nykyisen vetyputken linjauksen aiheuttamista vahingoista ja ehdottaneet kahta vaihtoehtoista linjausvaihtoehtoa; toinen talouskeskuksemme pohjoispuolelta meille kuuluvalla peltoalueella, toinen linjausvaihtoehto tässä mainittujen talouskeskusten eteläpuolelta sivuten Lintulanmäkeä ja Mustikkamäkeä edelleen metsäalueen poikki Yli- ja Ali Heinjärven kannaksen välistä kuten tuo Heinjärvien kannaksen alitus on tämänhetkinen linjauksen suunnitelma. Tuolla alueella ei ole asustusta eikä näin ollen aiheutuisi vaaraa tai vahinkoa ihmisille ja asuinkiinteistöille. Korostan että meillä ei ole tiedossa tuon linjausvaihtoehdon alueen kiinteistöjen omistajat eikä heidän mielipiteet vetyputken linjauksesta. Ensin mainitsemastani linjausvaihtoehdosta Gasgrid kommentoi sähköpostilla: palautteenne on tallentunut. Tällä hetkellä keskitymme maanomistajatilaisuuksiin ja käymme palautteet läpi myöhemmässä vaiheessa.

Kohdassa 5. mainitusta toisesta etelänpuoleisesta linjausvaihtoehdosta Gasgrid kommentoi sähköpostilla ettei sitä todennäköisesti voida toteuttaa, koska se sijaitsee YVA:n luontokartoitusalueiden ulkopuolella. Palautteet käsitellään tämän vuoden (2026) alkupuolella. Näkemyksemme on, että jotta merkittävää haittaa ei aiheudu, on YVA:n mukaisia luontokartoitusalueita voitava laajentaa YVA:n hengen mukaisesti.

Maanomistajien kuulemistilaisuudessa Lopella 14.1.2026 toimme nämä vetyputken linjauksen aiheuttamat merkittävät haitat myös esille ja meille niihin vastattiin, että nämä seikat saattavat olla riittävä peruste vetyputken linjauksen muuttamiselle. On kuitenkin vaikea ymmärtää miksi linjaus on alunperin suunniteltu kulkemaan tuosta kapeasta kohdasta kiinteistöjen talouskeskusten välistä aiheuttaen vahinkoa kiinteistöille ja niiden asukkaille. Emme ole nähneet täällä mitään tahoja tutkimassa maastoa tai aluetta. Meillä ei ole tietoa, että kiinteistöjen sijaintialueella olisi tehty minkäänlaista vaikutusten arviointia, esim. alussa mainitun metsälammen osalta ei voida täysin sulkea pois mm. viitasammakkoesiintymää.

Pyydämme kohteliaimmin saada tiedoksemme perusteltu päätelmä jättämäämme mielipiteeseen ja että voimme täydentää tarvittaessa tekemäämme mielipidettä sen pohjalta.

Henkilö 18

Vastine

Hämeen vaihemaakuntakaavassa olevien viheryhteyksien toteuttamiseen ohjaaminen maakuntakaavan tehtävän mukaisesti on mielestäni erittäin tärkeää. On hienoa, että nämä yhteystarpeet on huomioitu suunnittelussa ja niiden pohjana on käytetty melko tuoretta (2024) kuntarajat ylittävää ELY-keskuksen selvitystä. Miten varmistetaan, että näiden viheryhteyksien suunnitelmat menevät eteenpäin kuntien yleiskaavoitukseen? Tämän hetkinen vt3:n katkaisemat kulkuyhteydet on saatava parempaan kuntoon lajien geenien yksipuolistumisen välttämiseksi, ekosysteemipalveluiden vahvistamiseksi sekä luontokadon pysäyttämiseksi alueella.

Kiitämme mielipiteestä.

Alueidenkäyttölain nojalla maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa. Lisäksi viranomaisilla on maakuntakaavan edistämismääräysvelvollisuus. Kyseisiin lakipykäliin saattaa tulla muutoksia tulevassa alueidenkäyttölain muutoksessa, mutta maakuntakaavamerkinnot tullaan jatkossakin huomioimaan tarkempia kaavoja ja muita maankäytön suunnitelmia laadittaessa.

	<p>Ekologisten yhteyksien toteuttaminen vaatii kaavoituksen lisäksi myös rahoituksen, jonka toteutuminen ja mahdollinen ajankohta on oma kysymyksensä. Maakuntakaavallakaan ei voida taata sitä, että yhteys varmasti toteutuu, mutta sillä voidaan mahdollistaa toteuttamiskelpoisuuden säilyminen.</p>
--	--

Henkilö 19	Vastine
<p>Hei, Lahetamme uudestaan vastustuskirjeen koskien tuulivoimahanketta. Olemme vakuuttuneita etta siita olisi vain negatiivisia vaikutuksia paikalliseen ympäristöön ja asukkaiden elinoloihin eika sen energiatuotanto ole järkevää eika tarpeeksi merkityksellistä. 300-metriset voimalat jotka sijoittuisivat Renkajärvin ja Takajärvin väliselle arvokkaalle luonto- ja virkistysalueelle tulisivat todellakin häiritsemaan meidän mökin rauhaa (näkö, melu ja valo haitat). Tulemme juuri aina Ranskasta sinne luonnon helmaan kuuntelemaan vain hiljaisuutta ja ihailemaan puhdasta ja koskematonta luontoa.</p> <p>Kahdentoista voimalan melu-, välke- ja maisemavaikutukset heikentäisivät selvästi asumisviihtyvyyttä (hyvin kauniisti sanottuna) puhumattakaan lintujen ja muiden elainten elinolosuhteista. Kaavasta näemme selvästi alueen järkyttävän koon joka on yhtä suuri kuin Takajärvi itse.</p> <p>Hankkeen vaikutuksia kiinteistöjen arvoihin ei ole arvioitu riittävästi (saimme juuri uuden mökin rakennettua), eikä sen hyöty mielestämme ole todellakaan suhteessa kaikkiin aiheutuviin haittoihin.</p> <p>Näin ollen pyydämme ja toivomme ettei projekti ikina toteudu ja ettei Hattulan kunta hyväksy Niinimäen tuulivoimahanketta.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestänne.</p> <p>Tuulivoimahankkeiden kiinteistöjen arvoihin kohdistuvien vaikutuksen arvioiminen ei ole täysin yksiselitteistä. Maakuntakaavatasolla kiinteistöjen arvoon liittyvin kysymyksiin ei suoraan oteta kantaa, mutta maakuntakaavan ei tule aiheuttaa maanomistajille kohtuutonta haittaa. Tuulivoimatuotannon merkittävimmät paikalliset hyödyt kanavoituvat kiinteistöveron kautta.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alueen vaikutuksia on arvioitu laajalti hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa. Maakuntakaavalla ratkaistaan, soveltuuko alue maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Hattulan kunnan vireillä olevassa osayleiskaavassa ratkaistaan alueen rakentamisen varsinaiset mahdollisuudet.</p>

--	--

Henkilö 20	Vastine
<p>Olemme vapaa-ajan asukkaita Hattulassa ja mökkimme sijaitsee noin kilometrin etäisyydellä suunnitellusta Niinimäen tuulivoima-alueesta. Vastustamme maakuntakaavan muutosta tältä osin seuraavin perustein:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alueen heikko soveltuvuus tuulivoimatuotantoon Saataavilla olevien selvitysten mukaan alue on luokiteltu erittäin huonosti tuulivoiman tuotantoon soveltuvaksi. On vaikea nähdä, miksi juuri tämä alue tulisi osoittaa teollisen mittakaavan tuulivoimatuotantoon, kun maakunnassa on paremmin soveltuvia vaihtoehtoja. 2. Kulttuuriympäristön ja historiallisen perinnön vaarantuminen Historiallisesti merkittävä Hämeen Härkätie jouduttaisiin käytännössä leventämään ja muuttamaan raskaita erikoiskuljetuksia varten. Tämä heikentäisi valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön arvoa pysyvästi. 3. Luontoarvojen menettäminen Alueella on merkittäviä luontoarvoja, jotka vaarantuvat rakentamisen, tiejärjestelyjen ja voimaloiden perustusten myötä. Erityisen huolestuttavaa on se, että voimaloiden elinkaaren päättyessä massiiviset betoniperustukset saattavat jäädä maastoon, mikäli niiden poistaminen ei ole taloudellisesti tai teknisesti toteutettavissa. Tämä tarkoittaisi pysyvää muutosta metsä- ja järviluontoon. 4. Maisema- ja viihtyvyyshaitat Voimalat sijoittuisivat suoraan mökkimme lähimaisemaan järven vastarannalle. Näkyvyys avoimen vesistön yli korostaa voimaloiden hallitsevaa vaikutusta maisemaan. Lisäksi voimaloiden jatkuva humina heikentäisi vapaa-ajan asumisen rauhaa ja hiljaisuutta, jotka ovat keskeisiä syitä alueella oleskeluun. 5. Pitkän aikavälin vaikutukset kunnan vetovoimaan Alueen vetovoima perustuu luontoon, hiljaisuuteen ja kulttuurihistoriaan. Teollisen mittakaavan tuulivoimarakentaminen näin lähelle loma-asutusta heikentää vapaa-ajan asumisen edellytyksiä ja voi vähentää alueen houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä. 	<p>Kiitämme mielipiteestänne ja merkitsemme esittämänne huomiot tiedoksi.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alue on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoimapotentiaalilin selvitykseen, potentiaalisten alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuun tietoon perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa.</p> <p>Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tarkennetaan kaavaehdotusvaiheessa.</p>

Edellä esitetyin perustein pyydämme, että Niinimäen aluetta ei osoiteta tuulivoimatuotantoon maakuntakaavassa.

Henkilö 21

Vastine

On hyvä, että luonnon ydinalueet on otettu mukaan maakuntakaavaan. Hämeen järviylänkö on ainutlaatuinen, lähes erämaamainen alue, jonka luontoarvoa lisää alueen hiljaisuus. Sinne ei missään tapauksessa voi rakentaa tuulivoimaloita, jotka nykyisin ovat valtavan kokoisia eli 300 metriä korkeita. Jos näin tehtäisiin menetettäisiin pysyvästi juuri ne tekijät, joihin alueen suuri houkuttelevuus luontomatkailun ja vapaa-ajan asumisen kannalta perustuu. Näissä molemmissa on myös potentiaalia jatkokehitykselle. Valitsemalla tämä vaihtoehto voidaan säästää arvokkaita luontoympäristöjä ja -kohteita. Tuulivoima-alueet suurine maansiirtotöineen muuttavat alueen luonteen teollisuusalueeksi. Puhdasta siirtymää ei voida tehdä luonnon monimuotoisuutta vähentämällä.

Hiilineutraalius on tavoittelemisen arvoinen asia, mutta siihen ei kannata pyrkiä uhraamalla muut luonto- ja ympäristöarvot, puhumattakaan ihmisten asumisviihtyvyydestä niin vakituisissa kuin vapaa-ajan asunnoissa. Hattulan tuulivoima-alue sijoittuu kahden järven väliselle metsä-alueelle. Järvien rannoilla on paljon vapaa-ajan asukkaita, jotka joutuisivat kärsimään melu- ja välkehaitoista. On myös tiedossa, että voimassa oleva melua koskeva ohjeistus ei ole ajan tasalla tuulivoimaloiden suuremman koon vuoksi.

Vihreästä siirtymästä on tullut iskulause, jonka varjolla voidaan tehdä kyseenalaisia kaavoituspäätöksiä. Tuulivoiman ongelmallisuus on tullut selväksi kuluneen talven aikana, kun tuotanto on käynyt jopa miinuksella juuri silloin kun kulutus on suurinta. Tuulivoima-alueet pitää myös liittää alue- tai kantaverkkoon pitkillä siirtolinjoilla, jotka usein rikkovat arvokkaita maisema-alueita.

Kiitämme mielipiteestä.

Hämeen järviylängön laajan harvaan rakennetun alueen arvoja pyritään tuomaan tällä vaihemaakuntakaavalla entistä paremmin esiin ekologisen verkoston ydinalueen uudella merkinnällä.

Kanta-Hämeen tapaisessa pinta-alaltaan pienessä, tiiviisti asutussa maakunnassa tuulivoimatuotannolle soveltuvien alueiden löytäminen vaarantamatta ympäristön arvoja on haastavaa. Tuulivoima-alueille on pyritty löytämään sijainteja, joissa kohtuuttomia ympäristövaikutuksia ei tulisi. Vaikutusten arviointia jatketaan kaavaehdotuksessa.

Energiantuotannon lisääminen Etelä-Suomessa on Suomen energiajärjestelmän toimivuuden kannalta tavoiteltava asia. Tuulivoiman rakentuminen on tällä hetkellä vähäistä, eikä uutta tuulivoimaa todennäköisesti rakennu ilman sähkönkulutuksen ja saatavilla olevan säätövoiman merkittävää lisääntymistä.

Pyydämme, että vaihemaakunta pitäisi kiinni periaatteestaan, jossa tuore maakuntaohjelma lähtee maakunnan vahvuuksista ja niiden kehittämisestä. Maakuntaohjelma on selkeän tarkoituksellisesti luopunut tuulivoiman nostamisesta Kanta-Hämeen energiantuotantomuodoksi. Se nostaa esiin bioenergian, kiertotalouden sekä aurinkovoiman mahdollisuudet. Samalla mahdollistetaan maakunnan elinvoimalle ja vetovoimalle keskeisten matkailu- ja virkistyspalveluiden sekä monipaikka-asumisen voimakas kehitys. Maakunnan hyvä sijainti, kulttuurihistoria, luonnonrauha ja luonnon moninaisuus ovat arvokkaita ominaisuuksia, jotka kannattaa hyödyntää.

Niinimäen alue Renkajärven ja Takajärven välissä kuuluu Tammelan ylängön korkeimpaan kohtaan. Naapurijärvien joet laskevat kaikki eri suuntiin yhtyen vasta Loimi- ja Kokemäenjoen yhtymäkohdassa. Renkajärvessä on edelleen Angylusjärven perintönä senaikuista eliöstöä. Muutenkin alueen kasvillisuus ja eliöstö ovat korkealle ylängölle tyypillisiä ja niistä tehdyt selvitykset ovat Myrsky Oy:n tekemässä ympäristöselvityksessä hyvin ylimalkaisia, eikä aluetta tulisi uhrata vaihemaakuntakaavassa ympäristön vaarantavaksi teolliseksi tuulivoima-alueeksi.

Niinimäen alueen läpi kulkee muinainen Hämeen härkätien talvilinjaus, joka on yhdistänyt Vanajaveden kulttuurilaakson Teuron ja Someron kautta Turkuun. Talvitietä on käytetty jo tuhat vuotta sitten, josta osoituksena on Renkajärven rannasta Luurilan kohdalla löydetty Hattulan lintu ja siihen liittyvä rahalöydös. Tien linjauksesta kertoo myös Takajärven Mikkolan kestikievarissa yöpyneen Pietari Brahen kirjaus vieraaksi tammikuussa vuonna 1639. Muinaistie ja alueella sijainnut Hattulan Sattulan muinainen torpparialue (yli 200 ha), johon kuului mm Niinimäen torppa, tulee lisätä vaihemaakuntakaavaan.

Sääksmäen, Kalvolan, Hattulan ja Vanajan kulttuurialueet ovat vanhinta Sisä-Suomen asutusta. Useat linnavuoret ja uhrikivialueet sekä runsas tiestö, joista vanhimpana Hämeen Härkätie ovat matkailulle arvokkaita tekijöitä, joiden huomionarvo tulee kärsimään, jos teollinen tuulimylypuisto toteutetaan vaihemaakuntakaavassa, joten tuulimylypuisto tulee siitä poistaa.

Tammelan ylänkö on ollut tärkeä virkistys- ja vapaa-ajanviettoalue. Niinimäen vaikutusalueella on yli 1 000 vapaa-ajan asuntoa, joka tarkoittaa 3- 4000 asukasta. Tämä on 40% Hattulan asukasluvusta. Asukaskyselyiden mukaan alueen asukkaat ovat lähes yksimielisesti (n. 90%) vastustaneet tuulivoimapuiston kaavoittamista alueelle. On ymmärrettävää, että vapaa-ajanasukkaat eivät

Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme huomiot tiedoksi.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Maakuntakaavan on toki tarkoitus osaltaan tukea maakuntaohjelman toteutumista. Maakuntakaavan ja maakuntaohjelman välistä suhdetta tarkennetaan kaavaselostukseen ehdotusvaiheessa.

Vedenjakaja Loimijoen ja Vanajaveden valuma-alueiden välillä kulkee tarkalleen ottaen Renkajärven länsipuolella. Niinimäen alueen vedet yhdistyvät Kernaalanjärvessä, jonne ne laskevat osin Renkajoen ja osin Alajärven kautta.

Härkätien talvitien linjaus tullaan huomioimaan kaavaehdotuksessa soveltuvalla tavalla. Hämeen järviylänkö on lukuisten hyvin pitkään asuttuna olleiden seutujen ympäröimä, mutta Niinimäen alue itsessään on aina ollut harvaan asuttua

ymmärrä, miksi rauhalliseksi ja luonnonmukaiseksi määritelty rantayleiskaava ei takaa heille lupausta, vaan alueelle kaavaillaan teollista vilkkuvaa ja äänekkästä tuulivoimapuistoa, jonka vaikutusta alueen hyvin hoidettujen järvien tilaan ei ole kunnolla selvitetty. Niinimäen alue tulee palauttaa osaksi ekologisen verkoston ydinaluetta, kuten se on osayleiskaavassa tähän asti ollut.

metsäistä takamaata. Alueella on paljon arvoa virkistykseen, loma-asutuksen ja luonnonrauhan alueena, ja tuulivoima tulisi muuttamaan alueen luonnetta. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia jatketaan kaavaehdotusvaiheessa.

Henkilö 23

Vastine

Mielipiteeni Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1.vaihe maakuntakaavan luonnokseen, koskien Riihimäen Herajoen seutua.

1. Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö; Vanha Kormuntie pitäisi olla kokonaisuudessaan kulttuuriympäristöä. Tieyhteys on keskiaikainen, jo 1500-1600-luvun kartoissa esitetty. Tien pohjoispään Epranojan-laakso ja Myllybackan tilan sekä Hiidenkallion seutu ovat maisemaltaan arvokkaita ja niitä tulisi suojella maakuntakaava-tasolla.

2. Vanha Kormuntie tulisi merkitä historiallisena tielinjana. Tällä hetkellä Riihimäen kaupunki tuhoaa kaavoilla vanhoja keskiaikaisia tielinjoja, esim. Retkiojantien alkupään tielinjauksen päälle on yleiskaavassa merkitty työpaikka-alue.

3. Herajoen-Arolammin-kylien välimaastossa on lyhyt osuus alkuperäistä keskiaikaista tietä. Kyseinen tie tulisi suojella vaikka muinaismuistoalueena. Huomattava määrä historiaa ja tulevaa historiaa näkyy kyseisellä kohdalla. Kapealla kaistalla on seuraavat tieyhteydet; Meijerintie, Moottoritie, Kyseinen historiallinen tienpätkä, 130-tie ja Havintie. Neljä viimeksimainittua edustavat oman aikakauden valtateitä.

4. Mielestäni vaihemaakuntakaavassa tulisi ottaa kantaa Riihimäen seudun asumisen laajentumiseen varsinkin lännen suuntaan. Kaksikymmentä vuotta sitten maakuntakaavaan ja yleiskaavaan sijoitettiin väkisin ns. Kalmun osayleiskaava. Silloin oli perusteena, että omakotitontin loppuvat Riihimäellä vuoteen 2014 mennessä. Syntyi utopia 4000-6000 asukkaan satelliittikaupungista, jossa oli huomattava uuden asumisen ajatus yhteenkytketyistä pientaloista. Kalmun alue perustui Riihimäen asukaslukuun 35.000 vuoteen 2025 mennessä. Nyt tiedämme, että asukasluvun kasvu Riihimäellä perustuu vain sotapakolaisten asuttamiseen. Muutoin luonnollinen väestönkasvu on negatiivista.

Kiitämme mielipiteestä.

1. Vanhan Kormuntien eteläpää sisältyy Herajoen työväentalon ympäristön maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen. Ehdotusta alueen laajentumisesta pohjoiseen voidaan harkita. Toisaalta Vanhan Kormuntien ympäristön maisemalliset arvot on tunnistettu Kanta-Hämeen maakunnallisessa maisemaselvityksessä, alue sisältyy Vantaanjoen-Kormun maakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman alueeseen ja on siten jo lainvoimaisessa maakuntakaavassa. Riihimäen yleiskaava 2050:ssä on myös tunnistettu laajempi aluerajaus paikallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä.

2. Vanhan Kormuntien linjaus on ollut jo pitkään käytössä Herajoen ja Kormun kylien välisenä reittinä. Maakuntakaavan tarkkuustason kannalta maakuntakaavaan on tarkoituksenmukaista merkitä

<p>Asukasluku on edelleen luokka 28.000. Yleiskaavassa 2050 asumisen reservialueeksi esitetään Herajoen kulttuurimaisemaa Kalmun pysyessä voimassa edelleen. Kyseinen reservialue sijaitsee moottoritien melualueella ja pohjavesialueella. Ehkä tulevissa maakuntakaavoissa korjataan nämä virheet?</p>	<p>keskeisimmät keskiajalta periytyvät tielinjat. Kormuntie on huomioitu historiallisena tielinjana Riihimäen yleiskaava 2050:ssä, mikä onkin tarkoituksenmukainen kaavataso.</p> <p>3. Retkiojantien aiemmasta, valtateiden alle jääneestä itäpäästä on olemassa jäänteitä siellä täällä. Paikkaa on kuitenkin tarkasteltu ja on todettu, ettei nähtävissä olevat tieraukiot ole keskiaikaisia, vaan vasta 1800-luvulta. Lisätietoa löytyy täältä: https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1000019789 Tienraunio on huomioitu muinaisjäännösrekisterissä ja Riihimäen yleiskaava 2050:ssä muuna kohteena.</p> <p>4. Tässä vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä asumisen aluevarauksia. Taajama-alueita tarkastellaan lähemmin seuraavassa maakuntakaavan päivityksessä. Yleiskaavoitettujen alueiden toteutumisen aikataulu ja järjestys ovat Riihimäen kaupungin päätettävissä olevia asioita.</p>
--	---

<h2 style="margin: 0;">Henkilö 24</h2>	
<p>Niinimäen tuulivoimalahanke on otettu mukaan vaihemaakuntakaavan luonnokseen, vaikka se ei alunperin tuulivoimalaselvityksen soveltuvuuspisteissä menestynykään. Tämä vireille pantu hanke, 12 voimalaa korkeudeltaan 300 m, ja sen sijainti Hämeen järviylängöllä on suuressa ristiriidassa vaihemaakuntakaavan tavoitteiden kanssa. Hämeen järviylänkö on arvokas, vielä yhtenäisenä säilynyt</p>	<p>Vastine</p> <p>Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme mainitut huomiot tiedoksi.</p>

luontoalue aivan maan suurimpien asutuskeskusten lähellä. Juuri sen kaltaisia kohteita tulee kaavoituksella suojata.

Hämeen alueella on tällä hetkellä toiminnassa Humppila-Urjalan 6 voimalaa sekä Tyrinselän 8 voimalaa (3+4+1). Uusiksi tuulivoima-alueiksi on luonnoksessa esitetty Niinimäen lisäksi kolmea muuta (Haarakorpi, Vehmaankulma, Pappilanlääni), joissa ei ole vireillä tuulivoimahankkeita. Tuulivoima-alueet pitää kaavoittaa sinne missä luontoarvoja on jo heikennetty, missä on ennestään melua, ja missä ei ole arvokasta kulttuurimaisemaa. Niinimäki ei ole tällaisella alueella. Vehmaankulma taas sijaitsee valtatie 10 ja kantatie 54 risteyksessä ja Pappilanlääni ampumaradan ympärillä. Jos Hämeen alueelle vielä halutaan lisää tuulivoimaa, tämäntyyppiset paikat ovat tavoitteiden kannalta mahdollisia.

Hämeen kulttuurimaisemien ja -arvojen säilyminen on varmistettava kaavoituksessa. Hämeen härkätie on syntynyt tutkijoiden mukaan viimeistään 800-luvulla, ja tiekirjaus tunnetaan 1500-luvulta. Tuulivoimalat voimalinjoinen ja teineen eivät näihin maisemiin kuulu. Hämeen härkätien reitti on ollut eri kesä- ja talviaikoina. Ikivanha talviajan reitti on kulkenut Renkajärven yli ja jatkanut tämän Niinimäen hankealueen läpi Takajärven kautta Hämeen linnaan. Talvireitin varrelta on löydetty v. 1040 ajoittuva suuri hopeakätkö, jota säilytetään Kansallismuseossa. Tämä historiallinen Härkätien talvireitti tulee sekini huomioida ja päivittää kaavaan mukaan.

Vaihemaakuntakaava ei saa edistää luonnonalueiden tai kulttuurimaisemien pirstomista teiden ja voimajohtojen rakentamisella. Niinimäen tapauksessa on kyseessä vedenjakajakannas kahden erinomaiseksi luokitellun latvajärven välissä, täysin hiljaiseksi todetulla alueella. Lähistöllä on sekä luonnonsuojelualueita että laadullisesti edustavia luonnon ydinalueita. YVA-arvioinnissa on tuotu esiin hankkeen suuriakin kielteisiä vaikutuksia. Asukkaat ovat yksimielisesti ja mitä jyrkimmin vastustaneet hanketta kaikissa sen vaiheissa. Idylliset järvimaisemat ja niiden virkistys- ja matkailukäyttö pitkälti tuhottaisiin rakentamalla lähietäisyydelle ja 350 metriin järvenpinnasta lukien nousevia tuulivoimaloita. Hanke kokonaisuudessaan on kaavoituksen tavoitteiden vastainen.

Lausuntoon osallistuu mieheni ***, olemme helsinkiläisiä ja vapaa-ajanasukkaita Renkajärven rannalla.

Niinimäen tuulivoima-alue on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoimapotentiaalini selvitykseen, potentiaalisten alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuun tietoon perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.

Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on sekä löytää tuulivoimalle soveltuvia alueita että huomioida yhtenäisten luonnonalueiden arvo. Jälkimmäistä tavoitetta toteutetaan erityisesti uuden ekologisen verkoston ydinalueen merkinnällä. Kaavaluonnoksen tuulivoima-alueita on pyritty sijoittamaan alueille, joissa luonnonrauhaa häiritsevää vaikutus olisi pienempi. Niinimäki ei ominaisuuksiltaan täysin tällainen alue ole.

Hämeen härkätien talvireitti huomioidaan kaavaehdotuksessa osana historiallisten teiden kokonaisuutta.

Henkilö 25

Vastine

Kiitämme mielipiteestä.

Kiitos Kanta-Hämeen maakuntavaltuustolle mahdollisuudesta vaikuttaa Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan valmisteluun. Mielenpitoeni koskee maakuntakaavan luonnosvaiheen selostuksessa esitettyä asiaa, joka liittyy tuulivoimaan alueella.

Vastustan maakuntakaavan muutosta, joka koskee tällä hetkellä erityisesti Hattulassa suunnitteilla olevaa Niinimäen tuulivoimahanketta sekä myös mahdollisia muita tulevaisuudessa lähialueille suunniteltavia tuulivoimaloita.

Vapaa-ajan asunto sijaitsee Hämeenlinnassa Renkajärven rannalla Kalvolan pitäjän alueella, eli Niinimäen tuulivoimahankkeen vaikutusalueella.

Niinimäen voimalahankkeen etenemistä seurattaessa on herännyt suuri huoli siitä, kuka tai mikä viranomainen koordinoi yksittäisiä hankkeita. Vaikuttaa siltä, että eri hanketoimijat etsivät innokkaita maanomistajia, jotka ovat halukkaita myymään tai vuokraamaan alueitaan, ja kuntia, jotka laskevat voivansa saada jonkinlaista taloudellista hyötyä voimaloista. Mahdollisten tuulivoimahankkeiden sijoittumista kuvaavasta kartasta (Hämeen liitto/ FCG 2023) voi esimerkiksi nähdä, että Renkajärvi olisi mahdollisista ympäröidä yksittäisillä voimalarykelmillä.

Myös hanketoimijoiden taloudelliset lähtökohdat vaativat huolellista selvittelyä. Hattulassa hanketoimijana on Myrsky-yhtiö, jonka taustoissa taloudelliset järjestelyt ovat jo aiheuttaneet hämmennystä ja huolta.

Vaihemaakuntakaavan esittelyssä mainitaan, että tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävästä taloudesta ja kasvusta, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen.

Onko maakuntaliitolla mitään todellista roolia arvioida ja ohjata hankkeita, vai toimivatko kunnat itsenäisesti omien intressiensä mukaan?

Esitän vastustukselleni seuraavia perusteluita:

1. Alueen heikko soveltuvuus tuulivoimatuotantoon

Tehtyjen selvitysten mukaan alue on luokiteltu teknis-taloudellisessa vertailussa erittäin huonosti tuulivoiman tuotantoon soveltuvaksi. Voi ihmetellä, miksi nyt tämä alue tulisi osoittaa teollisen mittakaavan tuulivoimatuotantoon. On varmasti paremmin soveltuvia vaihtoehtojakin.

Maakuntakaavassa määritellään maakunnallisesti merkittävien tuulivoiman tuotantoalueiden sijainti.

Maakuntakaavassa voidaan ohjata tuulivoimarakentamista myös yleismääräyksin. Hankkeiden toteuttaminen vaatii yleensä aina kuntatason yleiskaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointiprosessin, jota toteutetaan maakuntakaavan ja lainsäädännön ohjaamissa puitteissa.

Vaihemaakuntakaavan luonnosta varten vuoden 2022 tuulivoimapotentiaalinen kartoitus selvityksessä tunnistettuja alueita on vertailtu tarkemmin. Kaavatyön kuluessa on todettu, ettei Renkajärven ympärille ole tarkoituksenmukaista osoittaa suurta määrää tuulivoima-alueita. Renkajärven länsi- ja pohjoispuoli on merkittävä kaavaluonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueeksi.

Kanta-Hämeen tapaisessa, pinta-alaltaan pienessä ja suhteellisen tiheästi asutussa maakunnassa ei ole juuri sellaisia alueita, joille voisi rakentaa tuulivoimaloita ilman minkäänlaisia ympäristövaikutuksia. Vaihtoehtojen vertailu on maakuntakaavan keskeisiä tavoitteita erityisesti luonnosvaiheessa.

Tuulivoiman rakentaminen on Suomessa tällä hetkellä vähäistä, eikä lisää tuulivoimaa todennäköisesti rakenneta merkittävästi lisää ilman sähkönkulutuksen

Tosin mielestäni on aiheellista suhtautua kriittisesti vallitsevaan pyrkimykseen lisätä sähkönkulutusta. Ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta olisi välttämätöntä kehittää ratkaisuja, jotka kuluttavat vähemmän sähköä.

2. Alueen ainutlaatuisuus eteläisessä Suomessa, luontoarvojen menettäminen

Tuulivoiman tuotantoalue tarkoittaa valtavan teollisuusalueen perustamista ydinluonnon keskelle. Niinimäen tuotantoalue olisi surullinen esimerkki maisemat ja luonnon pilaavasta lyhytnäköisestä voitontavoittelusta. Suunnittelualue kuuluu Tammelan järviylängöön ja on harvinaisen puhtasvetisten järvien täplittämä ainutlaatuinen kokonaisuus näinkin eteläisessä Suomessa. Suunnittelualue on harvaan rakennettua hiljaista aluetta ja on siksi sellaisenaan ehdottomasti säilyttämisen arvoinen jälkipolville. Renkajärvi ja läheinen Takajärvi ovat tärkeitä pesimä- ja ravinnonhankkimisalueita alueen runsaalle eläimistölle, erityisesti runsaalle linnustolle.

Tuulivoimaloiden ennakoitu toiminta-aika on n.20-30 vuotta. Todennäköisesti suhteellisen pienen ja suhteellisen harvoille ohjautuvan taloudellisen hyödyn vuoksi tuhoaan luontoa, jonka uusiutuminen kestää satoja vuosia, jos se enää koskaa voi toipua. On ristiriitaista puhua hiilineutraalista sähköstä, jos sen tuottamiseksi kaadetaan ja hävitetään satoja hehtaareita metsää.

Tuulivoimahankkeilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia laajan alueen luonnolle, asukkaille ja kiinteistön omistajille. Järviylängön alue ei missään nimessä sovellu tuulivoiman tuotantoalueeksi.

Alueen luontoarvot vaarantuvat voimaloiden perustusten rakentamisen, tiejärjestelyjen ja huototieverkostojen vuoksi. Alueen yhdistäminen kantaverkkoon vaatii pitkien uusien sähkönsiirtolinjojen ja siihen liittyvien teiden rakentamista.

Voimaloiden elinkaaren päättyessä massiiviset betoniperustukset todennäköisesti jäävät maastoon, koska niiden poistaminen ei sitten enää olekaan taloudellisesti tai teknisesti toteutettavissa. Muutokset jäävät pysyvästi metsä- ja järviluontoon.

3. Tuulivoima-alueiden haitat ihmisten elämään ja elinympäristöön sekä vaikutukset alueen vetovoimaan

Tuulivoimaloiden haitoista on yhä enemmän saatavissa tietoa, joka tulee ottaa huomioon rakentamishankkeita arvioitaessa. Nyt vaikuttaa siltä, että vaihemaakuntakaavassa erilaisia selvityksiä ja tutkimustietoa vaikutuksia ei ole huomioitu.

ja säätövoiman määrän selvää kasvamista. Tuulivoima itsessään on suhteellisen edullinen tapa tuottaa uusiutuvaa sähköä.

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia täydennetään kaavaehdotukseen.

<p>Alueen vetovoima perustuu luontoon, hiljaisuuteen ja kulttuurihistoriaan. Teollisen mittakaavan tuulivoimarakentaminen näin lähelle vakituista ja loma-asutusta heikentää asumisen ja vapaa-ajan vieton edellytyksiä, ja vähentää alueen houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä.</p> <p>4. Kanta-Hämeen maakunnan strategia ei tue tuulivoiman rakentamista</p> <p>Maakunnan strategiassa ei mainita tuulivoimasta. Siinä todetaan, että maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen ja virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen. Tuulivoimarakentaminen ei todellakaan tue näitä tavoitteita.</p> <p>Edellä esitetyin perustein esitän, että Niinimäen aluetta ei osoiteta tuulivoimatuotantoon maakuntakaavassa eikä järviylängön alueelle rakenneta muitakaan tuulivoimateollisuusalueita.</p>	
---	--

Henkilö 26	Vastine
<p>Kiitos mahdollisuudesta vaikuttaa Kanta-Hämeen Maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavan valmisteluun. Mieleni koskee maakuntakaavan muutosta, liittyen erityisesti alueen tuulivoimahankkeisiin.</p> <p>Vastustan maakuntakaavan muutosta. Vastustus koskee Hattulassa suunnitteilla olevaa Niinimäen tuulivoimahanketta sekä myös mahdollisia muita tulevaisuudessa lähialueille suunniteltavia tuulivoima-alueita.</p> <p>Perheemme omistuksessa on kaksi vapaa-ajan asuntoa Hämeenlinnassa Renkajärven rannalla Niinimäen tuulivoimahankkeen vaikutusalueella.</p> <p>Vaihemaakuntakaavan esittelyssä mainitaan, että tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävä taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Mielestäni on aiheellista suhtautua kriittisesti myös vallitsevaan pyrkimykseen lisätä sähkönkulutusta. Ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta olisi välttämätöntä kehittää ratkaisuja, jotka kuluttavat vähemmän sähköä.</p> <p>Niinimäen tuulivoimahankkeen etenemistä seurattaessa on herännyt suuri huoli siitä, koordinoiko mikään viranomainen näitä yksittäisiä hankkeita. Vaikuttaa siltä, että eri hanketoimijat etsivät</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Maakuntakaavassa määritellään maakunnallisesti merkittävien tuulivoiman tuotantoalueiden sijainti. Maakuntakaavassa voidaan ohjata tuulivoimarakentamista myös yleismääräyksin. Hankkeiden toteuttaminen vaatii yleensä aina kuntatason yleiskaavoituksen ja ympäristövaikutusten arviointiprosessin, jota toteutetaan maakuntakaavan ja lainsäädännön ohjaamisissa puitteissa.</p> <p>Vaihemaakuntakaavan luonnosta varten vuoden 2022 tuulivoimapotentialin kartoitus selvityksessä tunnistettuja alueita on vertailtu tarkemmin. Kaavatyön</p>

maanomistajia, jotka ovat halukkaita myymään tai vuokraamaan alueitaan, sekä kuntia, jotka toivovat saavansa jonkinlaista taloudellista hyötyä voimaloista.

Mahdollisten tuulivoimahankealueiden sijoittumista kuvaavasta kartasta (Hämeen liitto/FCG 2023) on nähtävissä, että Renkajärvi olisi mahdollista ympäröidä 4-5 erillisellä voimala-alueella, joissa toteutettavissa olisi yht. 130 tuulimyllyä. Onko maakuntaliitolla siis mitään todellista roolia arvioida ja ohjata hankkeita, vai toimivatko kunnat itsenäisesti omien intressiensä mukaan?

Myös hanketoimijoiden taloudelliset lähtökohdat vaatisivat huolellista selvittelyä. Hattulassa hanketoimijana on Myrsky-yhtiö, jonka taustoissa taloudelliset järjestelyt ovat jo aiheuttaneet hämmennystä ja huolta.

Esitän vastustukselleni seuraavia perusteluita:

1. Alueen heikko soveltuvuus tuulivoimatuotantoon

Tehtyjen selvitysten mukaan Niinimäen (=17/Valkeasuo) alue on luokiteltu teknis-taloudellisessa vertailussa erittäin huonosti tuulivoiman tuotantoon soveltuvaksi. Voi siis ihmetellä, miksi juuri nyt tämä alue tulisi osoittaa teollisen mittakaavan tuulivoimatuotantoon. On varmasti paremmin soveltuviakin vaihtoehtoja, jos on todellista tarvetta. Tuulivoimaloiden ennakoitu toiminta-aika on vain n.20-30 vuotta. Todennäköisesti suhteellisen pienen ja suhteellisen harvoille ohjautuvan taloudellisen hyödyn vuoksi tuhoataan luontoa, jonka uusiutuminen kestää satoja vuosia, jos se enää koskaan edes voisi uusiutua ennalleen. On ristiriitaista puhua hiilineutraalista sähköstä, jos sen tuottamiseksi kaadetaan ja hävitetään satoja hehtaareita metsää.

2. Alueen ainutlaatuisuus eteläisessä Suomessa, luontoarvojen menettäminen.

Suunnittelualue kuuluu Tammelan järviylänköön ja on harvinaisen puhdasvetisten järvien täplittämä ainutlaatuinen kokonaisuus näinkin eteläisessä Suomessa. Suunnittelualue on harvaan rakennettua hiljaista aluetta ja on siksi sellaisenaan ehdottomasti jälkipolville säilyttämisen arvoinen. Renkajärvi ja läheinen Takajärvi ovat tärkeitä pesimä- ja ravinnonhankkimisalueita alueen runsaalle eläimistölle, erityisesti runsaalle linnustolle. Niinimäen tuotantoalue olisi surullinen esimerkki maisemat ja luonnon pilaavasta ja lyhytnäköisestä voitontavoittelusta.

Tuulivoiman hankealue on n. 1000 ha, joten se tarkoittaa valtavan teollisuusalueen perustamista ydinluonnon keskelle. Tuulivoimahankkeilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia laajan alueen luonnolle, asukkaille ja kiinteistön omistajille. Järviylängön alue ei missään nimessä sovellu tuulivoiman tuotantoalueeksi. Alueen luontoarvot vaarantuvat voimaloiden perustusten rakentamisen, tiejärjestelyjen ja huototieverkostojen vuoksi. Alueen yhdistäminen kantaverkkoon vaatii pitkien

kuluessa on todettu, ettei Renkajärven ympärille ole tarkoituksenmukaista osoittaa suurta määrää tuulivoima-alueita. Renkajärven länsi- ja pohjoispuoli on merkitty kaavaluonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueeksi.

Kanta-Hämeen tapaisessa, pinta-alaltaan pienessä ja suhteellisen tiheästi asutussa maakunnassa ei ole juuri sellaisia alueita, joille voisi rakentaa tuulivoimaloita ilman minkäänlaisia ympäristövaikutuksia. Vaihtoehtojen vertailu on maakuntakaavan keskeisiä tavoitteita erityisesti luonnosvaiheessa.

Tuulivoiman rakentaminen on Suomessa tällä hetkellä vähäistä, eikä lisää tuulivoimaa todennäköisesti rakenneta merkittävästi lisää ilman sähkönkulutuksen ja säätövoiman määrän selvää kasvamista. Tuulivoima itsessään on suhteellisen edullinen tapa tuottaa uusiutuvaa sähköä.

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia täydennetään kaavaehdotukseen.

uusien sähkösiirtolinjojen ja siihen liittyvien teiden rakentamista. Voimaloiden elinkaaren päättyessä massiiviset betoniperustukset todennäköisesti jäävät maastoon, koska niiden poistaminen ei sitten enää olekaan taloudellisesti tai teknisesti toteutettavissa. Muutokset jäävät pysyvästi metsä- ja järviluontoon.

3. Tuulivoima-alueiden haitat ihmisten elämään ja elinympäristöön sekä vaikutukset alueen vetovoimaan.

Tuulivoimaloiden haitoista on yhä enemmän saatavissa tietoa, joka tulee ottaa huomioon rakentamishankkeita arvioitaessa. Nyt vaikuttaa siltä, että vaihemaakuntakaavassa erilaisia selvityksiä ja tutkimustietoa vaikutuksia ei ole huomioitu. Alueen vetovoima perustuu luontoon, hiljaisuuteen ja kulttuurihistoriaan. Teollisen mittakaavan tuulivoimarakentaminen näin lähelle vakituista ja loma-asutusta heikentää asumisen ja vapaa-ajan vieton edellytyksiä, ja vähentää alueen houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä.

4. Kanta-Hämeen maakunnan strategia ei tue tuulivoiman rakentamista

Maakunnan strategiassa ei mainita tuulivoimasta. Siinä todetaan, että maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen ja virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen. Tuulivoimarakentaminen ei todellakaan tue näitä tavoitteita.

Edellä esitetyin perustein esitän, että Niinimäen aluetta ei osoiteta tuulivoimatuotantoon maakuntakaavassa eikä järviylängön alueelle rakenneta muitakaan tuulivoimateollisuusalueita.

Henkilö 27

Vastine

Ulkoilureitti on piirretty edelleen pihani Takametsä x-xxx nimisellä tilalla Hämeenlinnan Katiskosken ja Janakkalan Viralan rajalla. Karttamerkintä ohjaa kulkijoita pihani läpi kotirauhaa rikkoen.

Toivoisin karttamerkkinnän korjaamista koska ulkoilureitti sovittu siirrettävän 5.3.2019 itään päin pois pihapiiristäni. Alueella ei myöskään ole yksityistietä kuten reitin siirrossa on merkitty eikä mailleni ole annettu lupaa ulkoilureitille. Autan mielelläni uuden reitin etsimisessä. Toivon, että huomioitte Janakkalan kunnan kaavavirheen mitä ei ole keritty oikaisemaan. Rakennukset rak.lupa 1996-71 ja kaava 2004-2006.

Liitteenä muistutus ja vastine 2019

Kiitos mielipiteestä. Kyseinen ulkoilureitti sisältyy Kanta-Hämeen lainvoimaiseen kokonaismaakuntakaavaan, eikä kyseistä merkintää tai teemaa käsitellä tässä kaavassa.

--	--

Henkilö 28	Vastine
<p>Yleistä:</p> <p>Kiitämme jokaiselle annetusta mahdollisuudesta kommentoida luonnosvaiheen kaavaselostusta. Luonnos on pääpiirteittäin selkeä, ymmärrettävä ja yleistajuinen. Useimmissa kohdissa avataan kattavasti perusteluja eri kaavaratkaisuille. Kaavassa on pyritty kompromisseihin ja yhteensovittamiseen, vaihtelevasti siinä onnistuen. Kokonaisuudessa on kuitenkin muutamia huomattavia ristiriitoja ja epäkohtia, joita on syytä tarkentaa tai kokonaan muuttaa valmistelun edetessä, etsien niihin paremmin soveltuvat ratkaisut.</p> <p>Luonnon ydinalueet:</p> <p>Luonnoksen selvästi paras puoli on ekologisten ydinalueiden tuominen kaavakartalle merkinnällä. Tämä ohjaa osaltaan maankäyttöratkaisuja, lisää mahdollisuuksia suojeluun ja vahvistaa ekologista kytkeytyneisyyttä, sekä myös avartaa kansalaisille ymmärrystä maakunnan edustavimpien luonnonympäristöjen määrästä ja sijainnista. Kun oman lähiluonnon arvo tunnustetaan päätöksenteossa ja alueet piirretään konkreettisesti näkyviin kaavakarttoihin, on sillä painoarvoa myös asukkaiden luontosuhteissa. Ydinalueiden merkinnästä voi hyötyä myös alueen luontoon liittyvä yritystoiminta. Se voi olla elinkeinotoimintaa edistävä tekijä markkinoidessa esim. luontoliikuntapalveluja yhtenäisille, harvaan asutuille luontoalueille.</p> <p>Nykyisessä kiihtyvän luontokadon ja syvenevän ympäristökriisin ajassa on äärimmäisen tärkeää tunnistaa ja huomioida ekologisesti tärkeät kokonaisuudet laaja-alaisesti. Esimerkiksi VT10:n pohjoispuolen laaja luonnon ydinalue sisältää useita soidensuojeluohjelman täydennysehdotuksen kohteita ekologisesti arvokkaine reunametsineen. On hienoa, että alueen arvo on kaavaluonnoksessa tunnistettu ydinalueena. Jotta alueelta ei menetettäisi näitä laajana asiantuntijatyönä tunnistettuja, ojituksilta säästyneiden soiden luontoarvoja, olisi myös suojeluvarauksen jatkaminen maakuntaliiton toimesta ensiarvoisen tärkeää. Näin säilyisivät myös juuri ne luontoarvot, jotka osaltaan tekevät alueesta laadullisesti edustavan.</p> <p>Päästötön liikkuminen:</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä ja rakentavasta palautteesta.</p> <p>Luonnonsuojelualuita ei ole tarkoitus käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa. Soidensuojeluohjelman täydennysehdotuksen alueet on huomioitu voimassaolevassa kokonismaakuntakaavassa aikarajoitetulla suojelumerkinnällä, ja määräajan päättyessä voimaan jää MY-aluevaraus, maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.</p>

<p>Kaavaluonnoksessa on nostettu esille useita kevyen ja päästöttömän liikkumisen yhteystarpeita ja käytäviä. Nämä ovat erityisen kannatettavia, varsinkin, jos ne vähentävät esimerkiksi työmatkaliikenteen yksityisautoilua taajamissa ja niiden läheisyydessä. Kevyen liikenteen ratkaisuilla on vaikutusta myös kansanterveyteen, joten lihasvoimin liikkumisen edellytysten parantaminen on siinäkin mielessä myönteistä. Myös 54-tien parantamisessa tulee huomioida, että paikalliselle kevyelle liikenteelle säilyy edelleen liittyviä kantatielle.</p>	
<p>Energiantuotanto ja luonnon ydinalueet:</p> <p>Luonnoksen räikeät ristiriidat syntyvät maankäytön kohdistamisessa alueille, joiden ekologista arvoa luonnos toisaalta erityisesti painottaa. Suunnittelussa on käytetty tausta-aineistona Kanta-Hämeen ekologisen verkoston selvitystä vuodelta 2016. Selvityksessä on tunnistettu koko maakunnan kattavasti ekologisesti arvokkaita, laadullisesti edustavia luonnon ydinalueita. Niiden laatu ei ole erityisesti heikentynyt kymmenessä vuodessa. Alueiden ja niiden lähiympäristöjen luontoarvot ovat selvityksen jälkeen monin paikoin jopa tarkentuneet sekä asiantuntijatyön, kansalaishavainnoinnin, että myös uusien suojelualueiden perustamisen vuoksi. Lisäksi on huomioitava, että luontoarvoja on edelleen selvittämättä laajoilta alueilta. Vajavaisiin tietoihin perustuvilla kaavaratkaisuilla voidaan aiheuttaa tilanne, jossa hävitetään sellaisia luontoarvoja, joita ei virallisesti ole edes tunnistettu.</p> <p>Selvityksessä tunnistetut, laadullisesti edustavat luonnon ydinalueet on siirretty pääpiirteittäin kaavakarttaan, mutta kokonaisuuksia on tietoisesti supistettu kaavoittamalla huomattavia osia ydinalueista tuulivoimalle. Tämä on ristiriidassa mm. alueidenkäyttölain ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa, joissa nimenomaan vaaditaan kiinnittämään erityistä huomiota ekologisesti kestävään alueidenkäyttöön, ympäristön kannalta kestäviin teknisen huollon järjestelyihin sekä luonnonarvojen vaalimiseen. Menettely on myös Suomea (ja Kanta-Hämettä sen myötä) koskevien kansainvälisten biodiversiteettisopimusten, esimerkiksi Kunming-Montrealin sopimuksen vastainen: ”Kaikki alueet ovat luonnon monimuotoisuutta turvaavan aluesuunnittelun piirissä niin maalla kuin merellä. Näin hillitään maan, metsien ja merenkäytön muutosten aiheuttamaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä” (Ympäristöministeriö)</p> <p>Luonnoksessa tuodaan selvästi esille muilta osin, miten maankäytön muutos pirstoo yhtenäisiä elinympäristöjä, mutta tuulivoiman kohdalla asiasta ei ole mitään mainintaa. Esimerkiksi aurinkoenergian tuotannon suunnittelumääräyksessä (s.34-35) asia kerrotaan suoraan:</p>	<p>Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on sekä löytää tuulivoimalle soveltuvia alueita että huomioida yhtenäisten luonnonalueiden arvo. Jälkimmäistä tavoitetta toteutetaan erityisesti uuden ekologisen verkoston ydinalueen merkinnällä.</p> <p>Ekologisen verkoston ydinalueeseen vertautuvaa kaavamerkintää ei ole aiemmin maakuntakaavassa ollut. Uusi merkintä tuo rakentamattomien luonnonalueiden arvoa esiin huomattavalla tavalla verrattuna nykytilanteeseen ja osaltaan edistää kansainvälisten sopimusten toteutumista maakuntakaavassa.</p> <p>Jotta kaavamerkinnällä olisi tarkoituksenmukainen vaikutus, ydinalueiden ulkopuolelle on rajattu sellaiset kaavamerkinnät, jotka ovat sen tavoitteiden kanssa ristiriitaiset, kuten maa-aineisten ottoalueet, Puolustusvoimien alueet ja tuulivoima-alueet.</p> <p>Maakuntakaavaan merkittyjen tuulivoima-alueiden ulkopuolella tapahtuvan</p>

”Sijoittumisessa on vältettävä metsäalueita, luonnontilaisen kaltaisia soita sekä viherrakenteen kannalta merkittäviä alueita. Arvokkaiden luontoalueiden ja ekologisten yhteyksien pirstomista tulee välttää.” Luonnon ydinaluemerkinän kohdalla selostuksessa (s. 38) kehoitetaan ”kiinnittämään huomiota alueen merkitykseen ekologisen verkoston osana ja välttämään luonnonympäristön pirstomista”.

Elinympäristöjen pirstoutuminen on myös tuulivoiman osalta väistämätön tosiseikka, joka mainitaan useampaan kertaan esimerkiksi tuulivoimatuottajien etujärjestö Suomen Uusiutuvienvienkin materiaaleissa. Kaavaluonnoksessa tulisikin esittää vastaava suunnittelumääräys kuin aurinkoenergialla myös tuulivoiman osalta, ja sen nojalla poistaa tuulivoima-alueiden merkinnät aiemmin tunnistettujen, edustavien luonnon ydinalueiden sekä ekologisten yhteyksien päältä. On kestävämpää, että luonnoksessa pyritään piilottamaan tuulivoimatuotannon laajalti tunnistetut haitat luonnonympäristöissä. On myös epätasapuolista, että aurinkoenergian sijoittamiselle esitetään kattavasti erilaisia (aiheellisesti perusteltuja) määräyksiä, jotka tosiasiallisesti koskevat myös tuulivoimarakentamista.

Huomauttaisimme myös, että ei ole mielekästä tarkastella ikään kuin tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyyden mittarina syksyn 2022 aikaista tuulivoiman yleisötilaisuuden yleisömäärää tai kritiikin vähäisyyttä (s 66): kyseiseen ajankohtaan vallalla oli edelleen koronapandemia, joka esti tehokkaasti ihmisiä kokoontumasta yhteisiin tiloihin. Samaan aikaan oli myös julkistettu koko maakuntaa koskevat nk. ”Metsäradan” suunnitelmat. Ihmiset olivat keskittyneet tuolloin akuutimpiin asioihin kuin tuulivoimaan. Yhtä kaikki, vuoden 2022 osallistujamäärä yksittäisessä tilaisuudessa ei kerro mitään paikallisesta suhtautumisesta maatuulivoimaan vuonna 2026.

Huomio kiinnittyy myös tuulivoimakaavoituksen jatkotarkastelua käsittelevässä kappaleessa (s. 66-67) seuraaviin seikkoihin:

Jatkotarkastelussa esitetään huomioidun ”potentiaaliset lintuvaikutukset: sääksen ja merikotkan pesien sekä arvokkaiden lintualueiden läheisyys”. Nyt kuitenkin ollaan kaavoittamassa esimerkiksi Pappilanlänin tuulivoima-alue suoraan Naturasuon viereen, sääksireviirille.

Lisäksi väitetysti huomioidut ”ihmisvaikutukset: vakituiset asukkaat ja kesämökit tuulivoima-alueilla ja niiden lähialueilla, arvokkaiden maisema-alueiden läheisyys, hiljaiset alueet” on tyystin sivuutettu Niinimäen tuulivoima-alueen koskevassa suunnittelussa. Maakuntaliitto on varsin tietoinen Niinimäen ja lähialueiden vakituisten sekä vapaa-ajan asukkaiden erittäin laajasta, vuosikautia jatkuneesta

tuulivoimarakentamisen ohjausta erillisellä yleismääräyksellä on tarpeen harkita kaavaehdotukseen.

Tuulivoiman tuotannolla on väistämättä vaikutuksia lähiympäristöön. Vaikutusten arviointia laajennetaan kaavaehdotukseen. Tehtyjä lintu- ja ihmisvaikutusten arviointia selostetaan tarkemmin ehdotusvaiheessa.

Kaavaselostuksen luonnoksessa viitataan epätarkasti valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, asia korjataan kaavaehdotukseen.

Lainsäädäntö ei suoraan velvoita maakuntakaavaa osoittamaan tuulivoima-alueita. Maakuntakaavalla pyritään osaltaan monipuoliseen ja kestäväan energijärjestelmään. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on kuitenkin tutkia, onko tällaisia alueita löydettävissä.

<p>vastustuksesta ja asukaslähtöisten, vaihtoehtoisten kehittämissuunnitelmien esittämisestä tuulivoimateollisuuden sijaan.</p> <p>Tuulivoiman kaavoitus on siis myös täysin ristiriidassa näiden sivuilla 66-67 esitettyjen perustelujen suhteen: siinä ei ole kattavasti huomioitu linnustoa, hiljaisia alueita, maisema-alueita (kuten Härkätien valtakunnallisesti arvokas maisema-alue), eikä myöskään ihmisten koti- ja mökkiympäristöjä.</p> <p>Luonnoksessa annetaan ymmärtää, että alueidenkäyttölaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttäisivät tuulivoiman kaavoittamista maakuntakaavaan. Ymmärtääksemme tällaista ei kuitenkaan edellytetä. Luonnoksessa tulisi avata tätä edellytystä ja lainkohtaa tarkemmin.</p>	
<p>Linnustovaikutukset:</p> <p>22.1.2026 järjestetyssä kaavan etäesittelytilaisuudessa kysyttiin linnustovaikutuksista esim. sääksen ja metsäkanalintujen suhteen Pappilanläänin suunnitellulla tuulivoima-alueella, Karjusuon Natura-alueen vieressä. Kaavoittajan jälkikäteen lisäämä vastaus oli seuraava: "FCG toteutti vuosina 2014 - 2018 seurantatutkimuksen Perämeren rannikkoalueen tuulivoima-alueilla Kalajoella, Pyhäjoella, Raahessa, lissä ja Simossa. Seurannassa oli 13 tuulipuistoa ja yli 180 voimalaa. Voimala-alueet sijoittuvat lintujen merkittävimpien muuttoreittien varrelle. Alueella kulkee mm. laulujoutsenen, merikotkan, metsäkanalintujen ja piekanan päämuuttoreitit. Viiden vuoden seurantajakson aikana havaittiin, löydettiin ja ilmoitettiin yhteensä 48 tuulivoimalaan törmännyttä ja sen seurauksena kuollutta lintua. Määrä on erittäin pieni kun ottaa mm. huomioon muuttavien lintujen määrän. Eli törmäysriski on olemassa, mutta se on erittäin pieni. Vertailun vuoksi voitaisiin mainita, että pelkästään metsästäjien saaliiksi on vuonna 2021 Luonnonvarakeskuksen tilastojen mukaan joutunut noin 220 000 metsäkanalintua, 260 000 sorsalintua ja 257 000 sepelkyyhkyä."</p> <p>Huomauttaisimme, että meri- ja rannikkoalueilla tehty seuranta ei ole sellaisenaan sovellettavissa sisämaan metsäisiin ympäristöihin rakennettuun tuulivoimaan, koska linnusto on täysin erilainen. Tulokset eivät ole suoraan sovellettavissa keskenään edes eri meri- ja rannikkoalueilla. Lisäksi merituulivoiman linnustotutkimuksissa on paljon laadullista vaihtelua. Huomauttaisimme myös, että voimalat koituvat metsäisissä ympäristöissä myös muiden lajien, kuten lepakoiden ja monien hyönteisten kohtaloksi.</p> <p>Näiden seikkojen lisäksi kaavoittajan vastaus käsittelee ainoastaan törmäysvaikutuksia, kun taas esimerkiksi metsäkanalintujen osalta törmäysvaikutusten lisäksi voimaloilla ja niiden rakennustöillä on</p>	<p>Linnustovaikutusten arviointia tarkennetaan kaavaehdotusvaiheessa.</p> <p>Vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksessa tuulivoima-alueet ovat lähimmillään kymmenen kilometrin päässä toisistaan. Yhteisvaikutusten arvioinnin tarvetta tarkastellaan kaavaehdotuksessa.</p>

<p>myös lintuja karkottava ja soitimia häiritsevä vaikutus. Se voi olla lajien populaatioille paljon törmäysvaikutustakin kohtalokkaampi. Esimerkiksi metso, jota suunnitellulla Pappilanläänin tv-alueella esiintyy, häiriintyy herkästi ihmistoiminnasta ja tarvitsee säteeltään 5km metsänpeitteisen alueen. Koska elinympäristöjä pirstovat tuulivoima-alueet sijaitsisivat hyvin lähekkäin toisiaan, on todennäköistä, että häiriövaikutus olisi niin suuri, että metsoreviirit tyhjenisivät hyvin laajalta alueelta.</p> <p>Koska linnustotutkimus tuulivoiman suhteen Suomessa on vielä puutteellista, tulisi asiassa noudattaa varovaisuusperiaatetta ja olla kaavoittamatta tuulivoimaa tunnistetuille metsäkanalintujen ja petolintujen elinalueille. Ei ole myöskään mielekästä verrata tuulivoiman linnustovaikutuksia suhteessa metsästykseseen, koska voimalahankkeita on vireillä maanlaajuisesti niin suuri määrä, että kertautuvat haittavaikutukset populaatioihin tulisivat olemaan huomattavia, mikäli hankkeista edes osa toteutuu.</p> <p>Yhteisvaikutukset:</p> <p>Mikäli kaavassa toteutuu kolme toisiaan suhteellisen lähellä olevaa tuulivoima-aluetta, tulevat yhteisvaikutukset alueiden puristuksiin jääville ihmisille sekä muille eliöille olemaan mittavia. On esimerkkejä, joissa muutaman kilometrin päässä toisistaan olevat tuulivoimahankkeet ovat joutuneet YVA-menettelyissä uudelleentarkasteluun merkittävien yhteisvaikutusten vuoksi, esimerkiksi Pielaveden Löytänän tuulivoimahanke suhteessa Iisalmen Vuorimäen tv-hankkeeseen. Välillisesti tämän seurauksena valtuusto on päättänyt hylkäämään suunnitteilla olevan tv-osayleiskaavan, koska jomman kumman hankkeen toteutuminen olisi ollut liian epävarmaa. Olisikin viisasta estää tällaisen tilanteen syntyminen jo kaavoitusvaiheessa, sillä liian lähekkäin sijaitsevat alueet saattavat hankevaiheessa osoittautua mahdottomiksi toteuttaa, esimerkiksi epätasaisen, ihmisille merkittäväksi todettavan meluvaikutuksen myötä.</p>	
<p>Vetyputki:</p> <p>Gasgridin vetyputken linjausta tulisi muuttaa herkkien elinympäristöjen osalta. Esimerkiksi Lopen Ruosuon lähteikkö ja metsälakikohde on linjattu suoraan vetyputken reitille. Kaikki lähteikköluontotyypit ovat Etelä-Suomessa erittäin uhanalaisia, ja maankäyttöratkaisut on tehtävä tämä huomioiden. Alueella on useita uhanalaisia lähteikkölajeja, joista on kirjattu runsaasti havaintoja Lajitietokeskuksen palveluun. Tietoa on siis saatavilla perusteeksi linjauksen valinnalle. Ruosuon alueella sijaitsee myös Museoviraston laserkeilauksella tunnistama tervahauta, ja vanhoista kartoista</p>	<p>Vetyputken suunnittelu ja rakentaminen tapahtuu Gasgridin toimesta. Maakuntakaavamerkintä on ohjeellinen, ja reitti tarkentuu suunnittelun myötä. Muutostarpeista on suositeltavaa olla yhteydessä suoraan Gasgridiin. Hankkeen yhteydessä tehdään kattava ympäristövaikutusten arviointi.</p>

<p>todennettava pitkospuin kuljettava reitti. Näistä syistä myös arkeologinen inventointi alueella olisi tarpeellista.</p>	
<p>Turvallisuus:</p> <p>Olisi syytä pohtia, kuinka mielekästä on nykyisessä, erittäin epävakaassa maailmantilanteessa koota keskitetty energia- ja infraklusteri suhteellisen pienelle alueelle. Mikäli luonnoksessa esitettyjen Pappilanläänin, Vehmaankulman ja Haarankorven tuulivoima-alueet, Gasgridin vetyputki ja seudun läpi kulkeva junaratavaraus toteutuisivat, olisi samassa keskittymässä nykyisten suunnitelmien mukaan myös yli 400ha aurinkovoimahanke, Forssa-Hikiä voimalinja, sekä Forssan mittavan kokoinen datakeskus (alueella varastoitaisiin esimerkiksi 14 400 – 20 700 tonnia generaattoreiden polttoöljyä ja 127 tonnia jäädytyskemikaaleja). Lisäksi lähialueella sijaitsee mm. Räyskälän lentokenttä. Maallikko ajattelisi hajautetumman, pienimuotoisen sijoittelun olevan turvallisempi ratkaisu.</p> <p>Sosiaalinen kestävyys:</p> <p>Kaikki yllämainitut seikat huomioiden kaava on kyseisen seutukunnan asukkaille ja luonnolle erittäin epäoikeudenmukainen. On kohtuutonta, että toimielin, jonka tulisi ajaa maakunnan asukkaiden tasapuolista kohtelua ja pitää huolta ympäristöstä, edistää tietoisesti luontokatoa kaavoittamalla energiantuotantoa kylien lähiluonnon ydinalueille, kasaa massiivisia haittavaikutuksia tuottavat hankkeet yhteen ja samaan paikkaan, sekä toimii sitoumusten ja säännöstensä vastaisesti. Nykyiselläänkin luontokato ja ympäristön tilan heikkeneminen ovat tosiasioita myös syrjäseuduilla, ilman että maakunnan yhteinen instanssi niitä toimivallallaan entisestään rajusti lisää. Tällainen toiminta ei vahvista paikallisten luottamusta ja yhteistyöhalukkuutta, eikä edistä päätösten hyväksyttävyyttä asukkaiden keskuudessa.</p>	<p>Maakuntakaavan tehtävä on etsiä parhaita alueidenkäytön ratkaisuja ja suuntaviivoja koko maakunnan alueella mitään seutua erityisesti painottamatta ja yhteensovittava paikoin ristiriitaisia maankäytön muotoja. Länsi-Lopen seutu on ja tulee jatkossakin olemaan pääasiassa hyvin harvaan asuttua, rauhallista seutua.</p>
<p>Vaihtoehdot ja kehitysehdotukset:</p> <p>Maakuntaohjelmassa on kirjaus: ”Hämeen järviylängön potentiaali ja rooli luontoyhteyksien keskeisenä napana tunnustetaan ja panostetaan yhteistyöhön kumppaneiden kanssa.” Tätä kirjausta tulee edistää kaavoituksessa, ei jarrutaa.</p> <p>Energiantuotannon kaavoituksessa tulisi edetä pienemmillä askelilla sen sijaan, että tavoitellaan paikallisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämmillä keinoilla laajamittaisia energia-aluevarauksia. Luonnoksessa todetaan rakennetun ympäristön aurinkoenergian olevan tuoreeltaan selvitetty ja</p>	<p>Uusiutuvan energian tuotannon lisäämisen lisäksi energian käytön vähentäminen on keskeinen keino Suomen energiatalouden kestävyys edistämiseksi. Sähkönkulutusta kasvattaa tällä hetkellä lähinnä teollisuuden investoinnit. Joukkoliikenteen toimivuutta ja edellytyksiä pyritään osaltaan edistämään maakuntakaavan avulla.</p>

monin puolin soveltuva ratkaisu, josta voitaisiin aloittaa. Luonnos myös käytännössä hylkää Moreenin teollisuusalueen kupeessa sijaitsevan, selvityksissä hyvät pisteytykset saaneen Pitkämäen alueen liian pienen maksimivoimamäärän vuoksi. Eikö energiasiirtymä tulisi aloittaa juuri tällaisilta, paremmin hyväksytyiltä alueilta, jotka ovat muutenkin voimakkaan teollisen ihmistoiminnan piirissä?

Manner-Suomen pendelöivimpänä maakuntana ilmastotavoitteisiin ja päästövähennyksiin pyrkimistä voitaisiin Kanta-Hämeessä myös edelleen tukea kehittämällä ja ohjaamalla toimivaa työmatkojen joukkoliikennettä.

Parhaat tulokset voitaisiin saada ohjaamalla asukkaita energian säästöön samanaikaisesti muiden toimien kanssa: esimerkiksi viimeisimmän energiakriisin aikaan 2022-2023 kotitaloudet onnistuivat vähentämään sähkön käyttöönsä yleisen tiedotuksen ja neuvonnan tuella oma-aloitteisesti jopa 10%. Järkevällä ohjauksella ja kannustimilla voitaisiin siis päästä parempiin tuloksiin. Mikään energiarakentaminen ei tule riittämään, jos kulutusta ei samanaikaisesti hillitä.

Lähteet:

Suomen uusiutuvat - Suomen tuuli- ja aurinkovoiman luontovaikutukset
<https://suomenuusiutuvat.fi/media/selvitys-suomen-tuulivoiman-ja-aurinkovoimanluontovaikutukset.pdf>

Birdlife Suomi – Tuulivoima ja linnut
<https://www.birdlife.fi/suojelu/oma-ymparistomme/tuulivoima/>

Suomen metsätieteellinen yhdistys, Metsäbiologian kerho 13.1.2026 Aleksi Lehikoisen (Helsingin yliopisto) esitys ”Metsäkanalintuihin vaikuttavat tekijät”
<https://metsatiede.org/klubit/metsabiologian-kerho/klubit-metsabiologian-kerhoajankohtaista/>

TM Rakennusmaailma verkkojulkaisu 5.2.2024
<https://rakennusmaailma.fi/kaikki-saastivat-sahkoa-talvella-2022-2023-mita-hyotyasaastoista-oli/>
Ympäristöministeriö - Montrealin luontokokous COP15
<https://ym.fi/montrealin-luontokokous-cop15>

Ympäristö.fi: Forssan datakeskus YVA
https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/FIN1-ARP-FOR-XX-RP-Z-0100-P04_ymp%C3%A4rist%C3%B6vaikutusten_arviointiohjelma.pdf

Pitkämäen soveltuvuus tuulivoima-alueeksi on tunnistettu ja mainittu kaavaselostuksessa. Lainsäädäntö ohjaa maakuntakaavaa osoittamaan vain maakunnallisesti merkittävät tuulivoima-alueet kaavassa.

Ympäristö.fi: Löytänän tuulivoimahanke yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä
https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/L%C3%B6yt%C3%A4n%C3%A4n_tuulivoimahanke_perusteltu_p%C3%A4%C3%A4telm%C3%A4_0_1.pdf

Pielaveden kunta: Löytänän tuulivoimaosayleiskaavan hyväksyminen
<https://julkaisu.pielavesi.fi/ktwebscr/files/show?doctype=7&docid=130054>

Vesi.fi – Etelä-Suomen lähteikköluontotyypeistä uhanalaisia 100%
<https://www.vesi.fi/vesistokunnostuksen-kuukauden-luku/etela-suomenlahteikkoluontotyypeista-uhanalaisia-100/>

Henkilö 29

Vastine

Ehdotan lisättäväksi maakuntakaavaan/vaihekaavaan maakunnallisesti arvokkaiisiin kulttuuriympäristökohteisiin "pistemerkintänä" Mallinkaisten entisen koulun lähialueineen (osoite Kouluraitti 1, 14200 Turenki). Nythän näitä kohteita ovat kaavassa pääsääntöisesti vanhat talonpoikaistalot ja rusthollit (esimerkiksi Kerkkola ja monet Lammin kohteet), joita ei kaikissa tapauksissa valitettavasti enää aktiivisesti säilytetä. Mallinkaisten yli 120-vuotias koulu taas on, paitsi rakennuksena ja miljöönä, myös peltolakeuksille rinteeltä avautuvine maisemineen erittäin kaunis kokonaisuus. Maisemahan jo kuuluukin maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi todettuun maisemakokonaisuuteen. Koulu on Hämeen Vuoden kylänä palkitun Mallinkaisten kyläyhdistyksen omistuksessa ja yhdistys on panostanut sen ylläpitoon ja kunnostukseen huomattavia talkooresursseja ja taloudellisia voimavaroja, myös leader-rahoituksen turvin. Kulttuurikohteesta pidetään siis hyvää huolta ja sillä on hyvät edellytykset säilyä arvokkaana kohteena myös pitkälle tulevaisuuteen. Koululla on vuosittain tuhansia vierailijoita.

Kun vaihekaavan "läpikulkevana johtoajatuksena" on vihreys ja kestävä kehitys, hämmästelen arvokkaiden pohjavesialueiden merkintöjen poistamista. Ehdotankin poistolistalla olevan Mallinkaisten Kärmemäen pohjavesialueen palauttamista vaihekaavaan ja samoin Janakkalan kunnan pohjavesi-inventoinnissa merkittäväksi pohjavesialueeksi todetun Mallinkaisten Ilovaaran-Patalukon harjualueen lisäämistä vaihekaavaan.

Kiitämme mielipiteestä.

Mallinkaisten koulun edellytyksiä tulla todetuksi maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetun ympäristön kohteeksi voidaan tarkastella. Kohteiden arvotusta ei yleensä tehdä siihen perustuen, minkälaiset edellytykset kohteella on säilyä tulevaisuudessa, vaikka asialla on toki oleellinen merkitys rakennusperinnön säilymisen kannalta.

Maakuntakaavan pohjavesialueet perustuvat ympäristöhallinnon määrittämiin pohjavesialueisiin ja päivitys perustuu rajauksissa ja luokituksissa tapahtuneisiin muutoksiin. Kärmemäkeä ei enää määritellä pohjavesialueeksi, joten alue poistetaan myös maakuntakaavasta.

<p>Mallinkaistenjärven rantarakentamisen selvitysalueen poistamista kaavasta lämpimästi kannatan - näin alue säilyy laajana luonnonmukaisena virkistys- ja luontokokonaisuutena, jollaisten arvo tulevaisuudessa kohoaa.</p>	<p>llovaaran pohjavesialue sisältyy lainvoimaiseen maakuntakaavaan eikä merkintää ole tarvetta muuttaa, joten aluetta ei ole esitetty vaihemaakuntakaavassa.</p>
--	--

Henkilö 30	Vastine
<p>Kiitämme mahdollisuudesta vaikuttaa 1. vaihemaakuntakaavan valmisteluun. Luonnos on monilta osin ansiokas. Tässä kiinnitämme huomiotanne muutamiin kehittämiskohteisiin.</p> <p>1. Kaavaluonnoksen kiirehtimiselle ei ole esitetty perusteita.</p> <p>Sivulla 36 (32) todetaan, että ”Alkukesällä 2025 lausunnoille tullessa esityksessä uudeksi alueidenkäyttölainsäädännön oli monia maakuntakaavaan vaikuttavia muutoksia. Kaavaluonnos ei kuitenkaan voinut jäädä odottamaan lakimuutosta, joten valmisteluissa edettiin lähtökohtaisesti voimassa olevan lain pohjalta todennäköistä uutta lakia kohtuullisesti ennakoiden.” Selostuksessa ei ole perusteltu kiirettä, miksi kaavaluonnos ei voinut jäädä odottamaan näin merkittävää lakimuutosta. Lisäksi kaavaluonnos nojautuu vahvasti meneillään olevan hallitusohjelman tavoitteisiin, jotka vaihtuvat viimeistään 2027 uuden hallituksen myötä. Maltillinen valmistelu takaa sen, että maakuntakaavaa ei tarvitse heti lähteä päivittämään. Maakuntakaavan tavoitteena on kuitenkin ulottua vuoteen 2040 saakka. Kaavaluonnos pitää palauttaa valmisteluun ja mikäli siihen tulee merkittäviä muutoksia, tulee lausuntokierros uusia.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Lainsäädännön uudistuminen etenee omaan tahtiinsa, eikä uuden alueidenkäyttölain sisällöstä tai voimaan tulemisen ajankohdasta voi tietää etukäteen. Maakuntakaavaa on joka tapauksessa laadittava ja tehtävä se kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mukaan.</p> <p>1. vaihemaakuntakaava on ollut vireillä loppuvuodesta 2023 lähtien ja valmistelua on tehty harkiten. Nähtävillä ollut kaavaluonnos on kaavan valmisteluaineistoa ja kaavan valmistelu jatkuu edelleen suunnitelmien mukaan. Palautteen ja jatkotyöstön pohjalta laaditaan kaavaehdotus, joka tulee julkisesti nähtäville ja josta on mahdollista jättää muistutus.</p>
<p>2. Maakuntaohjelma ja kaavaluonnos ovat keskenään ristiriidassa.</p>	<p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi</p>

<p>Kaavaluonnos on osittain ristiriidassa mm. juuri hyväksytyyn maakuntaohjelman, voimassa olevan alueidenkäyttölain, maa- ja rakennusasetuksen ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Tuore maakuntaohjelma nojaa maakunnan vahvuuksiin ja niiden kehittämiseen. Energiamuodoista se nostaa esiin bioenergian, kiertotalouden ja rakennettuun ympäristöön sijoitettavaa aurinkovoimaa. Ei lainkaan tuulivoimaa, mitä pidimme ohjelman merkittävänä ja tervetulleena linjauksena. Ristiriita on selkeä useissa tavoitteissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kestävä elinvoima ja investoinnit - hyvinvoiva väestö ja yhteisöt - vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto - toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen - terveellinen ja turvallinen elinympäristö - elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat. <p>Tuulivoima-alueiden sijoittaminen maakuntakaavaan uhkaa kaikkia edellä mainittuja. Mm. Hattulan Niinimäen hankkeen YVA-selvityksen ja ELY-keskuksen perustellun päätelmän mukaan haittavaikutukset ovat merkittävilta osin kielteisiä ja haitallisia, mikä pitää ottaa huomioon. Muista kaavaan merkityistä alueista ei vastaavia arvioiteja ole vielä tehty.</p>	<p>maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.</p>
<p>3. Hattulan Niinimäen tuulivoimala-alue on merkitty kaavaluonnokseen maakuntakaavan aseman vastaisilla menettelyillä.</p> <p>Selostuksen mukaan maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta sekä viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua. Hämeen Liitto on merkinnyt Niinimäen tuulivoima-alueen maakuntakaavaluonnoksen, koska alueella on aloitettu kaavoitusprosessi. Hattulan kunta on siis ohjannut maakuntakaavan laatimista. Prosessi on kuitenkin vielä hyvin kesken eikä maakuntakaavan tehtävänä ole ennakoita lopputulosta. Päinvastoin. Menettely asettaa kyseenalaiseksi maakuntakaavan ohjausroolin ja aseman alueiden käyttöön liittyvissä kysymyksissä. Huomionarvoista on, että Hattulan tuulivoimakentän haitalliset vaikutukset ulottuvat monin tavoin myös Hämeenlinnan alueelle. Näitä ovat melu, lapojen välke, maisema, kuljetukset, raskas liikenne, Hämeen Härkätien muutokset, sähkölinjat jne.</p> <p>4. Perusteet tuulivoima-alueen merkinnälle Hattulan Niinimäkeen ovat kyseenalaisia.</p> <p>Valmistelussa on kaikin tavoin käynyt ilmi, että Niinimäki ei ole soveltuva tuulivoimatuotantoon eikä hankkeella ole sosiaalista hyväksyttävyyttä. Aasukkaat ovat vastustaneet teollisuusalueen rakentamista lähes yksimielisesti kaikissa kyselyissä ja kannanotoissa, joita hankkeen kuluessa on</p>	<p>Niinimäen tuulivoima-alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen perustuu tuulivoimapotentiaalin selvitykseen, selvityksessä tunnistettujen alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuaan tietoon perustuvaan kokonaisharkintaan. Maakuntakaavassa määritellään, voidaanko alue osoittaa maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Hankkeen toteutuminen edellyttää myös kuntatason kaavoitusta, joka laaditaan voimassaolevan maakuntakaavan mukaan.</p> <p>Niinimäen alue on tuulivoimatuotannolle mahdollinen, mutta alueella on myös tekijöitä, jotka heikentävät sen soveltuvuutta.</p>

tehty. OAS-vaiheen lausunnot on tulkittu maakuntakaavan selostuksessa virheellisesti. Tasapainoa ei haeta alueen arvojen sekä asukkaiden suojelun ja puhtaan energian tuotannon välillä vaan tuulivoimayhtiön bisnestavoitteiden välillä. Ne eivät saa ohjata maakuntakaavaa.

Selostuksessa kaavamerkintää perustellaan FCG-konsulttiyhtiön laatiman, vuonna 2022 valmistuneen Kanta-Hämeen potentiaalisten tuulivoima-alueiden selvityksen tuloksilla ja Hämeen Liiton omalla arvioinnilla. Kaavaselostuksessa ei mainita, että selvityksessä toteutetun teknistaloudellisen pisteytyksen tuloksena Renkajärven ympärillä kaikki kolme merkittävää aluetta saivat vähiten pisteitä 31 alueesta, mm. Niinimäki vain 2/9. Heikkoon soveltuvuuteen vaikuttivat mm. pitkä etäisyys sähköverkkoon ja muuntajiin, tieverkon puutteellisuus sekä luontoarvot. Nämä tekijät ovat edelleen heikentämässä alueen potentiaalisuutta tuulivoimatuotantoon eikä näitä tekijöitä voi mitenkään lieventää. Esimerkiksi Hämeen Härkätie ei ole soveltuva voimalaosien kuljetukseen ja raskaan liikenteen lisääntymiseen. Uutta sähkölinjaa suunnitellaan noin 20 kilometrin verran Hämeen Härkätien maisemiin.

Kaavaselostuksen mukaan kyseistä pisteytystä on Hämeen Liitossa täydennetty luonto- ja ihmisvaikutusten suuntaan seuraavin kriteerein:

- Potentiaaliset lintuvaikutukset: sääksen ja merikotkan pesien sekä arvokkaiden lintualueiden läheisyys
- Luontovaikutukset: tuulivoima-alueiden sisältyminen ekologisen verkoston ydinalueisiin, luonnon monimuotoisuus, hiilivarastot ja hiilensitomispotentiaali
- Ihmisvaikutukset: vakituiset asukkaat ja kesämökit tuulivoima-alueilla ja niiden lähialueilla, arvokkaiden maisema-alueiden läheisyys, hiljaiset alueet.

Pisteytyksessä ei ole riittävästi otettu huomioon, että Niinimäen tuulivoimalat on sijoitettu mm.

- sääksen ja kaakkurin pesien läheisyyteen ja niiden ruokintamatkan sekä muuttolintujen pääreitille
- ekologisen verkoston ydinalueen päälle ja monimuotoiseen luontoon
- arvokkaan Hämeen Härkätien maisema-alueelle
- hiljaiselle alueelle
- tuhansien vakituisten ja kesämökkiasukkaiden lähimaastoon, joista 94 % vastustaa teollisuuskentän perustamista alueelle sen kielteisten vaikutusten vuoksi.

Lisäksi ELY-keskuksen perustellun päätelmän mukaan hankkeen useat vaikutukset arvioidaan suuriksi kielteisiksi. Näidenkään tekijöiden mukaan Hattulan Niinimäen alue ei ole soveltuva tuuliteollisuuskentäksi.

Hämeen liiton tekemässä jatkopisteytyksessä on otettu huomioon mm. maisema-alueet, hiljaiset alueet ja ekologinen verkosto. Pisteytyksen tuloksia avataan tarkemmin ehdotusvaiheen kaavaselostuksessa.

Niinimäen hankkeen ympäristövaikutuksia on arvioitu asiantuntevasti YVA-menettelyssä.

<p>Lisäksi muualla tekstissä ja vaikutusarvioinneissa on tuulivoimaan liittyviä lukuisia olettamuksia, suoranaisia virheitä ja puutteita, jotka johtavat lukijaa harhaan. Näitä ovat mm. melun luonne ja vaikutukset, pelkojen juurisyiksi mainittu asenne eivätkä todelliset tuulivoimaloiden haitat, lintujen törmäyskuolemien vähättely sekä ylimitoitettut työllisyys- ja elinvoimavaikutukset. Arvioinnista puuttuvat mm. ympäristö-, turvallisuus- ja terveysvaikutukset, jotka kaikki osoittavat tuulivoiman olevan merkittävän haitallinen Kanta-Hämeen asukkaille, eläimille ja luonnolle.</p>	
<p>5. Hämeen Härkätien Talvitie tulee ottaa mukaan kaavamerkintöihin Hämeen Härkätien ohella.</p> <p>Talvitie kulkee mm. Hattulan eteläosassa Renkajärven yli. Sen rannalta on löytynyt aarrekätkö, josta mm. Kalevalan korusarja Luurilan lintu on saanut esikuvansa ja löytöpaikastaan nimensä. Talvitien varrella Niinimäen rinteessä Puolivälintien läheisyydessä on merkkejä torpparikylästä, jonka läpi talvitien matkaajat ovat kulkeneet ja hakeneet ruokaa, majoitusta sekä turvaa. Talvitie tulee lisätä arkeologisesti arvokkaisiin kohteisiin (VARK) ja torpparikylä muinaismuistoalueisiin, jotta alueet tutkitaan ja inventoidaan huolellisesti sekä voidaan tarvittaessa suojella. Tuulivoimarakentamista alueelle ei voi tehdä vaarantamatta arkeologisia, kulttuurihistoriallisia tai maisemallisia arvoja. Maakunnan liiton tulee olla asiasta yhteydessä museoviranomaiseen.</p>	<p>Hämeen härkätien vanha talvireitti tullaan huomioimaan kaavaehdotuksessa osana päivittyvää historiallisten teiden kokonaisuutta.</p> <p>Valtakunnallisesti arvokkaat arkeologiset kohteet perustuvat valtakunnalliseen, valtioneuvoston hyväksymään inventointiin, jonka sisältöön ei ole varsinaisesti mahdollista vaikuttaa tässä vaiheessa. Tunnistetut kiinteät muinaisjäännökset huomioidaan kaikessa maankäytön suunnittelussa.</p>
<p>6. Hämeen järviylängön suojelu ja luontomatkailupotentiaali tulee nostaa omaksi painopistealueeksi.</p> <p>Hämeen järviylängö sijaitsee Tammelan, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan kaupunkien välisellä alueella, joka on tunnettu erinomaisista retkeily- ja ulkoilumahdollisuuksistaan sekä luonnon monimuotoisuudestaan. Ylängön reunalla ja keskiössä sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokasta Hämeen Härkätietä ja vähemmän tunnettua Hämeen Härkätien talvitietä, joiden matkailu- ja imagomahdollisuudet ovat vielä osittain hyödyntämättömät. Suojelu tukisi myös kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian toteutumista ja olisi tärkeä tekijä luontokadon pysäyttämisessä ja malliesimerkki luonnon monimuotoisuuden kehityksen kääntämisestä elpymisuralle. Ylängön sijainti Etelä-Suomen kasvukeskuskolmion keskiössä luo erilaiselle yrittäjyydelle merkittävät kasvumahdollisuudet. Hämeen järviylängön pohjoisosa tulee myös osoittaa luontomatkailun kehittämisen kohdealueeksi eteläisen osan mukaisesti. Meluisa teollisuusalue tuhoaisi alueen ainutlaatuisen potentiaalin.</p>	<p>Matkailuun liittyvä maakuntakaavamerkintöjä ei ole tarkoitus käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa. Suuri osa Hämeen järviylängöä on huomioitu voimassaolevassa kaavassa luontomatkailun kehittämisen kohdealueena. Vaihemaakuntakaavassa esitetty uusi ekologisen verkoston ydinalueen merkintä tuo nykyiseen verrattuna paremmin esiin myös pohjoisen järviylängön arvoa laajana harvaan rakennettuna alueena.</p>

<p>7. Ekologisen verkoston säilyttäminen tavoitteeksi</p> <p>Luonnoksen mukaan (s. 42) ”ekologisen verkoston kannalta merkittäviä luonnon ydinalueita Kanta-Hämeessä on noin 2 300 km², mikä on noin 40 % maakunnan kokonaispinta-alasta. Laadullisesti edustavia metsä-, suo- ja vesi- luonnon ydinalueita näistä on noin 1000 km²”. Yksi merkittävä ja laaja ekologinen verkosto sijaitsee juuri Hämeen järviylängön alueella ja Kanta-Hämeen maakunnan keskiössä. Ekologinen verkosto turvaa eliöstön jatkuvuuden, säilyttää luonnon monimuotoisuuden, mahdollistaa luontoarvojen kehittymisen ja yhdistää suojelualueita. Niitä onkin verkoston alueella useita. Kun maakuntaohjelman yhtenä painopisteenä on monimuotoisen luonnon turvaaminen, olisi tärkeitä kirjata tavoitteita, joilla Kanta-Hämeen ekologinen verkosto voidaan säilyttää ihmisen haitalliselta toiminnalta, kuten tuulivoimarakentamiselta. Myös kaistaleet, jotka mahdollistavat lajien liikkumisen ydinalueiden välillä, kuten metsä- ja vesistöyhteydet, tulisi merkitä maakuntakaavaan ja suojeltava. Nyt kaavaluonnoksessa on tehty juuri päinvastoin. Viidestä uudesta tuulivoima-alueesta kaksi on sijoitettu laadullisesti edustavalle luonnon ydinalueelle ja kolme muille luonnon ydinalueille, mikä ei voi olla maakunnan tai Suomen etu. Verkostot on suojeltava tuleville sukupolville.</p> <p>8. Hiljainen alue tulee sisällyttää ja merkitä kaavaan.</p> <p>Hämeen järviylängön pohjoisosassa Renkajärven ympäristössä on hiljaiseksi luokiteltu alue, jossa on mahdollisuus nauttia luonnon äänistä, kokea luonnon rauhaa ja luonnossa hiljentymistä. Valitettavan suuri osuus väestöstä joutuu asumaan melun vaikutuspiirissä. Kun meluttoman ympäristön löytyminen on vielä Kanta-Hämeen yksi ainutlaatuisista ominaispiirteitä, pitäisi sen suojelu nostaa keskiöön. Kerran tuhottua ei milloinkaan saada takaisin. Hiljaiseksi luokiteltu alueemme Renkajärven ympäristössä tulee merkitä maakuntakaavaan. Samalla se luo yhden merkittävän veto- ja pitovoimatekijän mm. vakituiselle ja vapaa-ajan asumiselle sekä luontoyrittäjyydelle.</p>	<p>Ekologisen verkoston ydinalueita ei ole aiemmin huomioitu maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavan luonnos esittää maakunnan alueelle osoitettavan yli 1000 neliökilometrin edestä luonnon ydinalueita, mikä on merkittävä muutos nykytilanteeseen ja auttaa edistämään maakunnan ekologisen verkoston toimivuutta.</p> <p>Hiljaisia alueita ei tulla merkitsemään omalla merkinnällään vaihemaakuntakaavaan. Ekologisen verkoston ydinalueen merkinnän tavoitteena on osaltaan huomioida alueiden äänimaisemaa ja säilyttää maakunnassa melutasoltaan rauhallisia alueita.</p> <p>Hiljaisen alueen kaavamerkinnällä voidaan vaikuttaa vain ympäristölupaa vaativaan meluavaan toimintaan.</p>
<p>9. Vetyputkien rakentaminen Kanta-Hämeen maakunnan läpi ei ole maakunnan etu.</p> <p>Maakuntakaavaselostuksen mukaan (s. 18) vetytaloudelle luodaan edellytyksiä ja ”vetytalouden kautta voidaan vähentää päästöjä Kanta-Hämeen suurimmilta päästösektoreilta merkittävästi. Gasgrid kehittää kansallista vetyverkkoa, jonka yhteispituus on yli 1500 kilometriä. Tuoreimpien suunnitelmien mukaan vetyverkko kulkee Kanta-Hämeen eteläosien läpi Ypäjäältä Jokioisten, Forssan, Tammelan ja Lopen kautta Riihimäelle, mistä putki jatkaa kohti pääkaupunkiseutua.” Selostuksessa ei ole kuvattu, miten alueen läpi rakennettava putki vähentää päästöjä Kanta-Hämeessä tai tuo lisäarvoa asukkaille. Vetyteknologiaan ja -talouteen liittyy myös erittäin paljon epävarmuustekijöitä.</p>	<p>Kansallisen vedynsiirtoverkon reittisuunnittelua on tehty sen perusteella, missä on potentiaalisia vetyä tuottavia ja hyödyntäviä hankkeita. Kanta-Hämeessä tällaisia hankkeita ei toistaiseksi ole useita vireillä, mutta vetyputken kulkeminen maakunnan läpi tarjoaa huomattavasti paremman mahdollisuuden erilaisille uusille vetytalouden hankkeille verrattuna</p>

<p>Rakentamiseen tarvittavat maa-alueet hankitaan lunastusmenettelyllä, mikä kuormittaa alueen maanomistajia ja vähentää kiinteistöjen arvoa sekä muita investointimahdollisuuksia.</p>	<p>tilanteeseen, jossa maakunnan läpi ei putkiyhteyttä kulkisi.</p>
<p>10. Kanta-Hämeen työmatkapedelöijien suuri osuus tulee ottaa huomioon pääradan kehittämisessä. (s. 59–61).</p> <p>Kanta-Häme on Manner-Suomen pendelöivin maakunta (s. 28). Liikennetarve edellyttää radan merkittävää parantamista ja raidekapasiteetin merkittävää lisäämistä. Rataosan Riihimäki–Hämeenlinna–maakunnan rajan lisäksi yhteydet Tampereelle, Tikkurilaan, Pasilaan ja Helsingin keskustaan tulee varmistaa maakuntien yhteistyöllä.</p> <p>11. Hämeenlinnan joukkoliikennekeskusten sijainti tulee yhdistää. (s. 61–62)</p> <p>Rautatie- ja linja-autoaseman etäisyys toisistaan ei mahdollista sujuvaa joukkoliikenteen käyttöä. Selostuksesta ei löytynyt asiasta mainintaa, vaikka suurpendelöijien maakunnassa sujuvien matkaketjujen kehittämisen tarve on ilmeinen.</p> <p>12. Pyöräilyn yhteystarve Rengosta Hämeenlinnan keskustaan on lisättävä kaavaan yhtenä kehitettävänä seudullisena pyöräilyn reittinä.</p> <p>Pyöräily on reitillä merkittävästi lisääntynyt ja 10-tien osuus on nykyisellään vaarallinen pyöräilyyn. Parantamistoimenpiteiden vaikutus pyöräliikenteen määrän lisääntymiseen ja turvallisuuteen olisi suuri (s. 50–55). Rengon kohdalta pyöräily jatkuu vielä Hämeen Härkätietä pitkin Tiiriöön ja Renkajärventietä pitkin kohti Kanajärveä ja Iittalaa. Suosittu Gravel-pyöräily näkyy pyöräilijöiden määrän kasvuna Hämeen järviylängön pohjoisosissa, erityisesti luonnonkauniiden maisemien ja levollisen hiljaisuuden vuoksi. Kaavaan merkityt tuulivoimalat uhkaavat alueen virkistyskäyttöä ja luontoelämyksiä monilla eri tavoin.</p> <p>Kiitos työstänne!</p>	<p>Pääradan parannustarve on huomioitu kattavasti voimassaolevassa maakuntakaavassa eikä merkintään ole todettu olevan tarvetta tehdä päivityksiä vaihemaakuntakaavassa.</p> <p>Voimassaolevassa maakuntakaavassa Hämeenlinnan rautatieasema on huomioitu joukkoliikenne- tai matkakeskus -merkinnällä (lm) minkä lisäksi Hämeensaaren tuntumaan on merkitty joukkoliikenteen vaihtopaikka (lp), joka ei suoraan viittaa linja-autoasemaan. Mahdollinen rautatie- ja linja-autoasemien yhdistäminen on kaupungin sisäinen asia, mikä ei vaadi maakuntatason tarkastelua.</p> <p>Kevyen liikenteen yhteystarve Hämeenlinnasta Renkoon sisältyy voimassaolevaan maakuntakaavaan ja merkintä on tarkoitettu edelleen säilyttää vaihemaakuntakaavassa päivittyvällä nimellä jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Yhteys on osa Kanta-Hämeen pyöräliikenteen tavoiteverkkoa.</p>

<h2>Henkilö 31</h2>	<p>Vastine</p>
<p>Kiitämme mahdollisuudesta lausua mielipide 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p>

Kuten vanha sanonta sanoo: "heiluttaako koira häntää vai häntä koiraa". Hämeen liiton linjaus vaikuttaa siltä, ettei sillä ole mitään valtaa maakunnan kaavoitukseen, vaikka rooliin tulisi kuulua ohjaus maakuntatasolla. Hattulan kuntaan on suunniteltu tuulivoimaa väkipakolla paikallisten yksimielisestä vastustuksesta huolimatta. Suunniteltu alue ei aikaisempien kartoitusten mukaan ole soveltuva tuulivoimalle. Tästä huolimatta alue ollaan merkitsemässä vaihemaakuntakaavaan tuulivoima-alueeksi. Ainoana syynä on Myrsky Energian ajama hanke, jota ei edes Hattulan kunnan päättäjät kannata yksimielisesti. Jos alue merkitään vaihemaakuntakaavaan, ei Hattulan valtuuston kielteisellä kaavapäätöksellä ole merkitystä jatkoa ajatellen. Tämä taas aiheuttaa jatkuvan paineen alueen tuhoamiseksi, koska silloin katsotaan, että maakuntakaava ohjaa kunnallista päätöksentekoa.

Etelä-Hattulaan kuuluva järviylänkö alueena on ainutlaatuinen sen hiljaisuuden ja luonnon puhtauden kannalta. Aluetta ei haittaa liikenteen melu eikä ympäristöä saastuttavat teollisuusalueet. Alueella on Etelä-Suomen puhtaimpia järviä kuten Takajärvi ja Renkajärvi, joiden puhtautta on vaalittu ja parannettu jo vuosikymmeniä. Alueella on myös vedenottamo, josta hämeenlinnalaiset saavat juomavetensä. Renkajärvi saa vetensä ympäröivästä luonnosta, eikä siihen laske yhtään jokea. Suunniteltu tuulivoimateollisuusalue tulee muuttamaan ympäristön lopullisesti, vaikka tuulivoimaloiden käyttöikä on vain 15-20 vuotta. Puhdas luonto ei ole palautettavissa alkuperäiseen muotoonsa, eikä ympäristötuhoilta voi välttyä näin herkässä ympäristössä. Nyt suunnitellun teollisuusalueen vaikutukset ovat erittäin merkittäviä niin asukkaille kuin eläimille ja luonnolle.

Hämeen liiton mukaan pehmeät vetovoimatekijät, kuten asumismahdollisuudet ja asuinympäristö, luonto, kulttuuri ja matkailu, tarjoavat Kanta-Hämeelle mahdollisuuden erottautua erityisesti niille, jotka harkitsevat muuttoa tiiviimmin asutuilta alueilta. Etätyön ja -opiskelun yleistymisen sekä työmatkojen pidentymisen ovat kasvattaneet kiinnostusta alueisiin, joissa saavutettavuus ja elämänlaatu yhdistyvät. Näitä asioita ei uusi vaihemaakuntakaava kunnioita.

Maakuntaohjelma on selkeän tarkoituksellisesti luopunut tuulivoiman nostamisesta Kanta-Hämeen energian-tuotantomuodoksi. Sen sijaan se nostaa esiin bioenergian, kiertotalouden sekä rakennetun ympäristön aurinkovoiman mahdollisuudet. Näin samalla mahdollistetaan maakunnan elinvoimalle ja pehmeälle vetovoimalle keskeisten matkailu- ja virkistyspalveluiden sekä monipaikkaisuuden voimakas kehitys – otetaan kaikki hyöty maakunnan loistavasta sijainnista, luonnonrauhasta ja luonnon ydinalueista. Tästä puuttuu kaikki johdonmukaisuus.

Valtaosa vaikutusalueen vapaa-ajan asunnoista on 50-60-luvuilta. Jo sukupolvien ajan tällä alueella on nautittu luonnon rauhasta ja ympäristön puhtaudesta. Aluetta tulisi kehittää matkailun, retkeilyn ja

Niinimäen tuulivoima-alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen perustuu tuulivoimapotentiaalın selvitykseen, selvityksessä tunnistettujen alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatun tietoon perustuvaan kokonaisharkintaan. Maakuntakaavassa määritellään, voidaanko alue osoittaa maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Asiasta käyty keskustelu ja saatu palaute on arvokasta. Hankkeen toteutuminen edellyttää myös kuntatason kaavoitusta, joka laaditaan voimassaolevan maakuntakaavan mukaan.

Potentiaalisten tuulivoima-alueiden jatkotarkastelussa on huomioitu myös vapaa-ajan asunnot. Niinimäen alue on tuulivoimatuotannolle mahdollinen, mutta alueella on myös tekijöitä, jotka heikentävät sen soveltuvuutta.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Hämeen järviylängön hiljaisten ja rauhallisten osien säilymistä on tarkoitus parantaa vaihemaakuntakaavalla uuden ekologisen verkoston ydinalueen

<p>pienyrittäjyyden pohjalta. Tähän ovat paikalliset järjestöt laatineet EH40-ohjelman, jolla halutaan elvyttää paikallinen matkailu ja retkeily. Tätä ei tuulivoimateollisuus tue, päinvastoin.</p> <p>Potentiaalisten tuulivoima-alueiden kartoitukset ovat jättäneet järjestelmällisesti huomioimatta laajan vapaa-ajan asutuksen. Niinimäen vaikutusalueella on noin 1 000 vapaa-ajan asuntoa. Niinimäen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi on selvitetty tuhansien sivujen raporteissa. Asukkaiden näkemyksiä on kysytty moneen eri otteeseen. Asukkaat ovat tutustuneet selvityksiin, eivätkä he ole muuttaneet johtopäätöstään: Niinimäki ei sovellu tuulivoima-alueeksi. Keskimäärin 94 % mielipiteistä on hanketta vastustavia.</p> <p>Väite, jonka mukaan maakuntaliitolla olisi velvoite sisällyttää maakuntakaavaansa myös tuulivoima-alueita, ei voi pitää paikkaansa. Lakikaan ei suoraan velvoita, että maakuntakaavassa tulisi osoittaa alueita tuulivoimalle.</p> <p>Tuulivoima tulee sijoittaa jo rakennettuun ympäristöön, jossa luontaista melua on jo valmiiksi. Hämeen hiljaista järviylänpölyä ei tarvitse tuhota. Se ei ole kunnan, maakunnan eikä kenenkään etujen mukaista.</p> <p>Historiallisesti merkittävä Hämeen Härkätien talvilinjaus kulkee suoraan Niinimäen kautta ja sen merkitys on kasvanut ajan myötä. Jo aikanaan Hattulan Lintu löydettiin talvitien varrelta Luurilasta. Uudet yksityishenkilöiden suorittamat kartoitukset ovat löytäneet maastosta selviä merkkejä talvitien linjauksesta. Tätä työtä pitää jatkaa, jotta kulttuurihistoriallisesti tärkeä reitti saadaan kartoitettua. Suunniteltu teollisuusalue tulee tuhoamaan historiaa ja hävittämään tärkeää aineistoa. Talvitie tulee merkitä 1. vaihemaakuntakaavaan historiallisena tielinjana.</p> <p>Esitän, että Hämeen liitto poistaa Niinimäen tuulivoima-alueen vaihemaakuntakaavasta.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etelä-Hattula palvelee kuntaa paremmin virkistysalueena kuin teollisuusalueena - Kun maakuntakaava kerran hyväksytään, on alueen asukkaat jatkuvassa muutostilassa, vaikkei nykyinen tuulivoimahanke toteudukaan 	<p>merkinnällä. Vastaavaa merkintää ei nykyisessä maakuntakaavassa ole.</p> <p>Kaavaselostuksessa on viitattu epätarkasti valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Kuvausta täsmennetään ehdotusvaiheessa. Lainsäädäntö ei suoraan velvoita maakuntakaavaa osoittamaan tuulivoima-alueita. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on kuitenkin tutkia, onko tällaisia alueita löydettävissä. Maakuntakaavalla pyritään osaltaan monipuoliseen ja kestäväan energijärjestelmään.</p> <p>Härkätien vanha talvireitti tullaan huomioimaan kaavaehdotuksessa osana päivittyvää historiallisten teiden kokonaisuutta.</p>
--	---

<h2 style="background-color: #003366; color: white; padding: 5px;">Henkilö 32</h2>		<p>Vastine</p>
<p>Kiitän mahdollisuudesta lausua Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavasta ja esitän mielipiteinäni seuraavat kannanotot. Kannanotoissa mainitut kuvat lähetän erikseen Hämeen Liiton kirjaamoon.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p>	

1. KAAVALUONNOS ON RISTIRIIDASSA JUURI HYVÄKSYTYN MAAKUNTAOHJELMAN KANSSA

Juuri hyväksytty maakuntaohjelma korostaa kolmea painopistealuetta. Nämä ovat: 1) kestävä elinvoima ja investoinnit, 2) hyvinvoiva väestö ja yhteisöt, ja 3) vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto. Tuulivoiman kaavoittaminen on ristiriidassa niin näiden kohtien kuin ohjelman kokonaistavoitteiden kanssa. Tuulivoima-alueiden sijoittaminen maakuntakaavaan ja ennen kaikkea Hämeen järviylängön alueelle uhkaa ohjelman tavoitteita ja niiden toteutumista.

Maakuntaohjelman viesti on selkeä. Siinä ei ole sanaakaan tuulivoimasta. Sen sijaan maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen sekä virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen. Lisäksi on huomattava, että maakuntavaltuusto päätti marraskuun kokouksessaan yksimielisesti täydentää ohjelmaluonnosta seuraavasti: "Hämeen Järviylängön potentiaali ja rooli luontoyhteyksien keskeisenä napana tunnustetaan ja panostetaan yhteistyöhön kumppaneiden kanssa". Käytännössä tämä tarkoittaa mm., että kaavoitustyössä pitää ottaa huomioon vuoden 2026 alusta alkanut Luontoylänkö 2030 -hanke <https://www.sll.fi/etela-hame/luontoylanko-2030/> .

Maakuntakaavoituksessa pitäisikin panostaa siihen, miten Hämeen järviylängöstä voidaan kehittää maakunnan voimavara ja menestystekijä Kanta-Hämeen kuntien yhteistyönä.

2. KAAVA AIHEUTTAISI HÄMEEN JÄRVIYLÄNGÖN PIRSTOUTUMISEN

Hämeen järviylängölle tulisi kaavaluonnoksen mukaan neljä tuulivoimateollisuusaluetta. Jokainen tuulivoima-alue muodostaisi ympärilleen 20-30 neliökilometrin melualueen. Yhteensä nämä alueet veisivät noin 100 km² keskeltä Hämeen järviylänköä.

Hämeen järviylänkö on Etelä-Suomen suurin teollisuudesta vapaa metsäinen viheralue. Sellaisena se tulee myös säilyttää. Kaavaluonnos aiheuttaisi toteutuessaan alueen täydellisen pirstoutumisen ja sen nykyluonteen tuhoutumisen.

Kuva: Kaavaluonnoksen uudet tuulivoima-alueet Hämeen järviylängön kartalla. Kaavaluonnoksen suunnitelma pirstoisi Hämeen järviylängön.

3. TUULIVOIMALAT ON KAAVOITETTU LUONNON YDINALUEIDEN PÄÄLLE

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Hämeen järviylängöllä on arvoa laajana harvaan rakennettuna luontoalueena. Tätä pyritään kaavalla myös vahvistamaan uudella ekologisen verkoston ydinalueen merkinnällä.

Tuulivoimatuotannolle ei lähtökohtaisesti soveltu alueet, joissa on aivan vieressä asutusta tai muuta ihmistoimintaa. Hämeen ekologisen verkoston selvityksessä luonnon ydinalueita on määritelty samantapaisilla kriteereillä. Mikäli tuulivoimaloille pyritään Kanta-Hämeestä löytämään alueita, ovat alueet väistämättä jonkinlaista luonnonympäristöä. Kaavaluonnosta laadittaessa alueita on tarkasteltu myös sen mukaan, missä potentiaaliset alueet sijoittuvat luonnon ydinalueille ja tällaisia sijainteja on pyritty välttämään. Merkittävimmät ydinalueet on tuotu näkyviin omalla kaavamerkinnällään, jotta kohtuuttomalta pirstoutumiselta voitaisiin välttyä.

Kaikki suunnitellut uudet tuulivoima-alueet on sijoitettu luonnon ydinalueiden päälle. Erityisen outoa on, että kaksi voimala-alueista on sijoitettu "laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden" päälle ja yksi tunnistetun pullonkaula-alueen ja kriittisen ekologisen yhteyden päälle.

Tuulivoimaloiden sijoittelu uhkaa vakavasti luonnon monimuotoisuutta koko Kanta-Hämeen alueella. Siksi suunniteltu tuulivoimaloiden sijoittuminen ei ole hyväksyttävää.

Luonnon ja ekosysteemin kannalta erityisen ongelmallisia ovat Hattulan Niinimäen ja Lopen Pappilanläänin alueet. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ne tulee poistaa kaavasta.

Kuva: Kanta-Hämeen uudet tuulivoima-alueet on kaikki sijoitettu luonnon ydinalueiden päälle. Niinimäki ja Pappilanlääni on sijoitettu laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden päälle. Vehmaankulma on sijoitettu kriittisen ekologisen yhteyden kohdalle.

4. EKOLOGISET YHTEYDET ON TURVATTAVA VALTATEITÄ PARANNETTAESSA

Vaihemaakuntakaavassa ehdotetaan VT10 ja VT54 perusparannusta. Käytännössä tässä työssä tietä levennetään, rakennetaan ohituskaistoja ja rakennetaan riista-aitoja. Kaavaluonnoksessa ei ole mitenkään kuvattu, miten turvataan kriittiset ekologiset yhteydet teiden kohdalla.

Jatkotyössä kaavaan on kuvattava säilytettävät ekologiset yhteydet. Muuten vaarana on toinen VT3, josta puuttuvat kaikki riistasillat yms. ekologisten yhteyksien turvaamiseksi. Myös VT2 on nykyään pitkälti aidattu Karkkila-Forssa väliltä, mikä pahentaa tilannetta.

Kuva: VT10 ja VT54 parannusten yhteydessä on turvattava kaikki merkittävät ekologiset yhteydet. Säilytettävät ekologiset yhdyskäytävät puuttuvat kaavaluonnoksesta.

5. TUULIVOIMALOIDEN KAAVOITTAMISEN PERUSTELUT OVAT PUUTTEELLISET

Kanta-Häme tavoittelee hiilineutraaliutta osana kansallista tavoitetta, mutta maakunnalla on omat painopisteensä ja tiekarttansa matkalla kohti hiilineutraalia vuotta 2035. Tavoitteen saavuttaminen vaatii päästöjen merkittävää vähentämistä ja hiilinielujen vahvistamista.

Tuulivoimala-alueiden vaikutusten arviointia tarkennetaan ja jatketaan kaavaehdotuksessa.

Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on merkitty uusia merkittävästi parannettavia tieyhteyksiä. Kaavamerkinnän suunnittelumääräyksessä todetaan, että suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota ekologisen verkoston kannalta tärkeiden viheryhteyksien jatkuvuuden turvaamiseen.

Kriittisimmät ekologiset yhteystarpeet sisältyvät voimassaolevaan maakuntakaavaan.

Lainsäädäntö ei velvoita maakuntakaavaa sisältämään tuulivoima-alueita. Tuulivoimatuotannolle soveltuvien alueiden etsiminen on vaihemaakuntakaavan tavoitteena. Tuulivoima ei sovi minne tahansa, minkä takia asiaa on suunniteltava huolellisesti.

Energiantuotannon kasvattaminen Etelä-Suomessa parantaa Suomen energijärjestelmän toimintavarmuutta ja vähentää tarvetta mittaville sähkönsiirtoinvestoinneille. Tuulivoima on suhteellisen edullinen tapa tuottaa sähköä ja toimii osana energijärjestelmän kokonaisuutta.

Niinimäen tuulivoima-alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen perustuu tuulivoimapotentiaalin

Kanta-Hämeen suurimmat päästöt tulevat tieliikenteestä, energiankulutuksesta ja maataloudesta. Päästöt ovat tärkeämpi elementti kuin puhtaan energia tuottaminen hiilineutraaliuden laskennassa. Siksi Kanta-Hämeen kiertotalouden tiekartassa keskitytään päästöihin eikä esim. tuulivoimaan.

Kaavaselostuksessa esitetyt perustelut tuulivoiman kaavoittamiselle ontuvatkin pahemman kerran. Tuulivoimalat ei ole keino hiilineutraaliuden saavuttamiseen. Niiden hyöty ei jää maakuntaan eikä niillä ole tuon taivaallista vaikutusta esim. läpikulkuliikenteen aiheuttamiin päästöihin.

Kanta-Häme pääsee parempiin tuloksiin kiertotalouden keinoin. Jos kaupalliset tahot haluavat rakentaa paikallista energiantuotantoa, niin aurinkovoima ja akkuratkaisut ovat pinta-alatehokkaita ratkaisuja, jotka voidaan toteuttaa jo rakennetun ympäristön yhteyteen.

Kaavoittajien käyttämät perustelut kuten "Lähellä tuotettu uusiutuva energia parantaa yritysten kilpailukykyä ja vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista" antavat täysin valheellisen kuvan todellisista syy-seuraussuhteista.

Lisäksi huomautan, että valtiolta ei ole antanut määrällisiä tavoitteita maakuntien tuulivoiman kaavoittamiselle. Tuulivoimaa ei siis tarvitse kaavoittaa väkisin. Maakunnat ovat erilaisia ja niillä on omia tunnusomaisia piirteitään. Kanta-Hämeen osalta nämä on kuvattu maakuntaohjelmassa.

6. KASVUKOLMIO JA RUUHKA-SUOMI EIVÄT SOVI TUULIVOIMALLE

Suomen Uusiutuvien kartan mukaan Helsinki-Turku-Tampere -kolmiossa on suunnitteilla vain kolme tuulivoima-aluetta. Kahden alueen luvat ovat niin pienille voimaloille, että alueet eivät koskaan toteudu. Ainoa oikeasti aktiivinen on Niinimäki.

Iso kysymys on: Miksi Hämeen Liitto kaavoittaa tuulivoimaa väkisin alueelle, jolla markkinavoimat eivät halua toimia ja jolla asuu puolet Suomen kansasta? Ruuhka-Suomi ei ole oikea paikka tuulivoimalle.

Kuva: Ruuhka-Suomi ja Helsinki-Turku-Tampere -kolmio eivät ole oikea paikka tuulivoimalle.

7. KAAVOITUKSEN OHJAUSVAIKUTUSTEN TOP-DOWN PERIAATE UNOHTUNUT

selvitykseen, selvityksessä tunnistettujen alueiden vertailuun ja vireillä olevasta hankkeesta saatuun tietoon perustuvaan kokonaisharkintaan. Maakuntakaavassa määritellään, voidaanko alue osoittaa maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Asiasta käyty keskustelu ja saatu palaute on arvokasta. Hankkeen toteutuminen edellyttää myös kuntatason kaavoitusta, joka laaditaan voimassaolevan maakuntakaavan mukaan.

Kaavaehdotukseen on tarpeen harkita koko kaava-aluetta koskevan yleismääräyksen lisäämistä tuulivoimatuotantoa koskien, jotta maakunnallisesti merkittävien tuotantoalueiden ulkopuolista tuulivoimarakentamista voidaan ohjata tarkoituksenmukaisella tavalla.

Hattulan Niinimäen alue on valittu kaavaan tuulivoima-alueeksi sen perusteella, että alueella on jo aloitettu kaavoitus. Perustelu on kestävä ja ei noudata alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän kaavoitustasojen keskinäisiä ohjausvaikutuksia.

Maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta sekä viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua. Maakuntakaavoituksessa on myös noudatettava samoja kaavoituksen periaatteita kaikilla alueilla – tasapuolisesti.

Kaavaluonnos luo aivan nurinkurisen tilanteen. Kaksi eri kaavoitusta tekevää tahoa antavat toisilleen "alibin". Hankekehittäjä perustelee kaavaehdotuksessaan kaavaa maakuntakaavan luonnoksella. Maakuntaa kaavoittavat perustelevat kaavaluonnosta käynnissä olevalla hankekehittäjävetoisella yleiskaavoituksella. Ei yhteiskuntaa voi rakentaa niin, että pöydän alla tehdään asiasta diili.

Niinimäen tuulivoima-alue onkin poistettava maakuntakaavasta.

8. TUULIVOIMAN SIOJITTAMISEN PERIAATTEITA ON TARKENNETTAVA

Vuodesta 2017 voimassa olleissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa sanotaan. "Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin". Alueidenkäyttölain 28§ mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Laki ei velvoita, että maakuntakaavassa tulisi osoittaa alueita tuulivoimalle. Kanta-Hämeen maakuntakaavoituksessa tuleekin osoittaa jokaiselle tuulivoima-alueelle se tarve, mihin juuri kyseinen alue tarvitaan ja miten se hyödyttää maakuntaa.

Kaavaselostukseen tulee lisätä myös tuulivoimalle koko aluetta koskevat yleismääräykset samaan tapaan kuin aurinkovoimalle on tehty. Määräykset ovat tarpeellisia ennen kaikkea kaikille pienemmille ei-kaavaan piirretyille tuulivoima-alueille.

Määräyksiin pitää ottaa mukaan myös minimietäisyydet asutukseen, luonnon ydinalueisiin, yleisiin teihin ja vapaa-ajan reitteihin sekä luonnonsuojelu- ja Natura-alueisiin. Esim. EU:n luontodirektiivi (92/43/ETY) ja lintudirektiivi (2009/147/EY) asettavat yleiset periaatteet, jotka rajoittavat rakentamista Natura-alueiden ympäristössä. Yleisesti käytössä on 500 m suoja-alue SAC-alueille ja 1500 m SPA-alueille.

Ohjeistuksen tavoitteena on estää alueiden tarpeeton pirstoutuminen ja vaalia esim. hiljaisten alueiden rauhaa.

9. NIINIMÄKI EI OLE OIKEA PAIKKA TUULIVOIMALLE

Niinimäen alue ei ole oikea paikka tuulivoimalle. Se on todettu ensimmäisen kerran FCG:n selvityksessä, jonka pisteytyksessä se on luokiteltu huonoimpien joukkoon. Lähiympäristössä on 250 vakituista asuinkiinteistöä ja 750 vapaa-ajan kiinteistöä, joiden tuhansiin asukkaisiin voimat vaikuttaisivat negatiivisesti.

Voimala-alue jakaisi Hattulan kahtia. Hattulan kaikkein eteläisimpien osien yhteys kuntakeskukseen heikkenisi edelleen. Maakuntakaavan tehtävänä tulee olla juuri päinvastainen: vahvistaa näitä yhteyksiä.

Niinimäen alue on osa Kanta-Hämeen suurinta hiljaista aluetta. Se on tunnistettu laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden joukkoon. Jo toteutetut YVA-selvitykset tuovat esiin lukuisia ongelmia tuulivoimakaavoitukselle. Myös ELY-keskus on perustellussa päätelmässään huomauttanut vakavista vaikutuksista. Lisäksi alue ja sen vaatima sähkönsiirron linjaus rikkoisivat valtakunnallisesti tärkeän kulttuurimaiseman.

Alueen läpi kulkee Puolivälintie, joka mukailee Hämeen Härkätien vanhaa talvitietä. Tie on yleinen kulkuväylä, joka palvelee päivittäin alueen asukkaita, ja se on myös osa Häme by Cycle verkostoa. Kyseessä ei ole siis hiljainen metsätie, jonka viereen voisi rakentaa tuulivoimaloita.

Hattulassa aktiivisen hankekehittäjän Myrsky Energian toiminta ei ole syy maakuntakaavoitukseen. Myös maakuntakaavoittajien lausunnot perusteluista ontuvat. Esim. "Niinimäen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon on selvitetty laajalti myös hankkeen osayleiskaavoituksessa ja ympäristövaikutusten arvioinnissa". Tämä ei ole perustelu millekään. Se on tehdyn työn kuvaus. Työn lopputulokset kertovat selkeää kieltään siitä, että tuulivoiman vaikutukset luonnolle, ympäristölle ja sosiologiselle yhteistoiminnalle olisivat suuria negatiivisia.

10. LOPEN PAPPILANLÄÄNIN TUULIVOIMA-ALUE ON LUONTOMATKAILUN KEHITTÄMISEN KOHDEALUEELLA

Lopen Pappilanlääniksi nimetty tuulivoima-alue sijaitsee alueella, joka on tunnistettu laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden joukkoon. Tuulivoimaa ei tule sijoittaa tällaiselle alueelle ollenkaan.

Hämeen järviylängön eteläosa on voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu luontomatkailun kehittämisen kohdealue. Lopen tuulivoima-alue on tämän alueen sisällä. Tuulivoimaa ei tule sijoittaa luontomatkailun kehittämisen kohdealueelle ollenkaan.

11. EI TUULIVOIMALOITA KAUPUNGIN LÄHEISEEN MAASEUTUUN

Kansallisen kaupunki-maaseutuluokituksen idea on dokumentoida eri maaseututyypit ja ohjata sitä kautta maaseutupoliittisia kysymyksiä. Tämä ohjausvaikutus on ohjannut myös tuulivoiman sijoittumista Suomeen. Lähes kaikki Suomen tuulivoimalat ovat joko harvaan asutulla maaseudulla tai ydinmaaseudulla. Kaupunginläheiseen maaseutuun tuulivoimaloita ei ole sijoitettu – ei edes Kanta-Hämeessä.

Kaavaluonnoksessa Hämeen Liitto suunnittelee kuitenkin kaikki uudet voimala-alueet kaupungin läheiseen maaseutuun. Herää kysymys: miksi näin on toimittu? Miksi Hämeen Liitto kaavoittaa muista maakunnista poiketen tuulivoimaloita kaupungin läheiseen maaseutuun?

Kaupungin läheinen maaseutu on raportin mukaan kehittyvä monipaikka-asumisen ja pendelöinnin ydinalue. Se siis tukee kaupunkia tai kaupungista eläviä ihmisiä heidän arkipäivän elämässään. Tällainen alue ei ole oikea alue tuulivoiman rakentamiseen.

Kuva: Kanta-Hämeen uudet tuulivoima-alueet sijaitsevat kaikki kaupunginläheisellä maaseudulla, joka on monipaikka-asumisen ja pendelöinnin ydinaluetta.

12. HÄMEEN HÄRKÄTIEN TALVITIEN REITTI PUUTTUU KAAVALUONNOKSESTA

Kaavaluonnoksesta puuttuu Hämeen härkätien talvitien reitti. Se on lisättävä karttaan. Se on tärkeä osa Hämeen kulttuuriperintöä. Osittain vielä tutkimattomana vanhana tienä se on kulttuurihistoriallisesti erityisen arvokas.

Kuva: Vanhan talvitien reitti puuttuu kaavaluonnoksesta. Kolmen eri tutkimuksen reitit eroavat hieman toisistaan. Paikat, joissa reitit eroavat toisistaan, tulisi tutkia nykyistä tarkemmin arkeologisin keinoin.

13. SOIDENSUOJELUOHJELMAN SUOJELUALUEVARAUKSIA JATKETTAVA VUODEN 2030 LOPPUUN ASTI

Kanta-Hämeen maakuntakaavassa on lueteltu lukuisia suojelualuevarauksia, jotka ovat tällä hetkellä voimassa 21.10.2026 saakka. Ympäristöministeriö on sittemmin laatinut erityisen vuoteen 2030 saakka ulottuvan Helmi-ohjelman vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta. Maakuntakaavan merkityt soidensuojelun täydennysehdotuksen mukaiset kohteet ovat nyt osa Helmi-ohjelmaa, joka taas on osa hallitusohjelmaa.

Soiden suojelualuevarauksia on jatkettava osana vaihemaakuntakaavaa aina vuoden 2030 loppuun saakka. Näin varausten pituus on yhdenmukainen Helmi-ohjelman ja hallitusohjelman kanssa. Muutoksella toimitaan myös maakuntaohjelman tavoitteiden mukaisesti ja niillä ohjataan maanomistajien, kuten UPM, toimintaa.

14. KOKO HÄMEEN JÄRVIYLÄNKÖ OTETTAVA LUONTOMATKAILUN KEHITTÄMISALUEEKSI JA VIRKISTYKSEN YDINALUEEKSI

Nykyisessä maakuntakaavassa Hämeen järviylängön eteläosa on merkitty luontomatkailun kehittämisen kohdealueeksi. Tämä rajausta tehty vain Tammelan talousalueen näkökulmasta. Kuten oheinen kartta osoittaa luontomatkailu ulottuu Hämeen järviylängöllä koko ylänköalueelle. Lisätietoa löytyy myös Visit Häme sivuilta <https://visithame.fi/>.

Vasta käynnistynyt Luontoylänkö 2030 -hanke kartoittaa Hämeen järviylängön mahdollisuuksia edelleen. Ottaen huomioon tämän ja maakuntavaltuuston marraskuussa hyväksymä muutoksen (ks. §1) Hämeen järviylängön suojelu- ja luontomatkailupotentiaali tulee nostaa omaksi painopistealueeksi maakuntakaavoitustyössä.

On myös luonnollista, että nykyistä luontomatkailun kehittämisen kohdealueerajausta muutetaan ja koko Hämeen järviylänkö otetaan luontomatkailun kehittämiseksi ja virkistykseen ydinalueeksi.

Kuva: Hämeen järviylänkö on luontomatkailun aktiivista aluetta kokonaisuudessaan. Siksi maakuntakaavan nykyistä rajausta luontomatkailun kehittämiseksi on laajennettava kattamaan kaikki alueen kunnat.

15. TUULIVOIMALOIDEN SÄHKÖNSIIRTOLINJAT KAAVOITETTAVA KAAVAKARTTAAN

<p>Maakuntakaavassa kuvataan merkittävänä ympäristöön vaikuttavina elementteinä kaikki 110 kV ja 400 kV sähkön siirron voimalinjat. Siksi ne pitää lisätä ohjeellisina uusina voimajohtolinjoina myös suunnitelluille tuulivoima-alueille. Tällä suunnittelulla voidaan varautua tulevaan ja ehkäistä kaksinkertaisten johtokäytävien syntyminen.</p> <p>Ohjaaviin vaikutuksiin tulee lisätä myös kriteerit maakaapeloinnin pakollisuudelle. Sillä selkeytetään voimala-alueiden suunnittelua ja ehkäistään lunastuslain hyväksikäytön aiheuttamia ongelmia. Ilmajohtoja ei tule sallia yksityisrahoitteisille tuulivoimaloille, kun muut sähköyhtiöt samaan aikaan kaivavat ilmajohtoja maahan yhteiskunnan kannustamana.</p> <p>Maakuntaan on kaavaluonnoksen mukaan suunnitteille uusia ratoja, vetyputkilinjoja, sähkönsiirtolinjoja ja uusia aidattuja valtateitä. Kaikki nämä pirstovat maakuntaa entisestään. Pirstoutuminen on iso haaste maakunnalle. Sen haittavaikutukset tulisi analysoida maakuntatyötä jatkettaessa.</p> <p>16. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN AJOITUSTA ON TARKISTETTAVA</p> <p>Suomessa on valmisteilla uusi alueidenkäyttölaki. Vuonna 2027 käydään vaalit, jonka jälkeistä hallitusohjelmaa ollaan jo hiomassa. Suomen luonnonsuojeluliitto on juuri aloittanut Luontoylänkö 2030 -hankkeen. Jokainen näistä on jo yksistään syy ottaa aikalisä ja miettiä, mikä on Kanta-Hämeelle tärkeää ja mikä ei.</p> <p>Ehdotankin aikalisää ja että Kanta-Hämeessä käydään yhteiskunnallinen keskustelu Hämeen järviylängön valtakunnallisesta merkityksestä keskellä Helsinki-Turku-Tampere -kasvukolmiota.</p>	
<p>17. MUITA PIENEMPIÄ HUOMAUTUKSIA</p> <p>Lisäksi esitän seuraavat korjausluoteiset muutosehdotukset kaavaluonnokseen.</p> <p>a) Forssan Kiimassuon tuulivoima-alue pitää poistaa kaavasta. Alueen muusta käytöstä on jo päätetty ja myös uutisoitu julkisuuteen. Alue ei tarvitse enää maakuntakaavan ohjausvaikutusta.</p> <p>b) Ekologiset yhdyskäytävät VT3 yli tulisi analysoida ja merkitä yhteystarpeina kaavaan.</p>	<p>Kiitos huomioista. Kiimassuon tilanteesta keskustellaan, alueella on paljon muuta maankäyttöä.</p> <p>VT3 ylittävät ekologiset yhteystarpeet on merkitty kokonaiskaavaan. Tässä vaihemaakuntakaavassa esitetään kolmea uutta, toteutettavissa olevaa eläinten</p>

****Viesti sisältää kuvia****

ekologisen yhteyden ylitystä/alitusta Riihimäen ja Hämeenlinnan välille.

Henkilö 33

Vastine

Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet

- Hämeen Härkätien valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue pitää merkitä tieosuuksille yhdenvertaisesti. Maisema-alueen kuuluu olla metsäisillä osuuksilla tietyn metrimäärän levyinen eikä suurpiirteisesti linjattu. Ei voi olla niin, että metsätaipaleen maisema-alue on 50 metriä ja toisella puolella tietä 300 metriä, vain koska tie mutkittelee.

- Maakunnallisesti merkittävän maisema-alueen laajeneminen paikoin hyvin kauas Hämeen Härkätiestä tuntuu perusteettomalta tien maisema-arvojen kannalta.

Maisema-alueiden merkintöjen tarkistaminen on maanomistajille tärkeää, koska kunnat voivat evätä maanomistajien toimintaa kiinteistöillään maisema-alueisiin vedoten. Toivon, että maisema-alueiden merkitsemiset puntaroidaan huolellisesti.

Valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden rajaukset perustuvat Valtioneuvoston päätökseen YM/2021/70. Rajauksia ei voida muuttaa päätöksestä poikkeavasti.

Maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet sisältyvät lainvoimaiseen kokonaismaakuntakaavaan, eikä niitä käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa.

Palautteet otetaan huomioon maakunnallisten maisema-alueiden seuraavan päivityksen yhteydessä. Inventoinnin päivitysaikataulusta ei ole tarkkoja suunnitelmia.

Henkilö 34

Vastine

VAATIMUS

Vastustan Niinimäen tuulivoima-alueen osoittamista maakuntakaavan luonnoksessa ja vaadin, että:

1. aluevaraus poistetaan kaavasta, TAI
2. kaavan valmistelu palautetaan uudelleen valmisteltavaksi siten, että luontoarvot, uhanalaiset lajit ja ekologiset yhteydet selvitetään lain edellyttämällä tavalla ennen ratkaisun tekemistä.

Kiitos mielipiteestä.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen

PERUSTELUT

1. Kaavan selvitysvelvollisuus (Alueidenkäyttölaki 752/2023)

Alueidenkäyttölain mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, ja kaavan merkittävät vaikutukset on arvioitava. Tämä koskee nimenomaisesti vaikutuksia:

- luonnon monimuotoisuuteen
- eläin- ja kasvilajeihin
- luonnonvaroihin
- maisemaan ja ekologiin yhteyksiin

Mikäli Niinimäen alueella esiintyy uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai erityisesti suojeltavia lajeja taikka luonnonsuojelulain tarkoittamia arvokkaita elinympäristöjä, ei yleispiirteinen selvitystaso täytä lain vaatimusta.

Maakuntakaavatasollakin on varmistettava, ettei aluevaraus perustu puutteelliseen tai ajallisesti vanhentuneeseen luontoselvitykseen. Erityisesti tuulivoimahankkeissa linnustovaikutusten, muuttoreittien, petolintujen reviirien, lepakoiden esiintymisen sekä metsäluonnon lajiston selvittäminen on keskeistä.

2. Maakuntakaavan sisältövaatimukset – ekologinen kestävyys ja luonnonarvojen vaaliminen

Alueidenkäyttölain mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- alueiden käytön ekologiseen kestävyteen
- luonnonarvojen vaalimiseen
- ympäristöhaittojen ehkäisemiseen

Mikäli kaava mahdollistaa sellaista maankäyttöä, joka todennäköisesti heikentää arvokkaita elinympäristöjä tai vaarantaa uhanalaisen lajiston säilymistä, ei kaava täytä lain sisältövaatimuksia.

Ekologisten yhteyksien katkeaminen, laajojen metsäalueiden pirstoutuminen ja linnustolle aiheutuvat törmäysriskit ovat tuulivoimarakentamisessa tunnettuja ja merkittäviä vaikutuksia. Näitä ei voida siirtää yksityiskohtaisempaan suunnitteluun, jos maakuntakaavan tasolla jo osoitetaan aluevaraus ilman riittävää tietopohjaa.

tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Nähtävillä olleen kaavaluonnoksen ei ole tarkoitus olla valmis kaava, vaan esittely valmisteluvaiheen aineistoista ja alustavista ratkaisuista. Kaavaluonnos on kaavan valmisteluvaihetta. Vaihemaakuntakaavan valmistelu jatkuu edelleen ja kaavan ratkaisuja tullaan työstämään kaavaehdotukseksi, jonka on sisällöltään tarkoitus olla valmiin kaavan veroinen.

3. Luonnonsuojelulaki (9/2023) – suojellut ja uhanalaiset lajit

Luonnonsuojelulain tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja luonnonarvojen säilyttäminen.

Lain mukaan:

- erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää,
- uhanalaisten lajien suojelutaso on turvattava,
- viranomaisella on velvollisuus ottaa päätöksenteossa huomioon luonnonsuojelulain tavoitteet.

Mikäli kaavaratkaisulla luodaan edellytykset toimenpiteille, jotka voivat heikentää suojeltujen lajien elinympäristöjä, on viranomaisella velvollisuus varmistua siitä, ettei luonnonsuojelulain vastaisia seurauksia synny.

Puutteelliset lajistaselvitykset tai yksittäiseen maastokäyntiin perustuva aineisto eivät täytä huolellisuusvaatimusta.

4. EU luontodirektiivi ja lintudirektiivi

Suomi on velvollinen turvaamaan luontodirektiivin (92/43/ETY) ja lintudirektiivin (2009/147/EY) mukaisesti suojeltujen lajien ja niiden elinympäristöjen suotuisan suojelutason.

Tuulivoimahankkeiden osalta erityinen riski kohdistuu:

- suurikokoisiin petolintuihin
- muuttolinnustoon
- lepakkolajeihin
- metsäelinympäristöistä riippuvaisiin uhanalaisiin lajeihin

Maakuntakaava ei saa mahdollistaa sellaista aluevarausta, joka vaarantaa direktiivien tavoitteiden toteutumisen.

5. Perustuslain 20 § – julkisen vallan velvollisuus

Perustuslain 20 § mukaan vastuu luonnosta ja ympäristöstä kuuluu kaikille, ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan luonnon monimuotoisuus.

<p>Kaavaratkaisun tulee aktiivisesti edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä – ei ainoastaan välttää ilmeistä lainvastaisuutta. Mikäli epävarmuutta esiintyy luontoarvojen osalta, on sovellettava varovaisuusperiaatetta.</p> <p>6. Hallintolaki – huolellisuus ja objektiivisuus</p> <p>Hallintolain mukaan viranomaisen toiminnan tulee perustua asian riittävään selvittämiseen ja puolueettomaan harkintaan.</p> <p>Mikäli luontoselvitykset ovat puutteellisia, keskeneräisiä tai ajallisesti vanhentuneita, ei päätöksenteon tietopohja ole riittävä.</p> <p>YHTEENVETO</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alueen osoittaminen maakuntakaavassa ilman kattavaa, ajantasaista ja vuodenaikaisvaihtelut huomioivaa luontoselvitystä on vastoin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alueidenkäyttölain selvitys- ja sisältövaatimuksia - Luonnonsuojelulain suojelutavoitteita - EU luonto- ja lintudirektiivien velvoitteita - Perustuslain 20 §:ää <p>Edellä esitetyin perustein vaadin, että aluevaraus poistetaan maakuntakaavasta tai asian käsittely keskeytetään, kunnes luontoarvot ja uhanalaiset lajit on selvitetty lain edellyttämällä tavalla.</p>	
---	--

Henkilö 35	Vastine
<p>Kiitos mahdollisuudesta lausua mielipide koskien Kanta-Hämeen maakuntakaava 2024 1. vaihemaakuntakaava luonnokseen. Luonnos on sisällöltään monipuolinen ja se antaa Kanta-Hämeen kehittämiselle hyvän pohjan.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen</p>

Olen renkajärveläinen vapaa-ajan asukas vuodesta 2003. Vaikka en ole ns. alkuperäinen hämäläinen, on alue ja sen erityspiirteet ottaneet tärkeän paikan elämässäni. Luonnonmukaisuus ja hiljaisuus on yllättävän harvinaista eteläisessä Suomessa tässä mittakaavassa mitä Hämeen järviylänkö edustaa.

Kuitenkin, jotta ei mene pelkästään kehumiseksi, niin esitän muutaman mielipiteen toisenlaisesta kehityssuunnasta. Keskityn mielipiteissä Niinimäen tuulivoimala-alueeseen ja miksi se ei sovellu tuulivoimalateollisuusalueeksi.

Energiateollisuus on elintärkeä teollisuuden ala yhteiskunnalle ja siirtyminen fossiilista polttoaineista mahdollisimman vähäpäästöisiin energian tuottomuotoihin on kannatettavaa ja pitkällä tähtäimellä välttämätöntä. Siirtymää ei kuitenkaan saa toteuttaa luonnon, eläinten ja ihmisten kustannuksella. Täysin puhdasta energian tuotantoa ei todellisuudessa ole, kun otetaan huomioon infran rakentaminen ja ylläpito aina toiminnan purkamiseen.

1. Aluekäyttölain vaatimukset

Luonnoksen sivulla 3 on luettelo kohdista, jotka tulee ottaa huomioon maakuntakaavaa laadittaessa. Näistä kohdista seuraavien kohtien

- alueiden käytön ekologinen kestävyys
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytys
- maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

huomioon ottaminen ei toteudu riittävällä tavalla Niinimäen alueen kohdalla.

Lisäksi alueidenkäyttölakia ollaan uudistamassa ja kuten luonnoksessa mainitaan, niin uudistuksessa kaavojen sisältövaatimuksissa tultaneen korostamaan nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen hillintää, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden huomioimista. Näiden kohtien huomioiminen ei toteudu mikäli maakuntakaavaan merkataan Niinimäki tuulivoimalateollisuusalueeksi.

2. Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet

soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin

Kuten aluekäyttölain kohdalla, valtakunnallisen alueiden käyttötavoitteissa korostetaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja kulttuuriympäristöjen vaalimista. Ei siis liene johdonmukaista, että lähes erämaaluonteinen alue valjastetaan teollisuuskäyttöön.

3. Maakuntaohjelma

Luonnoksessa avataan Kanta-Hämeen maakuntaohjelmaa (sivu 8) ja maakuntakaavan roolia sen toteuttamisessa. Erityisesti on korostettu kolmea eri lähestymistapaa. Jokaisen kohdan huomioon ottaminen tukee näkemystä, että Niinimäen alueella on parempia käyttötarkoituksia kuin tuulivoimateollisuus. Niinimäen ja ympäröivän Hämeen järviylängön alueelle on paikalliset asukkaat yhteistyökumppaneineen laatinut kehityssuunnitelman, joka pohjautuu osaltaan maakuntaohjelman tavoitteisiin.

4. Hämeen järviylänkö

Niinimäki sijaitsee eteläsuomalaisittain harvinaisen suurella luontoalueella, jonka luontoarvoja on vasta viime vuosina alettu ymmärtämään ja sitä myöden sen todellinen arvo on selvitysten alaisena. Alue tunnetaan ja tunnustetaan seuraavilla tunnusmerkeillä:

Hiljainen alue

Pistäväinä ominaisuuksina on hiljaisuus. Alueella ei ole teollisuuslaitoksia, suuria taajamia, ei valtakunnallisia teitä 10-tietä lukuunottamatta. Vähäisissä määrin asutusta, niin pysyvän kuin vapaa-ajan asumisen muodossa. Niinimäen reunoilla olevien järvien asutusta määritellään rantakaavojen toimesta, jolloin rakennusten koko ja määrä on säännelty.

Erikseen on mainittava esimerkkinä Renkajärven moottoriveneiden käyttö rajoitukset eli huhti-kesäkuussa kokonaan kielletty ja muina kuukausina enintään 5 hv moottorit sallittu. Vesiskootterit ovat kokonaan kielletty. Ihmisen tuottamat äänet on rajattu ns. normaalin asumiseen liittyviin ääniin. Täten äänimaailma koostuu niin Niinimäessä, kuin sen ympärillä, luonnon omiin ääniin; lintujen eläinten ja puuston tuottamaan äänimaailmaan.

Tuulivoimaloiden tuottama äänimaailma muuttaa alueen luonnetta huomattavasti. Varsinkin alueelle kaavailut 280- 300 m korkuisten myllyjen äänihaittoja ei ole tutkittu riittävästi, vaan tutkimustulokset

erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Ekologisen verkoston ydinalueen merkinnän tavoitteena on osaltaan huomioida alueiden äänimaisemaa ja säilyttää maakunnassa melutasoltaan rauhallisia alueita.

perustuvat huomattavasti pienempiin tuulivoimaloihin. Terveysriskit alueella kasvavat varsinkin ääniherkillä ihmisten kohdalla.

Maisema

Tuulivoimalateollisuusalue muuttaa maisemakuvaa valtavasti. Massiiviset Eiffel-tornin korkuisten myllyt rikkovat järviylängön maiseman täydellisesti muuttaen luontoalueen teollisuusalueeksi myös Niinimäkeä ympäröivillä alueilla.

Vaikutus eläimiin

Alueella on runsas ja monipuolinen eläimistö. Linnuista mainittakoon kalasääski, nisäkkäistä ilves. Teollisuusalue vähentää merkittävästi elinmahdollisuuksia järviylängön itäisillä alueilla. Eläinten reagointi monitaajuuksiin tuulimyllyjen ääniin on osaltaan vielä selvittämättä, havaintoja on kuitenkin että useat eläimet välttävät teollisuusaluetta, siirtyen muualle. Sanomattakin on selvää, että pyörivät siivet luovat uhan linnuille, varsinkin suurimmille perolinnuille (kalasääski).

Vaikutus ihmisiin

Melun lisäksi liikkuvat siivet aiheuttavat välkehaittaa, joka voi aiheuttaa terveysongelmia osalla ihmisistä. Niinimäen välittömässä läheisyydessä on elinvoimainen vapaa-ajan asujamisto vakituisten asujien lisäksi.

Ei myöskään voida sulkea pois teollisuusalueen merkitys alueen kiinteistöjen arvoille, joiden lasku on merkittävä.

Alueen asukkaat ovat jo vuosia vapaaehtoisesti edesauttaneet suojeluyhdistysten (www.renkajarvi.fi ja <https://alajarvi-takajarvi.fi>) kautta luonnon ennallastamista rakentamalla yhteistyökumppaneiden kanssa lasketusaluita, istuttamalla kaloja jne. Tällä tavalla on saatu alueen luonto pidettyä elinvoimaisena ja mahdollisimman terveenä.

Yhteenveto:

Ehdotankin, että Niinimäen alue liitetään osaksi Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängöön (luonnos s.39 taulukko), johon se kuuluu erottamattomana osana. Tällöin alueen kehittäminen voidaan tehdä kokonaisuutena ottamalla huomioon monipuolisen luonnon hyödyntäminen luonnon ehdoilla yhdessä paikallisten asukkaiden kanssa. Alue on mitä parhain virkistyskäyttöön ja siihen liittyviin palveluiden toteuttamiseksi.

1 Muutosehdotukseni Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 1. vaihemaakuntakaavaluonnokseen

1.1 Tuulivoima-alueet

Tärkeimpänä muutoksena ehdotan poistettavaksi Hattulan Niinimäen alueen kaavasta, koska se rajaa perusteettomasti Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängön ekologisen verkoston ydinaluetta ja on itse asiassa luonnollinen osa sitä.

Kaavoituksessa edetään väärässä järjestyksessä, jos vaihemaakuntakaavalla vahvistetaan keskeneräinen tuulivoimayhtiön aloitteesta kuntatasolla käynnistetty vahingollinen kaavoitushanke kohteeseen, jota ei ole merkitty tuulivoimaloiden alueeksi voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Ehdotan poistettavaksi myös Tammelan Haarankorven alueen kaavasta, koska se on liian lähellä Saloistenjärven ekologisen verkoston ydinaluetta ja liitettävissä osaksi sitä. Tämäkin alue on luonnollinen osa em. ekologisen verkoston ydinaluetta.

1.2 Ekologisen verkoston ydinalueet

1.2.1 Ensisijainen vaihtehto

Ehdotan, että ensinnäkin laajennetaan Tammelan-Hattulan-Kalvolan alue kattamaan yhtenäisenä pääosa järviylängöstä. Tätä varten yhdistetään aleeseen ensinnäkin idässä Hattulan Niinimäen tuulivoimaloiden alue sekä Renkajärven ja Takajärven ympäristö. Edellisen lisäksi ehdotan, että alue laajennetaan myös lännessä kattamaan Saloistenjärven alue, sen eteläpuolella oleva Tammelan Haarakorven tuulivoimaloiden alue, Jänisjärven, Särkijärven ja Heinijärven ympäristö sekä tämän alueen ja Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängön alueen väliin jäävä alue, jolla on Pehkijärvi, Lunkijärvi ja niitten välisellä alueella kymmenkunta lampea.

1.2.2 Toissijainen vaihtoehto

Ehdotan, että laajennetaan Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängön aluetta yhdistämällä siihen idässä Hattulan Niinimäen tuulivoimaloiden alue sekä Renkajärven ja Takajärven ympäristö sekä lounaassa niin, että alue sisältää Pehkijärven ulottuen sen lounaispuolelle.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia.

Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Hämeen järviylängön ja muiden laajojen keskeisten ekologisten alueiden säilymisen edistämiseksi vaihemaakuntakaavassa esitetään uutta merkintää ekologisen verkoston ydinalueista.

Niinimäen sekä Tammelan alueet ovat nyky muodossaan laajoja asumattomia ja

Ehdotan lisäksi, että laajennetaan Saloistenjärven aluetta liittämällä siihen sen läheisyydessä oleva Tammelan Haarakorven tuulivoimaloiden alue sekä lähellä olevien Jänisjärven, Särkijärven ja Heinijärven ympäristö.

1.3 Perustelut muutosehdotuksille

Hämeen järviylänpöytä on arvokas kokonaisuus, joka pitäisi säilyttää niin laajana ja yhtenäisenä kuin mahdollista. Sen ulkopuolelle ei pidä rajata esim. tuulivoimaloiden alueiksi osia, jotka ilmiselvästi täyttävät ekologisen verkoston ydinalueitten kriteerit.

Luontoarvoiltaan merkittävä järviylängön alue on säästyynyt poikkeuksellisen hyvin taajama- ja teollisuusrakentamiselta siitä huolimatta, että se on Etelä-Suomessa ja laajalti helposti tavoitettavissa. Tämä on nähtävissä sen suosiona mm. vapaa-ajan asutuksen sijoituspaikkana. Alueen arvoa ei pidä pienentää kaavoittamalla sille tai sen läheisyyteen tuulivoiman kaltaista teollisuusrakentamista. Etelä-Suomessa harvinaisen alueen käytön tulevaisuus pitää rakentaa sen luontoarvojen säilyttämisen ja hyödyntämisen varaan.

Tuulivoimarakentaminen on valtakunnan tasolla ratkaistava asia. Suomessa on jo nyt niin paljon tuulivoimaa, että vuositasolla saavutetaan sähkön hankinnassa omavaraisuus. Tuulivoiman rakentamiseen on kartoitettu huomattava määrä kohteita, joten valinnan varaa sen sijoittamiselle on runsaasti, eikä ole mitään pakottavaa syytä rakentaa tuulivoimaa juuri Hämeen järviylängölle. Järviylänpöytä ei ole olosuhteiltaan mitenkään erityisen edullinen alue tuulivoiman sijoittamiselle vaihtoehtoihin verrattuna, joten sekään ei erityisesti puolla tuulivoimaloiden alueitten kaavoittamista järviylängölle.

Paikallisesti tuulivoimasta ei ole mitään laajempaa hyötyä, vaan se aiheuttaa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ympäristölleen vain haittaa. Hyödyt, jos niitä syntyy sähkön saatavuuden tai hinnan paranemisena, jakautuvat koko maalle tai siirtyvät monessa tapauksessa Suomen ulkopuolelle edullisen sähkön viennin muodossa. Tuulivoimasta saa vain pienehkön hyödyn sen sijoituskuntau kiinteistöveron muodossa ja muutama maanomistaja maanvuokran muodossa. Nämä ja muut pienemmät hyödyt eivät voi olla perusteena merkittäviä haittoja aiheuttavan tuulivoiman sijoittamiselle Hämeen järviylängön alueelle.

Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa ei saa osakseen huomiota se, että muutamat siihen merkityt tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat Kanta-Hämeen keskeiselle vapaa-ajan asumiseen käytetylle alueelle. Tuulivoimarakentaminen huonontaisi olennaisesti alueen arvoa ja houkuttelevuutta tässä

alueita, joita ympäröi tiheät erityisesti vapaa-ajan asuntojen rakennuskeskittymät järvien rannoilla. Alueiden merkitsemiselle ekologisen verkoston ydinalueeksi on perusteita, mikäli alueille ei osoiteta tuulivoimarakentamista.

käyttötarkoituksessa ja alentaisi myös tuulivoimaloitten vaikutuspiirissä olevien kiinteistöjen arvoa. Tämä on hankkeen merkittävin suuren luokan kielteinen ympäristövaikutus.

Tuulivoiman rakentaminen on sinänsä kannatettavaa oikein mitoitettuna ja oikein sijoitettuna tukemaan vihreää siirtymää ja energiaomavaraisuutta. Sitä vastoin rakentaminen Niinimäen kaltaiseen väärään paikkaan, jossa se aiheuttaa paljon haittaa, on alan kannalta vahingollista ja pilaa sen maineen.

Haluan säilyttää alueen luonnonrauhan nykyisellään myös jälkipolville. Itselleni vapaa-ajan vietto ”Synkimmässä Hämeessä” järviylängöllä latvavesien tuntumassa lapsuusajasta alkaen on ollut minulle luontonsa, maisemiensa, rauhallisuutensa ja keinovalottomuutensa ansiosta vaikuttavaa ja rentouttavaa pakoa arkisesta kaupunkiympäristöstä - aluksi osittain senkin vuoksi, että sähkö tuli alueelle laajemmin vasta 1990-luvulla. Siitä tuo myönteiseksi tarkoittamani nimitys ”Synkin Häme”. Vain Tammelan radiomaston häiritsevä vilkkuva lentoestevalo oli sellaista, joka ei kuulunut luontoon. Se vain piti jo olemassa olevana hyväksyä, samoin myöhemmin sähkön ja matalan tukiasemamaston tulo. Onneksi muita olennaisia muutoksia ei ole tapahtunut mökkiympäristössäni. En halua yhtään enempää nykytekniikan mukanaan tuomia muutoksia alueelle. Edellä mainittujen lisäksi kaikki muu maisemassa näkyvä ”kehitys” olisi liikaa ja tuulimylyjen ilmestyminen maisemaan katastrofi.

2 Myönteisiä havaintoja kaavaluonnoksesta

Merkittävin myönteinen asia kaavaluonnoksessa on ekologisen verkoston ydinalueitten määrittely uutta kaavamerkintää käyttäen ja em. alueitten kohtalaisen laaja, mutta silti vielä puutteellinen määrittely järviylängön alueella.

3 Kielteisiä havaintoja kaavaluonnoksesta

Hattulan Niinimäkeen suunnitteilla oleva tuulivoimahanke otettu itsestään selvästi toteutuvaksi asiaksi ja sovitettu kaavaluonnos siihen, vaikka Niinimäkeä ei ole merkitty tuulivoimaloiden alueeksi voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Tammelan-Hattulan-Kalvolan ekologisen verkoston ydinalueesta on jätetty pois Renkajärven ja Takajärven ympäristö, vaikka se on luonnollinen osa em. ekologisen verkoston ydinaluetta.

Tammelan Haarankorven tuulivoimaloitten alue on aivan yhden ekologisen verkoston ydinalueen eli Saloistenjärven alueen vieressä, vaikka se olisi tämän em. ekologisen verkoston ydinalueen luonnollinen osa.

Loma-asutuksen keskittymät on lähtökohtaisesti rajattu ekologisen verkoston ydinalueitten ulkopuolelle, vaikka nämä ydinalueet ovat erityisen merkityksellisiä loma-asutukselle.

Tuulivoimaloitten ympäristövaikutukset on esitetty pääosin varsin vähäpätöisinä ja epätodennäköisinä. Sen ohella, että maisemavaikutukset on esitetty kohtalaisen realistisina, äänestä ja välkkeestä todetaan vain vähätellen, että ne saattavat häiritä lähiympäristöä.

Tuulivoimalaloiden alueitten vaikutuksia arvioitaessa ei ole käsitelty lainkaan niitten vaikutuksia ympäröivään luontoon sekä ekologisen verkoston ydinalueitten rikkoutumiseen ja pienenemiseen.

Henkilö 37

Vastine

Hattulassa 20.2.2026

1. Ristiriita maakuntasuunnitelman tavoitteen ja kaavaluonnoksen välillä

Hämeen järviylängölle sijoitetut tuulivoimalamerkinnot vaarantavat voimassa olevan maakuntasuunnitelman teeman 3 (Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto) tavoitteen 4 (Ilmastokestävä Kanta-Häme): "...luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, vesistöjen tilan parantaminen ja ennallistaminen nähdään tärkeinä keinoina vahvistaa maakunnan vetovoimaa, terveyttä ja hyvinvointia. Hämeen Järviylängön potentiaali ja rooli luontoyhteyksien keskeisenä napana tunnustetaan ja panostetaan yhteistyöhön kumppaneiden kanssa."

Maakuntakaava 2040 selvitys- ja tausta-aineistoihin lukeutuva HÄMEEN LIITTO KANTA-HÄMEEN EKOLOGINEN VERKOSTO kuvaa kaaviokartoissaan selkeästi maakunnan ja Hämeen Järviylängön ekologiset keskusalueet ja niiden väliset monimuotoisuuden leviämisen ja säilymisen takaavat yhteydet. Vaihemaakuntakaavan kaikki tuulivoimalamerkinnot on laitettu tärkeiden ekologisten alueiden tai yhteyksien kohdalle. Erityisesti Niinimäen ja Pappilanlänin merkinnot on merkitty ekologisen verkoston kaikkein keskeisimpien ja laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden ja niitä yhdistävien tärkeimpien yhteyksien päälle - miksi? Vähintäänkin olisi annettava looginen ja laillinen perustelu tälle ristiriitaiselle kaavoitusratkaisulle.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Tuulivoimaloiden alueet ovat nyky muodossaan laajoja asumattomia ja rakentamattomia alueita. Alueiden merkitsemiselle ekologisen verkoston ydinalueiksi on perusteita, mikäli alueille ei osoiteta tuulivoimarakentamista.

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi on vielä keskeneräistä, ja sitä tullaan

Moderni verkostotiede pystyy selittämään resilienssin eli vikasietoisuuden syntymekanismeja. Sen tulosten mukaan resilienssi syntyy verkoston ja sen yhteyksien tuottamana. Tehokkain tapa tuhota resilienssi on tuhota verkoston suurimmat ja kytkeytyneimmät napakeskukset. Mainitut kaksi tuulivoimamerkintää saavat Hämeen Järviylängöllä aikaan täsmälleen tämän vaikutuksen mahdollisimman suurella teholla. Tästä arviointikulmasta tuulivoimamerkintöjen sijoittaminen on valittu luontoarvojen kannalta mahdollisimman vahingoittavalla tavalla. Kysymys kuuluukin, miksi ilmastotavoitteita pyritään tavoittelemaan maksimaalisella monimuotoistustavoitteiden uhraamisella, kun tuulivoimaselvityksessä tunnistettiin lukuisia korkeamman potentiaalin tuotantoalueita luontovaikutuksiltaan paljon vähäisemmissä sijainneissa?

2. Luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielun merkittävä heikentäminen Hämeen Järviylängön keskeisillä luontoalueilla

Tuulivoimaloiden rakentamisella on merkittäviä luonnon monimuotoisuutta heikentäviä haittavaikutuksia kuten metsäkato, pintavesikuormituksen ja rehevöitymisen lisääminen ja ankara talousmetsämonokulttuuri muuhun käyttöön soveltumattomalla voimalaitoskaava-alueella. Nämä vaikutukset arvioidaan usein puutteellisesti YVA-menettelyissä. Ne ovat kuitenkin todellisia ja absoluuttiselta määrältään varsin suuria menetyksiä ja tuhoja.

Esimerkiksi Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaehdotuksen 9 myllyn aiheuttama metsäkato on noin 75 hehtaaria. Keskimääräisellä 200 m³/ha puustolla arvioiden puustonmenetyks on tällöin noin 15 000 kiintokuutiota, mikä vastaa noin 15 000 tonnin välitöntä CO₂ päästöä ja vuotuista noin 500 tonnin hiilinielun menetystä. 15 000 tonnia on noin 15% kaikkien Kanta-Hämeen asukkaiden vuotuisista hiilipäästöistä! Tämän lisäksi tulevat valuma-alueen lisääntyneet pintavesien mukana syntyvät mineraali- ja ravinnehiilihuutoumat raskaasti ojitetuilta maailman suurimpia kuljetuksia kestävämmän rakennettavilta teiltä, nostoalueiden sepelikentiltä sekä avohakattavilta siirtojohtoalueilta. Tuulivoimarakentaminen on raskainta teollista maankäyttöä keskellä luonnoltaan herkkää järviylängön latvavesialuetta.

3. Keskeisten ekologisten ydinalueiden välisten yhteyksien turvaaminen

Vaihemaakuntakaava sisältää monia ekologisen yhteyden merkintöjä ydinalueiden välillä valtatie 3:n alueella. Vastaavat merkinnät kuitenkin puuttuvat valtatie 10:n alueelta. Vaikka tie on kapeampi ja vähemmän liikennöity on sen kokoluokan tie silti jo merkittävä haitta ekologiselle yhteydelle. Erityisesti aiemmin selvitettyillä keskeisillä yhteysalueella olisi lisättävä yhteysmerkintöjä ja rajoitettava yhteyksiä tuhoavia kaavaratkaisuja.

täydentämään ehdotusvaiheeseen mennessä.

Valtatiellä 3 on merkittävä estevaikutus, ja Kanta-Hämeen kokonaiskaavaan on merkitty kriittisimmät ekologiset yhteydet, joiden turvaaminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on keskeistä. VT 10 ei muodosta yhtä merkittävää estettä, eikä sen varrella ole sellaista yhdyskuntarakennetta mikä uhkasi VT10 ylittäviä yhteyksiä.

<p>4. VAMA- ja RKY-alueista piittaamaton tuulivoimakaavoitus</p> <p>Vaihemaakuntakaavan merkinnät perustuvat virheelliseen tulkintaan tuulivoimarakentamisen vaikutuksista maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kaavan esittelytilaisuudessa kaavoittajat vetosivat merkintäalueen rajallisuuteen, esim vanhan Härkätien merkintöjen osalta Kouvalan peltoaukealla Niinimäen tuulivoimamerkinnän vaikutuspiirissä. On totta, että tuulivoimalan perustukset eivät seiso maisema-alueen kaavamerkinnän kohdalla. Rakennelmat kohoavat kuitenkin lähes 300m korkeuteen ja näkyvät hyvin useankin kilometrin päässä avoimessa maalaismaisemassa. On jo maalaisjärjelläkin täysin selvää, että näin suuret koneet hallitsevat ikiaikaista pelto- ja metsämaisemaa ja pyörivine siipineen ja punaisine lentoestevaloineen muodostavat räikeämn kontrastin, joka mitätöi alkuperäisen herkän maisemakokonaisuuden. Ympäristöministeriön 2024 ohjeesta löytyykin erittäin selkeä ohje voimaloiden maisemavaikutuksen tulkintaan lähialueella, joka ulottuu väliä VAMA/RKY-alueita kauemmas. Ohjeen kappaleen 4.6 mukaan "Pääsääntöisesti tuulivoimarakentamiselle soveltumattomia alueita ovat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.". Ohje myös antaa kaavamaisen menetelmän maiseman herkkyyden ja voimalan maisemavaikutusten suhteuttamisesta toisiinsa lopullista arvioita tehtäessä. Maakuntakaavaratkaisujen tulee noudattaa tätä ohjetta, joka kertoo, millainen lopullinen johtopäätös YVA-arvion maisemavaikutusarviosta on tehtävä.</p> <p>5. HÄMEEN LIITTO KANTA-HÄMEEN EKOLOGINEN VERKOSTO -selvitys lisättävä selvitys- ja tausta-aineistojen listaan. Jostain syystä se on pudotettu listalta, vaikka se oli mukana vielä itse 2040 maakuntakaavan aineistolistalla ja vaikka vaihemaakuntakaavan selostuksen kappale 6.2 aivan selvästi perustuu tähän selvitykseen. Selvityksen viesti ja merkitys tulee analysoida ja ymmärtää perusteellisesti eikä tarkoitushakuisesti valikoiden. Verkoston tärkeimmät osat ovat sen kytketyneimmät keskusalueet, erillisiä alueiden ryväksiä yhdistävät niukkalukuiset siltayhteydet. Erityisesti ne poistamalla tuhoaan verkoston toimintaa tehokkaasti. Kaavamerkintöihin näissä kohdissa, kuten teollisuusalueisiin ja luonnon yhteyskäytäviin tulee siksi kiinnittää erityistä huomiota ja varovaisuutta.</p>	<p>Tuulivoima-alueet eivät sijoitu maisema-eivätkä rakennetun kulttuuriympäristön alueille. Tuulivoimaloiden maisemavaikutuksia tullaan täydentämään ehdotusvaiheeseen mennessä.</p> <p>Ekologisen verkoston selvitys on epähuomiossa jäänyt pois taustaselvityksistä. Se lisätään kaavan taustaselvityksiin.</p>
---	---

Mielipide Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1.vaihemaakuntakaavan luonnokseen

Mielipide koskee yhteystarvemerkin­­tää (punainen katkoviiva) Harvialantieltä Kitu-kylän läpi Velssiin valtatie 10:lle

Yhteystarvemerkin­­tää tulee poistaa vaihekaavan luonnoksesta tarpeettomana seuraavin perustein

1. Yhteystarvemerkin­­tää on ollut kaava ehdotuksissa yli 15 vuotta ja alueen painopiste on muuttunut rakennetun pientalo asumisen alueeksi, jolloin yhteyden tarve on myös muuttunut

2. Liikenteen määrä ja sen suuntautuminen pääasiassa välillä Turenki – Hämeenlinna ei puolla merkittävä suuntaa. Myös liikenteen määrän kehittymistä alueella ennustavat tutkimukset toteavat liikennemäärän kasvun jäävän vähäiseksi lähivuosikymmenten aikana (2030-2050).

3. Yhteystarvemerkin­­tää rikkoo kulttuurihistoriallisesti merkittävän Kidun kylän (tunnettu historia 1600-luvulle asti) asutuksen lähes kokonaan (22 asuntoa). Historian kirjoista löytyy merkintöjä Kaarina Maununtyttären väliaikaisesti asumisesta lyhyesti Kitu-kylässä. Alue on myös todettu olevan maisemallisesti merkittävää maatalousaluetta. Alueelta on löydetty mm. vanhoja kolikoita ja rautaesineitä.

4. Kaavamerkin­­tää ehdotus kohdistuu myös laajaan Vuorenkylän – Nautalammin harjun pohjavesialueeseen Pohjavesialueen laajuutta tutkitaan edelleen ja harjualue on todettu merkittäväksi ja tärkeäksi.

5. Aiemmin maakuntakaavassakin merkitty ekologinen sinivihreä käytävä tulee huomioida paremmin ja selkeämmin uudessa kaavaehdotuksessa. Käytävä on ollut kauan (vähintään vuosikymmeniä) eläinten (mm. hirvet, peurat, kauriit, ketut ja jänikset) vaellusreitteinä Harvialasta Katumajärven eteläpuolitse koilliseen kohti Velssiä ja Kankaisten järveä. Tämä ekologinen käytävä risteää merkittävästi juuri tämän seututien yhteystarpeen kanssa.

6. Lisäksi ehdotettu yhteystarve merkin­­tää vaihekaavaan haittaa hyvin merkittävästi alueen kehittymistä niin asumisen kuin elinkeinojen ja palveluiden osalta (mm. maa ja metsätalous sekä matkailu).

Kiitos mielipiteestä.

Kyseinen merkin­­tää osoittaa päätepisteidensä välillä olevan yhteystarpeen. Merkin­­tää ei ota lainkaan kantaa siihen, mihin kyseinen tieyhteys tulevaisuudessa rakennettaisiin. Tien linjaus suunnitellaan yleis- ja asemakaavoituksen yhteydessä. Tieyhteystarpeen linjauksen päivitystarvetta arvioidaan osana kaavaehdotuksen laadintaa mm. kuntien kanssa käytävien neuvotteluiden pohjalta.

Henkilö 39

Vastine

Olen Takajärven loma-asunnon omistajana ehdottomasti tätä Niinimäen tuulipuistoa vastaan. Tämä suuri rauhallinen metsäalue Tampereen, Turun ja Helsingin välissä on tulevaisuudessa todella tärkeä alue ihan sellaisenaan linnuille, eläimille, ihmisille. Kanta-Hämeen maakuntakaavan tavoitteet, kuten elinympäristön laadun parantaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen, ovat erinomaisia mutta sanomattakin selvää, että ristiriidassa suurten tuulivoimapuistojen rakentamisen kanssa. Olemme juuri luonnon puhtauden, kauneuden ja hiljaisuuden takia olleet erityisen ihastuneita alueeseen. Toivottavasti luonto saa myös pitää rauhan.

Kiitos mielipiteestä.

Merkitään tiedoksi.

Henkilö 40

Vastine

Kiitämme maakuntaan luonnonsuojelualueita perustaneina ja kantahämäläistä suo- ja metsäluontoa ennallistaneina maanomistajina mahdollisuudesta esittää näkemyksemme vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.

Kaavaan uutena tuotava luonnon ydinalueiden merkintä on välttämätön ja oikeansuuntainen lisäys ympäristön monikriisin aikana ja Suomen kansallisiin ja kansainvälisiin biodiversiteettisitoumuksiin nähden. Kanta-Hämeen ekologisen verkoston selvityksessä (2016) tunnistetut luonnon ydinalueet on kuitenkin tuotava kaavaan sellaisinaan eikä tyypistettyinä.

Kaavaluonnos sivuuttaa tunnistetut ja olemassa olevat laadullisesti edustavan luonnon ydinalueet Lopella Kaakkomäen Natura-alueen, yksityisten luonnonsuojelualueiden ja Kaakkomäen ja Lamminmäen arvokkaiden geologisten muodostumien välissä sekä Hattulassa Renkajärven ja Takajärven välissä.

Kaavaluonnoksessa Lopella ”Pappilanlääniksi” nimetty tuulivoimarajaus – varsinaisen Pappilanläänin pohjoispuolella – on sijoitettu tunnistetun luonnon ydinalueen tilalle. Nostimme esiin tämän alueen arvon maakunnan luonnon monimuotoisuudelle sekä sen lähtökohtaisen sopimattomuuden teollisen mittakaavan energiantuotantoon jo vaihemaakuntakaavan OAS-vaiheessa 12.5.2024.

Kiitos mielipiteestä.

Kaavaluonnoksessa esitetyt tuulivoima-alueet on otettu mukaan vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä Niinimäen alueen osalta käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tullaan vielä täydentämään kaavaselostukseen ehdotusvaiheeseen mennessä.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin

OAS-vastineessaan maakuntaliitto ilmoitti, ettei maakunnan tuulivoimakartoitusta tule tulkita suunnitelmaksi tai ehdotukseksi ja että ”tuulivoimala-alueille soveltuvien paikkojen sijainteja tullaan tarkastelemaan tarkemmin kriteerein ja yhteistyössä asukkaiden ja sidosryhmien kanssa”. Kaavaluonnoksen perusteella tuulivoimakartoitus näyttää Kaakkomäen–Karjusuon välillä toimineen nimenomaan suunnitelmana ja ehdotuksena, vaikka alueen keskeinen rooli Kanta-Hämeen ekologisessa verkostossa ja ekologisena yhteytenä käy yksiselitteisesti ilmi tausta-aineistoista. Yhteistyötä asukkaiden tai luonnon monimuotoisuuden keskittyvien sidosryhmien kanssa ei tietääksemme ole tehty. Tämä herättää kysymyksen, onko maakunta sitoutunut edistämään asukkaidensa ja alueen sidosryhmien osallisuutta ja ympäristöoikeudenmukaisuutta

”Pappilanläänin” tuulivoimaraajaus pirstoisi alueen, joka yksittäistä rakennettua kohdetta eli Lopen ampumarataa lukuun ottamatta koostuu metsistä ja suometsistä, piensoista sekä pienvesistä. Nämä luonnonympäristöt kytkevät toisiinsa Karjusuon Natura-alueen sekä siitä itään päin sijaitsevat luonnonsuojelualueet, metsälain 10 § mukaiset erityisen arvokkaat elinympäristöt sekä sellaiset arvokkaat elinympäristöt, joita lähtöaineistot eivät tunnista mutta maastokartoituksissa on alueella havaittu.

Jopa tuulivoimaraajauksen sisäpuolelle jää osa yksityisestä luonnonsuojelualueesta sekä muita arvokkaita elinympäristöjä. Tuulivoima vaarantaisi luonnonsuojelualueen suojeluperusteen myös yhdellä omistamistamme suojelualueista kytkettyneisyyden heikentyessä. Kaavaluonnos vaikuttaa sivuuttavan sen, että Kaakkomäen ja Karjusuon läpi kulkee merkittävä ekologinen yhteys lounaaseen aina Maakylän-Räyskälän Natura-alueelle saakka. On edelleenkin selvää, että teollisen mittakaavan energiantuotanto ei kuulu tällaiselle alueelle, jonka metsäpeitteisyys ja yhtenäisyys lähtökohtaisesti olisi suojattava maankäyttöä muuttavalta toiminnalta.

Karjusuon–Kaakkomäen tuulivoimaraajauksen itäpuolella suojelualueet ja muut korkeiden luontoarvojen alueet toimivat vuorostaan ekologisena yhteytenä Karjusuolta ja Maakylän-Räyskälän Natura-alueilta koilliseen, eli ne lisäävät Natura-alueiden kytkeytyvyyttä Lopen, Janakkalan ja Hämeenlinnan puolella sijaitseviin suojeltuihin ja suojelemattomiin korkeiden luontoarvojen kohteisiin. Kantatie 54:n suora estevaikutus koskee vain osaa eliöistä. Tien molemmin puolin jatkuvat metsä- ja suoelinympäristöt toimivat leviämisreitteinä erityisesti itiöinä leviävillä sammalilla, jäkälillä ja sienillä. Myös näissä lajiryhmissä on uhanalaista metsä- ja suolajistoa, ja uhanalaisista metsä- ja suolajeista on myös runsaasti havaintoja sekä tuulivoimaraajauksen sisältä että sen itä- ja länsipuolilta.

Hämeen liitto ilmoittaa vastauskoosteessaan kaavan esittelytilaisuuden kysymyksiin, että konsulttiselvityksen tuulivoima-alueita on vertailtu eräiden muuttujien suhteen. Vaikutusten arvioinnin menetelmä ja laajuus nimenomaan luonnon monimuotoisuuden kannalta ei ilmene vastauksesta eikä

erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Alueiden soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueiden sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueista voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

tausta-aineistoista. Vastauskoosteen toteamus ”Kanta-Hämeessä on vähän jos lainkaan sellaisia alueita, joihin tuulivoimaa olisi mahdollista sijoittaa ilman vaikutuksia luontoon” on tarpeeton yleistys, jolla ilmeisesti pyritään perustelemaan teollisen mittakaavan energiantuotannon kaavoittaminen laadullisesti edustaville luonnon ydinalueille. Tosiasiassa Kanta-Hämeessä ei ole mahdollista kaavoittaa mitään minnekään ”ilman vaikutuksia luontoon”, koska luontoa on kaikkialla, myös rakennetuissa ympäristöissä. Ratkaisevaa on, aiheutetaanko maakuntakaavalla tahallista haittaa jo tunnistetuille arvokkaimmille luonnon ydinalueille ja ekologisille yhteyksille.

Kaavatilaisuuden vastauskoosteen mukaan ”Kanta-Hämeen tuulivoimalle potentiaaliset alueet sijoittuvat lähes poikkeuksetta luonnon ydinalueille kaikkialla maakunnassa”. Pidämme kestävämmänä, että ratkaisu on tehty ilmeisen tietoisesti yrittämättä välttää energiantuotannon kaavamerkintöjä edes laadullisesti edustavilla luonnon ydinalueilla.

Vastauskoosteen mukaan kaavaluonnoksessa ”on pyritty tasapainottamaan keskenään ristiriitaisia maankäytön muotoja”. Luontoarvojen olemassaolo ei ole ”maankäytön muoto” vaan ekologisen kestävyuden perusta, joka sanelee, mitä ihmistoimintaa alueella on mahdollista harjoittaa – jos ylipäättään on. Koosteen mukaan ekologisen verkoston ydinalueiden kaavamerkinnällä ”pyritään välttämään luonnonalueiden ja ekologisten yhteyksien rikkoutumista nykyistä paremmin”, mutta kaavaluonnoksesta puuttuu osa ydinalueista, joiden rikkoutumista nimenomaan on pyrittävä välttämään nykyistä paremmin.

Vastauskoosteessa todetaan myös, että ydinalueen merkintää ei ole osoitettu sellaisenaan kaikille vuoden 2016 selvityksessä todetuille alueille vaan ”tapauskohtaisesti harkiten”, ja kaavalla tarkastellaan, mitä maakunnassa voisi olla vuonna 2040. Herää kysymys, miten on mahdollista, että kaavaluonnos tavoittelee vuodeksi 2040 heikompaa luonnon ydinalueiden tilannetta kuin vuonna 2016 tai 2026.

Vastauskooste vähättelee tuulivoiman linnustovaikutuksia ja käyttää perusteena merituulivoimaan liittyvää selvitystä, josta ei voi vetää johtopäätöksiä maatuulivoiman vaikutuksista. Muistutamme, että Karjusuon Natura-alueen sekä Kaakkomäen ja Lamminmäen arvokkaiden geologisten kohteiden välinen alue on metsoreviiriä, ja metso tutkitusti tarvitsee lisääntymiseen halkaisijaltaan 6 000–10 000 metrin laajuisen metsäpeitteisen alueen (ks. esim. Sirkiä 2010; Mazziotta ym. 2024; Wegge & Rolstad 2011). Metsäpeitteisyyden vähentyessä ja häiriön lisääntyessä kasvaa todennäköisyys, että metsoreviiri häviää alueelta.

Tietojemme mukaan yhdessä kaavaluonnoksen esittelytilaisuuksista on esitetty, että tuulivoimarakentaminen ikään kuin suojaisi luonnon ydinalueita. Muistutamme, että Suomen

ympäristökeskuksen (2024) mukaan uusiutuvaa energiaa rakennetaan lisääntyvässä määrin metsäisille alueille ja luonnonarvokohteiden lähituntumaan ja Syken mukaan tämä kehitys ”muodostaa selkeän riskin lajien ja luontotyyppien suojelutason tavoitteiden saavuttamiselle: uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tila uhkaa entisestään heikentyä rakennetun maa-alan kasvun, elinympäristöjen pirstoutumisen ja ekologisten yhteyksien katkeamisen myötä. Samalla riski joidenkin suotuisan suojelutason lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiselle voi kasvaa.” Lisäksi Syken mukaan luontoalueiden pirstoutuminen ”on merkittävä ongelma, joka heikentää niiden suojeluarvoa”. Pirstoutuvien elinympäristöjen monimuotoisuutta suojaavalle vaikutukselle ei löydy tutkimuskirjallisuudesta eikä asiantuntijalausunnoista tukea.

Myös Suomen luontopaneelin (2024) mukaan alueiden pirstoutuminen on merkittävä ongelma ja heikentää arvokkaidenkin luontoalueiden luonnonsuojellista merkitystä. Luontopaneeli on erikseen esittänyt, että kytkeytyneisyydelle tärkeät alueet rajattaisiin pois uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueista.

Kaavaselostuksen (s. 65) mukaan tuulivoimaselvityksen tuloksia esiteltiin yleisötilaisuudessa 19.10.2022, jolloin ”merkittävää kritiikkiä tai vastustusta ei noussut esille”. Tämä huomautus ei kestä lähempää tarkastelua. Hämeen järviylänköä pirstova Helsinki–Tampere-oikoratalinjaus oli julkaistu alle kolme viikkoa aiemmin 30.9.2022 ja kahden nyt kaavaluonnoksessa esitetyn tuulivoimarakjauksen alueella asukkaat olivat ymmärrettävästi kriisitilassa. Yleisötilaisuuden osallistujamäärää ja mielipiteitä ei voi käyttää perusteluna sille, ettei ekologisesti kestävämpiä tuulivoimarakjauksia konsulttiselvityksessä vastustettu julkistamishetkellä, etenkin kun vielä OAS-vaiheessakin esitettiin, ettei selvityksessä ole kyse ehdotuksesta eikä suunnitelmasta.

Hautamäen ym. (2024) mukaan luonnon monimuotoisuus tulee ottaa huomioon ”jokaisella kaavatasolla koko kirjossaan ja laajuudessaan”. Määrällinen valtaosa luonnosta on sellaista viher- ja luonnonympäristöä, jolla ei ole varsinaisia lainsäädännössä tunnistettuja suojeluarvoja. Kuten Hautamäki ym. huomattavat, kuitenkin myös ei-suojelluilla lajeilla on luonnon monimuotoisuuden ja uhanalaisten lajien kannalta suuri merkitys, sillä ne ylläpitävät ekosysteemiprosesseja ja ovat kaikille lajeille yhteisen ravintoverkon perusta. Nähdäksemme kaavaluonnos sivuuttaa nämä ihmisenkin olemassaolon ja hyvinvoinnin reunaehdot esittämällä, että Kanta-Hämeen ekologinen verkosto on vuonna 2040 heikompi kuin kuluvana vuonna.

*** & ***

maakunnan maanomistajia

Viitattut lähteet

<p>Hautamäki, R., Heinilä, A., Moilanen, A. & Rajaniemi, J. (2024): Ekologinen kytkeytyvyys ja luonnon monimuotoisuus alueidenkäytön suunnittelussa.</p> <p>Mazziotta ym. (2024): https://doi.org/10.1016/j.foreco.2024.122008</p> <p>Sirkkiä ym. (2010): http://hdl.handle.net/10138/22360</p> <p>Suomen luontopaneeli (20.12.2024): Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (VN/15371/2024). Lausuntopalvelu.</p> <p>Suomen ympäristökeskus (20.12.2024): Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (VN/15371/2024). Lausuntopalvelu.</p> <p>Suomen ympäristökeskus (8.7.2025): Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsäädännöksi (VN/26856/2023). Lausuntopalvelu.</p> <p>Wegge & Rolstad (2011): https://doi.org/10.1016/j.foreco.2011.01.041</p>	
--	--

Henkilö 41	Vastine
<p>Saaren kartano lausuu kartanon lähi- ja vaikutuspiiriin Tammelan kunnan alueella olevista vaihemaakuntakaavassa olevista muutoksista seuraavaa:</p> <p>Saaren kartanon kokonaisuus, mukaan lukien kartanoon kuuluva Kivilammin torppa, kuten myös Hämeen Härkätie kokonaisuudessaan ovat RKY kohteita. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva valtioneuvoston aiempi päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Lisäksi suunnittelussa, käytössä ja rakentamisessa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Avointen maisematilojen säilymiseen ja uusien rakennuspaikkojen sijaintiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Päätöksen mukaan maakuntakaavoituksessa on tässä keskeinen rooli. Koska ”velvollisuus ottaa maisema-arvot huomioon koskee kaavoituksen lisäksi maisemaa voimakkaasti muuttavia hankkeita, kuten maa-ainesten ottamista, tuulivoimarakentamista, teiden rakentamista sekä rakennusten rakentamista ja purkamista.”, tämän tulisi selkeästi heijastua myös vaihemaakuntakaavassa, joka näitä hankkeita ohjaa, etenkin seuraavien merkintöjen osalta:</p> <p>Venesilta-Eerikkilä, Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarvemerkinnot perustuvat Kanta-Hämeen pyöräiliikenteen tavoiteverkkoselvitykseen. Mainitut yhteydet ovat osa Kanta-Hämeen pyöräiliikenteen tavoiteverkkoa ja ne on perusteltua sisällyttää maakuntakaavaan.</p> <p>Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeen kaavamerkintä ei osoita rakennettavan väylän tarkkaa sijaintia tai toteutustapaa. Yhteyden toteuttaminen edellyttää tarkempaa suunnittelua, jossa selvitetään toimivien ratkaisujen maisemavaikutukset,</p>

Luonnoksessa todetaan seuraavaa: "Tammelassa Portaantien (YT 2823) jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve välillä Venesilta–Porras päivitetään Kanta-Hämeen pyöräiliikenteen tavoiteverkon mukaisesti siten, että yhteys Venesillasta jatkuu Portaantien kylän sijaan Eerikkilään. Venesilta–Eerikkilä yhteys Portaantie–Rahamaantie–Härkätie on Kanta-Hämeen pyöräiliikenteen tavoiteverkossa merkitty alueritiksi, mutta yhteys merkitään maakuntakaavaan, sillä yhteys on nostettu tavoiteverkkoselvityksen erilleen toimenpideohjelmaan."

Vaikka tielinjaus ei kaavaluonnoksen kartta-aineiston mukaan muutu, tämä yhteystarve ja sen tuomat todennäköiset mainittujen teiden laajennukset soveltuvat huonosti yhteen yllä kuvattujen valtioneuvoston päätöksessä kuvattujen arvojen säilyttämisestä koskevien kohtien kanssa. Erityisen huonosti sopivia kohtia ovat esim. Saarensalmen silta, Saaren kansanpuiston läpi kulkeva osuus sekä Härkätie ml. Kivilammin torpan ympäristö.

Lisäksi, luonnoksessa todetaan Rahamaantiestä seuraavaa: "Rahamaantien (Tammela) YT merkintä poistetaan, tie on yksityistie." Tämä on oikea johtopäätös, mutta merkinnän lisääminen Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeelle on ristiriidassa YT merkinnän poistamisen kanssa, ja luonnoksessa ehdotettu merkintä tulisi siten poistaa.

Vaikka Venesilta-Eerikkilä -merkintä kaavaluonnoksen mukaan on tarvetta kuvaava, tarkoittaisi sen toteuttaminen sitä, että muutetaan samalla merkittävästi maisemaa, alueen maisemallista arvoa sekä (etenkin Härkä-) tien historiallista arvoa, ja merkintä tulisi vähimmillään nyt ehdotetun muutoksen osalta poistaa.

Muilta osin, kaavaselostuksessa sanotaan Valtatie 2 – Eerikkilä välisen yhteystarpeen osalta seuraavaa:

"Tammelassa yhteystarve valtatieltä 2 Eerikkilään Ruostejärven pohjoispuolitse. On todettu, että pelastuslaitoksen kannalta olisi tarpeen saada Eerikkilään vaihtoehtoinen, suurempi yhteystarve Forssan suunnasta mahdollisia pelastustilanteita ajatellen. Tieyhteys sujuvoittaisi Eerikkilän liikennettä myös muilta osin."

Tämä yhteystarve tulisi osoittaa mahdollisimman tarkasti jo maakuntakaavassa kulkemaan jo olemassa olevia tielinjauksia pitkin mahdollisten haittavaikutusten minimoimiseksi.

ympäristövaikutukset ja maanomistajien tarpeet huomioiden.

Rahamaantie on kaavaluonnoksessa poistettu maakuntakaavasta, sillä kaavalla ei lähtökohtaisesti ole tarpeen esittää yksityisteitä. Jalankulun ja pyöräiliikenteen yhteyksiä on kuitenkin esitetty paikoin myös yksityisteiden varten. Merkintätapaa voidaan harkita kaavaehdotusta valmisteltaessa.

VT2 – Eerikkilä- tieyhteyttä Ruostejärven pohjoispuolitse osoittava merkintä on myös ns. yhteystarvemerkinä, joka ei osoita rakennettavan väylän tarkkaa sijaintia tai toteutustapaa. Koska tieyhteyden sijainnista ei ole olemassa tarkempia suunnitelmia, on kyseinen yhteystarvemerkinä maakuntakaavatasolla oikea tapa merkitä yhteys. Yhteystarvunuolen sijaintia voidaan tarkentaa kaavaehdotukseen.

Kiitos mahdollisuudesta kertoa mielipiteitä vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Mielipiteemme keskittyy Hattulan Takajärven ja Renkajärven väliselle alueelle suunniteltuun Niinimäen tuulivoima-alueeseen. Vastustamme Niinimäen alueen merkitsemistä maakunnallisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Tuulimylyt eivät mielestämme ole millään alueella Kanta-Hämeessä kannatettava ratkaisu energiantuotantomuodoksi.

1. Tuulivoima-alue yleisesti

Kanta-Hämeen mahdollisten tuulivoima-alueiden kartoituksessa Hattulan Niinimäen aluetta ei ole nostettu tuulivoimatuotantoon sopivien alueiden kärkeen. Se, että Hattulan kunta on aloittanut alueella kaavoitusprosessin, ei ole peruste merkitä aluetta maakunnallisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Yksittäinen kunta ei voi tällä tavalla ohjailla maakuntakaavan laatimista.

Maakuntakaavan työstämistä jatkettaessa on huomioitava, että Renkajärven ja Takajärven välille suunniteltu tuulivoimala-alue sekä Etelä-Hattulaa halkovat sähköntuotannon vaatimat siirtoreitit muuttaisivat peruuttamattomasti maisemaa ja vaikuttaisivat merkittävästi voimaloiden vaikutusalueella asuvien ihmisten ja vapaa-ajan asukkaiden elämään. Maakuntakaavasta ei saa koitua haittaa eikä taloudellisia menetyksiä alueen vakituisille eikä vapaa-ajan asukkaille.

Tuulivoimaan liittyvät suunnitelmat uhkaavat sekä luonnon monimuotoisuutta että monikerroksista vuosisatojen aikana muotoutunutta rakennettua ympäristöä.

Etelä-Hattulan kyläasutus sijoittuu Hämeen Härkätien varteen sekä juuri seudun suurimpien järvien Renkajärven ja Takajärven tuntumaan. Hämeen Härkätie sekä Härkätien talvitie ovat vaikuttaneet asutuksen sijoittumiseen ja kulkureitteihin vuosisatojen ajan. Teollisuusalueen kaltaisen voimala-alueen vaikutukset heijastuvat pidemmälle kuin varsinaiselle tuulivoiman tuotantoalueelle. Vaikka Hattulan Niinimäessä on enää jäljellä vain merkkejä aikoinaan siellä sijainneesta torppakylästä, niin sen välittömässä läheisyydessä on elinvoimaista kyläasutusta. Maaseudun kyläasutuksen huomioitava voimavara koko Kanta-Hämeessä ovat tänä päivänä vapaa-ajanasukkaat ja lisääntyvä monipaikka-asuminen.

Tammelan ylängölle tyypillinen erämaatyypinen luonto sekä suojellut eläin- ja kasvilajit ovat osaltaan ohittamattomia arvoja koko Etelä-Hattulan tulevaisuutta ja maankäyttöä suunniteltaessa. Niinimäen

Kiitos mielipiteestä.

Kaavaluonnoksessa esitetyt tuulivoima-alueet on otettu mukaan vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä Niinimäen alueen osalta käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tullaan vielä täydentämään kaavaselostukseen ehdotusvaiheeseen mennessä.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-aluetta edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen

<p>tuulivoima-alueen vieressä Vuohiniemessä on myös Onkilammin-Tunturilammin Natura 2000 -lampikaksikko. Suojelumerkinät ja tuulivoimasuunnitelmat ovat keskenään ristiriidassa.</p> <p>2. Pohjavesialue</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alueen rajalta alkaa merkittävä Rengon pohjavesialue. Pohjavesivarantojen riittävyys ja niin yksittäisten talouksien kuin suurempien taajamien vesihuollon turvaaminen on tärkeää kaikkialla. Tuulivoima-alueen mahdollisia vaikutuksia tähän pohjavesialueeseen emme tiedä.</p> <p>3. Kulttuuriympäristöt ja muinaismuistoalueet</p> <p>Hattulan Niinimäen alueen läpi on kulkenut Hämeen Härkätien talvitie. Ehdotamme, että tien linjaus selvitetään ja linjaus merkitään muinaismuistoalueeksi. Hämeen Härkätien talvitie on mielestämme historiallisesti ja kulttuurihistoriallisesti aivan yhtä arvokas kuin esimerkiksi maakunnan keskiaikaiset kylätontit.</p> <p>Kunnioittavasti, *** ***</p> <p>Hattulan Vuohiniemen Myllykylässä Renkajoen rannalla sijaitsevien kiinteistöjen omistajat ja vapaa-ajan asukkaat</p>	<p>sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p> <p>Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.</p> <p>Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.</p>
---	--

<h2 style="background-color: #003366; color: white; padding: 5px;">Henkilö 43</h2>	
<p>Riihimäki-Monni välinen alue, karttaan mustalla merkitty YT (Erkyläntie Suonummenmäeltä Selänojentien risteykseen ja siitä Selänojalle päin)</p> <p>Tälle samalle alueelle ja samoille maanomistajille on nyt tulossa todella paljon rasiitteita.</p>	<p>Vastine</p> <p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Vetyputken merkintä on ns. yhteystarvemerkintä, joka ei lainkaan ota</p>

<p>Hikiästä lähtevälle suurelle voimalinjalle emme ehkä enää voi mitään, sen rakentaminen aloitettaneen parin vuoden sisällä. Tämän pienemmän vetyputken (pohjoiseen päin NG Nordicille menevä) voisi viedä kauempaa tästä taajamasta. Vaikka se menee maan alle, se on rasite! Kaavasta poistui lännestä radalta (LT990 yhteystarve) itään päin piirretty tie, mutta tilalle on tullut kuitenkin epämääräisempi iso nuoli yhteyden tarpeesta. Eihän näitä kapeita mäkisiä ja mutkaisia Erkyläntietä ja Selänojantietä voi käyttää tukkirekkojen väylänä itään päin!</p>	<p>kantaa siitä, mistä putki tulevaisuudessa voisi kulkea. Se ilmaisee vain, että sen päätepisteiden välillä on yhteystarve, jonka sijaintia ei vielä ole lainkaan tutkittu.</p> <p>Tieliikenteen yhteystarve Hausjärven logistiikka-alueelta Erkyläntielle on esitetty vaihemaakuntakaavaluonnoksessa, sillä sen mahdollinen tarve on tunnistettu osana vaihemaakuntakaavan laadintaa. Yhteystarve liittyy uuden ratasillan tuomiin mahdollisuuksiin myös muun, esimerkiksi jo olemassa olevan, maankäytön osalta. Logistiikka-alueen liikenteelliset tarpeet tulee selvittää osana logistiikka-alueen jatkosuunnittelua. Tieliikenteen yhteystarpeen sijaintia ja pituutta tarkistetaan osana ehdotusvaiheen valmistelua</p>
---	--

Henkilö 44	Vastine
<p>Esitämme seuraavat huomiot ja kaavaluonnokseen:</p> <p>1. Luontotavoitteet ja käytännön ratkaisut ovat ristiriidassa</p> <p>Kaavassa kerrotaan, että tavoitteena on ekologisesti kestävä talous, luontokadon pysäyttäminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen (luvut 2.2 ja 4, s. 4–6, 29–30). Samalla sanotaan, että uusiutuvaa energiaa ohjataan alueille, joilla luontovaikutukset ovat ”vähäiset tai hallittavissa” ja että luontoa vahvistetaan ekologisen verkoston avulla (luku 10.1, s. 97–98).[1]</p> <p>Toisaalta kaavassa tunnistetaan laajat luonnon ydinalueet, joiden tehtävä on turvata lajien liikkuminen, geenivirta ja hiljaiset, vähäpirstoutuneet luontoalueet (luku 6.2, s. 36–39; luku 3.7.1, s. 25–27). Silti tuulivoima-alueita osoitetaan tai sallitaan kaavaluonnoksessa myös niin, että ne voivat kohdistua juuri</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan</p>

näihin ydinalueisiin ja niiden välisiin ekologisiin käytäviin, koska varsinaiset rajoitukset jätetään kuntakaavoituksen ja YVA-menettelyjen varaan (luku 6.4.2, s. 65–71; luvut 8 ja 10.1–10.3, s. 92–104). Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että kaava samanaikaisesti väittää edistävänsä valtakunnallisia tavoitteita luonnon monimuotoisuuden ja ekologisten yhteyksien turvaamisesta (luku 10.3, s. 102–104).[1]

2. Ekologiset ydinalueet ovat vain suositus, eivät todellinen suoja

Ekologisen verkoston ydinalueet esitetään kaavassa hyvin tärkeinä luonnon kannalta: ne ovat laajoja, yhtenäisiä metsäalueita, joiden pirstomista pitäisi välttää ja joiden avulla turvataan lajien selviämistä ilmastosta muuttuessa (luku 6.2, s. 36–39). Käytännössä näille alueille ei kuitenkaan anneta sitovia rajoituksia, vaan ohjaus on muotoiltu ”kehittämissuositukseksi”.[1]

Tämä puute näkyy konkreettisesti esimerkiksi Hattulan Niinimäen pitkälti metsäisellä luonnon ydinalueella, jonne maakuntakaava ja Hattulan kunnan kaavoitus ovat varaamassa laajan tuulivoima-alueen ekologisesti edustavalle ydinalueelle ja sen ekologisia yhteyksiä katkaisten. Vastaavasti Lopen länsipuolella Kaakkomäen tuulivoima-alue on osoitettu laadullisesti edustavan metsäisen ydinalueen päälle, vieläpä Karjunsuon Natura 2000 -alueeseen kytkeytyvälle reunalle, jolloin sekä ydinalueen että Natura-alueeseen liittyvien luontoarvojen pirstoutumisriski kasvaa. Lisäksi valtatie 10 ja kantatie 54 risteyksen eteläpuolelle hahmoteltu tuulivoima-alue sijoittuisi kriittiselle ekologiselle yhteydelle, joka toimii ”pullonkaulana” Suojärven laajalta ydinalueelta etelään; tällainen sijoittuminen on vastoin kaavan omaa tavoitetta turvata ekologisten käytävien jatkuvuus (luku 6.2, s. 36–39).[1]

Samalla tuulivoimaa varten on tunnistettu 31 uutta potentiaalista aluetta, ja niiden jatkosuunnittelu jätetään pitkälti hankekohtaisen tarkastelun varaan (luku 3.4.2, s. 14; luku 6.4.2, s. 65–71; luku 12.4–12.5, s. 107). Tämä tarkoittaa, että maakuntakaava ensin nimeää arvokkaat luonnon ydinalueet, mutta ei kuitenkaan sulje niitä selvästi pois raskaan energiatuotannon piiristä – vaikka juuri tässä kaavassa olisi paras paikka tehdä nämä rajaukset.[1]

3. Aurinkovoimaa ja tuulivoimaa kohdellaan eri tavoin

Aurinkovoiman kohdalla kaava on linjakas ja ymmärrettävä: teollisen mittakaavan aurinkopuistoja ei tule sijoittaa metsiin, luonnontilaisen kaltaisille soille eikä viherrakenteen kannalta tärkeille alueille, ja luonto- ja viheryhteyksien pirstomista tulee välttää (luku 6.1, s. 34–36). Lisäksi todetaan suoraan, että rakennetun ympäristön aurinkoenergia ei uhkaa luonnon ydinalueita eikä ekologista verkostoa.[1] Tuulivoiman osalta vastaavaa selkeää rajausta ei kuitenkaan ole, vaikka voimat ja niihin liittyvä infrastruktuuri pystyvät pirstomaan luontoa paljon laajemmalla alueella (luku 3.4.2, s. 14; luku 6.4.2, s.

tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta. Mikäli kaavaluonnoksessa esitettyjen tuulivoima-alueiden toteutuminen näyttää mahdolliselta, on niiden esittäminen ekologisen verkoston ydinalueina perusteltua.

Alueiden soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueiden sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueista voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Aurinkovoiman yleismääräys noudattelee tulevan alueidenkäyttölain linjauksia aurinkovoiman sijoittelussa, minkä vuoksi se on hyvin täsmällinen. Tuulivoiman sijoittamista lainsäädäntö ei ohjaa yhtä täsmällisesti, vaan kaavaratkaisut perustuvat vaikutusten arviointeihin. Tuulivoimarakentamista ohjaavan yleismääräyksen lisäämistä kaavaehdotukseen tullaan harkitsemaan.

65–71). Tässä syntyy epäsuhta: aurinkovoimalta vaaditaan luonnon kannalta varovaisuutta, mutta tuulivoiman kohdalla samaa linjaa ei uskalleta kirjoittaa näkyviin, vaikka kansallinen monimuotoisuusstrategia korostaa luontoon kohdistuvien paineiden vähentämistä (luku 2.2, s. 4–6).[1]

4. Selvitysten johtopäätökset eivät näy kaavakartalla

Kaavaselostuksessa korostetaan, että maakuntakaavan pitää perustua tutkimuksiin ja selvityksiin, ja että merkittävät vaikutukset arvioidaan jo maakuntakaavassa (luku 2.1, s. 2–4; luku 8, s. 92–98). Taustalla onkin suuri määrä selvityksiä, mm. Kanta-Hämeen ekologinen verkosto 2016, tuulivoimapotentiaalin kartoitus 2022 ja hiljaiset alueet (luku 12.1–12.5, s. 105–107).[1]

Silti selvitysten tärkein johtopäätös – että tietyt metsäalueet ovat ekologisesti keskeisiä eikä niitä pitäisi enää pirstoa – ei näy kaavassa sitovina rajauksina, vaan vain kevyenä suosituksena (luku 6.2, s. 36–39). Käytännössä vaikeat punninnat siirretään kuntakaavoihin ja lupavaiheeseen, vaikka maakuntakaavan pitäisi olla se taso, jossa suuret linjat ja herkimpien alueiden rajaukset ratkaistaan (luku 3.1 ja 3.2, s. 8–11; luku 10.2, s. 99–101).[1]

5. Ehdotukset kaavan parantamiseksi

Jotta kaava vastaisi paremmin omia tavoitteitaan ja valtakunnallisia luontotavoitteita, esitämme seuraavaa:[1]

1. Ekologisen verkoston ydinalueille tulee antaa sitova määräys, ettei niille osoiteta uusia tuulivoima-alueita tai muuta raskasta energiainfraa, eikä niin, että ydinalueita yhdistävät ekologiset käytävät katkeavat (luku 6.2, s. 36–39; luku 10.2, s. 99–101).[1]

2. Tuulivoimaa koskeviin määräyksiin tulee lisätä yhtä selkeää luonnon kannalta turvaava linjaus kuin aurinkovoiman kohdalla: tuulivoimaa ei tule sijoittaa luonnon ydinalueille, Natura-alueiden läheisyyteen eikä viherrakenteen kannalta kriittisiin yhteyksiin – käytännössä tämä tarkoittaa mm. Niinimäen, Kaakkomäen ja 10/54-risteyksen eteläpuolisten tuulivoimavarauksien poistamista tai siirtämistä pois ekologisilta ydin- ja pullonkaula-alueilta (luvut 6.1, 6.2 ja 6.4.2, s. 34–36, 36–39, 65–71).[1]

3. Lukuun 10.3, jossa arvioidaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista, tulee kirjata avoimesti myös ne kohdat, joissa tuulivoima- ja muu energiainfra ovat ristiriidassa ekologisten

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tullaan täydentämään kaavaselostukseen ehdotusvaiheeseen mennessä.

Saatu palaute tullaan huomioimaan ekologisen verkoston ydinalueiden ja tuulivoima-alueiden kaavamääräyksiä täydennettäessä.

yhteyksien ja luonnon ydinalueiden kanssa – ja esittää keinot, joilla nämä ristiriidat poistetaan jo maakuntakaavassa (luku 10.3, s. 102–104).[1]

1. 1.VMK-KAAVASELOSTUS-LUONNOSVAIHE-1.pdf

Henkilö 45

Vastine

Kiitän mahdollisuudestamme antaa lausunto koskien Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan luonnosta.

Luonnosvaiheessa olevassa 1. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu tuulivoima-alueita sijainteihin, jotka ovat ristiriidassa maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa. Ehdotetut aluevaraukset eivät edistä ohjelmassa määriteltyjä painotuksia, kuten kulttuuri- ja matkailuvetoisen pehmeän vetovoiman vahvistamista, tulevaisuuskestävää asumista eikä ilmastokestävän Kanta-Hämeen rakentamista. Lausunnolla olevasta kaavasta tulee poistaa Janakkalan ja Hausjärven rajalle Löyttymäen suuntaan esitetty tuulivoima-alue Löyttymäki-Hietoinen seuraavin perustein:

1) Maisema-arvot ja kulttuuriperintö

Alueidenkäyttölain mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Suunnitellun tuulivoima-alueen läheisyydessä sijaitsee kulttuurihistoriallisesti merkittävä Mommilan kartanomaisema, joka kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Tuulivoimaloiden näkyminen Mommilanjärven yli heikentäisi maiseman arvoa olennaisesti. Tausta-aineistossa todetaan lisäksi, että lähialueella sijaitsee 15 muuta arvokasta maisema- tai kulttuuriympäristökohdetta, joista yksi sijoittuu välittömästi tuulivoima-alueen länsipuolelle.

2) Metsäluonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyyden heikentyminen

Tuulivoima-alue heikentäisi alueen metsien luontoarvoja ja vähentäisi kokonaisuuden ilmastokestävyyttä. Metsälain 10 § edellyttää metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista ja erityisen tärkeiden elinympäristöjen vaalimista. Suunnittelualueelle sijoittuu useita tällaisiksi luokiteltuja elinympäristöjä sekä luonnonsuojelualue. Tuulivoima-alueen toteuttaminen vaarantaisi kyseisten säännösten toteutumisen.

3) Vaikutukset asumiseen ja kiinteistöjen arvoihin

Kiitos mielipiteestä ja hyvistä huomioista tuulivoima-alueiden vaikutuksista. Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa erityisesti tuulivoimaloiden osalta vaikutusten arvioinnit ovat olleet vielä keskeneräisiä, ja niitä tullaan täydentämään ehdotusvaiheeseen mennessä.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan

<p>Tuulivoima-alueen molemmin puolin sijaitsee runsaasti vapaa-ajan asuntoja sekä Mallinkaistenjärven että Mommilanjärven alueilla. Lähellä sijaitsevaa tuulivoimarakentamista pidetään yleisesti merkittävänä asumishaittana, ja se vaikuttaa negatiivisesti alueen imagoon sekä kiinteistöjen arvoihin. Alueidenkäyttölaki edellyttää, ettei kaavoituksesta saa aiheutua maanomistajille kohtuutonta haittaa. Kiinteistöjen arvon aleneminen voidaan tulkita tällaiseksi haitaksi.</p> <p>4) Vaikutukset virkistyskäyttöön Suunnittelualueella on merkittävää ja monimuotoista virkistyskäyttöä. Alue toimii kuntalaisten sienestys- ja marjastusalueena sekä metsästyspiirinä. Tuulivoima-alueen länsipuolella sijaitsee lisäksi Janakkalan kunnan retkeily- ja virkistysalue, jonka kehittämiseen kunta on viime vuosina panostanut. Tuulivoima-alue heikentäisi olennaisesti näiden alueiden käytettävyyttä ja vetovoimaa.</p> <p>5) Vaikutukset linnuston muuttoon Janakkalan, Hausjärven ja Riihimäen alueella sijaitsee kurkien, joutsenten ja hanhien kokoontumis- ja muuttoalueita. Mallinkaistenjärven länsipuolisilla pelloilla tavataan syksyisin suuria parvia, joiden päivittäinen liikehdintä suuntautuu kohti suunniteltua tuulivoima-aluetta. Alue sijoittuu merkittävälle muuttoreitille ja muodostaa linnustolle huomattavan riskin. Tätä ei ole otettu huomioon kaavan taustaineistossa.</p> <p>6) Liito-oravan ydinalueet Mallinkaistenjärven läheisyydessä sijaitsee kahden liito-oravan ydinalueeksi tulkitun kohteen alue. Vastaavaa selvitystä ei ole hyödynnetty tuulivoima-alueen soveltuvuuden arvioinnissa, mikä heikentää suunnittelun perusteellisuutta ja lainmukaisuutta.</p> <p>7) Maakuntakaavan ohjausvaikutus ja kunnille aiheutuvat kustannusriskit Maakuntakaava ohjaa kuntien yleis- ja asemakaavoitusta sekä muuta viranomaisohjausta, ja kuntien tulee edistää sen toteutumista. Tuulivoima-alueiden osoittaminen maakuntakaavaan ilman riittäviä selvityksiä voi johtaa kunnille merkittäviin lisäkustannuksiin, mikäli alue ei tarkemmissa selvityksissä osoittaudukaan soveltuvaksi tuulivoimarakentamiseen. Tuulivoima tulisi ensisijaisesti sijoittaa alueille, joiden onnistumisen edellytykset on huolellisesti selvitetty.</p>	<p>maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.</p>
---	---

<h2>Henkilö 46</h2>	<p>Vastine</p>
<p>Mielestäni vetyputken kulkeminen Topenon kautta ei ole mukavaa, sillä työ vaatii paljon metsän ja luonnon vahingoittamista. Alueella on paljon kulttuurihistoriallisesti tärkeitä alueita ja uskomattoman</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä ja merkitsemme huomion tiedoksi. Vetyputken suunnittelu</p>

<p>upeaa lähiluontoa, jota en haluaisi tuhottavan. Alueen luonto on ainutlaatuinen, enkä halua että valtavat metsätyöt pilaavat lähimetsät. Lisäksi työstä jää alueille aidat ja kulkumahdollisuudet luonnossa eivät ole enää ennallaan. Lisäksi ajatus vetyputkesta lähellä kotia ei tunnu turvalliselta enkä siitä syystä toivoisi putken kulkevan Topenon kautta.</p>	<p>tapahtuu Gasgridin toimesta, ja se on maakuntakaavasta erillinen prosessi. Maakuntakaavan merkintä on ns. yhteystarvemerkinä, eli se ei lainkaan ota kantaa siihen, mistä putki loppujen lopuksi tulisi kulkemaan. Vetyputken reittiä ei suunnitelmien mukaan tulla lainkaan aitaamaan työn valmistuttua.</p>
--	--

Henkilö 47	Vastine
<p>Kaavaehdotuksessa uutena merkintänä on ”Ekologisen verkoston ydinalueet”. Näitä alueita kaavaehdotuksessa on yli 100 000 hehtaaria. Osa näistä alueista on erittäin laajoja. Kaavaselostuksessa kerrotaan, että näille alueille ei voisi sijoittaa teollisen mittakaavan aurinkovoimaloita eikä tuulivoimaloita. Jos näin laajoilta alueilta evätään mahdollisuus tuottaa vihreää energiaa, niin se ei edistä kansallisia tavoitteita vähentää fossiilista energiantuotantoa. Lisäksi se myös eriarvoistaa maanomistajien uusien omien tulonhankintamahdollisuuksien kehittämisen.</p> <p>Kaavaehdotuksen kohdassa 6.1 kerrotaan, että kaavaluonnos estäisi teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden sijoittamisen metsäalueille, luonnontilaisen kaltaisille soille sekä viherrakenteen kannalta merkittäville alueille. Eli tämä tarkoittaa teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden sijoittamista asutetuille alueille ja ruuantuotannon kannalta tärkeille pelloille. On aivan käsittämätöntä, että Suomen kaltaisessa maassa ei voida tehdä metsään eikä soille aurinkovoimaloita, mutta pelloille voidaan tehdä. Tämä kaavamerkinä on huono Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi. Esitämme, että kaavoittaja lieventäisi tämän kohdan ohjeistusta aurinkovoimaloiden sijoittamiseksi metsäisille alueille.</p> <p>Kaavaehdotuksessa on osoitettu tuulivoimaloille alueita. Tammelan kunnan alueelle on varattu Mustialan kylän pohjoispuolelle Haarankorventien varteen tällainen tuulivoimaloiden alue. Kaavaluonnoksessa alue on nimetty nimellä ”Haarankorpi”. Tämän alueen merkittävimmät maanomistajat ovat Metsähallitus ja Mustialan yhteismetsä. Mustialan yhteismetsän mielestä tämä alue ei sovellu tuulivoima-alueeksi. Tämä aiheuttaisi kohtuutonta haittaa pysyväälle asutukselle, jota on aivan alueen keskellä. Samoin alueen pohjois- ja länsipuolella on runsaasti kesämökkejä aivan tämän</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä. Luonnosvaiheen kaavaselostuksessa ei suoraan todeta, että aurinko- ja tuulivoimarakentaminen olisi mahdotonta ekologisen verkoston ydinalueilla, mutta merkinnän tarkoituksena on osaltaan ohjata suurempaa rakentamista muille alueille. Mahdollisuuksia uusiutuvan energian tuotantoon jää maakunnassa edelleen paljon.</p> <p>Metsän raivaamista aurinkovoiman tuotantoa varten on perusteltua rajoittaa menetetyn hiilinielun vuoksi. Uusiutuvassa alueidenkäyttölaissa tullaan hyvin todennäköisesti säättämään aurinkovoiman sijoittamisesta saman suunteisesti, eikä maakuntakaavalla ole perusteita ohjeistaa lainsäädännöstä poikkeavalla tavalla.</p> <p>Haarankorven alue on Hämeen liiton selvityksissä todettu potentiaaliseksi alueeksi tuulivoiman tuotannolle.</p>

<p>alueen välittömässä läheisyydessä. Tämä alue ei sovellu tuulivoima-alueeksi ja tuo merkintä on poistettava lausunnolla olevasta kaavaehdotuksesta.</p> <p>Mustialan yhteismetsä</p>	<p>Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia jatketaan kaavaehdotukseen. Maanomistajan kanta vaikuttaa luonnollisesti tuulivoiman rakentamisen mahdollisuuksiin alueelle.</p>
--	--

Henkilö 48	Vastine
<p>Kiitos mahdollisuudesta osallistua ja nostaa esille tärkeitä asioita.</p> <p>Äskettäin hyväksytyssä maakuntaohjelmassa painotetaan kolme pääteemaa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.kestävää elinvoimaa ja investointeja. 2.hyvinvoivaa väestöä ja yhteisöjä. 3.vetovoimaista elinympäristöä ja monimuotoista luontoa. <p>Tuulivoiman kaavoitus on ristiriidassa näiden painopisteiden ja ohjelman yleisten tavoitteiden kanssa. Erityisesti Hämeen järviylängölle suunnitellut tuulivoima-alueet uhkaavat ohjelman tavoitteiden toteutumista. Maakuntaohjelman sanoma on selvä – siinä ei mainita tuulivoimaa lainkaan. Sen sijaan maakunnan tulisi keskittyä ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden suojeluun, viihtyvyyden parantamiseen sekä virkistys- ja vapaa-ajan asumisen kehittämiseen. On myös tärkeää huomioida maakuntavaltuuston marraskuussa tekemä yksimielinen päätös täydentää ohjelmaa seuraavasti: ”Hämeen Järviylängön potentiaali ja rooli luontoyhteyksien keskeisenä napana tunnustetaan ja panostetaan yhteistyöhön kumppaneiden kanssa.” Tämä tarkoittaa että kaavoituksessa on huomioitava vuoden 2026 alussa käynnistyvä Luontoylänkö 2030 -hanke.</p> <p>Kaikki ehdotetut uudet tuulivoima-alueet sijoittuvat nyt luonnon ydinalueille. Lisäksi kahden alueen on todettu sijaitsevan ”laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden” päällä, ja yksi sijoittuu kriittisen ekologisen yhteyden sekä pullonkaula-alueen kohdalle. Tällainen sijoittelu vaarantaisi luonnon monimuotoisuuden koko Kanta-Hämeen alueella. Kaikki nämä tuulivoimahankkeet tulisi poistaa kaavasta. Kanta-Hämeellä on nyt ainutlaatuinen tilaisuus asemoitua ja profiloitua tuulivoimavapaana alueena, tuulivoimaan liittyvän kasvavan kielteisen huomion keskellä.</p>	<p>Kiitos mielipiteestänne.</p> <p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa</p> <p>Kaavaluonnoksessa esitetyt tuulivoima-alueet on otettu mukaan vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä Niinimäen alueen osalta myös käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tullaan vielä täydentämään kaavaselostukseen ehdotusvaiheeseen mennessä.</p>

Hattulan Niinimäen seutu on sisällytetty kaavaluonnokseen tuulivoima-alueena sillä perusteella, että alueella on jo käynnissä kaavoitusprosessi. Tällainen perustelu ei ole kestävä, varsinkaan kun kaavoituspäätös on tehty täysin ilman että kaavoituspäätöstä tehneillä hallituksen jäsenillä on ollut päätöstä tehdessään tietoa ja ymmärrystä alueen luontoarvoista. Niinimäen kaavoituslupa annettiin täysin ilman minkäänlaisia lisäselvityksiä niin, että hanketoimija Myrsky oli lähettänyt Hattulan kunnalle postia juhannuksen aikoihin 21.6.2023, ja kesäloman jälkeen töihin palannut hallitus äänesti ilman että asia olisi palautettu valmisteluun 7.8.2023 äänin 7-2 kaavoitusluvan antamisesta. Nämä kokouksen asiakirjat ovat julkisia ja niihinkin olisi syytä perehtyä, mikäli vedotaan, että maakuntakaavaan lisätään merkintä Niinimäen tuulivoima-alueesta sen perusteella, että se on jollain tavalla "työn alla". Se, että Hattulassa toimii aktiivinen hankekehittäjä, ei voi olla peruste maakuntakaavan muutokselle. Lisäksi hanketoimija Myrsky Oy:n ja muidenkin hanketoimijoiden yritystoimintaan tulisi perehtyä ennen kuin kaupungit alkavat tehdä yhteistyötä. Myöskään hanketoimijoiden itse laatimat tai heidän tilaamansa selvitykset eivät voi yksinään toimia pohjana päätöksenteossa. Myrsky Oy:n toiminnasta on tullut ilmi monia huolestuttavia asioita. Yhteiskunnallista päätöksentekoa ei missään tapauksessa voi rakentaa näin kestävämmälle ja huteralle pohjalle. Vaikka kuntalaiset eivät ole paikalla kun päätöksiä tehdään, me emme ole tyhmiä ja totuus tulee julki ja päätöksentekijät ovat vastuussa päätöksistään.

Niinimäen luontoarvoiltaan arvokas ja ainutlaatuinen alue ei edes ole soveltuva tuulivoimatuotantoon. Tämä on todettu jo FCG:n laatimassa selvityksessä, jossa alue sijoittui pisteytyksessä heikoimpien joukkoon. Niinimäki kuuluu Kanta-Hämeen laajimpaan hiljaiseen alueeseen, ja se on tunnistettu laadukkaaksi luonnon ydinalueeksi. Tehdyt YVA-selvitykset ovat tuoneet esiin useita tuulivoimahankkeeseen liittyviä ongelmia. Myös ELY-keskus on perustellussa päätelmässään kiinnittänyt huomiota merkittäviin vaikutuksiin. Lisäksi sekä tuulivoima-alue, että siihen liittyvä sähkönsiirtolinja rikkoisivat valtakunnallisesti arvokasta Hämeen Härkätien kulttuurimaisemaa. Alueella on lisäksi Puolivälintie, joka seuraa Hämeen Härkätien vanhaa Talvitielinjausta. Kaavaluonnoksessa ei ole esitetty Hämeen Härkätien talvitien linjausta, ja se tulee merkitä kartalle. Kyseessä on merkittävä osa Hämeen kulttuuriperintöä. Vanha tielinja on osin edelleen tutkimaton, mikä lisää sen kulttuurihistoriallista arvoa entisestään.

Niinimäen tuulivoima-alue tulee poistaa maakuntakaavasta.

Hämeen liiton kannattaisi luopua tuulivoiman kaavoittamisesta alueille, jotka ovat luonto- ja kulttuuriarvoiltaan arvokkaita ja suojelemisen arvoisia. Lopen Pappilanläänin suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuu niin ikään laadukkaaksi tunnistetulle luonnon ydinalueelle. Tällaisille alueille ei tule osoittaa tuulivoimaa. Hämeen järviylängön eteläosa on voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu luontomatkailun kehittämissä kohdealueeksi. Lopen tuulivoima-alue sijoittuu tämän

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-alueella edistävää toimijaa kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Erityisesti tuulivoima-alueiden osalta vaikutusten arviointi on ollut vielä

rajauksen sisälle. Tuulivoiman sijoittaminen luontomatkailun kehittämisalueelle on ristiriidassa alueen tavoitteiden kanssa.

Lopen Pappilanläänin tuulivoima-alue tulee poistaa maakuntakaavasta.

Maakuntakaavassa merkittävänä ympäristövaikutuksia aiheuttavina rakenteina esitetään kaikki 110 kV ja 400 kV sähkönsiirtolinjat. Tästä johtuen, myös suunniteltuihin tuulivoima-alueisiin mahdollisesti liittyvät uudet voimajohtot tulee merkitä ohjeellisina linjauksina. Tarvitaan myös selkeät kriteerit maakaapeloinnin velvoittavuudelle. Ilmajohtoja ei tule sallia yksityisrahoitteisille tuulivoimahankkeille. Nyt on jo ollut tilanne, jossa yksittäinen Hattulassa toimiva hankeyhtiö lähetti joulukuussa 2025 maanomistajille kirjelmiä ja kiristi maanomistajia päivämäärällä johon mennessä pitää allekirjoittaa lupapaperi jos haluaa saada rahaa omistamistaan maa-alueista mikäli hanke toteutuu. Tällainen kiristystoiminta ei sovellu Suomeen.

Kaikki kaavaluonnoksessa olevat hankkeet tulee arvioida huolellisesti. Esimerkiksi valtateiden aitaamisia ei tule lähteä tekemään aitojen mahdollisiin pitkäaikaisvaikutuksiin kunnolla perehtymättä. Päätöksenteossa tulee ottaa myös tulevat sukupolvet huomioon ja miettiä minkälaisen Suomen olemme jättämässä lapsenlapsillemme ja heidän lapsilleen.

Olen huolestuneena seurannut alueen vihreän siirtymän nimissä tehtävää teollisuussuunnittelua ja mm. Forssan datakeskusta koskevassa tilaisuudessa, toimme esille että alueella on tehty mm. liito-orava havaintoja ja saimme vastaukseksi hankkeen esittelijältä että he eivät olleetkaan käyneet laji.fi sivustolla ja muiden selvitysten pohjalta oli todettu että alueella ei ole mitään luontoarvoltaan arvokasta ja alue soveltuu hyvin teollisuuden rakennuspaikaksi. Päätöksenteko ei kertakaikkiaan voi olla näin välinpitämättömällä ja huteralla pohjalla. Kaavoituksen on perustuttava ajantasaisiin ja kattaviin tietoihin. Puutteelliset aineistot vaarantavat arvokkaan suomalaisen luonnon. Luontokadon torjuntaan tulee suhtautua vakavasti ja tämä tulee nyt maakuntakaavaa laativien henkilöiden ottaa huomioon. Päätöksenteon, tiedonvälityksen ja kansalaisten informoinnin on oltava avointa, läpinäkyvää ja tosiasioihin nojaavaa. Esimerkiksi datakeskus jossa varastoidaan 16 000 000 - 23 000 000 litraa polttoöljyä ei ole vihreä!

luonnosvaiheessa puutteellista, ja tätä tullaan täydentämään ehdotusvaiheeseen mennessä.

Sähköverkon suunnittelu on oma, osaltaan maakuntakaavasta riippumaton prosessinsa. Maakuntakaavassa ei esitetä voimala-alueiden sähkönsiirtolinjoja, ellei niitä ole jo vähintään alustavasti suunniteltu. Mikäli siirtolinja toteutetaan maakaapelina, sitä ei esitetä maakuntakaavassa laisinkaan.

Henkilö 49

Vastine

Kiitos mielipiteestä.

<p>Yleisesti ottaen vaihemaakuntakaavan pitäisi olla vielä vahvemmin kytkettynä maakuntaohjelmaan erityisesti elinkeinojen ja työllisyyden suhteen. Suomessa on Euroopan korkein työttömyysaste. Parempi työllisyys olisi sekä ihmisten itsensä kannalta että yhteiskuntarauhan kannalta todella tärkeä asia. Tämän pitäisi olla ykkösprioriteetti.</p> <p>Toinen asia, josta huomautan, ovat ekologisen verkoston ydinalueet. Tämä käsite on uusi kaavassa ja sen sisältöä sekä vaikutuksia pitäisi avata täsmällisemmin. Selostuksessa sanotaan, että peräti 40% maakunnan pinta-alasta kuuluu näihin luonnon ydinalueihin. Esityksessä on myös 12 uutta aluetta näihin ekologiin verkostoihin. Niiden yhteispinta-ala on peräti 1032 neliökilometriä eli 100.000 hehtaaria. Näihin lisäyksiin suhtaudun kriittisesti. Näistä pari aluetta tunnen (Poutunkangas ja Evo) ja ne ovat kyllä ihan tavallista talousmetsää.</p> <p>Sivulla 37 sanotaan, että nuo merkinnät eivät rajaa alueen käyttöä (maa- ja metsätalous, rakentaminen). Kuitenkin suositus on, että suunnittelussa otetaan huomioon alueen ekologisen verkoston merkitys. Myös alueen pirstomista pitäisi välttää. Viranomaisten tehtävä on edistää maakuntakaavan toteutumista. Näin ollen on merkittävä riski, että käytännössä tulevaisuudessa törmättäisiin jonkinlaisiin maankäytön rajoituksiin. Se on uhka omaisuudensuojalle sekä elinvoimalle. Siksi noita merkintöjä pitäisi täsmentää ja vielä selkeämmin kirjoittaa auki se, että nuo merkinnät eivät saa rajoittaa maankäyttöä.</p> <p>Kaavaluonnoksessa on aiemman mukaisesti paljon merkittäviä maisema-alueita. Nämä voivat muodostua ongelmaksi, jos joku maanomistaja haluaisi rakentaa vaikka aurinkovoimaa pelloilleen. Toisaalta kaavassa toivotaan uusiutuvaa energiaa ja toisaalta estetään sen rakentamista. Parempi balanssi näiden tavoitteiden välille tarvitaan.</p>	<p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Tässä kaavassa ei käsitellä elinkeinoelämään liittyviä aluevarauksia, vaan ne tulee huomioiduksi kokonaiskaavan kautta. Siinä esitetään kattavasti kuntien elinkeinoelämää palvelevien aluevarausten verkosto.</p> <p>Ekologisen verkoston ydinaluumerkintä ei rajoita normaalia maa- ja metsätaloutta. Merkinnän suunnittelusuositusta tullaan täsmentämään.</p> <p>Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet perustuvat valtioneuvoston päätökseen vuodelta 2021. Maisema-aluemerkintä ei suoraan estä esimerkiksi aurinkoenergian sijoittamista ko. alueelle, mutta se edellyttää huolellista suunnittelua ja kattavaa vaikutusten arviointia.</p>
--	--

<h2>Henkilö 50</h2>	
<p>Hämeen Liitto Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 vaihemaakuntakaava 1.</p>	<p>Vastine Kiitos mielipiteestä.</p>

Kiitän mahdollisuudesta ilmaista mielipiteeni kaavaluonnokseen. Luonnoksessa on monia hyviä asioita, mutta haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin kohtiin.

Vaihemaa- ja kunnatieteellinen luonnoksen johdannossa todetaan maakuntakaavan ohjaavan kuntien yleis- ja asemakaavoitusta ja viranomaisten alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua. Samassa kappaleessa todetaan myös maakuntakaavan laatimisesta vastaavan aina maakunnan liitto.

Kappaleessa ”suunnittelun valtakunnalliset lähtökohdat” kerrotaan alueidenkäyttölain ohjaavan kaavan valmistelua siten, että siinä on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. seuraaviin asioihin

- alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön
- maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- maiseman, luonnonvarojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen

Tekstissä myös muistutetaan, että kaavan laadinnassa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa.

Kappaleessa muistutetaan myös maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1§ määräyksestä, että kaavaa laadittaessa tulee arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset mm. seuraaviin asioihin:

- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kappaleessa ”suunnittelun maakunnalliset lähtökohdat” palautetaan mieliin juuri vahvistetun maakuntaohjelman kolmea keskeistä pääteemaa, niiden tavoitetta ja toimenpiteitä, sekä strategiaa älykkäästä erikoistumisesta

- Kestävä elinvoima ja investoinnit
 - Kohti investointeja houkuttelevaa keskittymää
 - Kohti uudistuvaa ja verkottunutta aluetta
 - Uudistuva yritystoiminta ja osaaminen
- Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt
 - Kansainvälinen Kanta-Häme
 - Hyvän elämän mahdollisuudet
 - Vahva koulutuksen, työelämän ja hyvinvoinnin yhteys
- Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.

Niinimäen tuulivoima-alueen vaikutuksia on arvioitu laajalti hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa. Maakuntakaavalla ratkaistaan, soveltuuko alue maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Hattulan kunnan vireillä olevassa osayleiskaavassa ratkaistaan alueen rakentamisen varsinaiset mahdollisuudet

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä

- Kaikki hyödyt irti sijainnista
- Tulevaisuuskestävää asumista Kanta-Hämeessä
- Kulttuuri ja matkailu vahvistavat pehmeää vetovoimaa
- Ilmastokestävä Kanta-Häme

Älykäs erikoistuminen perustuu maakunnan omiin vahvuuksiin ja sitä tarvitaan erityisesti hanketyössä ja Euroopan unionilta saatavan rahoituksen suuntaamisessa maakuntamme toimijoille. Yhteistyössä maakunnan toimijoiden, kehittäjien ja yritysten kanssa koottiin yhteen niitä vahvuusalueita, joihin maakuntamme tutkimus- ja innovaatiotyössä halutaan panostaa. Käytettävissä olevia resursseja halutaan keskittää yhä vaikuttavampiin hankkeisiin.

Edellä koostetuista lähtökohdista huolimatta vaihemaakuntakaava sisältää tuulivoima-alueeksi määritellyn Hattulan Niinimäen alueen. Alue oli mukana vuoden 2022 selvityksessä potentiaalisista alueista tuulivoiman rakentamiseen, mutta sai teknistaloudellisessa arvioinnissa vain 2/9 pistettä, eli oli yksi heikoimmiksi tuulivoimaan soveltuvista paikoista. On täysin maakuntakaavan laatimisen toimintaperiaatteiden vastaista, että tällainen hanke otetaan mukaan vaihemaakuntakaavaan sillä perusteella, että yksityisen toimijan aloitteesta alueelle ollaan laatimassa kaavaa tuulivoimaloille. Tällä menettelyllä maakuntakaavan laatimisessa ohjaava vaikutus on yksityisellä toimijalla, ei maakunnan hallinnolla. Nyt maakuntahallinnon pitää objektiivisesti arvioida tämäkin alue, huomioida saatu palaute OAS palautteesta ja tarvittaessa tutustua myös ELY -keskuksen antamaan perusteltuun päätelmään hankkeen aiheuttamista haitoista luonnolle ja asukkaille, sekä alueen sopivuudesta tuulivoimaloille.

Hanke on myös vahvassa ristiriidassa edellä kerrottujen suunnittelun valtakunnallisten lähtökohtien kanssa, koska Niinimäen alue muodostaisi yhtenäisen ekologisen alueen Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylängön kanssa.

Tuulivoima-alue uhkaa lähistön pohjavesialueita ja rakentamisen aikainen maa-aineksen tarve suunnitellaan otettavan lähialueelta, jolloin maan muokkaus olisi erittäin merkittävää. Tuulivoimaloiden rankentaminen vaikeuttaa alueen elinkeinoelämää mökki- ja majoituspalveluiden osalta.

Myös maisemahaitta on merkittävä ja hanke rikkoo maakunnalle kulttuurillisesti tärkeää Hämeen Härkätien maisemaa. Hankealueen kautta on kulkenut Härkätien talvitie, jota ei ole vielä perusteellisesti tutkittu, mutta saattaa sisältää kulttuurihistoriallisesti arvokasta jäämistöä. Tuulivoimaloiden rakentaminen aiheuttaisi myös kohtuutonta haittaa lähialueiden maanomistajille, sekä taloudellisia menetyksiä kiinteistöjen arvon aleneman takia.

keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Härkätien tunnettu talvireitti on tarkoitus tuoda vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa mukaan osana uusiutuvaa historiallisten teiden kokonaisuutta. Uudet arkeologiset löydöt on oleellista huomioida ennen tuulivoimaloiden rakentamista.

Uuden maakuntaohjelman keskeiset teemat antavat myös vahvan käsityksen alueen sopimattomuudesta tuulivoimalle, koska hankkeen maakunnan elinvoimaa lisäävä vaikutus on kovin lyhytaikainen. Rakennusvaiheessa hanke työllistää jonkin verran ja kunnan kiinteistöverotulot lisääntyvät tuulivoimaloiden toiminnan alkuvuosina, mutta vähenevät sen jälkeen. Väestön hyvinvointi heikkenee melu- ja välkevaikutusten takia ja hyvän elämän edellytykset katoavat. Alueen vetovoimaisuus heikkenee ja luonnon monimuotoisuus katoaa tuulivoima-aluetta rikkovan tieverkoston takia. Alueesta tulee teollisuusalue ja siellä liikkumista joudutaan rajoittamaan mm. talvella jäävaaran takia.

Etelä-Hattulan alueella ovat paikalliset suojelu- ja asukasyhdistykset koonneet alueen kehittämisohjelman EH40, joka edistäisi ja kehittäisi monia näitä maakunnallisen suunnittelun keskeisiä strategisia tavoitteita, mutta niiden toteuttaminen ei ole mahdollista, jos tuulivoimalat rakennetaan.

Johtopäätökset

1. Tuulivoima-alueen merkintä Niinimäessä

Niinimäen tv-merkintä olisi nyt poistettava vaihemaakuntakaavan luonnoksesta ja mikäli Hattulan kunta joskus myöhemmin vahvistaa vireillä olevan tuulivoimakaavan Niinimäkeen, se lisättäisiin Hattulan kunnassa hyväksytyyn kaavan mukaisesti ja laajuisesti maakuntakaavaan.

2. Vanha Talvitie

Niinimäen tuulivoima-alueen läpi kulkee Talvitienä tunnettu Hämeen Härkätien tielinjaus, jota käytettiin talvisin. Reitti kulki jäätyneiden soiden ja järvien ylä- ja ylitti Renkajärven suunnilleen Vuohiniemen kohdalta. Reitin varrelta on löydetty mm. Luurilan pelloilta aarrekätkö, josta tunnetuin esine on Luurilan lintuna tunnetun korun esikuva. Nykyisen Puolivälintien ympäristössä on merkkejä torppien perustuksista ja kivimuureista. Alueella ei tietävästi ole vielä tehty kattavia arkeologisia tutkimuksia, mutta viitteitä merkittäviin historiallisiin arvoihin kuitenkin on. Alue on lisättävä valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (VARK) listalle ja alueella olisi suoritettava perusteelliset tutkimukset.

mökkiläinen

Kaavaluonnokseen on rajattu useita tuulivoimala-alueita, jotka ovat ristiriidassa yleisten alueidenkäyttötavoitteiden ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden kanssa. Hämeen Järviylängön osalta kriittisimpänä näistä ovat Etelä-Hattulan Niinimäkeen, Lopen Kaakkomäkeen sekä Tammelaan valtateiden 10 ja 54 risteysalueelle kaavoitetut tuulivoimala-alueet.

Nämä tulisivat toteutuessaan rikkomaan yhtenäisen ja ainutlaatuisen Hämeen Järviylängön luontoalueen ja haittamaan vaikutusalueillaan yllämainittuja alueiden käyttötavoitteita ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita sekä pirstomaan tämän ainutlaatuisen luontoalueen peruuttamattomasti. Huomioitavaa on, että tuulivoimalat tulisivat vaikuttamaan kielteisesti (maisema-, melu- ja luontohaitat) usean kilometrin alueelle ympäristöönsä ja usean voimalan yhteisvaikutuksena vielä kerrannaisvaikutukset päälle.

Maakuntakaavaa laatiessa pitäisi pystyä katsomaan riittävän pitkälle tulevaisuuteen, vuosikymmenien päähän, eikä lisätä kaavaan kyseenalaisia alueita vain sillä perusteella, että jollekin alueelle jokin yksittäinen toimija on aloittanut teollisen mittakaavan voimalahankkeen selvityksen. Näin on tapahtunut esim. Hattulan Niinimäen kohdalla, jossa tämä tuulivoimala-alue toteutuessaan pirstoisi peruuttamattomasti yhtenäisen Järviylängön alueen ja aiheuttaisi merkittävät negatiiviset vaikutukset alueen luonto- ja asutuskäytölle. Maakuntakaavan pitäisi kokonaisuutena nimenomaan katsoa ja ohjata maakunnan luonto- ja elinkeino- ja elinvoima-alueita siten, että molemmat näkökulmat tulee pitkäjänteisesti huomioitua, paikallisia asukkaita unohtamatta.

Hattulan Niinimäki on yllämainituista alueista itselleni tutuin ja sen suhteen voidaan selvästi todeta (esim. aiemmat Kanta-Hämeen potentiaaliset tuulivoimala-alueet, FCG tutkimus v. 2022), että siinä mahdollisen tuulivoimala-alueen tuomat haitat ovat selvästi potentiaalisia hyötyjä suuremmat. Suurimpana kärsijänä tässä tulisivat toimimaan alueen luonto ja lähiseudun asukkaat (pysyvät ja vapaa-ajan asukkaat).

Mikäli tuulivoima tai aurinkoenergia voimaloita maakuntaan halutaan kaavoittaa ne tulisi ensisijaisesti ohjata jo rakennetuille ja luontoarvoiltaan jo pitkälti menetetyille alueille. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta tuulivoimaloille soveltuvasta alueesta olisi esim. Hämeenlinnan Moreenin-Karanojan teollisuus/logistiikka-alue.

Sen sijaan vielä olemassa olevien yhtenäisten luontoalueiden, kuten Hämeen Järviylänkö, kaavoittamista minkä tahansa teollisuuden käyttöön tulisi mahdollisimman pitkälle välttää. Näissä

Kiitos mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 selvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-alueita edistävää toimijaa kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua

<p>metsäisissä luontoalueissa meillä on Kanta-Hämeessä vielä merkittävästi arvoa, joiden todellinen merkitys tullaan todennäköisesti ymmärtämään vasta vuosien päästä.</p>	<p>palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p> <p>Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.</p> <p>Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.</p>
--	---

Henkilö 52	Vastine
<p>*** ja *** antavat lausunnon maanomistajana ja vakituksena asukkaana Renkajärven rannalla.</p> <p>Kaavaluonnoksessa on ristiriitaisuuksia. Oheistan mukaan *** tekemän lausunnon. Lausumme kaavaluonnoksesta samoin.</p> <p>** Liitteenä Alajärven ja Takajärven suojeluyhdistys ry:n lausunto.**</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä. Vastine Alajärven ja Takajärven suojeluyhdistys ry:n lausuntoon löytyy kyseisen lausunnon kohdalta.</p>

Yleinen kanta

Vastustamme Niinimäen tuulivoima-alueen osoittamista maakuntakaavan luonnoksessa esitetystä laajuudesta ja sijainnista.

Maakuntakaava on pitkän aikavälin (2040) alueidenkäytön suunnitelma, joka ohjaa kuntakaavoitusta ja sitoo tulevaa maankäyttöä. Tuulivoima-alueen merkitseminen on vahva aluekehityksellinen linjaus, joka rajoittaa myöhempiä vaihtoehtoja ja ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Tästä syystä merkinnän tulee perustua huolelliseen, johdonmukaiseen ja ristiriidattomaan kokonaisarviointiin.

Ristiriita luonnon monimuotoisuustavoitteiden kanssa

Vaihemaakuntakaavan keskeisenä teemana on "puhdas siirtymä", mutta samassa kokonaisuudessa korostetaan:

- luonnon monimuotoisuuden edistämistä
- ekologista verkostoa ja sen kriittisiä kohtia
- luonnon ydinalueita

Niinimäen alue on olennainen osa Etelä-Suomen luonnon ydinaluetta ja ekologista verkostoa. Alue on ekologisesti merkittävä kokonaisuus lähialueen luonnolle ja eliöstölle.

Tuulivoimala-alueen välittömään läheisyyteen sijoittuva Renkajärvi tunnetaan sen vapaa-ajan mutta myös vakituisten asukkaiden toimesta tärkeänä lintujen asuinympäristönä ja muuttoreitinä. Alueen asukkailta löytyy paljon dataa (havaintoja, kuvia jne.) lajeista, joita pesii, hankkii ravintonsa sekä käyttävät levähdyspaikkana järvioluetta. Vakioasukkaita mm. kalasääksi, kuikkia, kaakkureita, isokoskeloita, telkkiä, kurkia, joutsenia, jalko- sekä harmaahaikaroita, pöllöjä ja haukkoja (suohaukkojakin). Muuttomatallaan havaittuja mm. Maakotka, merikotka, härkälintu, allit, nokikana ja metsähanhi.

Teollisen mittakaavan tuulivoimarakentaminen (voimalat, tiet, kaapeloinnit, mahdolliset voimajohdot) muuttaa alueen rakennetta, sekä vaikuttavat lähiympäristön eläimistöön pysyvästi (biodiversiteetin lasku) ja pirstoo yhtenäistä luontokokonaisuutta.

Tämän hetken vaikuttavuusarviot eläinlajeihin ja luontoarvoihin ovat puutteellisia. Vaikuttavuusarvioinnit tulisi tehdä perusteellisemmin. Luonnon monimuotoisuuden edistämistavoitteet ovat ristiriidassa suunnitellun tuulivoima-alueen kanssa.

Vaikutukset vapaa-ajan asumiseen ja maisemaan

Kiitos mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentiaaliselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-alueita edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana

Alueen läheisyydessä sijaitsee vapaa-ajan asutusta, jonka keskeinen arvo perustuu:

- luonnonrauhaan
- maiseman avoimuuteen ja yhtenäisyyteen
- hiljaisuuteen
- erämaiseen ympäristöön

Teollisen mittakaavan tuulivoimat muuttavat maisemarakennetta laajalla vaikutusalueella.

Vaikutukset eivät rajoitu välittömään hankealueeseen, vaan ulottuvat näkyvyys- ja melualueelle.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella:

- vapaa-ajan asumisen viihtyvyyteen kohdistuvia pitkäaikaisia vaikutuksia
- alueen vetovoiman heikkenemistä
- mahdollisia taloudellisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoon

Nämä näkökohdat eivät näyttäyty luonnosvaiheen aineistossa riittävän perusteellisesti arvioituina maakuntakaavatasolla.

Vaikuttavuus ja vaihtoehtovertailun riittävyys

Maakuntakaavamerkintä edellyttää läpinäkyvää perustelua siitä:

- miksi juuri tämä alue on valittu
- mitä muita vaihtoehtoisia alueita on tarkasteltu
- miksi vähemmän herkät tai jo voimakkaasti muokatut alueet eivät sovellu paremmin

Maakuntakaavassa tulee esittää selkeä alueellinen vaihtoehtovertailu, jossa huomioidaan:

- ekologinen herkkyys
- maisemavaikutukset
- asumiseen kohdistuvat vaikutukset
- kokonaisvaikutukset maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

Ilman riittävää vaikuttavuusarviota ja vaihtoehtovertailua merkintä jää perusteluiltaan puutteelliseksi.

Johtopäätös ja vaatimus

Edellä esitetyin perustein katsomme, että Niinimäen tuulivoima-alueen osoittaminen maakuntakaavan luonnoksessa on ongelmallinen seuraavista syistä:

1. Ristiriita luonnon monimuotoisuuden ja ekologisen verkoston tavoitteiden kanssa
2. Merkittävät maisema- ja viihtyvyydsvaikutukset vapaa-ajan asumiselle
3. Puutteellinen vaikuttavuus ja vaihtoehtovertailu maakuntakaavatasolla
4. Pitkäaikainen vaikutus alueen kehityssuuntaan

Pyydämme, että:

- Niinimäen tuulivoima-alueen merkintä poistetaan maakuntakaavasta

maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

tai
- Mikäli merkintää ei poisteta, tulee kaavaluonnosta muuttaa siten, että Niinimäen tuulivoima-alue supistetaan tai siirretään vähemmän ekologisesti herkälle alueelle. Ennen kaavan viemistä ehdotusvaiheeseen on esitettävä maakuntakaavatasoinen vaihtoehtovertailu, jossa perustellaan, miksi juuri Niinimäen alue on valittu suhteessa muihin potentiaalsiin alueisiin. Ilman tällaista vertailua ja alueen (metsä- ja suoluonnon) tarkennettua vaikuttavuusarviointia kaavamerkintä on puutteellisesti perusteltu.

Henkilö 54

Vastine

Vaadimme alla olevilla perusteilla Kanta-Hämeen vaihemaakuntakaavan luonnoksesta poistettavaksi tuulivoima-aluevarauksen Hattulan Niinimäeltä. Varaus sijaitsee arvokkaalla Hämeen järviylängöllä, joka tulee ottaa osaksi ekologisen verkoston ydinalue -merkintää koko 10-tien pohjoispuoliselle osalle.

1. Luonnos on Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 tavoitteiden vastainen
Maakuntakaavan Kanta-Hämeen maakunnallisten ekologiseen verkostojen selvityksessä (2016) on Hämeen järviylänkö suurimmalta osaltaan ekologisen verkoston laadullisesti edustavia luonnon ydinalueita tai muita luonnon ydinalueita. Alueella risteilee myös merkittäviä ekologisia yhteyksiä. Kanta-Hämeen melutasoltaan hiljaisten alueiden selvityksessä (2020) järviylänkö on potentiaalista hiljaista aluetta.

Molemmat selvitykset perustelevat maakuntakaavan ratkaisuja. Maakuntakaava 2040 kartassa ei järviylängön alueelle ole niiden perusteella sijoitettu mitään näitä arvoja vaarantavia toimintoja. Kaavan maankäyttöratkaisu yhdistää alueen lukuisat hajanaiset eri suojelulakien alaiset kohteet luonnon ja suojelun kannalta riittävän isoksi kokonaisuudeksi.

2. Luonnos on maakuntaohjelman tavoitteiden vastainen
Alueidenkäyttölain 25§:n mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma. Hämeen maakuntavaltuusto on 24.11.2025 hyväksynyt Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2026-2029.

Maakuntaohjelma on selkeän tarkoituksellisesti luopunut tuulivoiman nostamisesta Kanta-Hämeen energiantuotantomuodoksi. Sen sijaan se nostaa esiin bioenergian, kiertotalouden sekä rakennetun

Kiitos mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentiaaliselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalnin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-aluetta edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin

ympäristön aurinkovoiman mahdollisuudet. Näin mahdollistetaan maakunnan elinvoimalle ja pehmeälle vetovoimalle keskeisten matkailu- ja virkistyspalveluiden sekä monipaikkaisuuden voimakas kehitys – otetaan kaikki hyöty maakunnan loistavasta sijainnista, luonnonrauhasta ja luonnon ydinalueista.

Ristiriita kaavaluonnoksen ja maakunnan strategian eli maakuntaohjelman välillä on hyvin selkeä. Pehmeän vetovoiman kehittymisen kannalta keskeiset alueet ovat 2016 selvityksen mukaisia luonnon ydinalueita ja hiljaisia alueita. Nyt luonnoksessa ehdotetuista viidestä uudesta tuulivoima-alueesta kaksi on sijoitettu laadullisesti edustavalle luonnon ydinalueelle ja kolme muille luonnon ydinalueille.

3. Vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueiden ratkaisu on sen omien tavoitteiden vastainen Kaavaluonnoksen sSelostuksen kappaleessa 3.7.5 Ilma ja melu, todetaan että: "Todella hiljaisia alueita löytyy vain kaukana asutuskeskuksista ja Kanta-Hämeessäkin luonnonrauha-alueet vaativat suojelutoimenpiteitä säilyäkseen. Järviylängön alue on luonnonrauha-alue sanan parhaassa merkityksessä sekä myös mittakaavaltaan ainutlaatuinen koko Etelä-Suomessa. Vaihemaakuntakaavaa koskevissa selvityksissä ei ole riittävästi osoitettu järviylängön hiljaiselle ja ekologisesti arvokkaalle kokonaisuudelle sijoittuvan tuulivoima-alueen oikeutusta ohittaa kaikki aiemmat maakuntakaavan 2040 selvitykset tai maakuntasuunnitelman 2026-2019 tavoitteet. Kaavaluonnoksen vaikutusten arviointi ei tätä ristiriitaa avaa.

4. Hattulan Niinimäki on keskeinen osa Hämeen järviylänköä Hämeen järviylängön ainutlaatuisuus pohjautuu siihen, että siitä on muodostunut vain muutaman tien halkoma, yhtenäinen alue, jolla on lähinnä haja-asutusta ja metsäalueita. Normaalisti maa- ja metsätalouskäytöstä huolimatta se on säilyttänyt vanhan luonteensa. Järviylängön pohjoisosassa sijaitsee hyvin yhtenäinen, laaja metsäalue ja sen keskellä Niinimäki. Kolme merkittävää ekologista yhteyttä kulkee sen kautta, kun Alajärvi, Takajärvi ja Renkajärvi rajaavat metsän juuri siinä kohtaa verrattain pieneksi. Niinimäen teollinen käyttö katkaisisi Seitsemänlamminsuon ekologiset yhteydet ja myös yhteyskäytävät Evon suunnalta länteen. Ekologinen verkosto ja sen ydinalueet kärsisivät Niinimäen aluetta paljon laajemmin.

seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua

	ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.
--	---

Henkilö 55	
	Vastine
Hattulan Niinimäen Tuulipuistoa koskeva lausunto. En vastusta tuulivoimaa, mutta vastustan suunnitellun tuulipuiston rakentamista kyseiselle paikalle. - rauhallinen maalaismaisema, jossa paikallisten lisäksi myös paljon vapaa-ajan asuntoja - pienien järvien keskellä, jossa näkyvyys ja meluhaitta häiritsevää - mahdolliset verkkoyhteyksien häiriöt	Kiitos mielipiteestä. Merkitään tiedoksi.

Henkilö 56	
	Vastine
Jyrkkä ei tuulivoimalle. Ei pilata kaunista ja puhdasta luontoa. Lisäksi tuulivoimayhtiö on epävakaana. Tonttien arvo laskee. Kunnalle sekä maanomistajille jää aikanaan maksut voimaloista. Paljon surullisia ennakkotapauksia. Suuri toive että kunta evää hankkeen.	Kiitos mielipiteestä. Merkitään tiedoksi.

Henkilö 57	
	Vastine
<p>Piilonsuon kiertotalousalue</p> <p>Suoalue kiertotalousalueena ei kuulosta mielestäni millään tasolla järkevältä. Etenkään, kun alueelle on tällä hetkellä suunniteltu myös loppusijoituspaikkaa vaaralliselle jätteelle. Aihe on tärkeä, mutta sille kaavailtu alue ehdottoman väärä.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Piilonsuon kiertotalousalueen merkintä sisältyy lainvoimaiseen Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavaan. Merkintään ei ole esitetty muutoksia vaihemaakuntakaavan luonnoksessa eikä</p>

<p>Kiertotalousalueen välittömässä läheisyydessä on luonnonsuojelualuevaraus ja suoalueella itsellään asuu luonnonsuojelulain suojaamia eläinlajeja. Piilonsuon ja Alasjärven Luulionlahden välillä on lisäksi vesiyhteys ja virtaussuunta on nimenomaan Piilonsuolta Alasjärveä kohti. Alasjärvestä vesi virtaa Tervajokea pitkin Kernaalanjärveen. Tätä vesireittiä rasittaa jo mm. Tervakosken paperitehdas. Lähiympäristössä on lisäksi mm. asutusta, ulkoilualueita sekä pohjavesialueita.</p> <p>Mielestäni suolle sijoitettu kiertotalousalue tulisi ehdottomasti poistaa kaavasta ja lähteä ajamaan suoalueen ennallistamista.</p> <p>Päärata Riihimäki - Forssa - Humppila</p> <p>Nykyisellä ohjeellisella sijainnilla toteutettuana rata halkoisi useampaa maakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta, minkä lisäksi se Vähikkälässä osuisi myös em. maisema-alueen lisäksi maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Toivanjoen ylityskohdassa rata olisi suunniteltu kapeahkoon kohtaan kahden luonnonsuojelun alueen ja natura-alueen väliin. Mielestäni radan linjasta tulisi ainakin näiltä osin tarkastella uudelleen tai pohtia rataosuuden tarpeellisuutta ja poistamista kaavasta kokonaisuudessaan. Toivoisin uudelleenarviointia etenkin siinä tilanteessa, jos kylät, joiden läpi rata on mahdollisesti suunniteltu rakennettavan, eivät itse hyödy tästä mitenkään (juna-asema).</p>	<p>kiertotalousalueiden aluevarauksia ole tarkoitus käsitellä vaihemaakuntakaavassa.</p> <p>Kyseinen ratamerkintä Riihimäki – Forssa – Humppila sisältyy niin ikään vuonna 2019 valmistuneeseen lainvoimaiseen kokonaismaakuntakaavaan, eikä se sisälly nyt laadittavana olevaan vaihemaakuntakaavaan. Kyseinen kaavamerkintä on ns. yhteystarvemerkintä, eli se ei ota lainkaan kantaa siihen, mistä ratalinjaus mahdollisesti voisi joskus kulkea. Yhteystarpeen tulevaisuutta ja mahdollista tarkempaa linjausta tarkastellaan myöhempien maakuntakaavan päivitysten yhteydessä.</p>
--	---

Henkilö 58	Vastine
<p>Kiitän mahdollisuudesta antaa lausunto 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen.</p> <p>”Oi katsohan lintu oksalla puun, se laulaa niin kauniisti aina..” Pitääkö meidän jatkossa laulaa: ”Oi katsohan myllyä välkehtivää, se pauhaa ja lintuset surmaa...”</p> <p>Tuulimylyt tuottavat vihreää sähköä, mutta MILLÄ HINNALLA? Ensin raivataan leveät tieverkostot metsään, sitten rakennetaan 300 m korkeita monumentteja keskelle kaunista järviylänköä. Jatkuva välke ja taustamelu karkottaa linnut, muut eläimet ja pahimmillaan lopulta ihmisetkin.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentiaaliselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan johdosta.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentiaalin</p>

Maakuntaliiton uuden maakuntaohjelman eli maakunnan strategian mukaisesti maakunnan tulee panostaa ympäristöön ja sen suojeluun, viihtyvyyteen ja virkistyspalveluiden ja vapaa-ajan asumisen (monipaikkaisuuden) kehittämiseen.

Auttavatko nämä valtavat tuulimylyt tätä kehitystyötä?

Järviylängön pohjoisosassa sijaitsee hyvin yhtenäinen, laaja metsäalue ja sen keskellä Niinimäki. Kolme merkittävää ekologista yhteyttä kulkee sen kautta, kun Alajärvi, Takajärvi ja Renkajärvi rajaavat metsän juuri siinä kohtaa verrattain pieneksi. Niinimäen teollinen käyttö katkaisisi Seitsemänlamminsuon ekologiset yhteydet ja myös yhteyskäytävät Evon suunnalta länteen. Ekologinen verkosto ja sen ydinalueet kärsisivät Niinimäen aluetta paljon laajemmin. Tämä kokonaisuus menee rikki ja moni ekologinen yhteys katkeaa.

Niinimäen tuulimylyalue vaikuttaisi hyvin kielteisesti koko Renkajärven ja sitä ympäröivän alueen käyttöön virkistykseen sekä vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen, kun hiljaisuus häviäisi ja kulturihistoriallinen maisema tuhoutuisi. Sama vaikutus ylettyy Takajärven ympäristöön, Hyrvälään ja Kouvalaan.

Tämä on maakunnallinen asia, eikä Niinimäkeä voi merkitä maakuntakaavassa myllyalueeksi vain siksi, että Hattula haluaisi.

Hiilineutraalius on tavoittelemisen arvoinen asia, mutta siihen ei kannata pyrkiä uhraamalla muut luonto- ja ympäristöarvot, puhumattakaan ihmisten asumisviihtyvyydestä niin vakituisissa kuin vapaa-ajan asunnoissa. Tuulivoiman ongelmallisuus on tullut selväksi kuluneen talven aikana - tuotanto on käynyt jopa miinuksella juuri silloin kun kulutus on suurinta.

Kanta-Hämeen on syytä seisoa omilla jaloillaan ja perusteellisten selvitysten jälkeen todeta, että on maakunnan ja Suomen etu, että Hämeessä keskitytään uudempiin uusiutuvan energian ratkaisuihin ja kiertotalouteen. Samalla säilytetään koko Etelä-Suomen tarvitsema, hyvin saavutettavissa oleva luonto.

Toivon, että nämä näkökulmat huomioidaan maakuntakaavan jatkotyöstössä.

kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-aluetta edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Henkilö 59

Vastine

1) Kaasulinjan yhteystarpeen merkinnällä osoitetaan maakunnallisiin tarpeisiin perustuva kaasuputken yhteystarve Riihimäeltä Hämeenlinnan kautta Pirkanmaalle. Merkintään ei liity AKL 33§:n mukaista rakentamisrajoitusta.

Maakuntakaavan merkintä kaasulinjan yhteystarpeesta pohjoiseen kuvastaa yleispiirteistä mahdollisen vety- tai monikaasuputken suuntaa. Merkintä kulkee pääasiassa nykyisen maakaasuverkoston tuntumassa, mutta yhteystarvemerikintä ei osoita kaasuputken tarkkaa sijaintia.

Nykyinen maakaasuputki sijaitsee tällä hetkellä yli 100 metrin etäisyydellä maatilamme talouskeskuksesta ja asuinrakennuksestamme. Luonnoksessa oleva linjaus on piirretty kulkemaan asuinrakennuksen ja talouskeskuksen päältä. Esitän, että kaavamerkintä merkittäisiin kaavakartalle nykyisen kaasuputken kohdalle. Nykyisen maakaasuputken linjauksen käyttöä kaavakartassa puoltaisi se, että yhteystarvemerikintä ei osoita kaasuputken tarkkaa sijaintia ja että tarkemmassa suunnittelussa uusi vetyputki voisi sijoittua maakaasuputken länsi- tai itäpuolelle. Vaikka merkintään ei liity AKL 33§:n mukaista rakentamisrajoitusta, asutuilla alueilla Hämeenlinnan länsipuolella (Luolaja, Kolkamäki, Sampo) olisi vaihtoehtoisesti tehtävä vetyputken linjauksen tarkempi suunnittelu maakuntakaavan tasolla, jotta kaavamerkinnästä ei aiheudu tarpeetonta haittaa alueen kiinteistöjen tulevalle käytölle.

Kiitos mielipiteestä.

Vetyputken yhteystarvemerikinnästä ei aiheudu haittaa maanomistajille, sillä siihen ei sisälly AKL 33§:n mukaista rakentamisrajoitusta. Pohjois-eteläsuuntainen yhteystarvemerikintä on yleispiirteinen, eikä se osoita mahdollisen kaasuputken tarkkaa sijaintia.

Vety- ja maakaasuputkea ei voi sijoittaa vierekkäin aivan lähelle toisiaan, mutta maakaasuputken maastokäytävää voisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää uuden kaasuputken rakentamisessa. Tarkempi kaasuputken suunnittelu vaatii oman suunnitteluprosessinsa. Tarvetta yhteystarvemerikinnän täsmentämiselle tutkitaan kaavaehdotusta valmistellessa.

2) "Ekologisen verkoston ydinalue" kaavamääräystä tulee selkeyttää. Luonnoksessa asia on esitetty kaavamääräyksessä ja arvioiduissa vaikutuksissa epämääräisesti.

Luonnoksen kaavamääräyksessä on todettu: "Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä luonnon ydinalueita, laajoja yhtenäisiä metsäalueita, jotka ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei estä alueen maa- ja metsätaloustaloudellista käyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen."

Arvioiduissa vaikutuksissa merkinnästä todetaan kuitenkin seuraavaa: "...Alueet tulevat säilymään edelleen pääasiassa metsätaloustaloudellisesti eikä merkinnällä ole vaikutusta nykyisenlaisen käytön jatkumiseen."

Kiitämme huomiosta. Ekologisen verkoston ydinalueiden kaavamääräyksiä tullaan tarkentamaan kaavaehdotuksessa palautteen ja jatkotarkastelun perusteella.

Se, että merkintä ei estä kaavamääräyksissä lueteltuja käyttömuotoja, on ihan eri asia kuin se, että sillä ei ole vaikutusta nykyisenlaisen käytön jatkumiseen. Kaavamerkintää tuleekin selkeyttää niin, että siinä suoraan todetaan, ettei merkinnällä ole vaikutusta maa- ja metsätaloukseenkäyttöön. Kaavamerkinnän viimeinen lause tulisi muuttaa yhteneväiseksi vaikutusten arvioinnin kanssa seuraavasti:
Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä luonnon ydinalueita, laajoja yhtenäisiä metsäalueita, jotka ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkinnällä ei ole vaikutusta maa- ja metsätaloukseenkäyttöön tai käyttöön haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

Henkilö 60

Vastine

Mielipiteenä maakuntakaavaluonnoksesta esitän seuraavaa:

Maakuntakaavan tulee olla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen. Laadittu luonnos on ristiriidassa tavoitteiden kanssa seuraavalta osin:

Tuulivoimaloiden alueen (tv) osoittaminen Hattulan Niinimäen alueelle ei edistä elinympäristön laadun parantamista tai luonnon voimavarojen kestäväää käyttöä eikä myöskään luonnon monimuotoisuuden edistämistä. Tuulivoimaloiden sijoittaminen keskeiselle osalle Hämeen järviylänköaluetta rikkoisi Etelä-Suomen oloissa erityislaatuisen yhtenäisen rakentamattoman ja hiljaisen metsäalueen, jonka arvot on aiemmin todettu maakuntakaavoituksen yhteydessä. Alueen ulkopuolella vain 0,5-1:n kilometrin päässä on lukuisia loma- ja ympärivuotisia asuntoja, joiden maisemakuvaa ja viihtyisyyttä voimalat heikentäisivät. Alueen vaikutuspiirissä on myös valtakunnallisesti merkittävä Hämeen Härkätien maisema-alue, jonka näkyymiin korkeat tuulivoimalat vaikuttaisivat haitallisesti. Tuulivoimaloiden rakentaminen tälle alueelle vaarantaisi myös Takajärven veden säilymisen laadultaan hyvänä, koska rakentamisen vaatimat turve- ja maa-alueiden kaivuut ja täytöt aiheuttaisivat ravinteiden ja elohopean valumia vesistöön Takajärveen laskevien ojien kautta. Edellä mainituin perustein katson, että tuulivoimaloiden alueen merkintä (tv) tulee poistaa maakuntakaavasta.

Kiitos mielipiteestä.

Merkitään tiedoksi ja huomioidaan jatkovalmistelussa.

Kiitän mahdollisuudesta antaa lausuntoni vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Mieleni liittyä uusiin tuulivoimamerkintöihin Niinimäen alueella, jotka vaikuttavat voimakkaasti lähialueen ainutlaatuisuuteen ja herkkään kokonaisuuteen ja sen luonnonrauhan ja maisemallisen yhtenäisyyden säilymiseen.

1. Luonnon ja virkistyskäytön kokonaisarvo kaipaa parempaa painoarvoa

Onkilampi ja Renkajärvi sekä muut Niinimäen läheiset alueet ovat maisemaltaan ja luonteeltaan hiljaisia, luonnonläheisiä ja virkistyskäytölle olennaisia alueita. Vapaa-ajan asuminen on alueella pitkäaikaista ja vakiintunutta, ja sen arvo perustuu rauhaan, järvimaisemaan ja yhtenäiseen luontoympäristöön. Nämä alueelliset piirteet ovat olennainen osa järviylängön identiteettiä ja vetovoimaa.

Maakuntakaavan luonnoksessa esitetyt tuulivoima-alueet eivät mielestäni huomioi riittävästi näiden järvien ympäristöjen erityispiirteitä eikä vapaa-ajan asukkaiden kokemusta alueesta.

2. Tuulivoima-alueiden sijoittaminen näin herkkään ympäristöön on kyseenalaista

En pidä tarkoituksenmukaisena sijoittaa laajoja teollisia rakenteita seudulle, jonka arvo perustuu hiljaisuuteen ja luonnon yhtenäisyyteen. Melun, maisemavaikutusten ja välkkeen lisäksi myös uudet tieyhteydet ja rakennusvaiheen liikenne vaikuttaisivat vahvasti alueen kokemiseen.

Koen, että tällaisten vaikutusten arviointi tulisi tehdä huolellisemmin ja painottaa nimenomaan vapaa-ajan asumisen ja luontoarvojen merkitystä. Ymmärrän uusiutuvan energian tarpeen, mutta pidän ongelmallisena, että laajoja tuulivoima-alueita tarkastellaan juuri tämän vaikutusalueen sisällä. Suurten rakenteiden tuominen alueelle muuttaisi maisemaa ja äänimaisemaa tavalla, jonka vaikutuksia ei mielestäni ole arvioitu riittävän kriittisesti.

Vaikka luontoarvojen menettämisellä on alueen arvoon myös voimakas negatiivinen talousvaikutus, eivät vaikutukset rajoitu vain teknisiin mittareihin: mökkiläisen näkökulmasta ympäristön viihtyisyys, hiljaisuus ja maisemalliset arvot ovat keskeisimpiä syitä viettää aikaa näillä järvillä. Näiden arvojen heikentyminen olisi konkreettinen ja peruuttamaton seuraus.

Kiitos mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-alueita edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina

3. Ekologisen verkoston pirstoutuminen on todellinen riski

Alueella on useita tärkeitä kulkureittejä monille eläinlajeille. Uusien teiden rakentaminen, laajat työmaa-alueet tai tuulivoimaloiden sijoittaminen tähän kokonaisuuteen voisivat katkaista näitä reittejä tavalla, joka ei näy vain kartalla vaan käytännössä koko järviylängön alueella.

Alueen eheys on juuri sen vahvuus, ja sen säilyttäminen on tärkeää sekä luonnon että ihmisten kannalta. Vaikka hankkeita tarkastellaan usein teknisen toteutettavuuden näkökulmasta, ekologinen kokonaisuus on herkkä ja muutokset voivat heijastua laajalle.

4. Asukkaiden ja mökkiläisten näkemyksiä ei tule käsitellä toissijaisina

Vapaa-ajan asukkaat viettävät alueella suuren osan vuodesta, erityisesti kesäisin ja viikonloppuisin, ja heidän kokemuksensa ympäristön muutoksista ovat konkreettisia. Etätyön lisääntymisen myötä seudun vierailumäärät ovat entisestään kasvaneet. Alueella käydään ulkoilemassa, kalastamassa, marjastamassa ja olemassa luonnon keskellä. Suunniteltujen muutosten vaikutuksia näihin kaikkiin tulisi arvioida huolellisesti ja avoimesti.

Toivon, että päätöksenteossa ei ohiteta sitä hiljaista mutta laajaa joukkoa, jonka arkeen kaavan ratkaisut erityisesti kohdistuvat: alueen asukkaisiin ja mökkiläisiin.

5. Yhteenveto ja ajatuksia jatkotarkasteluun

- Tuulivoima-alueita ei tulisi osoittaa Hattulan Niinimäelle alueen maisema-, virkistys- ja luontoarvojen vuoksi.
- Ekologinen verkosto tulee säilyttää kokonaisuutena, eikä sitä tule pirstoa uusilla tieyhteyksillä tai raskaalla rakentamisella.
- Vapaa-ajan asukkaiden arjen kokemukset, huolenaiheet ja paikallistieto tulisi huomioida aidosti jatkosuunnittelussa.
- Maakunnan pitkäjänteinen vetovoima perustuu luonnonrauhan ja hiljaisten alueiden säilymiseen – tätä periaatetta tulisi vaalia myös kaavoituksessa.

Toivon, että nämä näkökulmat huomioidaan maakuntakaavan jatkotyöstössä.

luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden tunnistaminen on yksi vaihemaakuntakaavan tavoitteista. Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa hyvin haastavaa. Myös teollisuusalueiden liepeitä on kaavatyön kuluessa kartoitettu, mutta maakunnallisen mittakaavan tuotantoalueita on löydettävissä lähinnä rakentamattomilta alueilta.

Niinimäen tuulivoimahankkeen ominaispiirteenä on hankkeen voimakas vastustus paikallisten asukkaiden ja kesäasukkaiden joukossa. Asia on tunnistettu ja se on osaltaan alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotannolle heikentävä tekijä.

Henkilö 62

Vastine

Esitän mielipiteenäni vaihemaakuntakaavan luonnoksesta seuraavaa:

1. Riihimäki-Forssa raideyhteysvaraus on ristiriidassa vaihemaakuntakaavan perustelujen kanssa, joissa mainitaan, että raideyhteyksiä kehitetään nykyisiä maastokäytäviä käyttäen. Mainittu raideyhteysvaraus tulisi poistaa.
2. Piilonsuon kiertotalousalue on ympäröivän asutuksen kannalta ylimitoitettu ja sitä tulisi huomattavasti rajata.

Kiitos mielipiteestä. Riihimäki-Forssa ratamerkintä sisältyy lainvoimaiseen kokonaismaakuntakaavaan, joka on valmistunut vuonna 2019. Riihimäki-Forssa-ratayhteystarvetta, eikä muita uusia ratojen yhteystarpeita ole käsitelty 1. vaihemaakuntakaavassa. Yhteystarpeen tulevaisuutta on tarkoituksenmukaista tutkia lähemmin myöhempien maakuntakaavan uudistusten yhteydessä.

Piilonsuon aluetta ei myöskään käsitellä 1. vaihemaakuntakaavassa. Alue sisältyy muiden kiertotalousalueiden ohella lainvoimaiseen Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavaan eikä siihen ole esitetty muutoksia vaihemaakuntakaavan luonnoksessa.

Henkilö 63

Vastine

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja ekologinen verkosto ovat keskeisiä osia valmistelussa olevaa vaihemaakuntakaavaa.

Esitämme kaavamerkinnän EKO poistoa vaihemaakuntakaavasta Janakkalan Piilonsuolta

Perustelut

* Nykyisessä maakuntakaavassa olevan EKO- kaavan vaikutusten arviointi on aikanaan ollut varsin olematon/puutteellinen. Alue ei sovellu laajamittaiseen kiertotaloustoimintaan. Erilaiset lukuisat perusteet ja hättävaiikutukset ilmenevät selkeästi mm. yhteysviranomaisen lausunnossa kaava-

Piilonsuon kiertotalousalue EKO 903 ei sisälly 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen eikä kiertotalousalueiden aluevarauksia käsitellä vireillä olevassa vaihemaakuntakaavassa.

Kiertotalousalue sisältyy lainvoimaiseen maakuntakaavaan 2040, joka on valmistunut 2019. Maakuntakaava on

alueelle suunnitteilla olevan Piilon kiertotalousalueen arviointiohjelmasta, kohta 3 arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet (ensimmäinen lähdelinkki viestin alaosassa). Alueella on voimassa oleva ympäristölupa hyvin pienimuotoiseen, hyvin pienellä alueella tapahtuvaan vähähaittaiseen toimintaan. Kaavamerkintä mahdollistaa kuitenkin aivan toisenlaisen mittakaavan toiminnan ja näin ollen maakuntakaavaa varten ei ole tehty kaavan merkittävyyteen nähden riittäviä selvityksiä alueesta ja asia tulisi korjata vaihemaakuntakaavassa.

* Kaava-alueen pinta- ja pohjamaat ovat pääasiassa suota; saraturvetta, rahkaturvetta ja vettä ja pohjavesi on lähellä maanpintaa. Suoalueet eivät ole vain "tyhjää maata", vaan aktiivista infrastruktuuria, joka suojaa yhteiskuntaa sään ääriilmiöiltä. Jos suoalue otetaan rakentamiskäyttöön, menetetään alueen luontainen kyky hallita hulevesiä ja tulvia, mikä voi aiheuttaa ongelmia ja kustannuksia muualla. Se tuhoaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kriittisen luontopohjaisen ratkaisun (vedenpidätyskyky). Suot tasaavat veden kiertokulun ääripäitä – sekä kuivuutta että tulvia. Alueen vaikutuspiiri on laaja ja sisältää asuinalueita sekä useita vesistöjä.

* Alueidenkäyttölain mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen. Lisäksi alueidenkäytön lainsäädännön uudistus on valmistelussa ja tulossa päätöksentekoon 2026. Tulevan lain henki tulisi ottaa huomioon vaihemaakuntakaavaa laadittaessa.

* "Kaavojen sisältövaatimuksissa korostettaisiin hallituksen esityksessä nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen hillintää ja ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden huomioimista. Nämä olisi lain mukaan huomioitava kaavan laadinnassa."

* "Alueidenkäyttölain uudistuksessa kaavojen sisältövaatimuksissa tultaneen korostamaan nykyistä enemmän ilmastonmuutoksen hillintää, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä luonnon monimuotoisuuden huomioimista."

* Koska kyseessä on kiertotalouskaava, on hyvin ristiriitaista tuhota jo pitkälle toipunutta suoluontoa kiertotalousrakentamisen tieltä. Rakentamisessa suo jouduttaisiin poistamaan. Alue on saanut kehittyä rauhassa vuosikymmeniä ja sen luontoarvot ovat palautumassa merkittäväksi osaksi ekosysteemiä. Kaavassa ei ole noudatettu lievennyshierarkian ensimmäistä ja tärkeintä askelta eli haitan välttämistä, mikä on ensisijaista, helpompaa ja halvempaa kuin menetetyn luonnon korvaaminen myöhemmin.

* Lähistöllä on luokan 1 pohjavesialue ja kiertotalousalueen rakentaminen luokan 1 pohjavesialueen läheisyyteen on riski mahdollisista toiminnan suojarakenteista huolimatta.

Mielipiteessä käytetyt lähteet:

*[https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Yhteysviranomaisen%20lausunto%20arviointiohjelmasta%](https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Yhteysviranomaisen%20lausunto%20arviointiohjelmasta%20)

[https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Yhteysviranomaisen%20lausunto%20arviointiohjelmasta%](https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Yhteysviranomaisen%20lausunto%20arviointiohjelmasta%20)* (<https://ym.fi/alueidenkayton-lainsaadannon-uudistus> <<https://ym.fi/alueidenkayton-lainsaadannon-uudistus>>)

luonteeltaan yleispiirteinen kaava, joka päivittyy hitaasti. Alueidenkäytön toteuttaminen tapahtuu tarkemmillä kuntien kaavatasoilla, mikä sisältää aina tarpeenmukaiset ja lain edellyttämät, nykytilanteen huomioivat ympäristövaikutusten arvioinnit.

Piilonsuon hankkeen osalta on tällä hetkellä käynnissä osayleiskaavan laadinta Janakkalan ja Lopen kunnissa. Hankkeen toteutettavuus nykytilanne huomioiden ratkaistaan osayleiskaavoituksen keinoin.

Koska asiaa ei käsitellä vireillä olevassa kaavassa, mielipiteessä esitettyjen kysymysten ei voida katsoa liittyvän vaihemaakuntakaavan laadintaan, vaan ennemminkin lainvoimaisen maakuntakaavan jo päättyneeseen laadintaprosessiin.

<p>* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/602a496a-cbcd-4edc-85ac-c0fcd03102ba <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/602a496a-cbcd-4edc-85ac-c0fcd03102ba></p> <p>* https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/ <https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/></p> <p>* https://hameenliitto.fi/content/uploads/2025/12/1.VMK-KAAVASELOSTUSLUONNOSVAIHE.pdf <https://hameenliitto.fi/content/uploads/2025/12/1.VMK-KAAVASELOSTUSLUONNOSVAIHE.pdf></p> <p>https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Piilon%20Kiertotalousalueen%20YVAohjelma.pdf <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Piilon%20Kiertotalousalueen%20YVAohjelma.pdf></p> <p>* https://hameenliitto.fi/content/uploads/2025/11/Kun-toimeen-tartutaan-Hameenmaakuntaohjelma-2026%E2%80%932029.pdf <https://hameenliitto.fi/content/uploads/2025/11/Kun-toimeen-tartutaan-Hameenmaakuntaohjelma-2026%E2%80%932029.pdf></p>	
--	--

Henkilö 64	Vastine
<p>Haluan jättää mielipiteeni vaihemaakuntakaavan luonnokseen (erit. Niinimäen tuulivoimala-alue). Asiaa pohdittuani ja lukuisiin eri lähteisiin tutustuen olen tullut tulokseen, että tuulimyllypuisto Niinimäellä tuuppaisi liikkeelle peruuttamattomia luontoon, maisemaan ja ihmisten vakituiseen sekä vapaa-ajan asumiseen liittyviä kielteisiä muutoksia.</p> <p>Teille on lähetetty jo aiemmin asiaa koskien hyvin koottuja usean tahon/yksityisten/yhteisöjen asiantuntevia kirjelmiä eli en tässä viestissäni niitä käy yksityiskohtaisemmin kertaamaan. Lyhyesti vain totean: Kaavamerkintä myllypuistolle on juuri hyväksytyn maakuntaohjelman vastainen. Ohjelmassahan korostetaan mm. asumismuotojen monipaikkaisuutta ja ympäristön suojelua. Näiden toteutumista ei tuulipuiston rakentaminen tukisi.</p> <p>Niinimäen alueella on kiistattomat luontoarvot. Se on mm. osa laajaa yhteistä maakuntien järviylänköä - se pirstaloituisi, jos myllyalue toteutettaisiin. Luonto on alueella herkkää, eläin- ja kasvilajisto on runsasta ja ympäristössä vallitsee äänirauha. Näihin kaikkiin tuulipuiston rakentaminen vaikuttaisi ankarasti ja hiljaisuudelle saisimme jättää hyvästit. Myllyt kaikkinsa vaikuttaisivat Renka- ja Takajärven sekä Vuohiniemen, Kouvalan ja Hyrvälän ympäristöön haitallisesti. Alueella asuu vakituisesti perhekuntia ja siellä on paljon vapaa-ajan asumuksia. Hiljainen, maisemallisesti luonnollinen ja liikkumiseen, retkeilyyn ja virkistykseen houkutteleva ympäristö on kaikkien mieleen. Nämä elementit saisivat huomattavan ja pysyvän kolauksen, jos korkeat, äänekkäät,</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen</p>

<p>välkkyvät ja maatarinää aiheuttavat, ja jo rakentamisvaiheessa ympäristöä laajalti rikkovat voimat toteutettaisiin. Tuulivoimainen uusiutuva energia on tietysti kannatettavaa oikeaan paikkaan sijoitettuna ja huolella suunniteltuna sen tunnettujen hyvien puolien vuoksi, sitä en siis energian tuottamisen lähteenä sinänsä vastusta, mutta vastustan tuulivoimalatehtaan rakentamista Hämeenlinnan/Hattulan Niinimäelle mm. edellä mainituin syin.</p>	<p>sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p>
---	--

Henkilö 65	Vastine
<p>Haluan täten tuoda esille vastustavan kantani koskien Hattulan kunnan Niinimäen alueen tuulimylyaluetta varten suunnitteilla olevaa maakuntakaavan muutosta. Perusteena haluan tuoda esiin kyseisen kaavamuutoksesta mahdollistavan puiston hyvin kielteisen vaikutuksen Renkajärven ja Takajärven alueen vakituiseen ja loma-asumiseen sekä virkistyskäyttöön. Tämä aiheutuisi merkittävästä meluhaitasta läheisillä asutuilla alueilla ja luontoalueilla sekä mittasuhteiltaan väkivaltaisesta suurikokoisista rakenteista maisemassa.</p> <p>Tuulimylyalueen sijainti haittoineen on ristiriidassa maakuntaliiton laajalla alueella tekemän luonnon ydinaluekartoituksen tuloksesta seuraavien painotusten suhteen. Kaavamuutosehdotus on niinkään ristiriidassa maakuntaliiton uuden luontoarvoja painottavan maakuntaohjelman kanssa. Näkemykseni mukaan nykyinen maa- ja metsätalousasutus ja loma-asutus liittyvine toimintoineen tulevat mahdollisen tuulipuiston alueelle aiheuttaman haitan takia Renkajärven ja Takajärven alueella ajan mittaan ratkaisevasti taantumaan. Saamatta jää elinkeinotoimintojen ohella suuri määrä palautumisesta ja voimaantumisesta kumpuavia työ- ja yksityiselämää hyödyttäviä vaikutuksia. Mahdollisesta tuulivoimapuistosta aiheutuvat haitat kohdistuvan inhimillisesti herkille alueille ja pelkästään matemaattisiin keinoin osoitettuna jäävät vaille niiden täyttä merkitystä. Lisäksi näkemykseni mukaan keskitettyä ja kansakunnan kannalta hyödyllisempää ja tehokkaampaa tuulivoimatuotantoa voidaan maassa kehittää Niinimäen aluetta suuremmissa yksiköissä ja yhdyskuntasijainniltaan sopivammissa paikoissa. Hajalleen sijoitettuna tuulimylyalueita koskevat viihtymishaitat entisestään korostuvat.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä.</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentää jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p> <p>Hämeen metsäisillä alueilla on oma itseisarvonsa rakentamattomina luontoalueina, ja tätä pyritään tuomaan vaihemaakuntakaavan avulla näkyviin</p>

erityisesti ekologisen verkoston ydinalueiden uuden merkinnän kautta.

Henkilö 66

Vastine

Ohjeellinen uusi voimajohtolinja, vaihtoehtoinen linjaus: Vastustan kaavaluonnokseen Riihimäen alueelle merkittyjä voimajohtolinjauksia. Luonnoksen suunnittelumääräyksessä mainitaan, että voimajohtolinjat on pyrittävä sijoittamaan ensisijaisesti olemassa oleviin johtokäytäviin. Tämä on ristiriidassa kaavaluonnoksessa esitettyjen linjausten kanssa. Miksi tätä suunnittelumääräystä ei ole noudatettu Hikiä-Inkoo voimajohtohankkeessa jo alunperin? Hausjärvellä ja Hyvinkään eteläpuolella voimajohtolinja kulkee olemassa olevassa johtokäytävässä. Ei ole esitetty mitään perusteita sille miksi voimajohto on Riihimäellä linjattu Arolammin kautta. Kenen aloitteesta tämä linjaus on tehty ja mikä on sen motiivi? Valmistelu ei linjauksen osalta ole ollut avointa eikä maanomistajia ole informoitu asianmukaisesti. Tiedottaminen maanomistajille on aloitettu vasta sen jälkeen kun linjaus on valmisteltu tuntemattomien tahojen toimesta demokraattisen prosessin ulkopuolella. Ehdotan että voimajohtolinjaus suunnitellaan tältä osin uudelleen. Arolammilla kulkee ennestään 110 kV voimajohto. Jos 2x400 kV voimajohto on välttämätöntä vetää Arolammin kautta, sen tulisi kulkea mahdollisuuksien mukaan tätä 110 kV linjan reittiä. Suunnitellut voimajohtolinjaukset vaikuttavat heikentävästi Arolammin kulttuurimaisemaan. Nämä maisemat ovat aikaisemmissa maakuntakaavoissa olleet maakunnallisesti arvokkaiksi todettuja.

Kiitämme mielipiteestä. Uuden voimajohtolinjan rakentaminen Hikiä-Inkoo-välille on todettu välttämättömäksi Suomen sähköverkon tulevaisuuden toimivuuden kannalta. Suunnittelua on tehty kantaverkkoyhtiö Fingridin toimesta. Eri reittivaihtoehtoja on vertailtu linjan ympäristövaikutusten arviointiprosessissa (<https://www.ymparisto.fi/fi/osallistu-ja-vaikuta/ymparistovaikutusten-arviointi/fingrid-oyjn-2x400-kvn-voimajohto-valilla-hikia-hausjarvi-inkoo>). Sivustolta löytyy lisätietoja hankkeesta. Lähtökohtaisesti uudet voimajohtolinjat pyritään sijoittamaan olemassa oleviin johtokäytäviin, mutta joissain tapauksissa tämä ei ole mahdollista. Vaikutukset arvokkaisiin maisema-alueisiin, kuten Arolammin kulttuurimaisemaan, pyritään minimoimaan. Voimajohtolinjalle Arolammin alueella on toistaiseksi kaksi vaihtoehtoista reittiä, joten reittisuunnittelua Riihimäen alueella työstetään vielä.

Kaasulinja: Vastustan Riihimäki-Turku kaasuputken linjauksen poistoa maakuntakaavasta. Vetyputken linjaus kulkee tämän linjauksen mukaisesti maakunnan länsiosassa, mutta jostain syystä Riihimäen alueella linjaus kulkee eri reittiä. Tälle muutokselle ei ole esitetty mitään objektiivisia perusteita. Kenen

Kaasuputkiverkostoja rakentaa ja suunnittelee Suomessa valtion omistama yhtiö Gasgrid. Riihimäki-Turku-

<p>aloitteesta uusi linjaus on tehty ja mikä on sen motiivi? Valmistelu ei linjauksen osalta ole ollut avointa eikä maanomistajia ole informoitu asianmukaisesti. Tiedottaminen maanomistajille on aloitettu vasta sen jälkeen kun linjaus on valmisteltu tuntemattomien tahojen toimesta demokraattisen prosessin ulkopuolella. Vanha linjaus tulee säilyttää maakuntakaavassa vaihtoehtoisena reittinä vetyputkelle Riihimäen alueella.</p>	<p>maakaasuputken varauksen tarpeellisuudesta on käyty Gasgridin kanssa neuvotteluja, joiden tuloksena oli, että maakaasuputken toteutuminen maakuntakaavaan merkityllä reitillä ei ole enää mahdollista eikä se tule enää sellaisenaan toteutumaan. Vanhentuneen linjauksen säilyttäminen maakuntakaavassa rajoittaisi tarpeettomasti maankäytön suunnittelua linjan alla. Hämeen liitto on osaltaan suositellut olemassa olevan kaasuputkilinjauksen hyödyntämistä vedynsiirtoverkoston suunnittelussa, mutta viime kädessä linjauspäätökset tehdään Gasgridin toimesta.</p>
<p>Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve: Vastustan Riihimäen eteläosaan Koivikontielle merkittyä jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve merkintää. Karttaan merkityssä kohdassa se estää maatilayritykseni yhden peltolohkon viljelyn kokonaan.</p>	<p>Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeen kaavamerkintä ei osoita rakennettavan väylän tarkkaa sijaintia tai toteutustapaa. Yhteyden toteuttaminen edellyttää tarkempaa suunnittelua, jossa selvitetään toimivin ratkaisu maanomistajien tarpeet huomioiden.</p>

<h2>Henkilö 67</h2>	
<p>Alla lausuntoni Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:n 1. vaihemaamaakuntakaavan luonnokseen: Kaavaluonnoksessa on mielestäni ristiriitaa. Kaavassa mainitaan, että ekologisen verkoston ydinalueita on Kanta-Hämeessä 12. Niihin kuuluu muun muassa Tammelan-Lopen järviylänköalue. Kaavaluonnoksen mukaan uusi kaavamerkintä ei rajoita metsätalouden harjoittamista, mutta alueiden pirstoutumista pyritään välttämään.</p>	<p>Vastine</p> <p>Kiitämme mielipiteestänne. Kaavaluonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueet on osoitettu kaavakartalla osa-aluemerkinnöin. Tuulivoimaloiden alueet eivät sijoitu kaavalla merkittyjen ekologisen verkoston ydinalueiden päälle,</p>

Samaan aikaan järviylänköalueelle - niin Tammelaan kuin Lopelle - on kaavoitettu tuulivoima-alueita. Mielestäni tässä on ristiriita, koska tuulivoimapuisto pirstoisi kyseisiä alueita vieläpä erämaisimmilta osin. Tammelan tuulipuistoalue sijaitsee paitsi järviylänköalueella myös Saloistenjärven ekologisen verkoston ydinalueen vieressä.

joten kaavamääräykset eivät tältä osin ole ristiriidassa.

Henkilö 68

Vastine

Kiitos mahdollisuudesta kertoa mielipiteitä vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Mielipiteemme keskittyy Hattulan Takajärven ja Renkajärven väliselle alueelle suunniteltuun Niinimäen tuulivoima-alueeseen. Vastustamme Niinimäen alueen merkitsemistä maakunnallisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Tuulimyllyt eivät mielestämme ole millään alueella Kanta-Hämeessä kannatettava ratkaisu energiantuotantomuodoksi.

1. Tuulivoima-alue yleisesti

Kanta-Hämeen mahdollisten tuulivoima-alueiden kartoituksessa Hattulan Niinimäen aluetta ei ole nostettu tuulivoimatuotantoon sopivien alueiden kärkeen. Se, että Hattulan kunta on aloittanut alueella kaavoitusprosessin, ei ole peruste merkitä aluetta maakunnallisesti tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi alueeksi. Yksittäinen kunta ei voi tällä tavalla ohjailta maakuntakaavan laatimista. Maakuntakaavan työstämistä jatkettaessa on huomioitava, että Renkajärven ja Takajärven välille suunniteltu tuulivoimala-alue sekä Etelä-Hattulaa halkovat sähköntuotannon vaatimat siirtoreitit muuttaisivat peruuttamattomasti maisemaa ja vaikuttaisivat merkittävästi voimaloiden vaikutusalueella asuvien ihmisten ja vapaa-ajan asukkaiden elämään. Maakuntakaavasta ei saa koitua haittaa eikä taloudellisia menetyksiä alueen vakituisille eikä vapaa-ajan asukkaille.

Tuulivoimaan liittyvät suunnitelmat uhkaavat sekä luonnon monimuotoisuutta että monikerroksista vuosisatojen aikana muotoutunutta rakennettua ympäristöä. Etelä-Hattulan kyläasutus sijoittuu Hämeen Härkätien varteen sekä juuri seudun suurimpien järvien Renkajärven ja Takajärven tuntumaan. Hämeen Härkätie sekä Härkätien talvitie ovat vaikuttaneet asutuksen sijoittumiseen ja kulkureitteihin vuosisatojen ajan. Teollisuusalueen kaltaisen voimala-alueen vaikutukset heijastuvat pidemmälle kuin varsinaiselle tuulivoiman tuotantoalueelle. Vaikka Hattulan Niinimäessä on enää jäljellä vain merkkejä aikoinaan siellä sijainneesta torppakylästä, niin sen välittömässä läheisyydessä on elinvoimaista kyläasutusta. Maaseudun kyläasutuksen huomioitava voimavara koko Kanta-Hämeessä ovat tänä päivänä vapaa-ajanasukkaat ja lisääntyvä monipaikka-asuminen. Tammelan ylängölle tyypillinen erämaatyypinen luonto sekä suojellut eläin- ja kasvilajit ovat osaltaan ohittamattomia arvoja koko Etelä-Hattulan tulevaisuutta ja maankäyttöä suunniteltaessa. Niinimäen

Kiitos mielipiteestä Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentialiselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.

Niinimäen tuulivoima-alue on ollut yksi Kanta-Hämeen tuulivoimapotentialin kartoitus -selvityksessä esiin nousseista potentiaalisista tuulivoima-alueista. Niinimäen tuulivoima-aluetta edistävä toimija kiinnostui alueesta ko. selvityksen perusteella. Niinimäen alueen YVA- ja kaavaprosessien yhteydessä laadittavia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja hyödynnetään maakuntakaavatyössä maakuntakaavan tarkkuudella.

Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen

<p>tuulivoima-alueen vieressä Vuohiniemessä on myös Onkilammin-Tunturilammin Natura 2000 -lampikaksikko. Suojelumerkinät ja tuulivoimasuunnitelmat ovat keskenään ristiriidassa.</p> <p>2. Pohjavesialue Niinimäen tuulivoima-alueen rajalta alkaa merkittävä Rengon pohjavesialue. Pohjavesivarantojen riittävyys ja niin yksittäisten talouksien kuin suurempien taajamien vesihuollon turvaaminen on tärkeää kaikkialla. Tuulivoima-alueen mahdollisia vaikutuksia tähän pohjavesialueeseen emme tiedä.</p> <p>3. Kulttuuriympäristöt ja muinaismuistoalueet Hattulan Niinimäen alueen läpi on kulkenut Hämeen Härkätien talvitie. Ehdotamme, että tien linjaus selvitetään ja linjaus merkitään muinaismuistoalueeksi. Hämeen Härkätien talvitie on mielestämme historiallisesti ja kulttuurihistoriallisesti aivan yhtä arvokas kuin esimerkiksi maakunnan keskiaikaiset kylätontit.</p>	<p>tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p> <p>Härkätien tunnettu talvireitti on tarkoitus tuoda vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa mukaan osana uusiutuvaa historiallisten teiden kokonaisuutta. Uudet arkeologiset löydöt on oleellista huomioida ennen tuulivoimaloiden rakentamista.</p>
---	--

Henkilö 69	Vastine
<p>Annan mielipiteeni liittyen otsikossa mainittuun 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen ja siinä kaavailtuun Hattulan Niinimäen tuulivoimateollisuusalueeseen. Olen osallisena asiaan, sillä omistan Hattulan kunnan alueella kesämökkikiinteistön. Toteutuessaan vaihemaakuntakaavan tuulivoimateollisuusalue vaikuttaisi huomattavan negatiivisesti kiinteistön käyttöön ja ympäröivään luontoon. Mielipiteenäni ilmoitan vastustavani tuulivoimateollisuusalueen toteuttamista kaavaluonnoksessa ja vaadin sen poistamista 1. vaihemaakuntakaava luonnoksesta.</p> <p>Perustelut Niinimäen tuulivoimateollisuusalueen poistamiseen 1. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta:</p> <p>1. Tunnistetut luonnon ydinalueet ovat täysin väärä paikka energiantuotannolle. Vihreä siirtymä ei ole vihreä eikä puhdas, jos se heikentää luonnon monimuotoisuutta.</p> <p>2. Kielteiset vaikutukset koko Takajärven ja sitä ympäröivän alueen (Renkajärvi, Hyrvälä ja Kouvala ym.) käyttöön virkistykseen sekä vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen, kun hiljaisuus häviää ja maisema tuhoutuu. Huomioitava kaavaluonnoksen suunnitelman MRL 39 § sisällön vastaisuus; mm.</p>	<p>Kiitos mielipiteestä</p> <p>Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi heikentävät jotkin seikat, mutta tuulivoimatuotannon on todettu olevan alueella mahdollista. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana maakuntakaavaprosessia. Annettua</p>

maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen ei toteudu. Lisäksi MRL 77 b § edellyttää, että mainitun hankkeen on sopeuduttava maisemaan ja ympäristöön: tämä ei miltei osin toteudu.

3. Etelä-Suomen luonnon ydinalueen ja ekologisen verkoston hävittäminen lopullisesti ja peruuttamattomasti. Niinimäen alue on tässä keskeisessä osassa. Tämä on maakunnallinen asia ja Niinimäkeä ei saa merkitä tuulivoimateollisuusalueeksi maakuntakaavan vain siksi, että Hattula haluaa.

4. Tuulivoimateollisuusalue on toteutuessaan ja vaikutuksiltaan hyväksytyn "Kun toimeen tartutaan Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2026-2029" tavoitteiden ja strategian vastainen, jolloin kaavaluonnos ei ole hyväksymiskelpoinen. Muutamia esimerkkejä maakuntaohjelman peruseräpäätteistä:

- s. 10: "Strategiassa näkyy vahvasti luonnon arvostus"
- s. 19: toimenpideohjelma "Elinympäristön vetovoima kytkeytyy asumisessa laatuun, sijaintiin ja pehmeisiin vetovoimatekijöihin"
- s. 52: "Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto"
- s. 54: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia"
- s. 55: "Rakennettua kulttuuriympäristöä ja hämäläistä kulttuurimaisemaa vaalitaan ja kehitetään"
- s. 63: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia osana alueen elinvoimaa ja tuetaan monipaikkaisuuden mahdollistavia asumisen ja elämisen ratkaisuja"
- s. 66: "... Hämäläiset arvostavat ja vaalivat elinympäristöään. Pyrimme säilyttämään ympäristön kauneuden ja historiallisen todistusvoiman myös tuleville sukupolville"
- s. 67: "Matkailu on yksi Hämeen vetovoimatekijöistä. Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat osa Hämeen matkailun ydintä. Rauhalliset järvimaisemat, metsät ja retkeilyreitit tarjoavat sekä asukkaalle että matkailijoille tilaa palautua, liikkua ja vahvistaa henkistä hyvinvointia"
- s. 69: "Luonnon monimuotoisuutta parannetaan suosimalla kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kunkin ympäristön erityispiirteet ja edistetään luonnon omia prosesseja. ... Metsät ja kosteikot ovat biodiversiteetin kannalta olennaisia. Hyvin kytkeytyneet luonnonalueet ja viherympäristöt sekä vesialueet muodostavat yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden maisemassa."
- s. 97: "Melu heikentää asukkaiden hyvinvointia, vähentää asuinalueiden viihtyisyyttä ja alentaa asuntojen arvoa... .. Todella hiljaisia alueita löytyy vain kaukana asutuskeskuksista. Kanta-Hämeessä luonnonrauha-alueita vielä löytyy mutta ne eivät säily ilman hiljaisuutta suojelevia toimenpiteitä."

Vaihemaakuntaluonnoksen hyväksyminen tuulivoimateollisuusalueen osalta osoittaa asiasta päättävien perinpohjaista välinpitämättömyyttä luontoa ja ihmisten hyvinvointia kohtaan. Negatiiviset vaikutukset kestävät monien sukupolvien päähän. Toivon asiasta päättävien pitävän tämän mielessään.

palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Niinimäen alue on nykymuodossaan laaja asumaton ja rakentamaton alue, jota ympäröi tiheät erityisesti vapaa-ajan asuntojen rakennuskeskittymät järvien rannoilla. Alueen merkitsemiselle ekologisen verkoston ydinalueeksi on perusteita, mikäli alueelle ei osoiteta tuulivoimarakentamista.

Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa. Maakuntaohjelmassa ei varsinaisesti käsitellä energiantuotantoa.

Henkilö 70

Vastine

Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 sekä sitä täydentävä 1. vaihemaakuntakaava perustuvat alueidenkäyttölain (AKL 9 §) mukaisesti kaavan merkittävät vaikutukset kattavasti arvioivaan suunnitteluun sekä sitä tukeviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Selvitysten tulee olla riittäviä, ajantasaisia ja alueen ominaispiirteet huomioon ottavia, jotta maakuntakaavan sisältövaatimukset täyttyvät. Koska 1. vaihemaakuntakaava täydentää ja osin päivittää voimassa olevaa maakuntakaavaa, selvitysvelvollisuus ei rajoitu ainoastaan niihin kaavamerkintöihin tai teemoihin, joita kyseisessä vaihekaavassa on valittu päivitettäväksi, vaan koskee myös niitä alueita, joihin kohdistuu maankäytöllisiä paineita tai joiden osalta kaavaratkaisujen tietopohjan ajantasaisuus on keskeistä.

Tässä mielipiteessä arvioidaan kriittisesti Piilonsuon aluetta koskevien kaavaratkaisujen ja niiden vaikutusten arvioinnin perustana käytetyn selvitysaineiston riittävyyttä, laatua sekä ajantasaisuutta suhteessa alueidenkäyttölain 9 §:n vaatimuksiin. Tämä mielipide keskittyy myös Piilonsuon kaavan vastaavuuteen vaihemaakuntakaavan uusien tavoitteiden – erityisesti ekologisen verkoston vahvistamisen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen – kanssa. Alueidenkäyttölain 9 § edellyttää, että kaavan vaikutukset on selvitettävä riittävästi ja tiedon on oltava ajantasaista. Mitä Piilonsuon aluetta koskevia selvityksiä on käytetty Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:n ja 1. vaihemaakuntakaavan valmistelun tietopohjana? Pyydän yksilöimään Piilonsuon alueeseen suoraan tai välillisesti kohdistuvat selvitykset, mukaan lukien mutta ei rajoittuen:

- luonto- ja luonnon monimuotoisuutta koskevat selvitykset
- suo- ja hydrologiset selvitykset
- pohjavesi- ja vesistövaikutuksia koskevat selvitykset
- maaperää ja geologiaa koskevat selvitykset
- ympäristövaikutusten arvioinnit
- selvitykset alueen kytkeytymisestä ekologiseen verkostoon ja ympäröivään maankäyttöön
- muut Piilonsuon alueen käyttöä, suojelutarpeita tai vaikutuksia koskevat tutkimukset ja asiantuntija-arviot.

Missä edellä mainitut Piilonsuota koskevat selvitykset ja niiden dokumentaatio ovat saatavilla?

Pyydän ilmoittamaan kunkin selvityksen osalta:

- selvityksen nimi ja tekijä
- valmistumisvuosi

Piilonsuon kiertotalousalue EKO 903 ei sisälly 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen eikä kiertotalousalueiden aluevarauksia käsitellä vireillä olevassa vaihemaakuntakaavassa.

Kiertotalousalue sisältyy lainvoimaiseen maakuntakaavaan 2040, joka on valmistunut 2019. Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen kaava, joka päivittyy hitaasti. Alueidenkäytön toteuttaminen tapahtuu tarkemmillä kuntien kaavatasoilla, mikä sisältää aina tarpeenmukaiset ja lain edellyttämät, nykytilanteen huomioivat ympäristövaikutusten arvioinnit.

Piilonsuon hankkeen osalta on tällä hetkellä käynnissä osayleiskaavan laadinta Janakkalan ja Lopen kunnissa. Hankkeen toteutettavuus nykytilanne huomioiden ratkaistaan osayleiskaavoituksen keinoin.

Koska asiaa ei käsitellä vireillä olevassa kaavassa, mielipiteessä esitettyjen kysymysten ei voida katsoa liittyvän vaihemaakuntakaavan laadintaan, vaan ennemminkin lainvoimaisen maakuntakaavan jo päättyneeseen laadintaprosessiin.

• missä kaava-aineistossa, liitekartassa, taustaselvitysluettelossa tai muussa julkisessa lähteessä se on saatavilla

• mikäli selvitys ei ole julkisesti saatavilla, pyydän toimittamaan sen tai tiedon sen saatavuudesta erikseen.

Miten Piilonsuon alueen osalta on arvioitu selvitysten riittävyys maakuntakaavan sisältövaatimusten näkökulmasta?

Pyydän perustelevaan:

• miten Piilonsuon alueen osalta on varmistettu, että käytettävissä oleva selvitysaineisto on ajantasaista ja riittävää

• miten selvitysten kattavuus ja laatu on suhteutettu alueidenkäyttölain 9 §:n mukaisiin vaikutusten arviointivaatimuksiin

• onko Piilonsuon osalta tunnistettu selvityspuutteita tai epävarmuustekijöitä, ja miten ne on huomioitu kaavaratkaisussa?

Piilonsuon alueesta on nyt saatavilla huomattavasti tarkempaa tietoa käynnissä olevan YVA-menettelyn ansiosta

<https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Yhteysviranomaisen%20lausunto%20arviointiohjelmasta>Tämä tieto osoittaa, että alueen alkuperäiset EKO-merkinnän perusteet saattavat olla ristiriidassa nykyisten ympäristövaatimusten ja maakunnan monimuotoisuustavoitteiden kanssa. Maakuntaliiton on arvioitava, onko Piilonsuon EKO-merkintä edelleen tarkoituksenmukainen huomioiden alueesta käytettävissä oleva uusi tieto.

Huomioitavaksi myös:

* Hiilinielut ja ilmastovelvoitteet: Piilonsuo on suoluontonsa vuoksi merkittävä hiilen varasto ja potentiaalinen hiilinielu. Uuden ilmastolain ja vaihemaakuntakaavan hiilineutraaliustavoitteiden valossa 120 hehtaarin alueen muuttaminen teolliseksi kiertotalouskentäksi on suoraan ristiriidassa maankäyttösektorin päästötavoitteiden kanssa. Kaavaselostuksessa on osoitettava, miten näin massiivinen hiilinielun menetys sovitetaan yhteen maakunnan ilmastotavoitteiden kanssa

* Luonnon monimuotoisuus ja ekologinen verkosto: 1. vaihemaakuntakaavassa esitetty uusi ekologinen runkoverkko ja kansallinen monimuotoisuusstrategia vaativat luontokadon pysäyttämistä. Piilonsuon kaava sijoittuu luontoarvoiltaan herkälle alueelle ja sen vaikutukset voivat olla merkittäviä. Alueen säilyttäminen EKO-merkinnällä ilman uutta arviointia vaarantaa maakunnallisen ekologisen verkoston eheyden ja jatkuvuuden sekä luonnon monimuotoisuuden.

* Luonnon virkistyskäyttö ja ekosysteemipalvelut: Vaihekaavan tavoitteena on edistää kestävää elämäntapaa. Piilonsuon merkitys lähiluontona, virkistysalueena ja ekosysteemipalveluiden (kuten veden suodatuksen ja viilennyksen) tuottajana on arvioitava suhteessa teolliseen maankäyttöön. EKO-merkintä ei voi olla "automaatti", jos alueen merkitys on tunnistettu uudella tavalla.

* Pohjavesien ja vesistöjen suojelu: Riskit pohjavedelle ja pintavesille edellyttävät, että kaavan tarkoituksenmukaisuutta on uudelleen arvioitava vaihemaakuntakaavan yhteydessä

Henkilö 71

Vastine

Viite: Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040, 1. vaihemaakuntakaava HL/464/03.00.00/2023. Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) / Alueidenkäyttölaki, erityisesti 9 § ja 25 § (ent. MRL 28 §).

Tausta: Kanta-Hämeen kokonaismaakuntakaavassa 2040 osoitettiin Janakkalan eteläosassa sijaitseva Piilonsuon alue kiertotaloustoimintojen aluevaraukseksi kaavamerkinnällä "EKO" (ekoteollisuus/kiertotalousalue). Piilonsuo on entinen turvetuotantoalue Janakkalassa, Lopen kunnan rajalla, valtatie 3:n länsipuolella, noin 3 km Tervakosken taajamasta etelään. Alueen pinta-ala on noin 125 hehtaaria, josta noin 100 ha on Janakkalan ja loput Lopen puolella. GRK Suomi Oy suunnittelee Piilonsuolle laajamittaista kiertotalouden käsittely- ja hyötykäyttökeskusta; hankealueelle on kaavailtu mm. jätteiden käsittely- ja varastokenttiä, pilaantuneiden maiden loppusijoitusta, puhtaiden ylijäämämaiden maankaatopaikka sekä puutermiinaali. Alueella on voimassa aiempi ympäristölupa betonin ja asfaltin kierrätystoiminnoille, joiden vuotuinen kapasiteetti on ollut 49 900 tonnia jätettä. Suunnitellun uuden hankkeen kapasiteetti on moninkertainen (VE1 900 000 t/v; VE2 400 000 t/v), minkä vuoksi Piilonsuon ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) on käynnistetty syksyllä 2025. Hankkeen YVA-ohjelma julkaistiin 25.9.2025 ja on sittemmin saanut Hämeen ELYkeskuksen laajan yhteysviranomaisen lausunnon 21.11.2025 (diaarinro HAMELY/823/2025). Lisäksi Janakkalan ja Lopen kunnat ovat käynnistäneet Piilonsuota koskevan oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laadinnan; sitä koskeva osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) oli nähtävillä elokuussa 2025, ja valmisteluaineisto on julkisesti saatavilla kuntien verkkosivuilla.

Sekä maakuntakaavaprosessissa että YVA-menettelyssä korostuu riittävien selvitysten merkitys: kaavajärjestelmän perustana on vaatimus, että kaava perustuu sellaisiin tutkimuksiin ja selvityksiin, että kaavan merkittävät vaikutukset voidaan luotettavasti arvioida (AKL 9 §). Lisäksi alueidenkäyttölaissa (ent. MRL) 25 §:ssä säädetään maakuntakaavan sisältövaatimuksista mm., että kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maiseman ja luonnonarvojen vaalimiseen sekä muutoinkin selvitettävä ja otettava huomioon kaavan vaikutukset ympäristöön siinä määrin kuin yleispiirteisen maakuntakaavan tehtävä edellyttää. Maakuntakaava 2040:n selostuksessa onkin korostettu, että kaavan merkittävät vaikutukset on selvitettävä ja otettava huomioon kaavatyössä riittävästi.

Piilonsuon kiertotalousalue EKO 903 ei sisälly 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen eikä kiertotalousalueiden aluevarauksia käsitellä vireillä olevassa vaihemaakuntakaavassa.

Kiertotalousalue sisältyy lainvoimaiseen maakuntakaavaan 2040, joka on valmistunut 2019. Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen kaava, joka päivittyy hitaasti. Alueidenkäytön toteuttaminen tapahtuu tarkemmillä kuntien kaavatasoilla, mikä sisältää aina tarpeenmukaiset ja lain edellyttämät, nykytilanteen huomioivat ympäristövaikutusten arvioinnit.

Piilonsuon hankkeen osalta on tällä hetkellä käynnissä osayleiskaavan laadinta Janakkalan ja Lopen kunnissa. Hankkeen toteutettavuus nykytilanne huomioiden ratkaistaan osayleiskaavoituksen keinoin.

Koska asiaa ei käsitellä vireillä olevassa kaavassa, mielipiteessä esitettyjen kysymysten ei voida katsoa liittyvän vaihemaakuntakaavan laadintaan, vaan ennemminkin lainvoimaisen maakuntakaavan jo päättyneeseen laadintaprosessiin.

Piilonsuon alue on ympäristöolosuhteiltaan herkkä kohde: YVA-ohjelman yhteydessä annetussa ELY-keskuksen lausunnossa todetaan, että Piilonsuo sijaitsee maakunnallisesti merkittävien luonnon ydinalueiden välissä ja toimii osana seudullista ekologista käytäväverkostoa, jonka pirstoutuminen heikentäisi luonnon monimuotoisuutta. Alueen pohjois- ja luoteispuolella on lisäksi valtion soidensuojelun ohjelmassa suojeluun varattu alue ("Luulionlahti-Saukonojan suot"), jota ei vielä ole perustettu viralliseksi luonnonsuojelualueeksi, mutta jolla tavataan uhanalaisia ja arvokkaita lajeja (mm. rauhoitettu kalasääski sekä harvinaisia suokasvilajeja). YVA-menettelyssä ja sitä koskeneessa viranomaislausunnossa on tuotu esiin myös useiden suojeltujen ja uhanalaisten lajien (kuten viitasammakko, sääksi, ruskosuohaukka, tietyt harvinaiset sammallajit) sekä luontotyyppien esiintyminen Piilonsuon hankealueella tai sen liepeillä. Myös hankkeen muitakin ympäristövaikutuksia (pohjavedet, pintavedet, melu, pöly, ilmastovaikutukset, maisema jne.) on tarkasteltu laajasti YVA-ohjelmassa ja viranomaisten lausunnoissa. YVA-ohjelman kuulutusvaiheessa kiinnitettiin huomiota kattavien lisäselvitysten tarpeeseen, ja prosessi herätti merkittävää julkista kiinnostusta: yhteysviranomainen sai 10 viranomaislausuntoa (ml. Hämeen liiton lausunto) ja 53 kansalaismielipidettä. Nämä seikat korostavat, että riittävä tietopohja Piilonsuon ympäristöarvoista ja vaikutuksista on välttämätön maakuntakaavan päätöksenteolle. Ottaen huomioon edellä kuvatun taustan ja lainsäädännön asettamat vaatimukset, pyydän Hämeen liitolta vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Piilonsuon alueeseen kohdistetut selvitykset maakuntakaavatyössä: Mitä konkreettisia selvityksiä tai tutkimuksia on Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:n laatimisen yhteydessä laadittu nimenomaan Janakkalan Piilonsuon alueen luontoarvoista, ympäristöolosuhteista tai muista maankäytön edellytyksistä? Esimerkiksi: onko Piilonsuon suoluontoa, eliölajistoa, ympäristöriskejä, pohjavesi- ja pintavesiolosuhteita, maisema-arvoja tai virkistyskäyttöarvoja kartoitettu tai tutkittu ennen kuin alue osoitettiin maakuntakaavassa ekoteollisuusalueeksi (EKO)? Jos on, niin mitä selvityksiä on tehty, milloin ne on tehty, ja mitä ne pääpiirteissään osoittivat Piilonsuon luonnonympäristöstä ja soveltuvuudesta kiertotalousalueeksi? Mikäli tällaisia selvityksiä ei ole tehty, mitä perusteita Hämeen liitolla oli aikoinaan osoittaa Piilonsuo EKOmerkinnällä ilman erillisiä luonto- tai ympäristöselvityksiä? (Viite: AKL 9 §, joka velvoittaa selvittämään kaavan merkittävät vaikutukset riittävästi.)

2. Selvitysten sisältö ja riittävyys: Jos Piilonsuon aluetta koskevia selvityksiä on laadittu, mitä teemoja ja aineistoja ne kattavat? Onko selvitetty esimerkiksi alueen luontoarvot (kuten suoluontotyyppi, mahdolliset uhanalaiset ja suojellut lajit, ekologiset yhteydet), ympäristövaikutukset (esim. vaikutukset pinta- ja pohjavesiin, ilmanlaatuun, melutilanteeseen, ilmastoon jne.), sekä muut maankäyttöön vaikuttavat tekijät (esim. maisema- ja virkistysarvot, kulttuuriperintö)? Erityisesti kysytään: onko Piilonsuolla tai sen läheisyydessä tunnistettu luonnonsuojelullisesti arvokkaita kohteita (kuten suojelualueiksi varattuja maa-alueita, Natura 2000 -alueita, soidensuojeluohjelman

kohteita, tärkeitä luontotyyppisiä tai uhanalaisten lajien elinalueita) ja miten nämä on huomioitu maakuntakaavatyössä? Jos selvityksissä on tunnistettu merkittäviä ympäristöarvoja tai -riskejä, mitä johtopäätöksiä niistä on tehty maakuntakaavan ratkaisuja harkittaessa Piilonsuon osalta?

3. Dokumentaatio ja avoimuus: Missä maakuntakaavan aineistossa edellä mainitut Piilonsuon selvitykset ja vaikutusarviointit ovat nähtävillä? Pyydän ilmoittamaan asiakirjojen nimet, laadinta-ajat sekä saatavuuden (esim. julkaistuina liiton verkkosivuilla tai luonnosvaiheen taustaselvityksissä). Mikäli erillisiä Piilonsuon aluetta koskevia selvitysasiakirjoja ei ole, onko Piilonsuon erityispiirteitä käsitelty jossakin laajemmassa maakuntakaavan selostuksen tai liiteaineiston kohdassa? (Esim. viittaukset Kanta- Hämeen ympäristö-, luonto- tai maankamاران selvityksiin, mikäli niissä käsitellään Piilonsuota.) Jos tällaista dokumentaatiota ei ole olemassa, miten Hämeen liitto varmistaa että Piilonsuon osalta tullaan tekemään kattavat selvitykset ennen alueen toteuttamista? (Viite: maakuntakaavan kaavamääräykset velvoittavat, että kaavan toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet ja selvitykset on selvitettävä ja huomioitava.)

4. Maakuntakaavan kaavamerkinnän suunnittelu- ja toteutusmääräykset: Mitä kaavamääräyksiä Kanta-Hämeen maakuntakaavassa 2040 on liitetty Piilonsuon EKOalueen toteuttamiseen? Onko esimerkiksi EKO-merkinnän kohdalla annettu suunnittelumääräyksiä tai merkinnän selitysteksteissä vaadittu ympäristövaikutusten lisäselvityksiä, suojavaohtyhykkeitä, tms. ennen alueen yksityiskohtaista suunnittelua ja toteutusta? Mikäli tällaisia määräyksiä on annettu, pyydän esittämään ne sananmukaisesti maakuntakaavan asiakirjoista (kaavakartta tai selostus). Lisäksi pyydetään kuvausta siitä, miten määräyksiä on Piilonsuon osalta tähän mennessä noudatettu. Esimerkiksi: onko Piilonsuon alueelle kaavamääräyksen mukaisesti jätetty tai osoitettu "riittävä suoja-alue ympäristöhaittojen vähentämiseksi", ja onko "ympäristönsuojeluun kiinnitetty erityistä huomiota" alueen suunnittelussa (kuten EKOmerkinnän suunnittelumääräyksessä edellytetään)?

5. YVA-menettelyn tuottaman tiedon hyödyntäminen: Miten käynnissä olevan Piilonsuon kiertotaloushankkeen YVA-menettelyn kautta saatua uutta tietoa ja keskeisiä havaintoja hyödynnetään Kanta-Hämeen 1. vaihemaakuntakaavan valmistelussa? YVAohjelmavaiheessa saadussa ELY-keskuksen lausunnossa on käsitelty laajasti Piilonsuon alueen ympäristöä ja esitetty lukuisia vaatimuksia lisäselvityksille mm. luontoarvojen, vesistö- ja pohjavesivaikutusten, melun, pölyn ja ilmastovaikutusten osalta. On myös tuotu esiin useiden suojeltujen lajien esiintymät hankealueella (esim. viitasammakko, sääksi, harvinaiset sammaleet) sekä hankkeen potentiaaliset vaikutukset lähialueen soidensuojelun varausalueeseen (Luulionlahti-Saukonojan suot). Onko Hämeen liitto ottanut huomioon nämä YVA-menettelyn tuottamat tiedot ja huolenaiheet 1. vaihemaakuntakaavan taustaselvityksissä tai muissa aineistoissa? Jos ei, niin miten ja missä kaavaprosessin vaiheessa kyseiset tiedot ja selvitykset aiotaan sisällyttää maakuntakaavan valmisteluun, jotta AKL 9 §:n

<p>edellyttämä riittävä vaikutusten selvittäminen voidaan Piilonsuon kohdalla varmistaa jo maakuntakaavatasolla? (Viite: Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä on saatu merkittävää lisätietoa Piilonsuon olosuhteista; mm. Hämeen liitto on itse antanut lausunnon Piilonsuon YVA-ohjelmasta.)</p> <p>Korostan, että maakuntakaavan valmisteluvaiheessa on tärkeää varmistaa, että kaikki olennaiset tiedot Piilonsuon ympäristöstä, luonnonarvoista ja muista maankäytön reunaehdoista ovat käytettävissä ja riittävästi huomioituina. Piilonsuon alue on laajaalainen (yli 120 ha) ja toiminnaltaan merkittävä kiertotaloushanke, jonka vaikutukset saattavat ulottua merkittävästi ympäristöön ja lähialueen asukkaisiin. Alueella on mm. pohjavesi lähellä maanpintaa, ja se rajautuu osin merkittäviin luontoalueisiin (Saukonoja ja luonnonsuojeluun varattu suokokonaisuus). Myös liikenteen voimakas lisääntyminen hankkeen myötä on paikallisesti huomattava seikka. Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa huomioimaan tällaiset seikat jo maakuntakaavatasolla (AKL 25 §, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; AKL 9 §, vaikutusten riittävä selvittäminen). Pyydänkin Hämeen liitolta seikkaperäiset vastaukset yllä esitettyihin kysymyksiin, jotta Piilonsuon alueen kaavallinen käsittely vaihemaakuntakaavassa olisi mahdollisimman läpinäkyvää ja perusteltua.</p>	
---	--

Henkilö 72	Vastine
<p>Kiitän mahdollisuudesta mielipiteen esittämiseen maakuntakaavaluonnoksesta. Mahdollisuus osallistua kotimaakunnan tulevaisuudesta käytävään keskusteluun tulee harvoin. Kaavakartasta alkukommenttina: Pistekatkoviivat risteilevät kartalla eikä niistä saa selvää. Vaikka tuulivoima-alueissa on tv-kirjaimet ja ekologisen verkoston ydinalueet ovat tumman vihreällä viivalla, ei niitä erota toisistaan. Myöskään merkintöjen määräyksiä ei ole esitetty kaavakartalla. Toivoisin tähän parannusta.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä. Kaavakartan esitysasua voidaan tarkentaa kaavaehdotukseen luettavuuden helpottamiseksi. Kaavamääräyksiä ei todennäköisesti ole niiden kokonaismäärän vuoksi käytännöllistä esittää kaavakartalla, mutta kaavaehdotusvaiheessa tullaan laatimaan erillinen kaavamääräysten luettelo.</p>
<p>1. Tavoitteista ja taustaselvityksistä</p> <p>Maakuntaohjelman keskeisiä tavoitteita ovat Kestävä elinvoima ja investoinnit, Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt ja Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto. Maakuntaohjelmassa tuodaan esiin</p>	<p>Maakuntaohjelmassa linjataan maakunnan aluekehityksen tavoitteita ja niiden toimeenpanoa. Maakuntaohjelma on yksi maakunnan kehittämistä ja suunnittelua</p>

myös älykäs maakunnan vahvuuksiin perustuva erikoistuminen. Maakuntakaavan tulisi toteuttaa näitä maakuntaohjelman tavoitteita. Ne eivät toteudu ainakaan osoittamalla Hämeen järviylängön luontoalueille (Niinimäkeen) tuulivoimateollisuutta ja jättämällä alueelta pois perusselvityksissä tunnistettu ekologisen verkoston ydinalue.

Kaavatyössä on ilmeisesti myös ollut tarkoitus löytää tasapaino energian tuotannon ja luonto-, virkistys- ja kulttuuriympäristöarvojen, erityisesti hiljaisten metsäalueiden ja vesistöjen, suojelemisen välillä. Tätä tasapainoa ei ole löydetty. Taustaselvityksiä on mm. tuulivoimapotentiaalista, liikenteen kehittämisestä ja arvokkaista alueista kuten kulttuuriympäristöstä, ekologisesta verkostosta ja hiljaisista alueista, mistä iso kiitos. Tuulivoimapotentiaaliselvitys tarkastelee lähinnä etäisyyttä asutukseen. Tämäkin on tärkeää, mutta nyt sen johdosta tuuliteollisuutta esitetään yhtenäisille luonnon ydinalueille. Selvityksessäkin on huomattu voimala-alueiden sijoittuminen hiljaisille alueille, ja että maisemallisesti tuulivoima-alueiden lähi-, väli- sekä kaukoalueella sijaitsee useita matkailun ja virkistykseen kannalta tärkeitä vesistöjä. Erikseen tällaisina on mainittu tärkeät isot järvemme Pyhäjärvi, Takajärvi, Renkajärvi, Iso-Roine ja Kuohijärvi.

Luonnolle ja Hämeen järvimaiseman herkkyydelle ja ylängön ylläpitämille ekologiselle yhteyksille ei ole annettu tuulivoimapotentiaalin selvityksessä mitään arvoa. Selvitystä ei pidä ottaa sellaisenaan kaavatyön perustaksi, koska kohteet olisi tullut arvottaa myös muun kuin tuulivoimapotentiaalin näkökulmasta. Talouden osalta selvityksessä tarkasteltiin lähinnä kiinteistöveron maksimimäärää ei purkuvaiheen vastuita, ulkomaisen työn osuutta tai asuntojen arvomenetystä. Luonnoltaan arvokkaat Valkeasuo (Niinimäki) ja Kiimasuo (Rengontiennummi) saivat alueina huonot teknistaloudelliset pisteet, vain 2 /9 pistettä. Miksi niitä ei karsittu pois jo selvityksessä?

Vaihemaakuntakaavan Tilanne- ja kehityskuva-taustapaperissa oli tuotu esille osallisille tärkeä vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto. Riskinä asumisen vetovoimalle mainittiin asuinkannan vanheneminen ja vähäinen uudisrakentaminen. Tilannekuvan loppulauseen mukaan "Pehmeät vetovoimatekijät, kuten asumismahdollisuudet ja asuin ympäristö, luonto, kulttuuri ja matkailu, tarjoavat Kanta- Hämeelle mahdollisuuden erottautua erityisesti niille, jotka harkitsevat muuttoa tiiviimmin asutuilta alueilta. Etätyön ja -opiskelun yleistymisen sekä työmatkojen pidentymisen ovat kasvattaneet kiinnostusta alueisiin, joissa saavutettavuus ja elämänlaatu yhdistyvät." Tilannekuvakannanoton toivoisi näkyvän enemmän vaihemaakuntakaavassa, yhdessä elinvoimaa lisäävän ja työllistävän matkailun kehittämisen kanssa. Järviylängön puhtaat vedet, luonto ja kulttuuriympäristöt ovat näitä tunnistettuja pehmeitä vetovoimatekijöitä. Asukkaiden lisäksi niitä arvostavat matkailijat.

Loma-asuminen ja monipaikkainen asuminen sekä erittäin työllistävä seudun matkailupotentiaali tulee tehdä näkyväksi vaihemaakuntakaavatyössä. Tämä on tärkeää, myös koska

ohjaavista asiakirjoista, mutta maakuntaohjelma ei ohjaa suoraan maakuntakaavan laadintaa.

Kaavatyössä on tosiaan ollut tarkoitus löytää tasapaino mahdollisen uuden energiantuotannon ja erilaisten ympäristöarvojen välillä. Kaavaluonnosta pyritään ehdotusvaiheeseen kehittämään niin, että mahdollisimman tasapainoinen ja hyväksyttävä ratkaisu saavutetaan. Kanta-Häme on pinta-alaltaan pieni ja suhteellisen tiheästi asuttu maakunta, ja maakunnasta on haastavaa löytää alueita, joihin esimerkiksi tuulivoimarakentaminen olisi mahdollista kokonaan ilman negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Hämeen liiton teettämässä tuulivoimapotentiaaliselvityksessä ei ole otettu huomioon vaikutuksia ihmisiin, luontoon tai muuten ympäristöön muutoin kuin poissulkemalla tiettyjä alueita. Selvitys on toimiva pohja mahdollisten tuulivoima-alueiden tunnistamiseksi, mutta ei riittävä kaikkien soveltuvimpien alueiden löytämiseksi. Alueita on tästä syystä vertailtu tarkemmin ympäristövaikutusten osalta kaavaluonnosta laadittaessa.

Vetovoimainen, rauhallinen elinympäristö ja monipuolinen luonto ovat Kanta-Hämeen vahvuuksia. Näiden tekijöiden merkitystä ja vaikutusta kaavaratkaisuihin voidaan tarkentaa kaavaehdotusta laatiessa.

<p>vaihemaakuntakaavaluonnoksen tuulivoima-alueiden laaja vaikutusalue luo tilanteen, jossa yksityiset panttaavat rakennusten kunnossapitoa ja uudistamista. Uhkana heille on alueen arvon ja vetovoimatekijöiden hävittäminen tuuliteollisuusrakentamisen vaikutusalueilla.</p> <p>Esitän, että kaavatyössä tunnistetaan ja tehdään näkyväksi maakunnan merkitys monipaikkaisen ja vapaa-ajan asumisen alueena Suomen kasvukolmion keskellä. Se tarkoittaa, että yhtenä suunnittelun lähtökohtana tulee olla myös lukuisat hyväksytyt rantayleiskaavat, joilla maakunnassamme on ohjattu loma-asumista ja kyläasutusta upeiden vesistöjemme ranta-alueilla, sekä ainutlaatuinen Etelä-Hattulan rantayleiskaava-alueeseen kohdistuva ja kunnan elinvoimaa kehittävä EH40-suunnitelma-alue. Tämä on tärkeää kiinteistöjen omistajien luottamuksen säilyttämiseksi.</p>	
<p>2. Tuulivoimasijoittelun ja laadullisesti edustavien luonnon ydinalueiden välinen ristiriita Luonnon ydinalueiden lisääminen vaihemaakuntakaavan on hieno ja tarpeellinen asia ja periaate. Kuitenkin maakuntakaavaluonnoksessa esitetään vastoin tätä periaatetta erittäin kiistanalainen Niinimäen tuuliteollisuusalue ilman valideja perusteita. Ratkaisu on maakuntaohjelman Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt ja Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto -tavoitteiden vastainen. Perusselvitysten mukaan kyse on maakunnan yhtenäisestä ja ainutlaatuisen laajasta laadullisesti edustavasta luonnon ydinalueesta. Ydinalueesta on vain leikattu tältä kohtaa pala pois. Tuulivoima-aluemerkintä aiheuttaa järviylängön luontoon, maisemaan, matkailuelinkeinoon, asumiseen ja paikallisyhteisöön kohdistuvia erittäin haitallisia vaikutuksia.</p> <p>On ekologisesti kestävämpää, että Niinimäki (tai mikään muukaan Hämeen järviylängölle tuulivoimaselvityksessä rajattu alue) tulisi osoittaa tuulivoima-alueena maakuntakaavassa, vain siitä syystä, että alueella on vireillä hanketoimijan laatima yleiskaava. Hämeen järviylängön tulevaisuutta ei saa ratkaista se, että joku tuulihankekauppias hamuaa sinne projektia eteenpäin myytäväksi. Niinimäen huonoa ratkaisua perustellen kaava-aineistosta voi lukea, että ”Toisaalta energia-alan toimijat toivat esiin välttämättömyyden sähköverkon laajentamiselle ja sen tarvitsemalle maankäytölle.” Tässä yksityinen toimija ohjaa maakuntaa merkittävästi muuttavan teollisuuden sijoittumista, kun pitäisi olla päinvastoin. Pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että järviylängön alueella on pienimuotoisempaa ja alueelle sopivampaa matkailuun ja ekosysteemipalveluihin liittyvää yritystoimintaa ja - potentiaalia, ja runsaasti nykyisten voimassa olevien rantayleiskaavojen mukaista toteutettavaa.</p> <p>Ekologiset verkostot tukevat myös ihmisten hyvinvointia ja estävät luontokatoa. Yhteydet voivat jatkaa maakunnan rajojen yli, järviylängöltä tunnistettuja yhteyksiä noudatellen ainakin Helsingin seudulle Nuuksioon sekä pohjoisessa Urjalan ja Punkalaitumen kautta Kankaanpään suuntaan. Evon alue puolestaan yhdistyy Padasjoen - Kukkian suuntaan. Järviylängön laajana säilynyt yhtenäinen</p>	<p>Alueidenkäyttölain mukaan maakuntakaava on ohjeena yleiskaavaa laadittaessa. Niinimäen alue on mukana kaavaluonnoksessa tuulivoima-alueiden vertailun ja käynnissä olevan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin mukaisen kokonaisharkinnan tuloksena. Alueen sijainti ekologisen verkoston ydinalueen sisällä, kuten vuoden 2016 selvityksessä on todettu, on yksi alueen soveltuvuutta heikentävä tekijä.</p> <p>Merkitsemällä keskeisimpiä ekologisen verkoston ydinalueita maakuntakaavaan voidaan pyrkiä säilyttämään maakunnan alueella yhtenäisiä luontoalueita, jotka pysyisivät tulevaisuudessakin pirstoutumattomina.</p> <p>Maakuntakaavassa pyritään huomioimaan keskeiset ekologiset yhteydet ja käytävät ja näihin liittyviä kaavamerkintöjä voidaan harkita tarkennettavaksi kaavaehdotukseen. Maakunnallisesti merkittävien tuulivoima-alueiden ulkopuolista tuulivoimarakentamista</p>

<p>luonnonrauhan alue tukee eläinlajien geneettistä elinvoimaa pitkälle tulevaisuuteen, ja tulee säilyttää tuleville sukupolville. Maakuntakaavan tulee ottaa vastuuta ainutlaatuisen laajan ja monimuotoisen järviylängön ja sen ekosysteemipalveluiden ja ekologisten yhteyksien jatkuvuuden säilymisestä. Maakuntakaavassa tulee olla myös määräys, joka estää järviylänkkökonaisuuden pirstomisen pienillä alle kahdeksan tuulivoimalan alueilla.</p> <p>Ajankohtainen Niinimäki-hanke ja Hattulan kunnan OAS-lausunnossaan esiintuoma ”toinen kunnan eteläosaan suunnitteilla oleva tuulivoima-alue” ovat mm. alue-ekologisilta ja maiseman, kulttuurimaisemaan sekä hiljaisiin pimeisiin alueisiin kohdistuvilta vaikutuksiltaan merkittävän haitallisia. Ne ovat myös tarpeettomia, koska suhteellisen pienessä Kanta-Hämeen maakunnassa voidaan vihreyttä ja energiantuotantoa edistää myös muilla keinoin.</p> <p>Niinimäen tuulivoima-alue tulee poistaa maakuntakaavasta. Takajärven ja Renkajärven alueille tulee esittää maakuntakaavan perusselvityksen mukainen ekologisen verkoston ydinalue, samaan tapaan kuin Rengontiennummen alueellakin hyvästä syystä on esitetty. Toivon maakuntakaavan laatijoiden perehtyvän myös ELY-keskuksen Niinimäen YVA:sta antamaan perusteltuun päätelmään hankkeen aiheuttamista haitoista luonnolle ja asukkaille, sekä alueen sopivuudesta tuulivoimaloille. Kiinnitän huomiota siihen, että samat vaikutukset toistuisivat myös Rengontiennummen alueella, jos sinne kaavailtaisiin tuulivoima-alueita.</p>	<p>ohjaamaan harkitaan erillisen yleismääräyksen lisäämistä kaavaehdotukseen.</p>
<p>3. Energiaviisaus Kanta-Hämeessä</p> <p>Hämeessä on muita keinoja toimia energiaviisaasti kuin tuulivoimateollisuuden rakentaminen. Meillä voi olla toisenlaisia vahvuuksia. Pienimuotoiset ja luonnon sekä maiseman huomioon ottavat keinot voivat olla valttimme, vaikka tällaisia hankkeita on ehkä hankala osoittaa maakuntakaavatasolla karttaesityksenä. Energiantuotannossa voimme erikoistua energian varastointiin ja pienimuotoisempaan tuotantoon esimerkiksi kehittämällä SMR- ja aurinkovoimaa lähellä kulutusta (ei akkuvarastoja ja sähkölinjoja pitkin metsiä ja vesistöjen rantoja, mikä on resurssien tuhlausta). Tällaisen merkinnän ei kartalla tarvitse olla eksakti maanpuolustusellisista syistä. Voitaisiin puhua hajautetusta energian varastointi- ja tuotantovyöhykkeistä logistisissa solmupisteissä ja muiden energiaa runsaasti kuluttavien kohteiden ympärillä. Esimerkiksi Karanojan ja Moreenin alue voitaisiin osoittaa tällaiseksi vyöhykkeeksi, ja kokonaisuuteen voinee sovittaa myös tuulivoimaloita, vaikka niiden määrä jäisi alle maakunnallisen talueen määritelmän.</p> <p>Teollisuus- ja kierrätysalueet toimisivat tällä alueella puskurina asutuksen suuntaan, ja energian käyttäjät löytyisivät aivan vierestä. Teemaa voisi jatkaa asumiseen liittyen esimerkiksi Jukolan suunnalla, jossa voi olla tarvetta jollakin aikavälillä uudistaa matalia kerrostaloja hyödyntämään aurinkovoimaa. Myös puolustusvoimat voisi hyödyntää hyvien liikenneyhteyksien varrella sijaitsevia kallioalueita, joita voisi käyttää SM-reaktoreiden sijoittamiseen. Tämä tukisi energian saatavuutta</p>	<p>Kanta-Hämeessä on mm. Hämeen ammattikorkeakoulun toimesta käynnissä monia uusiutuvaan energiaan liittyviä kehittämishankkeita. Esimerkiksi EKA+-hanke kehittää energiapositiivisten alueiden edellytyksiä systeemisen muotoilun keinoin yhdessä SYKLIn kanssa. Juuri päätynyt BioKanta-hanke puolestaan tutki eritasoisten bioreaktoriverkoston potentiaalia ja kehittämismahdollisuuksia Kanta-Hämeessä. Teeman ympärillä tapahtuu todella paljon tutkimusta ja kehittämishankkeita, tuulivoima on vain yksi mahdollinen uusiutuvan energian tuotantomuoto monien muiden rinnalla.</p>

<p>myös mahdollisissa kriisitilanteissa. Voimme myös käyttää paremmin hyödyksi olevaa rakennuskantaa ja korjata sekä täydentää sitä tarpeidemme muuttuessa. Vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoa lainaten "Olemassa olevan rakennuskannan osalta ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää paitsi rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja siirtymistä vähähiilisempään energiaan, myös nykyisten rakennusten tilojen tehokasta käyttöä, käyttöiän pidentämistä ja materiaalitehokkuutta." Karanojan ja Moreenin alue voitaisiin osoittaa myös resurssiviisaan kiertotalouden ja rakennuskannan hyödyntämisen ja kunnossapidon koealueeksi, ja hyödyntää siellä myös innovatiivisia – vaihemaakuntakaavan tausta-aineiston mukaan tutkittujakin – aurinkovoimaratkaisuja rakennetussa ympäristössä.</p> <p>Asuntomarkkinoiden näkökulmasta nousevana trendinä on ollut se, että maaseutu ja kyläalueet sekä vesistön läheisyys koetaan nykyään houkuttelevana asuinpaikkavaihtoehtona. Etätyömahdollisuudet ovat parantuneet ja paluu juurille tuntuu houkuttelevalta kaiken AI-ähkyn rinnalla. Voisiko maakuntakaavaan esittää etätyön kehittämisalueen? Alueella välitettäisiin tyhjilleen jääneitä taloja uusille asukkaille, korjattaisiin vanhaa ja rakennettaisiin hyvät olosuhteet etätöille ja täydentävälle ryhmärakentamiselle. Tällainen on trendaavaa toimintaa ainakin ulkomaisten ja kotimaisten asumis-, matkailu- ja omavaraisuusohjelmasarjojen mukaan. Leveämmin hartein tuettuna tämä voisi tukea paikallista yrittäjyyttä ja kulttuuriympäristön säilymistä paremmin kuin tuulivoimapuiston teiden auras.</p> <p>Toivon, että otatte maakuntakaavatyössä paremmin käyttöön myös aineistossa mainitut Hämeen elinvoiman ja hyvän asumisen verkostotyön, Houkuttelevat nykyasumisen konseptit Kanta-Hämeessä (linkkiä tähän ei löytynyt), asumisen potentiaali historiallisissa ympäristöissä ja asumisen Häme-hankkeen.</p>	
<p>4. Historialliset tielinjaukset</p> <p>Härkätien ja Härkätien talvitien merkityksen korostaminen on valtakunnallinen asia. Euroopassa vastaavia teitä käytetään esimerkiksi retkipyöräilyyn. Maakuntamme vanhat miljööt, kaunis järviluonto, puhdas ilma ja hiljaisuus ovat valttejamme kilpailtaessa hienoista matkailukokemuksista. Esitän Härkätien maiseman erityistä vaalimista ja tätä koskevia kaavamääräyksiä. Lisäksi esitän Talvitienä tunnetun Härkätien linjauksen esittämistä valtakunnallisesti merkittävänä arkeologisena kohteena. Reitin varrelta Vuohiniemestä on löydetty Luurilan pelloilta aarrekätkö, joka tunnetuin esine oli "Luurilan lintu". Tie on vanhojen karttojen mukaan kulkenut nykyisen Puolivälintien paikkeilla ja ylittänyt Renkajärven Luurilan kohdalta. Alueella ei ole vielä tehty kattavia arkeologisia tutkimuksia, ja niitä tulisi maakunnassa edistää.</p>	<p>Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet perustuvat valtakunnalliseen inventointiin, jonka valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi 2024. Alueiden merkitseminen maakuntakaavassa perustuu suoraan valtioneuvoston päätökseen. Härkätien talvitien arkeologista potentiaalia voidaan kuitenkin huomioida muilla tavoin. Historiallisten teiden kaavamerkintää on tarkoitus</p>

	<p>täydentää talviteillä kaavaehdotuksessa. Arkeologisten tutkimusten tekeminen talviteiden linjauksilla on kannatettavaa, mutta ei varsinaisesti sisälly maakuntakaavatasoiseen suunnitteluun.</p>
<p>5. Muut teemat</p> <p>Liikenneväylien parantamiseen on kiinnitetty luonnoksessa hyvin huomiota. Valtatielle 10 on syytä saada ohituskaistoja koko matkalle. Valtatielle 3 on esitetty tien ylittäviä riistasilloja eläinten tunnistetuille kulkureiteille. Kuitenkin myös valtatie 10 ja sitä risteävän kantatien 54 kohdalle tulee esittää ekologisten yhteyksien pullonkaula-alueille vastaavia ratkaisuja esimerkiksi Seitsemänlamminsuon ja Suojärven kohdille, sekä vt/kantatie -liittymän alueeseen. Siltoja voinee käyttää myös retkeilijöiden ja muidenkin luonnossa liikkujien turvallisina ylityspaikkoina. Ne voisivat tukea vaikka maaseudun hevostaloutta retkiratsastusreitien osina. Raideliikenteen kehittämiseen toivoisin omaa kehittämistarvemerkinä, joka tukisi palvelu- ja nopeustason nostoa, sekä myös useampien pitkänmatkan henkilöjunien pysähtymistä Hämeenlinnassa ja Riihimäellä.</p>	<p>Kriittisimmät ekologiset yhteystarpeet on esitetty lainvoimaisessa maakuntakaavassa, eikä yhteystarpeita ole esitetty lisää vaihemaakuntakaavan kaavaluonnoksessa. Ekologisten yhteyksien jatkotarkastelua voidaan harkita kaavaehdotuksessa. Valtatie 10 ja kantatie 54 ovat nykyisellään pitkälti ilman riista-aitoja, mikä vähentää estevaikutusta, tosin samalla myös liikenneturvallisuutta.</p> <p>Raideliikenteen kehittäminen on huomioitu voimassaolevassa maakuntakaavassa Suomen kasvukäytävän kehittämismerkinnällä sekä pääradan merkittävän parannustarpeen kaavamerkinnällä.</p>

Henkilö 73

Vastine

<p>Mielipide Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040, 1. vaihemaakuntakaavan luonnos</p> <p>1. Ekologisen verkoston ydinalueet ovat erinomainen ja kannatettava asia maakuntakaavassa</p> <p>Hämeen liitto on teettänyt hyvän luontokartoituksen koko maakunnasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Laadullisesti edustavat luonnon ydinalueet ja - Muut luonnon ydinalueet. 	<p>Kiitämme mielipiteestä ja kannustavasta palautteesta.</p>
--	--

<p>Näiden kartoitusten pohjalta maakuntaliitto on kehittänyt maakuntakaavaan erinomaisen kokonaan uuden maakuntakaavamerkinnän: Ekologisen verkoston ydinalue. Tämä merkintä maakuntakaavassa osoittaa kaikkein tärkeimmät hiljaiset luonnonäänien alueet ja luontoalueet, jotka on perusteltua säilyttää metsätalouden käytössä mieluiten jatkuvan kasvatuksen periaatteella ilman isoja häiriötekijöitä. Yhdistelemällä nämä alueet maakuntaluonnoksessa laajemmiksi kokonaisuuksiksi Ekologisen verkoston ydinalue -merkintä kuvaa erinomaisesti myös sitä, että kyse on ekologisista verkostoista, ei pelkästään varjeltavista luonnon erillisistä ydinsaarekkeista. Näitä kokonaisuuksia on luonnon ydinalueiksi löydetty kolme laajempaa yhdisteltävissä olevaa hyvää aluekokonaisuutta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Evon metsäalueet koillisosassa 2 Renko-Vuohiniemi-Takajärvi-Pirttikoski-Suojärvi maakunnan keskeisellä osalla 3 Torrnsuo-Liesjärvi-Räyskälä-Komio maakunnan lounaisosassa <p>Nämä kolme aluekokonaisuutta muodostavat laajat itä-länsisuuntaiset arvokkaat luontokokonaisuudet ekologisine yhdyskäytävineen, ja ovat erinomainen pohja asumisen ja virkistytymisen perusrungoksi. Nämä tulee ehdottomasti saattaa lopulliseen maakuntakaavaan oleellisiksi osiksi ja kehityksen ohjaajiksi.</p>	
<p>2 Tuulivoimavaraukset rikkovat näitä ekologisen verkoston laadullisesti edustavia luonnon ydinalueita.</p> <p>Yksi tuulivoimavaraus osuu lounaisimman vyöhykkeen itäisimmän osan Komio pohjoisosan kanssa päällekkäin. On syytä harkita, voitaisiinko tämä varaus poistaa maakuntakaavan ehdotusvaiheessa ja korvata tarvittaessa lähistöllä olevalla tuulivoimaselvityksessä paremmat pisteet saaneella alueella. Toinen tuulivoimavaraus, Hattulan Niinimäen tuulivoimavaraus osuu ekologisessa verkostossa erittäin hankalaan paikkaan, Vuohiniemen laadullisesti edustavaan luonnon ydinalueeseen, joka on mielivaltaisesti rajattu kokonaan ulos luontoselvityksen vastaisesti maakuntakaavaluonnoksessa ekologisen verkoston ydinalueesta ja korvattu yksittäisellä pienellä muutaman voimalan tuulivoimavaruksella. Näin ei voi eikä tule tehdä, kun maakuntakaavan tulee perustua maakuntakaavan selvityksiin.</p> <p>Tuulivoimavaruksille on huomattavasti pisteityksiltäänkin parempia ja nykyisiä voimalinjoja lähempänä olevia paikkoja tuulivoimaselvityksessä (pisteitä 7/9 ja 8/9) kuin Niinimäki, jonka pisteitys on toiseksi huonoin (2/9) koko selvityksessä. Esitänkin nyt vahvasti, että Niinimäen tuulivoimaloiden alue- merkintä poistetaan maakuntakaavan ehdotusvaiheessa ja Vuohiniemen laadullisesti edustava luonnon ydinalue sisällytetään Laadullisesti edustavat luonnon ydinalueet -selvityksen mukaisesti maakuntakaavaehdotuksessa ekologisen verkoston ydinalueeseen. Silloin maakuntakaava perustuu tärkeisiin luontoselvityksiin, eikä pelkästään siihen, että alueella olisi epävarma ja erittäin laajasti vastustettu tuulivoimateollisuusyleiskaavahanke käynnissä. Silloin ei katkaista hankalasti kaakko-</p>	<p>Tuulivoimalle soveltuvien alueiden löytäminen on Kanta-Hämeen tapaisessa, suhteellisen tiiviisti asutussa maakunnassa haastavaa. Tuulivoimaloita ei voida rakentaa asutuksen välittömään läheisyyteen, toisaalta rakentamattomilla alueilla on arvoa ekologisen verkoston kannalta. Kaikki tuulivoimalle soveltuvat alueet ovat lähes poikkeuksetta myös ekologisen verkoston kannalta arvokkaita alueita.</p> <p>Tuulivoimapotentialin selvityksessä potentiaalisia alueita oli vertailtu teknistaloudellisista lähtökohdista. Alueiden vertailua on jatkettu Hämeen liiton toimesta ihmis- ja luontovaikutuksia tarkastellen. Kaavaluonnoksen alueet on valittu laajennetun pisteityksen ja kokonaisharkinnan perusteella.</p>

<p>luode-suuntaista ekologista yhteyttä ja hirvien vakiintunutta kulkuyhteyttä, Tätä kulkuyhteyttä tulisi vielä vahvistaa merkitsemällä valtatie 10 ali sopivaan laaksokohtaan suunniteltu ekologinen yhteys. Paikka löytyy parhaiten hirvivaroituserkkien ja metsästysseurojen asiantuntemuksella.</p>	<p>Maakuntakaavan laatimisessa sekä ekologisen verkoston selvitys että tuulivoima-alueiden selvitys ja tarkastelu toimivat selvityksinä, joihin kaava perustuu, ja ristiriitaisia maankäytön muotoja on pyritty tasapainottamaan. Mikäli todetaan, ettei joillakin kaavaluonnokseen merkityillä tuulivoima-alueilla ole toteutumisen edellytyksiä, tiettyjä alueita voi olla perusteltua merkitä ekologisen verkoston ydinalueiksi.</p> <p>Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia myös Niinimäen alueen osalta tarkennetaan kaavaehdotuksessa. Ekologisten yhteyksien huomioimista voi olla myös tarpeen tarkentaa.</p>
<p>3. Niinimäen tuulivoimayleiskaavaa vastustetaan laajasti Niinimäen tuulivoimayleiskaavan luonnosvaiheessa saaduissa mielipiteissä (peräti 191 mielipidettä) korostui selvästi hankkeeseen kriittisesti suhtautuvien palautteenantajien erittäin suuri enemmistö. Palautteessa tuotiin laajasti esiin huolia hankkeen vaikutuksista maisemaan, lähialueen asutuksen ja vapaa-ajan asumisen viihtyisyyteen, luonto- ja linnustovaikutuksiin, kulttuuriympäristöön sekä melu- ja virkistysvaikutuksiin. Myönteisiä hanketta puoltavia kannanottoja ja näkökulmia esitettiin vain yksittäisiä. Kaavaehdotuksessa tuulivoimaloiden määrää on vähennetty luonnosvaiheen ratkaisusta, ja kaavassa mahdollistettaisiin nyt enintään yhdeksän (9) tuulivoimalan toteuttaminen. Tuulivoimaloiden enimmäiskorkeutta on alennettu 300 metristä 280 metriin. Lisäksi yksittäisten tuulivoimaloiden sijoittelua on tarkistettu kaavaprosessin aikana laadittujen selvitysten tulosten perusteella. On merkillepantavaa, että Hattulan elinvoimalautakunta on palauttanut Niinimäen tuulivoimayleiskaavaehdotuksen uudelleen valmisteluun. On myös hyvä huomata, että hankkeen vetäjä Myrsky Energia on jo jakanut Hämeen Sanomien mukaan miljoonia euroja osakkailleen ennen kuin ensimmäistään tuulivoimalaa heidän lukuisissa kukin eri osakeyhtiöiksi jaetuissa "portfolio-"hankkeissaan ympäri Suomea.</p>	<p>Maakuntakaavassa ratkaistaan, soveltuuko Niinimäen alue maakunnallisesti merkittäväksi tuulivoima-alueeksi. Kunnan osayleiskaavoituksessa ratkaistaan hankkeen toteutuminen ja sen muoto, ja osayleiskaava laaditaan kulloinkin voimassa olevan lain ja maakuntakaavan mukaisesti.</p> <p>Vireillä olevan hankkeen paikallinen vastustus on mittavaa ja alueella on tuulivoimatuotannolle soveltuvuutta heikentäviä tekijöitä. Tuulivoimatuotannon on todettu olevan kuitenkin alueella mahdollista. Alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana</p>

4. YVA-menettelyn keskeiset johtopäätöksetkään eivät puolla Niinimäen tuulivoimahanketta Niinimäen tuulivoimahankkeesta on toteutettu ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) lain mukaisesti. YVA-menettely on perustunut laajaan asiantuntija-arviointiin, erillisselvityksiin, viranomaislausuntoihin ja yleisökuulemiseen, ja sen yhteysviranomaisena on toiminut Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELYkeskus), joka on antanut hankkeesta perustellun päätelmän 17.6.2025. YVA-menettelyssä hankkeen vaikutukset on arvioitu monilta osin merkittäviksi, erityisesti maiseman, luonnonympäristön sekä ihmisten elinolojen ja viihtyvyyden näkökulmasta. Yhteysviranomaisen perustellun päätelmän mukaan hanke on luonteeltaan laajasti maankäyttöä muuttava kokonaisuus, jonka toteuttaminen aiheuttaa useilla vaikutusalueilla merkittäviä kielteisiä ympäristövaikutuksia. Arvion mukaan hankkeen luonteen vuoksi huomattavilta ympäristövaikutuksilta on käytännössä mahdotonta välttyä, vaikka lieventämistoimenpiteitä toteutettaisiin. Merkittäviä kielteisiä vaikutuksia on todettu erityisesti maisemaan, luonnonympäristöön ja linnustoon, kulttuuriympäristöön ja kulttuuriperintöön sekä ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Kielteisiä vaikutuksia syntyy hankkeen koko elinkaaren aikana, ja hankkeen myönteiset vaikutukset eivät yhteysviranomaisen arvion mukaan ole merkittäviä suhteessa hankkeen kokonaisvaikutuksiin. Yhteysviranomaisen korostaa lausunnossaan, että hankkeen hyväksyttävyyden parantaminen edellyttää vaikuttavia kielteisten vaikutusten ehkäisemis- ja lieventämistoimia. Käytännössä ainoa lievennyskeino on jättää hanke toteuttamatta tällä paikalla. Sähkönsiirron osalta ympäristövaikutusten lieventämisen kannalta selvästi parhaaksi ratkaisuksi on arvioitu maakaapelina toteutettava vaihtoehto (SVE2), kun taas ilmajohtoratkaisuihin liittyy laajempia ja vaikeammin lievennettäviä maisema-, luonto- ja linnustovaikutuksia. Näitä voimalinjoja tuulivoima-alueilta nykyisiin linjoihin ei ole edes merkitty maakuntakaavaluonnokseen, niin kuin pitäisi olla, jotta kokonaisvaikutukset osaa arvioida.

Tuulivoimalat vaikuttavat näkyvyydellään laajalti ihmisten viihtyisyyteen, kymmenien kilometrien päähän lentoestevaloineen. Pelkästään Etelä-Hattulassa on 250 vakituista asuinkiinteistöä ja 750 vapaa-ajan asuntoa. näissä asuneen ainakin 2.500 ihmistä. Vaikutukset ulottuvat laajalti myös Hämeenlinnan puolelle ja vaikuttavat useamman tuhannen ihmisen elämään kielteisesti. Siinä ei auta vaikka korkeutta lasketaan vaivaiset 7,5%, 20 metrillä ja pienennetään voimaloiden määrä yhdeksään. Maakuntakaavamerkintää tarvittaisiin siis nyt vain kahta lisävoimalaa varten, verrattuna siihen, montako tuulivoimalaa (7kpl) saisi rakentaa kunnan omalla yleiskaavalla ilman merkintää maakuntakaavassa. Niinimäen tuulivoimahanke on nyt pahasti tulehtumassa oleva märkäpaise, jota kaikkine maakuntakaavaehdotus-muistutuksineen ja todennäköisine valituksineen ei nyt kannata ottaa maakuntakaavaprosessiin riesaksi.

Kaikin edellä mainituin perustein esitän, että Niinimäkeen ei maakuntakaavaehdotuksessa esitetä tuulivoimaloiden aluetta ollenkaan, vaan sen sijaan Vuohiniemen laadullisesti edustava luonnon ydinalue sisällytetään luontoselvitysten mukaisesti ja perusteella kokonaisuudessaan ekologisen verkoston ydinalueeseen. Tämä tukee voimakkaimmin ekologisen verkoston kehittämistä myös

maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.

Tuulivoima-alueiden vaatimia uusia sähkönsiirtolinjoja ei ole merkitty kaavaluonnokseen, vaan siirtoyhteyksiä on ohjattu osana tuulivoima-alueiden kaavamääräystä. Vaihtoehtoisia ratkaisuja harkitaan kaavaehdotusta laadittaessa.

virikistyskäyttöön. Ja turvaa Kanta- Hämeen laajimman yhtenäisen hiljaisen alueen pysymisen hiljaisena luonnon äänien alueena.

Pyydän Hämeen liiton kirjallisen vastineen mielipiteeseeni alla olevaan sähköpostiosoitteeseeni

Henkilö 74

Vastine

Otamme kantaa Maakuntakaavan 2040 1- vaiheen kaavaluonnokseen lähinnä koskien Hattulan Niinimäen tuulivoimala-alueita.

Vastustamme Maakuntakaavan vaihe 1 kaavaluonnoksessa lisättyä tuulivoima-alueita mm. alla mainituin perustein.

Mielestämme Niinimäen tuulivoima-alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on ristiriidassa Alueidenkäyttölain ja maakuntakaavan laadinnassa huomioitaviin seikkojen kanssa, ilmastolain ja kansallisen monimuotoisuuden strategian, valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden, kansallisen energia- ja ilmastostrategian, maakuntaohjelman, Hattulan strategia kanssa.

Ristiriitaa ilmenee mm. kohtiin

vesi - ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
virikistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen

Alueidenkäyttölain 9§ mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1§ määrää, että kaavaa laadittaessa tulee arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

Kiitämme mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentiaaliselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.

Tuulivoima on suhteellisen edullinen tapa tuottaa sähköä, ja uusiutuvan energiantuotannon lisääminen erityisesti Etelä-Suomessa vahvistaa Suomen energiajärjestelmän toimivuutta ja edistää hiilineutraalisuustavoitteita. Tuulivoimaloilla on kuitenkin myös paljon paikallisia vaikutuksia, eikä tuulivoimaloita voi sijoittaa mihin tahansa. Maakuntakaava laaditaan asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Kaavaluonnos on osa maakuntakaavan valmistelua eikä sen ole tarkoitus olla valmis kaava. Kaavamerkintöjen vaikutusten arviointia täydennetään kaavaehdotusta valmistellessa. Annettua

<p>kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen</p> <p>Kaavan laadinnassa ei ole huomioitu tuulivoima-alueen rakentamisen ja käytön aikaisia ympäristövaikutuksia eikä tuulivoima suunnitelmasta annettua palautetta. Se ei huomio ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden huomioimista eikä luontokadon pysäyttämiseen asetettuja vaatimuksia ja tavoitteita</p> <p>Alueiden käyttölain tavoitteet tulisi Maakuntakaavan avulla konkretisoida maakunnallisiksi ja seudullisiksi alueidenkäytön ratkaisuksi, jotka ohjaavat vuorostaan kuntakaavoitusta.</p> <p>Niinimäen Tuulivoima-alueen kohdalla vaikuttaa siltä, että paikallisen tason suunnitelmat ohjaavat Maakuntakaavan laadintaa.</p> <p>Kaavaluonnos ei huomio Tuulivoima-alueen rakentamisen vaikutuksia valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöä, Hämeen Härkätien. Rakennusvaihe edellyttää merkittäviä muutoksia tiestöön ja vaarantaa arkeologisesti arvokkaita alueita.</p> <p>Kanta-Hämeen maakuntaohjelman vastaisesti Niinimäen tuulivoima-alue uhkaa luonnon ydinalueita, ekologista verkostoa ja luonnon monimuotoisuutta ja hiilinielujen säilymistä ja kehittymistä maakunnassa.</p> <p>Kanta-Hämeen maakuntaohjelman vastaisesti tuulivoima-alue on valumavesien kautta uhka lähialueiden arvokkaille luontokohteille, kuten Natura-alue Taipaleen suolle ja erityisen puhtaille vesistöille Renka- ja Takajärvelle, joiden väliselle kannakselle alue sijoittuu.</p> <p>Kanta-Hämeen maakuntaohjelman toteaa, todella hiljaisia alueiden luonnonrauha-alueet vaativat suojelutoimenpiteitä säilyäkseen. Niinimäen tuulivoima-alue sijoittuu keskelle Etelä-Suomen viimeisiä hiljaisia alueita ja keskelle luonnon ekologista käytävää.</p>	<p>palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimisessa.</p> <p>Niinimäellä on vireillä osayleiskaava tuulivoimaloiden rakentamiseksi. Yleiskaavatasolla sekä tarkemmassa hankesuunnittelussa ratkaistaan mm. arkeologisen kulttuuriperinnön huomioimiseen ja vesiensuojeluun liittyvät kysymykset.</p>
---	---

<h2>Henkilö 75</h2>	<p>Vastine</p>
	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p>

<p>Kiinnitän huomiota muutamiin Kalvolan pitäjään liittyviin kohtiin kestävän kehityksen näkökulmasta. Kokonaisuudessaan pidän 1. vaihemaakuntakaavan tavoitteita erittäin tarpeellisina. Ohessa on lausuntoni:</p> <p>3.6.4. KESTÄVÄ LIIKKUMINEN, MATKAKETJUT JA PENDELÖINTI Kestävien matkaketjujen kannalta pidän merkittävinä myös litalan ja Parolan rautatieasemia. Esimerkiksi litalasta Tampereelle päivittäin opiskelemaan tai työhön pendelöivien määrä on havaintojeni mukaan viime vuosina kasvanut. Pirkanmaalla Tampereen seutu on kasvukeskus, joka tarjoaa työpaikkoja myös Kanta-Hämeen pohjoisosissa asuville. Lisäksi litalaan tulevat päivämatkailijat käyttävät rautatieyhteyksiä. litalan lasikeskus on tärkeä Kanta-Hämeen matkailukohde.</p> <p>6.2. EKOLOGINEN VERKOSTO JA VIHERYDINALUEET Arvostan sitä, että Tammelan-Hattulan-Kalvolan järviylänkö on valittu ekologisen verkoston ydinalueeksi.</p> <p>6.5. KULTTUURIYMPÄRISTÖT JA MAISEMA-ALUEET Tyytyväisenä totean, että kaavassa on otettu huomioon 845 Peltokutilan muinaismuistoalueen rajauksen tarkistaminen sekä uutena todennäköisenä muinaismuistoalueena 1008 Heinun muinaismuistoalue.</p> <p>Kalvola-seurassa käytyjen vapaamuotoisten keskustelujen pohjalta lisään lausuntooni vielä tämän kohdan:</p> <p>3.7.4. MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ Esimerkiksi Kalvolassa on perinteisesti ollut elinkeinoina maatalouden rinnalla myös kivenhakkuuta ja metsätyötä sahoineen ja lisäksi lasiteollisuutta. Toivon, että selvitetään, miten nämä historialliset elinkeinot ja vanhat teollisuusrakennukset voivat näkyä ja vaikuttaa Kanta-Hämeen perinnemaisemassa.</p>	<p>Matkaketjujen solmupisteitä on tarkasteltu viimeisimmäksi Kestävät matkaketjut Kanta-Hämeessä -selvityksessä vuonna 2023. Parolan rautatieasema on tunnistettu selvityksessä keskeisenä solmupisteenä ja litalan rautatieasema vilkkaana pysäkinä. Molemmat asemat on huomioitu voimassa olevassa 2019 valmistuneessa maakuntakaavassa taajamajuna-aseman kohdemerkinnällä (la), näihin merkintöihin ei esitetä muutosta.</p> <p>Merkitsemme esitetyt huomiot tiedoksi. Elinkeinoiniin liittyvää rakennettua kulttuuriperintöä Kalvolassa on erityisesti lasiteollisuuden osalta huomioitu jo jossain määrin, mutta asia on tarpeen ottaa pohdittavaksi maakunnallisten kulttuuriympäristö- ja maisemaselvitysten päivitysten yhteydessä.</p>
--	--

<h2 style="background-color: #003366; color: white; padding: 5px;">Henkilö 76</h2>	
<p>Mielipiteeni Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 1. vaiheen maakuntakaavaluonnokseen. Temmintien alueella oleva tuulivoimavara: En halua metsätalalleni tuulivoimaloita, enkä niiden vuoksi uusia sähkölinjojakaan. Meneepi kännyköistä kokonaan kuuluvuus ja en pystyisi soittamaan apua metsätöihini edes hätätilanteessa. Hausjärven Hietoinen on ns. katvealuetta puheluissa.</p>	<p style="text-align: right;">Vastine</p> <p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on esitetty useita uusia tuulivoima-alueita. Alueet pohjautuvat vuonna 2022 tehtyyn</p>

Metsäni lähialueiden (alle 1 km) kalliolouhosalueet EOk551 ja EOk531, myös hyvin kielteinen mielipide. Temmintie ei sovellu näiden louhosalueiden rekkaliikenteeseen. Alueella on myös kesämökkejä ja ihmisten luonnonrauha tuhoutuu. Olen kotoisin alueen Kuusisto- nimiseltä maatilalta ja ahkera marjastajakin, nämä hankkeet tuhoavat lapsuuden luontoarvot ja myös tunnearvotkin.

tuulivoimapotentiaalin selvitykseen ja siinä tunnistettujen alueiden jatkovertailuun.

Temmintien lähellä sijaitseva Löytymäen-Hietoisten alue on valikoitunut mukaan muihin alueisiin verrattuna keskimääräistä paremman soveltuvuuden vuoksi arvioitaessa todennäköisiä vaikutuksia lähiympäristön asutukseen ja luonnonarvoihin. Alueella on kuitenkin jonkin verran asutusta ja kesämökkejä, mikä heikentää alueen soveltuvuutta. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia jatketaan ja tarkennetaan ehdotusvaiheessa ja kaavaehdotusta työstetään palautteen ja neuvottelujen pohjalta.

Tuulivoimalat voivat aiheuttaa paikallisia häiriöitä tietoliikenneyhteyksiin, mutta kuuluvuusongelmat ovat yleensä ratkaistavissa. Heikoista tietoliikenneyhteyksistä on suositeltavaa olla yhteydessä verkkoyhtiöihin.

Alueella sijaitsevat kalliokiviaineksen ottoalueet EOk551 ja EOk531 sisältyvät voimassa olevaan maakuntakaavaan, eikä maa-ainesten ottoalueisiin liittyviä merkintöjä käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa. Merkitsemme kuitenkin huomionne tiedoksi tulevia maakuntakaavan päivityksiä ajatellen.

Henkilö 77

Vastine

Yhdymme Renkajärven Suojeluyhdistyksen lausuntoon koskien Kanta-Hämeen
1.vaihemaakuntakaavaa

Merkitään tiedoksi. Vastineeseen voi tutustua Renkajärven suojeluyhdistyksen mielipiteen kohdalta.

Henkilö 78

Vastine

Vaihemaakuntakaava 2040 kaavaluonnos - mielipide
Hämeenlinnassa asuvina ja Hämeenlinnassa sekä Hattulassa kiinteistöjä omistavina esitämme mielipiteenämme ja lausuntonamme kaavaluonnokseen sen lisäksi, mitä olemme jo OAS vaiheenaikana lausuneet seuraavaa:

1. Kaavaselostus on tehty kattavasti ja siinä on käsitelty monipuolisesti eri aihekokonaisuuksia.
2. Energiaan liittyvää aihekokonaisuutta on kuitenkin käsitelty liian suppeasti avaamatta koko Suomen tilannetta riittävästi. Maassamme on runsaasti jo kaavoitettuja ja luvitettuja uusiutuvan energian hankkeita (lähde: Suomen uusiutuvat ry, uusimmat hanketiedot), jolloin erityisesti on varmistettava säätö- ja varavoiman saatavuus myös Kanta-Hämeessä. Lisäksi suunnitellun Niinimäen tuulivoima-alueen osalta ei ole otettu huomioon, eikä lähteissä mainittu alueesta tehtyä YVA:a ja ELY:n yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää (HAMEELY/483/2023, 17.06.2025), jossa todetaan mm. ”Arviointiselostuksen mukaisesti hankkeella voidaan todeta olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia luontoon, maisemaan, kulttuuriympäristöön ja kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön, välkeolosuhteisiin sekä ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Kielteisiä vaikutuksia syntyy hankkeen koko elinkaaren aikana. Hankkeella on myös joitain myönteisiä vaikutuksia, mutta näitä ei voida pitää merkittävänä.”
3. Kaavakarttaa tulee korjata ja laittaa luonnon ydinalueisiin kuuluva (Kanta-Hämeen ekologinen verkosto, 28.10.2016 / Hämeen liitto) Takajärven ja Renkajärven välille sijoittuva luonnon ydinalue karttaan. Lisäksi aiemmin esiintuotujen seikkojen perusteella Niinimäen alueen T-alue on syytä poistaa, jolloin kaavaselostuksen henki ja teksti sekä kaavakartta vastaavat paremmin toisiaan.

Kiitämme mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentialiselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan perusteella. Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta on kaavanlaatijoilla tiedossa.

Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia tarkennetaan ja jatketaan kaavaselostukseen ehdotusvaiheessa. Kaavaehdotusta työstetään kaavaluonnoksesta saadun palautteen ja neuvottelujen pohjalta.

Henkilö 79

Vastine

Minun mielestäni nämä kaikki ovat järjestään erittäin vahingollisia luonnolle koska vaativat aivan liikaa tilaa luonnossa ja niiden takia kaadetaan älyttömät määrät metsää. On surullista kuinka luonto muutetaan teollisuusalueeksi ja pilataan alue vuosikymmeniksi sekä luonnon eläimiltä että maisemallisesti myös ihmisiltä. En usko että kukaan voi vaikuttaa asioihin, näin vain tapahtuu ja oma rooli on harmitella ja surra.

Kiitämme mielipiteestä. Maakuntakaavassa pyritään sovittamaan ja tasapainottamaan ristiriitaisia alueidenkäytön tarpeita ja myös luonnonarvojen vaaliminen kuuluu keskeisesti maakuntakaavan tavoitteisiin.

Henkilö 80

Vastine

Annan mielipiteeni liittyen otsikossa mainittuun 1. vaihemaakuntakaavan luonnokseen ja siinä kaavailtuun Hattulan Niinimäen tuulivoimateollisuusalueeseen. Olen osallisena asiaan, sillä omistan Hattulan kunnan alueella kesämökkikiinteistön. Toteutuessaan vaihemaakuntakaavan tuulivoimateollisuusalue vaikuttaisi huomattavan negatiivisesti kiinteistön käyttöön ja ympäröivään luontoon. Mielipiteenäni ilmoitan vastustavani tuulivoimateollisuusalueen toteuttamista kaavaluonnoksessa ja vaadin sen poistamista 1. vaihemaakuntakaava luonnoksesta. Perustelut Niinimäen tuulivoimateollisuusalueen poistamiseen 1. vaihemaakuntakaava luonnoksesta:

1. Kielteiset vaikutukset koko Takajärven ja sitä ympäröivän alueen (Renkajärvi, Hyrvälä ja Kouvala ym.) käyttöön virkistykseen sekä vakituiseen ja vapaa-ajan asumiseen kun hiljaisuus häviää ja maisema tuhoutuu. Huomioitava kaavaluonnoksen suunnitelman MRL 39 § sisällön vastaisuus; mm. maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen ei toteudu. Lisäksi MRL 77 b § edellyttää, että mainitun hankkeen on sopeuduttava maisemaan ja ympäristöön: tämä ei miltään osin toteudu.
2. Etelä-Suomen luonnon ydinalueen ja ekologisen verkoston hävittäminen lopullisesti ja peruuttamattomasti. Niinimäen alue on tässä keskeisessä osassa. Tämä on maakunnallinen asia ja Niinimäkeä ei saa merkitä tuulivoimateollisuusalueeksi maakuntakaavan vain siksi, että Hattula haluaa.
3. Tuulivoimateollisuusalue on toteutuessaan ja vaikutuksiltaan hyväksytyn "Kun toimeen tartutaan Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2026-2029" tavoitteiden ja strategian vastainen, jolloin kaavaluonnos ei ole hyväksymiskelpoinen.

Muutamia esimerkkejä maaakuntaohjelman peruseriaatteista:
- s. 10: "Strategiassa näkyy vahvasti luonnon arvostus"

Kiitämme mielipiteestä.

Niinimäen tuulivoima-alue on otettu mukaan kaavaluonnokseen vuoden 2022 tuulivoimapotentiaaliselvityksen, tämän pohjalta tehdyn jatkoselvityksen sekä käynnissä olevan kaavahankkeen ja siihen sisältyvän ympäristövaikutusten arviointiin perustuvan kokonaisharkinnan perusteella.

Mainitut maankäyttö- ja rakennuslain eli nykyiseltä nimeltään alueidenkäyttölain pykälät koskevat yleiskaavoitusta. Maakuntakaava laaditaan maakuntakaavoitusta ohjaavien lakien perusteella. Alueen soveltuvuus maakunnalliseen tuulivoimatuotantoon ratkaistaan maakuntakaavassa, joten alueen sisällyttäminen kaavaluonnokseen on perusteltua, jotta alueesta voidaan käydä keskustelua osana

<p>- s. 19: toimenpideohjelma "Elinympäristön vetovoima kytkeytyy asumisessa laatuun, sijaintiin ja pehmeisiin vetovoimatekijöihin"</p> <p>- s. 52: "Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto"</p> <p>- s. 54: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia"</p> <p>- s. 55: "Rakennettua kulttuuriympäristöä ja hämäläistä kulttuurimaisemaa vaalitaan ja kehitetään"</p> <p>- s. 63: "Vahvistetaan vapaa-ajan asumisen roolia osana alueen elinvoimaa ja tuetaan monipaikkaisuuden mahdollistavia asumisen ja elämisen ratkaisuja"</p> <p>- s. 66: ".. Hämäläiset arvostavat ja vaalivat elinympäristöään. Pyrimme säilyttämään ympäristön kauneuden ja historiallisen todistusvoiman myös tuleville sukupolville"</p> <p>- s. 67: "Matkailu on yksi Hämeen vetovoimatekijöistä. Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat osa Hämeen matkailun ydintä. Rauhalliset järvimaisemat, metsät ja retkeilyreitit tarjoavat sekä asukkaille että matkailijoille tilaa palautua, liikkua ja vahvistaa henkistä hyvinvointia"</p> <p>- s. 69: "Luonnon monimuotoisuutta parannetaan suosimalla kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa otetaan huomioon kunkin ympäristön erityispiirteet ja edistetään luonnon omia prosesseja. ... Metsät ja kosteikot ovat biodiversiteetin kannalta olennaisia. Hyvin kytkeytyneet luonnonalueet ja viherympäristöt sekä vesialueet muodostavat yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden maisemassa."</p> <p>- s. 97: "Melu heikentää asukkaiden hyvinvointia, vähentää asuinalueiden viihtyisyyttä ja alentaa asuntojen arvoa.. .. Todella hiljaisia alueita löytyy vain kaukana asutuskeskuksista. Kanta-Hämeessä luonnonrauha-alueita vielä löytyy mutta ne eivät säily ilman hiljaisuutta suojelevia toimenpiteitä." Vaihemaakuntaluonnoksen hyväksyminen tuulivoimateollisuusalueen osalta osoittaa asiasta päättävien perinpohjaista välinpitämättömyyttä luonnosta ja ihmisten hyvinvoinnista. Negatiiviset vaikutukset kestävät monien sukupolvien päähän. Toivon asiasta päättävien pitävän tämän mielessään.</p>	<p>maakuntakaavaprosessia. Annettua palautetta, tarkempaa vaikutusten arviointia ja muuta käytettävissä olevaa tietoa käytetään pohjana kaavaehdotuksen laatimiseen.</p> <p>Kaavaehdotus asetetaan myöhemmin julkisesti nähtäville sen valmistuttua, ja siitä on mahdollista jättää muistutus. Maakuntavaltuusto tekee päätöksen vaihemaakuntakaavan hyväksymisestä ehdotusvaiheen nähtävillöolon ja sen pohjalta käydyn keskustelun jälkeen.</p>
--	---

Henkilö 81	Vastine
<p>Hämeen liitto aluesuunnittelu/maakuntakaava/valmistelussa-1-vaihemaakuntakaava/</p> <p>Maakuntakaavassa huolta ja laajaa vastustusta herättää suunnitellut tuulivoima-alueet, erityisesti valtatie 10 ja kantatie 54 risteysalue: Vehmaankulma nro 1380, joka paremmin tunnetaan Perähuhdan risteysalueena.</p> <p>Suunniteltu tuulivoimala aiheuttaisi toteutuessaan useita merkittäviä haittoja alueen lähiympäristöön.</p>	<p>Kiitämme mielipiteestä.</p> <p>Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on esitetty useita uusia tuulivoima-alueita. Alueet pohjautuvat vuonna 2022 tehtyyn tuulivoimapotentialin selvitykseen ja siinä tunnistettujen alueiden jatkovertailuun.</p>

Perähuhdan alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Pääjärven virkistysalue. Tuulivoimala heikentäisi merkittäväällä tavalla virkistysalueen viihtyvyyttä etenkin voimalan aiheuttaman maisemahaitan vuoksi. Maakuntakaavan selvityksissä mainitaan tuulivoimaloiden korkeuksiksi lukemia, jotka todentavat voimalan roottorilapojen näkyvyyden jopa 25 kilometrin etäisyydelle sijainnistaan. Pääjärven ympäristössä on sekä vakituista että loma-asutusta. Myös historiallinen Hämeen Härkätie ja Rengon Lietsan kylä olisi laajalti tuulivoimalan vaikutuspiirissä. Melu- ja maisemahaitta on tältä osin ratkaisematon.

Erityisen vakava haitta aiheutuisi Hämeenlinnan Rengon Lietsan kylän, Rengon Nummenkylän sekä Lopen Vojakkalan kylän asujaimistolle, joissa jo nykyisellään on paikoin todella huonot mobiili- ja tietoliikenneyhteydet. Näillä alueilla puhelut eivät kuulu tai puhelut katkeavat kesken, verkkoyhteydet pätkivät sekä on ollut tilanteita, joissa pelastuslaitoksen ambulanssihenkilökunnan yhteyslaitteet eivät ole toimineet rakennusten sisätiloissa, vaan on täytynyt siirtyä ulos edes alkeellisen yhteyden saamiseksi. Tuulivoimaloiden vaikutuksista mobiili- ja tietoliikenneyhteyksiä heikentävästi on olemassa VTT:n laajaa tutkimustietoa sekä Yleisradion sivuillaan julkaisemia artikkeleita aiheeseen liittyen. esim. <https://yle.fi/a/74-20206991> .

Tuulivoimaloiden sijoittaminen Perähuhdan alueelle aiheuttaisi toteutuessaan merkittävää haittaa edellä mainittujen alueiden asukkaille sekä loma-asujille kuin myös virkistysalueelle kävijöille.

18.2.2026
Joukko alueen asukkaita

Vehmaankulman eli Perähuhdan risteysalueen viereinen alue on valikoitunut mukaan vaihtoehtoisin alueisiin verrattuna keskimääräistä paremman soveltuvuuden vuoksi arvioidessa todennäköisiä vaikutuksia lähiympäristön asutukseen ja luonnonarvoihin. Alueella on myös tuulivoiman tuotantoon soveltuvuutta haastavia tekijöitä. Tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointia jatketaan ja tarkennetaan ehdotusvaiheessa ja kaavaehdotusta työstetään palautteen ja neuvottelujen pohjalta.

Tuulivoimalat voivat aiheuttaa paikallisia häiriöitä tietoliikenneyhteyksiin, mutta kuuluvuusongelmat ovat yleensä ratkaistavissa. Heikoista tietoliikenneyhteyksistä on suositeltavaa olla yhteydessä verkkoyhtiöihin.